

หนังสือชุดความรู้ภาษาไทย

ศิลปะการใช้ภาษา

กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือชุดความรู้ภาษาไทย ระดับที่ ๙

ศิลปะการใช้ภาษา

สุจิต เพียรชอบ

สถาบันภาษาไทย

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

หนังสือชุดความรู้ภาษาไทย ชั้นปีที่ ๘

~~ศึกษา~~ ใช้ภาษา

ศาสตราจารย์ ดร. สุจิตต์ เพียรชอบ

สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

© ลิขสิทธิ์ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ๒๕๓๘

ISBN 974-268-2771

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

๒๒๔๔ ถนนลาดพร้าว บางกะปิ กรุงเทพมหานคร

นายสมมาตร มีศิลป์ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณา ๒๕๓๘

๔๔๕-๔๑๔ สุจิตต์ เพียรชอบ.

ส-ศ

ศิลปะการใช้ภาษา/พิศวัต คะลีลวัน,

บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : สถาบันภาษาไทย

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๐.

๑๖๕ หน้า : ภาพประกอบ; ๒๖ ซม. (ความรู้ภาษาไทย)

ISBN 974-268-2771

๑. ภาษาไทย-การใช้ภาษา. ๒. พิศวัต คะลีลวัน, บรรณาธิการ. ๓. กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. สถาบันภาษาไทย. ๔. ชื่อเรื่อง.

คำนำ

หนังสือเรื่อง ศิลปะการใช้ภาษา เล่มนี้เป็นหนังสือชุดความรู้ภาษาไทยอันดับที่ ๔ สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ ได้จัดทำขึ้นโดยประมวลบทความเกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย ซึ่งเสนอความรู้ แนวคิด และแนวปฏิบัติในการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะและบุคคล ทั้งในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งรวมทั้งการเขียนเชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้หนังสือเล่มนี้ยังแสดงให้เห็นความเป็นเอกลักษณ์ของภาษาและภูมิปัญญาของคนไทยในการใช้ภาษาไทยเพื่อสนองจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันไป

บทความต่างๆ ในหนังสือ ศิลปะการใช้ภาษา นี้ ศาสตราจารย์ ดร. สุจิต เพียรชอบ เป็นผู้เขียนให้กรมวิชาการนำไปออกอากาศในรายการ 'ศิลปะการใช้ภาษา' ทางสถานีวิทยุศึกษา ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน ทุกวันเสาร์และอาทิตย์ เวลา ๑๘.๐๐ น. - ๑๘.๓๐ น. กรมวิชาการเห็นว่ารวมบทความดังกล่าวมีสาระที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับเด็ก เยาวชน ครูสอนวิชาภาษาไทย และประชาชนทั่วไปจึงได้จัดพิมพ์เผยแพร่ไปยังหน่วยงานและสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์กว้างขวางยิ่งขึ้น

กรมวิชาการขอขอบคุณศาสตราจารย์ ดร. สุจิต เพียรชอบและนางพิศวาท คะสีล้วน ซึ่งได้กรุณาเป็นบรรณาธิการ รวมทั้งผู้มีส่วนช่วยให้หนังสือเล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีไว้ ณ โอกาสนี้

ดร.

(นายอรุณ จันทวานิช)

อธิบดีกรมวิชาการ

๔ สิงหาคม ๒๕๓๕

สารบัญ

หน้า

คุณค่าภูมิปัญญาไทย

ภาษาไทยเป็นศักดิ์ศรีของชาติ	๑
ภูมิปัญญาไทยในภาษา	๖
ภูมิปัญญาไทยในเพลงกล่อมเด็ก	๑๒
คำไทยมีความหมายได้หลายหลาก	๒๐
ตำนานชวนทรรษา	๓๒
คุณค่าของงานประพันธ์ร้อยกรอง	๓๘
รสวรรณคดีมีหลากหลาย	๔๖
ดอกไม้ไทยในวรรณคดี	๕๕
ความทันสมัยในสุภาษิตพระร่วง	๖๗
มีอะไรในสุภาษิตสอนสตรี	๗๓

ศิลปะการใช้ภาษา

การใช้ภาพพจน์ในภาษาไทย	๘๓
ทำอย่างไรจึงจะเขียนได้ดี	๙๒
การใช้ภาษาในการเป็นโฆษกและพิธีกร	๙๙
การสนทนาในที่สาธารณะ	๑๐๗
การสัมภาษณ์ในที่ประชุมสาธารณะ	๑๑๑
ภาษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์	๑๑๖
การออกเสียง ร ล คำควบกล้ำให้ชัด คุณสมบัติของผู้ได้รับการศึกษา.....	๑๒๑

การใช้คำสุภาพ เอกลักษณ์ของความเป็นไทย	๑๒๘
การใช้ภาษาอย่างมีวัฒนธรรม	๑๓๖
การใช้ภาษาเสนอแนวคิด	๑๔๑
ใช้สำนวนไทยได้มีคุณค่า	๑๔๘
การใช้ภาษาแสดงจินตนาการ	๑๕๕
บรรณานุกรม	๑๖๒

วัฒนธรรมทางภาษา
บรรดาเรื่องของไทย
ใช้คำให้ถูกต้อง
ทางเสียงเรื่องสำคัญ
พ่อแม่และยายตา
คะขานันคำดี
คนมีวัฒนธรรม
เข้าใครได้ง่ายดาย
สุภาพดีคำพึ่งเพย
ควบกล้ำของเรานั้น
ใช้คำถูกระดับ
เรียงประโยคตามกฎเกณฑ์
การใช้คำทายทัก
ครูบาและอาจารย์
สัมมาคารวะ
พูดดีมีอัชฌา
ในวรรณคดีไทย
ศึกษาให้ดี

นำศึกษาน่าสนใจ
ภาษาใช้เรื่องสำคัญ
ตามทำนองที่เลือกสรร
จำให้มันใช้ให้ดี
ใช้จะจำได้เต็มที่
ใช้ทุกที่แสนสบาย
ใช้ถ้อยคำได้หลากหลาย
คำหยาบคายไม่ใช่กัน
ไม่ละเลยใช้แข่งขัน
ออกเสียงกันให้ชัดเจน
ใช้คำศัพท์ไม่พูดเล่น
ใช้คำเน้นถูกต้องกาล
ต้องรู้จักคำเรียกขาน
เคารพท่านสั่งสอนมา
ไม่เลยละต้องรักษา
เขารู้ว่าเป็นคนดี
วัฒนธรรมใช้ล้วนมากมี
ใช้ภาษามีวัฒนธรรม

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ព្រះរាជអាជ្ញាធរជាតិ គ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធត្រួតពិនិត្យ ពាណិជ្ជកម្ម ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ព្រះរាជអាជ្ញាធរជាតិ គ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធត្រួតពិនិត្យ ពាណិជ្ជកម្ម ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ព្រះរាជអាជ្ញាធរជាតិ គ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធត្រួតពិនិត្យ ពាណិជ្ជកម្ម

ภาษาไทยเป็นศักดิ์ศรีของชาติ

ภาษาของเรานี้
คงอยู่คู่ชาติให้
ภาษาประจำชาติ
ภูมิใจสุดพรรณนา
น้ำเสียงแสนไพเราะ
คล่องจองทำนองไทย
เป็นภาษาราชการ
เด็กไทยจงจดจำ
ประเทศที่อยู่ใกล้
ควรที่เด็กไทยเรา
ใช้ภาษาถูกต้อง
ใช้คำที่ไม่ดี
ร ล คำควบกล้ำ
สื่อสารได้ตั้งใจ
ใช้คำถูกระดับ
คำหยาบคำเลวทรมาน
แม้ว่ากำลังโกรธ
เลือกคำที่เป็นคุณ
ทางด้านวัฒนธรรม
คงไว้ซึ่งศักดิ์ศรี
เป็นมรดกให้ลูกหลาน
ภาษาอยู่ยั่งยืน

เป็นศักดิ์ศรีของชาติไทย
เราได้ใช้ตลอดมา
แสนพิลาสเลอล้ำค่า
ยากจะหาภาษาใด
ฟังเสนาน่าสนใจ
ปรากฏไว้ในวรรณกรรม
ใช้สื่อสารทุกถ้อยคำ
ค่าเลิศล้ำภาษาเรา
ก็ยังใช้ถูกใจเขา
แม้ยังเยาว์ใช้ให้ได้
ตามทำนองสมศักดิ์ศรี
เสียศักดิ์ศรีความเป็นไทย
ควรเปล่งคำชัดเสียงใส
จะช่วยให้บุคลิกลาม
ใช้คำศัพท์ไม่หยาบหยาม
ล้วนไม่งามส่อสกุล
ขอได้โปรดเกื้อการุณย์
ความเฉียวฉุนลดทันท
ภาษาทำได้อย่างดี
คู่ชาติไทยใหญ่ยิ่งยง
โดยสืบสานไม่ลืมหลง
ทุกคนจงภาคภูมิใจ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และมีภาษาไทยคงอยู่คู่ชาติไทย ให้คนในชาติได้ใช้ตลอดมา นับเป็นเอกลักษณ์แสดงความเป็นไทยให้ปรากฏ ภาษาไทยจึงนับเป็นศักดิ์ศรีที่พวกเราลูกไทยหลานไทยควรที่จะได้ภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง ผู้เขียนขอเสนอสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าภาษาไทยเป็นศักดิ์ศรีของชาติเป็นข้อๆ ดังนี้

๑. ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ สิ่งที่น่าจะเป็นศักดิ์ศรีของชาติไทยอย่างหนึ่งคือ ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ เราคนไทยใช้ภาษาไทยมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และถ่ายทอดเป็นมรดกแก่ลูกหลานจนถึงปัจจุบัน คนไทยใช้ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติโดยไม่ต้องใช้ภาษาอื่น เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่โดยรอบแล้ว ประเทศไทยเป็นประเทศเดียวที่มีภาษาของตนเองใช้เป็นภาษาประจำชาติตลอดมา กล่าวได้ว่า ภาษาไทยเป็นศักดิ์ศรีของชาติอย่างแท้จริง

๒. งานพิลาสไพเราะแสนแสบ ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีเสียงไพเราะทั้งในส่วนประกอบของคำอันมีพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ เมื่อเรียงร้อยถ้อยคำเข้าไปแล้ว ล้วนมีความไพเราะ ไม่ว่าจะเป็นเพลงกล่อมเด็ก เพลงร้องเล่น ล้อเล่นของเด็ก ปรีศนาคำทาย คำพังเพยสุภาษิต ยิ่งเมื่อปรากฏออกมาในรูปของวรรณคดีด้วยแล้ว จะยิ่งเพิ่มความงาม ความไพเราะ เช่น ในเรื่อง อิเหนา ตอนนางจินตะหราครวญถึงอิเหนา

แล้วว่าอนิจจาความรัก	ฟังประจักษ์ดังสายน้ำไหล
ตั้งแต่จะเขี้ยวเป็นเกลียวไป	ที่ไหนเลยจะไหลคืนมา
หรือในเรื่อง พระอภัยมณี	
ถึงม้วยดินสิ้นฟ้ามหาสมุทร	ไม่สิ้นสุดความรักสมัครสมาน
แม้เกิดในใต้หล้าสุธาธาร	ขอพบพานพิศวาสไม่วลาดคลา
แม้เนื้อเย็นเป็นห้วงมหรณพ	พี่ขอพบศรีสวัสดิ์เป็นมัจฉา
แม้เป็นบัวตัวพี่เป็นกุมาร	เซยผกาโกสุมประทุมทอง

แม้ใน โคลงโลกนิติ ก็มีความไพเราะซาบซึ้งกินใจอย่างยิ่ง

รักกันอยู่ชอบฟ้า	เขาเขี้ยว
เสมือนอยู่หอแห่งเดียว	ร่วมห้อง
ซังกันบ่แลเหลียว	ดาต่อ กันนา
เหมือนชอบฟ้าม่าป้อง	ป่าไม่มาบัง

ถ้าเป็นฉันท์ก็ยิ่งมีความไพเราะ ความงดงามทางภาษา

ราตรีก็แมนมี	ขณะดีและร้ายปน
ไปผิดกะคนคน	คุณะโทษประโยชน์ถม
ราตรีกลีกลพิโรธ	หญ่โหดกระหิมลม
มืดตื้อกระพือพืธพรม	และฤเราจะแยแส

ฉันท์ที่ตัวละครแสดงความตื่นเต้น มีความยินดีปรีดามาก กวีคือ 'ชิต บุรทัต' ใช้มาฉันท์

กษณะทวิชรับฐา	นันทร์และทิวา
จกจารย์	พริโยฟาร
นิรอลสะประกอบภาร	พริโยฟาร
และเต็มใจ	
จะพินิจยคติใด	เที่ยง ณ บทใน
พระธรรมนุญ	

เมื่อมีการยุยงส่งเสริม ใช้ถ้อยคำว้าจาอย่าเตือน ก็ใช้ฉันท์ที่มีลีลาซ้ำ ย้าชอย แสดงให้เห็นอาการที่กระทำซ้ำๆ กวีก็จะใช้สัทธานันท์ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ลำดับนั้นวสสการพราหมณ์	ธกัญศิษยตาม
แต่งอุบายงาม	ฉงนงำ
ปวงโอรสลิจจวิตดำ	ริณวิรุทกัฬา
คัญประดุจคำ	ธเสกสรร
ไปเหลื่ององค์สักพระองค์อัน	มิละปิยสหฉันท์
ขาดสมัครพันธ์	ก็อาดูร

๓. ใช้สื่อสารไปทั่วดินแดน ภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารกันในหมู่คนไทยทั่วประเทศคู่ชาติไทยมาตลอด ถือเป็นศักดิ์ศรีของชาติไทยที่มีภาษาใช้เป็นของตนเอง แม้จะมีภาษาอื่นเข้ามาปน เนื่องจากการติดต่อค้าขาย และการกระจายทางวัฒนธรรม เราก็นำมาดัดแปลงให้เหมาะกับลิ้นและกับค่านิยมของคนไทย เช่น ภาษาบาลีมีทั้งตัวสะกดตัวตามรุงรัง คนไทยก็ตัดออกบ้าง เช่น จิตุต เป็น จิต รฏฐ เป็น รัฐ กุฎฎิ เป็น กุฎิ บางคำออกเสียงยากก็ปรับเปลี่ยน เช่น สวรรค เป็น สวรรค์ สุวรรณ เป็น สุวรรณ สรรค เป็น สรรค์ สรรพ เป็น สรรพ์ เป็นต้น

๔. **แม่นยำแม่นยำใกล้เคียงกัน** ภาษาไทยไม่ได้ใช้อยู่ในประเทศไทยเท่านั้น แต่ใช้ในประเทศอื่นด้วย โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง เช่น ลาว เขมร เวียดนามบางส่วน ในประเทศลาวและเขมรจะพบหนังสือและเทปเพลงภาษาไทยวางขายตามร้านและห้างสรรพสินค้าใหญ่ๆ เราคนไทยจึงควรภูมิใจ ในประเทศที่ไกลออกไป เช่นในประเทศเกาหลี ก็มีการสอนวิชาภาษาไทย มีภาควิชาภาษาไทย มีศูนย์วัฒนธรรมไทย นักศึกษาเกาหลีเลือกเรียนวิชาภาษาไทยเป็นวิชาเอกปีละหลายคน สามารถพูด เขียน อ่านภาษาไทยได้ดี

๕. **เป็นภาษาราชการงานทุกสิ่ง** ภาษาไทยนอกจากจะใช้สื่อสารกันในชีวิตประจำวันแล้ว ยังใช้เป็นภาษาราชการ ใช้ในกิจการงานสำคัญๆ ต่างๆ อีกด้วย และเนื่องจากประเทศไทยมีความเป็นเอกราชตลอดมา เราจึงใช้ภาษาไทยเป็นภาษาราชการติดต่อกันมาโดยไม่ขาดช่วง ต่างกับประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบที่ต้องตกเป็นประเทศราชของอังกฤษบ้าง ของฝรั่งเศสบ้าง ภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารกันตามปกติใช้ภาษาประจำชาติ แต่ในโอกาสที่เป็นงานเป็นการ ภาษาราชการที่ใช้กลับเป็นภาษาของชาติที่เข้าครอบครองประเทศ จึงควรที่คนไทยจะได้ภูมิใจในเรื่องนี้

๖. **ได้ฟังฟังช่วยให้ไทยสมานฉันท์** คนเราเมื่อใช้ภาษาเดียวกัน แม้จะแตกต่างกันออกเสียงภาษาถิ่นบ้างแต่ก็รู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน ทำให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียว เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

๗. **เป็นเอกลักษณ์ของชาติที่สำคัญ** สิ่งที่น่าภูมิใจอีกประการหนึ่งคือ ภาษาไทยเราถือเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นเครื่องแสดงความเป็นไทย ไทยซึ่งเป็นผู้มีวัฒนธรรมสูงส่งมาเป็นเวลายาวนาน จึงถือเป็นศักดิ์ศรีอันยิ่งใหญ่

๘. **ใช้สืบสานวัฒนธรรมตลอดมา** ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเป็นมายาวนาน มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง การที่บรรพบุรุษไทยได้สร้างสรรค์ สะสม อนุรักษ์และถ่ายทอดวัฒนธรรมมาให้เป็นมรดกแก่ลูกหลานไทย โดยใช้ภาษาไทยเป็นสื่อในการถ่ายทอด ภาษาไทยจึงมีความสำคัญมาก

ปัจจุบันเด็กไทยไม่ทูนเทิด	จึงยังเกิดข้อผิดพลาดมากปัญหา
ใช้คำผิดเสียงเพี้ยนเลียนดารา	ราวกับว่าไม่รักศักดิ์ศรีไทย

ในปัจจุบันปรากฏว่าคนไทยไม่ระมัดระวังในด้านการใช้ภาษา ใช้ภาษาผิดๆ จึงทำเสมือนว่าไม่ทูนเทิดในศักดิ์ของคนไทย และไม่ยกย่องเทิดทูนภาษาไทยเท่าที่ควร

ลักษณะของการใช้คำผิดพลาด มีดังนี้

๑. พุดไม่ชัด
๒. ดัดคำ
๓. น้ำเสียงเพี้ยน
๔. เลียนภาษาตารา
๕. ใช้ภาษาไม่สุภาพ
๖. ใช้คำหยาบคำต่ำ
๗. ใช้คำลักษณนามไม่ถูกต้อง
๘. ใช้คำคะนองผิดที่
๙. ใช้คำที่ผิดความหมาย
๑๐. เขียนขยายความไม่เป็น
๑๑. ไม่เว้นวรรค
๑๒. ไม่รู้จักภาษาดี
๑๓. มีภาษาอังกฤษปน
๑๔. บางคนใช้คำฟุ่มเฟือย

เพื่อเป็นการเกิดศักดิ์ศรีของภาษาไทยอันเป็นภาษาของชาติ ผู้เขียนจึงขอ

เสนอแนะดังนี้

๑. ใช้ภาษาให้ถูกต้องเรียบง่าย
๒. สื่อความหมายได้ดี
๓. มีความกะทัดรัด
๔. เจนจัดการจับใจความ
๕. คำนึงถึงแง่งามของภาษา
๖. พิจารณาให้รอบคอบ
๗. ควรตรวจสอบความแม่นยำ
๘. ส่งสารได้ดี
๙. มีคุณธรรมและวัฒนธรรมในการใช้ภาษา

ภูมิปัญญาไทยในภาษา

ภูมิปัญญาไทยในภาษา
 ควรจะอภิปราย
 คำไทยมีวรรณยุกต์
 ใส่รูปวรรณยุกต์ไป
 คำน่าน่า
 ไพเราะดังเสียงพิณ
 คำไทยเป็นคำโดด
 ไทยมีวิธีนานา
 คำซ้อนคำประสม
 คำสมาสมากเหลือใจ
 หลากหลายในถ้อยคำ
 ภาษาไทยมีแฉ่งแฉม
 พนมเขาคีรี
 นงรามอรทัย
 อีกทั้งลักษณะนาม
 พันนั้นเรียกเป็นซี่
 ไทยชอบคำคล้องจอง
 ลำนวนไทยเราใช้กัน
 ภาษา มีระดับ
 ราชศัพท์ของไทยไทย
 คำผวนชวนสนุก
 คนไทยปฎิภาณดี

สุดพรรณนาเลิศเหลือหลาย
 ให้เห็นจริงทุกสิ่งไป
 แสนสนุกนี้กระไร
 เปลี่ยนความหมายตั้งใจจินต์
 ป่าป่าป่าได้ยลยิน
 คำหลังรินเพราะปัญญา
 ขอจงโปรดทราบปัญหา
 เสาะสรรมาสรางคำใช้
 นำขึ้นชมคำซ้ำไสร
 นำมาใช้อย่างงดงาม
 โปรดจงจำมีล้นหลาม
 ไครมาถามตอบทันใด
 น้ำก็มีธาราใส
 กัลยาและนารี
 แสดงความเป็นเมธี
 ช่างเป็นเชือกกลมเป็นคัน
 เพลงได้กร้องเล่นนำขึ้น
 ใช้ทุกวันใช้ทั่วไป
 นำมาปรับได้ตั้งใจ
 เราใช้ได้แคล่วคล่องดี
 ไทยทุกยุคใช้ทุกที่
 เล่นสนุกได้ทุกคน

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความปั่นมายาวนาน คนไทยเป็นคนที่มีเขาวนไวไหวพริบ มีปฏิภาณดี เฉลียวฉลาด ได้สร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ที่แสดงภูมิปัญญาไทยไว้มากมาย

ภูมิปัญญาไทยมีทั้งด้านนามธรรมและรูปธรรม ในด้านนามธรรมนั้นประกอบไปด้วย ความรู้ ความสามารถ ความเชื่อ หรือความชาญฉลาดในการแก้ปัญหาต่างๆ รวมทั้งวิถีทางในการดำเนินชีวิตที่ประสบความสำเร็จ มีความสงบสุขทางด้านรูปธรรมนั้น ภูมิปัญญาไทยแสดงออกทางด้านวัตถุและการกระทำต่างๆ

ภาษาเป็นเครื่องแสดงความเป็นไทยของทุกสังคม เพราะมนุษย์ใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันและกัน ในสังคมไทยเราใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร แสดงเอกลักษณ์ในหมู่คนไทย เมื่อพิจารณาอย่างพินิจพิเคราะห์เราก็จะเห็นแง่มุมของภาษา ซึ่งแสดงให้เห็นภูมิปัญญาไทยได้อย่างชัดเจน ผู้เขียนขอแสดงให้เห็นภูมิปัญญาไทยในภาษา ในแง่มุมดังต่อไปนี้

๑. เขาวนไวไหวพริบในการสร้างคำ ภาษาไทยแต่เดิมเป็นคำเดี่ยวโดดๆ เมื่อรู้สึกว่ามีคำไม่พอใช้ รวมทั้งเมื่อได้พบเห็นภาษาอื่นมีคำมากพียงค์ ก็คิดสร้างคำขึ้นเป็น คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ คำประสมมีมากมาย เช่น แม่น้ำ น้ำตา น้ำใจ หางเสือ ขาวนา ขาวสวน ข่างทอง ข่างเงิน นักเรียน นักร้อง นักเขียน เป็นต้น ส่วนคำซ้อน ได้แก่ รักใคร่ ร้องไห้ บ้านเรือน ดูแล โกรธเคือง คำซ้ำ ก็ช่วยให้ความหมายของคำเข้มข้นขึ้น หรือมีความรู้สึกที่หลากหลายต่าง ๆ กันออกไป เช่น ดำๆ แดงๆ เขียวๆ ขาวๆ เป็นต้น ในบางครั้งเมื่อเพิ่มจำนวนพยางค์ หรือซ้ำคำ เข้าไปแล้ว ยังไม่ไพเราะเท่าที่ควร ก็มีวิธีการพลิกแพลงให้มีเสียงไพเราะขึ้น เช่น คำอัฟฟาส เมื่อนำคำมาซ้ำกันเป็น ยัมยัม แยมแยม พรายพราย ครินคริน ครื้นครื้น ก็กร่อนให้เป็น ยะยัม ยะแยม พระพราย คะคริน คะครื้น เป็นต้น

๒. ความร่ำรวยและความหลากหลายในถ้อยคำ คำไทยมีคำใช้มากมาย กวีหรือผู้ใช้คำที่มีความรู้ทางภาษาดีจะไม่ต้องใช้คำซ้ำเลย ทำให้ข้อเขียนหรือบทกวีแสดงอัจฉริยลักษณะทางภาษาได้เป็นอย่างดี เช่น คำว่า นาง จะมีคำใช้มากมาย เช่น บังอร กัลยา อรทัย กัญญา นงราม นงพาล นงลักษณ์ ม้าก็มี แสะ อัสดร พาช อัศวะ อาชา ดรุงค์ เป็นต้น คำประพันธ์ที่แสดงให้เห็นว่ากวีใช้คำที่มีความหมายเดียวกันโดยไม่ใช้คำซ้ำกันเลย ได้แก่ บทประพันธ์ของ ‘อังคาร กัลยาณพงศ์’ ที่ว่า

ภาพนี้มีไขห่อ	หงส์ทอง เดี่ยวเลย
กากีเจ้าของครอง	ร่วมด้วย
เมาสมมุติจองทอง	หินชาติ
แล้งน้ำมิตรโลกม้วย	หมดสิ้นสุขสานต์

แม้แต่นักแสดงลิเกก็รู้จักการหลាកคำ เช่น ปางองค์พระทองศรี พระภูมิพระราชา

๓. ภาษาไทยเป็นภาษามีวรรณยุกต์ ซึ่งนับเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของภาษาไทยอีกประการหนึ่ง เช่น คำในภาษาไทยเพียงคำเดียว เมื่อใส่รูปวรรณยุกต์เข้าไปเสียงก็จะเปลี่ยนไป เมื่อเสียงเปลี่ยนไปความหมายก็จะเปลี่ยนไปด้วย เช่น นา น่าน้ำ ปา ป่า ป้า ป๊า ป๋า เลือ เลื้อ เลื้อ ผา ผ่า ผ้า เป็นต้น ชาวต่างประเทศที่เรียนภาษาไทยจะชื่นชมในภูมิปัญญาไทยด้านนี้มาก ในขณะที่เดียวกันก็จะเลียนและเรียนรู้การผันเสียงวรรณยุกต์ของไทยได้ยากมากเพราะไม่คุ้นเคย

๔. ภาษาไทยนิยมการสัมผัสคล้องจอง นับตั้งแต่การเล่นของเด็ก คำล้อ ซึ่งได้แก่ หัวโล้นโกนใหม่ ๆ ควักซี่ไก่อมาใส่หัวโล้น, ผมเปียมาเลียใบตอง พระตีกลอง ตะลุ่มตัมมม, ผมจุกคลุกน้ำปลา เห็นขี้หมานั่งไหว้จ้องห่อง, ปริศนาคำทาย ลำนวนไทย ตลอดจนคำพังเพยสุภาษิตกันบว่ามีความคล้องจองกันเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น ก่อร่างสร้างตัว, กวดไถไถสรวง, กรวดน้ำคว่ำขัน, กำเรียบเลียบสาน, อิ่มหมีพีมัน, ข้าวยาก-หามากแพง, ข้าวเหลือเกลืออิม, ไก่งามเพราะชน คนงามเพราะแต่ง, รักดีหามจั่ว รักชั่วหามเสา เป็นต้น

๕. ภาษาไทยมีลักษณนาม ชาวต่างชาติจะชื่นชมในอัจฉริยลักษณะของภาษาทางด้านนี้มากกว่า คนไทยช่างคิดช่างประดิษฐ์ถ้อยคำขึ้นใช้ เช่น ช้าง เป็น เชือก รถ เป็น คัน ฟันเป็น ซี่ ดินสอเป็น แท่ง ปากกาเป็น ด้าม บ้านเป็น หลัง เข็มเป็น เล่ม รูปเป็น ดอก ผลไม้เป็น ผล เป็นต้น

๖. ภาษาไทยเป็นภาษามีระดับ ภาษาที่คนไทยเราใช้มีหลายระดับ ทั้งภาษาพิธีการ ภาษาทางการ ภาษากึ่งทางการ ภาษาปาก เป็นต้น นอกจากนั้นก็ยังมีความราชาศัพท์ ซึ่งไม่ได้หมายถึงศัพท์เฉพาะที่ใช้กับพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์เท่านั้น แต่เป็นคำที่ใช้ให้ถูกต้องกับกาลเทศะ สังคม และบุคคล เช่น เมื่อเราจะพูดกับพระสงฆ์ เราต้องใช้ศัพท์เฉพาะ เช่น สรงน้ำ จำวัด อาหารฉันอาหาร เป็นต้น

๗. การผวนคำ คนไทยเป็นคนชอบสนุกมีอารมณ์ขัน คำที่ใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวันก็นำมาผวนเล่นสนุกๆ ให้เกิดความรื่นเริงบันเทิงใจในหมู่เพื่อนฝูง

คำพวนส่วนใหญ่มักจะส่อไปในทางเพศ หรือในทางหยาบคาย จึงนิยมพวนคำเล่นในหมู่เพื่อนๆ ที่สนิทชิดเชื้อแล้วก็ได้หัวเราะเฮฮากัน ทั้งผู้พูดและผู้ฟังจะต้องมีปฏิภาณไหวพริบพอๆ กัน จึงจะส่งสารและรับสารกันได้สำเร็จ ผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับการพวนคำอาจตามไม่ทัน ทำให้ไม่ได้รับจากการสร้างสรรค์เสนาเท่าที่ควร ตัวอย่างคำพวนที่ใช้กันอยู่เสมอ เช่น เกลียมัว เบียร์เมา ข้าวหมี่ ดินโตน ดินแตก เนื้อสดใส่ตับ แอว์ก็ เป็นต้น และเนื่องจากภาษาไทยมีเสียงขึ้นๆ ลงๆ ผู้พูดอาจพวนโดยไม่ตั้งใจ จึงมีการเปลี่ยนคำเพื่อพวนแล้วจะได้ไม่หยาบโหล่น ตัวอย่าง เช่น

คนป่วย	เป็น	ผู้ป่วย
ถั่วอก	เป็น	ถั่วเพาะ
แปดตัว	เป็น	สี่คู่
ตากแดด	เป็น	ผึ่งแดด
ผักบุง	เป็น	ผักทอดยอด
ที่ห้า	เป็น	ครบห้า
ที่หก	เป็น	ครบหก
เห็นควรด้วย	เป็น	เห็นสมควร

๔. การเปลี่ยนแปลงคำ ในภาษาไทยเรามีคำมาจากภาษาอื่นมากมาย บางครั้งเราออกเสียงไม่สะดวก เราก็เปลี่ยนแปลงคำให้ออกเสียงง่ายขึ้น เช่น ในภาษาสันสกฤต ภาษาเดิมออกเสียงเรียงพยางค์ ไทยก็หาวิธีเปลี่ยนแปลงให้เขียนง่ายออกเสียงง่าย เช่น สรุพ สรุค สุวรรณ สุวรรค เราก็เปลี่ยน รุ (ร เระะ) เป็น ร หัน แล้วใส่การ์นด์เสีย ให้ออกเสียงง่าย เช่น สรรพ์ สรรค์ สุวรรณ สุวรรค์ เป็นต้น

คำบางคำทั้งบาลีและสันสกฤต เขียนยาวไม่สะดวก เราก็เปลี่ยนแปลง เช่น บาลี ทุจจริต สันสกฤต ทรุจจริต ทรุศจริต เราก็เลือกเอาคำบาลีซึ่งง่ายกว่ามาเปลี่ยนแปลงให้สั้นเข้าเป็น ทุจจริต

คำบางคำทั้งบาลีและสันสกฤต ยากและยาวเกินไป ก็ประสมประสานเปลี่ยนแปลงคำให้เหมาะสมลิ้นคนไทย เช่น คำบาลี อุตฺถยาน สันสกฤต อุทฺธยาน เราก็เลือกคำสันสกฤตและตัดให้สั้นลงเป็น อุทยาน เป็นต้น

คำบาลีที่อ่านเสียงพยางค์ยาวเกินไป เราก็รวบเสียบ้าง เช่น บาลี โลกนิติ เราอ่านรวบเป็น โลกกะนิติ ปาฏิหาริย รวบเป็น ปาฏิหาริย์ เป็นต้น

๕. ภูมิปัญญาในการเรียงคำ เราอาจเรียงคำที่มีพยัญชนะต้นเหมือนกัน เพื่อให้ดูดีมีลักษณะพิเศษแปลกตา เช่น

นกน้อยนอนแนบน้ำ ในนา
 แลลูกลิงกลางไล่ ลอดเลี้ยว ลางลิง
 ยุ่งย่องยอดยุงยล โยกย้าย

หรืออาจเรียงคำให้สะดุดตาสะดุดใจออกมาในรูปคำขวัญ คำพังเพย สุภาษิต ก็ได้ เช่น

ออกกำลังวันละนิด จิตแจ่มใส
 ออกเสียงภาษาไทยให้ชัด คุณสมบัติของคนไทย
 น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาทาย
 เรือล่มเมื่อจอด ตาบอดเมื่อแก่
 รู้มากยากนาน รู้น้อยพลอยร่ำคาญ
 น้ำท่วมทุ่ง ผักบุ้งโหรงเหรง

๑๐. ภูมิปัญญาในการพลิกแพลงคำ การพลิกแพลงคำทำให้เกิดความ
 รื่นรมย์ ผ่อนคลายความตึงเครียด เช่น ชื่อชาวต่างประเทศ เราก็มักเปลี่ยนเสียงให้
 ดลกโปกฮา เช่น นายแร้งกิน นายจอนยาว นายดอร์สัน นายเอียนสนิท

โรงพยาบาล	เป็น	โรงกะบาน
ประชาชน	เป็น	ประชน
กรรมกร	เป็น	กำของไ้กร

คำพังเพยสุภาษิตก็อาจจะเปลี่ยนไปเพื่อความตลกคะนอง เช่น

ล้มหมอนนอนเลื้อ	เป็น	ล้มหมอนนอนเตียง
รักดีหามจั่ว รักชั่วหามเสา	เป็น	รักทั้งดีทั้งชั่ว หามทั้งจั่วทั้งเสา
รำไมติโทษปีโทษกลอง	เป็น	รำไมติหมูไม่อ้วน

๑๑. ภูมิปัญญาไทยในคำประพันธ์ คนไทยเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน
 ชอบแต่งชอบเรียงร้อยถ้อยคำให้เกิดเสียงไพเราะ คำประพันธ์ของไทยเรามีทั้ง
 ร้อยแก้วและร้อยกรอง คนไทยก็แสดงภูมิปัญญาไทยให้ปรากฏได้อย่างยอดเยี่ยม
 ตัวอย่างเช่นคำประพันธ์ในนิราศนรินทร์ ที่ว่า

อยู่ธยายศลัมแล้ว	ลอยสวรรค์ ลงฤา
สิงหาสน์ปรางค์รัตนบรร	เจ็ดหล้า
บุญเพรงพระหากสรรค์	ศาสน์รุ่ง เรืองแฮ
บังอบายเบิกฟ้า	ฝึกพื้นใจเมือง

เรื่องเรื่องไตรรัตน์พัน	พันแสง
รินรสพระธรรมแสงดง	คำเช่า
เจติยัระตะแสง	เสียดยอด
ยลยั้งแสงแก้วแก้ว	แก่นหล้าหลากสวรรค์

ภูมิปัญญาไทยในเพลงกล่อมเด็ก

เพลงกล่อมเด็กของไทย

โบราณกาลนานมา

ถ้อยคำแสนไพเราะ

ลูกฟังแล้วชื่นใจ

เนื้อหาน่าสังเกต

หวังเจ้าเท่าดวงมัลย์

ความรู้ทางวรรณคดี

กล่อมเจ้าเข้านิทรา

เห่เรืออีกไกรทอง

กาก็น่าสนใจ

ธรรมชาติลูกควรรู้

นกเอ๋ยเจ้านกเขา

นกขมิ้นนั้นเหลืองอ่อน

เนื้อเย็นเป็นคนดี

เนื้อเอ๋ยเจ้าเนื้อนุ่ม

เนื้อละเอียดของแม่อา

ช่วยแม่ปิดกวาดบ้าน

เรื่องเรียนเจ้าถามข้า

เชื่อฟังพ่อลุงป้า

ทำดีไม่กลับกลาย

น่าสนใจน่าศึกษา

มวลมารดาเท่กล่อมไป

เสียงเสนาะนี้กระไร

นอนหลับไหลใจเบิกบาน

สุดวิเศษสุดไซ้ขาน

ยอดสงสารของแม่อา

แม่พอมิติดตัวมา

เจ้าจงฟังอย่างตั้งใจ

แม่พอร้องกล่อมลูกได้

พระอภัยอีกอืเหนา

สังเกตดูรอบตัวเรา

ตื่นแต่เช้าเจ้าเสียงดี

ลูกควรนอนหลับเสียที

แม่จะกล่อมให้นิทรา

แม่จะอุ้มอย่าผวา

จงทำดีมีคุณธรรม

เรื่องการงานจงจดจำ

เป็นอาภรณ์ประดับกาย

พิน้ำอาบอย่าอาย

พ่อแม่หมายให้เจ้าดี

เพลงกล่อมเด็กเป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่แม่ใช้เท่กล่อมให้ลูกนอน ลูกได้ฟังเสียงอันไพเราะอ่อนหวานของแม่ สองมือที่ไกวตามจังหวะ ทำให้ลูกได้รับความอบอุ่น ได้รับการถ่ายทอดความอาทรห่วงใยของแม่ ทำให้ลูกเกิดความอุ่นใจ สบายใจ กลับไปด้วยความสุขใจ แน่ใจว่าแม่อยู่ข้าง ๆ ไม่ห่างไกล เพลงที่แม่ร้องบางเพลงก็แสดงความห่วงใย บางเพลงก็พรรณนาถึงความงามของธรรมชาติ นก พันธุ์ไม้ต่าง ๆ บางเพลงอาจมีขูให้กลัวบ้างเล็กน้อย ซึ่งก็ไม่น่าหวาดกลัวหวั่นไหวอะไรมากนัก เพลงเกี่ยวกับวรรณคดีที่แม่กล่อมให้ฟังก็มีไม่น้อย ยิ่งบทเห่เรือด้วยแล้ว เป็นบทกล่อมที่น่าฟังและสนุกสนานที่สุด เพลงกล่อมเด็กของแม่ในสมัยโบราณได้ถูกถ่ายทอดมาเป็นลำดับ เป็นภูมิปัญญาไทยที่ควรอนุรักษ์และสืบสานให้ดำรงคงอยู่ต่อไป ในปัจจุบันเป็นที่น่าเสียดายที่แม่มักจะออกไปทำงานนอกบ้านจึงไม่มีโอกาสได้กล่อมลูก ย้ายายก็เท่กล่อมกันไป นานวันเข้าเพลงกล่อมเด็กก็ค่อย ๆ เลือนหายไปจากความทรงจำของแม่ไทย จึงควรจะได้รื้อฟื้นและอนุรักษ์ไว้

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเพลงกล่อมเด็กเป็นสาขาหนึ่งในบทเพลงพื้นเมือง ซึ่งถ่ายทอดทางมุขปาฐะ ได้แสดงภูมิปัญญาไทยให้ปรากฏไว้มากมายหลายด้าน ผู้เขียนจึงใคร่ขอวิเคราะห์และเสนอภูมิปัญญาไทยในเพลงกล่อมเด็กในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ถ้อยคำไพเราะ เสียงสื่อน่าจับใจ ให้ความรู้ เอื้อเอ็นดูอาทร สั่งสอนจริยธรรม นำไปสู่วรรณคดี มีการพรรณนาธรรมชาติ ประสิทธิ์ประสาทถ่ายทอดวัฒนธรรม น้อมนำส่งเสริมจินตนาการ รายละเอียดดีมีดังนี้

๑. ถ้อยคำไพเราะ เพลงกล่อมเด็กของไทยนั้น โดยทั่วๆ ไปจะใช้ถ้อยคำที่ไพเราะ มีสำเนียงอ่อนหวานเหมาะกับเด็กตัวเล็กๆ แม่ที่ร้องเพลงกล่อมเด็กจะสรรคำมาใช้ให้เหมาะสมเด็ก ทำให้มองเห็นภาพ และต้องสัมผัสได้ เช่น

เจ้าเนื้อละมุนเอ๋ย
แม่มิให้ผู้ใดต้อง
ทองดีเจ้าคนเดียวเอ๋ย

เนื้อเจ้าอุ่นเหมือนสาลี
เนื้อเจ้าจะหอมองสี

เจ้านกขมิ้นเหลืองอ่อนเอ๋ย
จะนอนไหนก็นอนได้
ลมพระพายชายพัดมาอ่อนอ่อน

คำแล้วจะนอนที่ตรงไหน
สุ่มทุมพุ่มไม้ก็เคยนอน
เจ้าเคยจรมานอนรังเอ๋ย

เจ้านกเขาเอ๋ย
ขันเถิดให้ดัง
เนื้อเย็นเจ้าคนเดียวเอ๋ย

ขันตั้งแต่เช้าจนเย็น
แม่จะฟังเสียงเล่น

๒. เสียงเสนาะจับใจ เพลงกล่อมเด็กเป็นเพลงเย็น ๆ แม่จะร้องเอื้อนเสียงให้มีความไพเราะ เช่น

วัดเอ๋ยวัดสิงห์	มีต้นกระทิงแทนแก้ว
ดอกบัวนั้นบานแล้ว	อยู่ใต้น้ำอรชร
สาวน้อยเอื้อมมือเด็ด	สารพัดเจ้ายังอ่อน
เด็ดได้แต่เกสร	มาโรยที่นอนอูแม่อา

แต่บางครั้งก็จะมีเสียงเร้าใจ ไพเราะน่าฟัง เช่น เพลงนกเอี้ยง

นกเอี้ยงเอ๋ย	ไปเลี้ยงควายเฒ่า
อ้ายควายกินข้าว	นกเอี้ยงหิวโต
ไปจับต้นโพธิ์	ร้องให้หงิงหงิง
ไปจับต้นชิง	เขากียิงลงมา
ไปจับต้นข่า	เขาด่าแม่ให้
ไปจับต้นไทร	ไถลถลาก
ไปจับต้นหมาก	เขากียิงลงมา
จับต้นจำปา	นกเอี้ยงหิวโต

บางครั้งแม่ร้องเพลงกล่อม โดยอุ้มลูกแนบไว้กับอกแล้วก็โยกไปมา เพลงบทนั้นก็จะมีเสียงไพเราะสนุกสนาน เช่น เพลง เด็กเอ๋ยพาย มีลีลาตลกอยู่ด้วย

เด็กเอ๋ยพาย	พายเอ๋ยโยก
ไปถึงสามโคก	พายโยกไม่ไหว
ชักด้ามพาย	ใส่หัวตังโปก
โยกไปโยกมา	

๓. ให้ความรู้ เพลงกล่อมเด็กให้ความรู้หลายอย่าง เช่น ชีวิตความเป็นอยู่ ของคนไทย เหตุการณ์เรื่องราวในประวัติศาสตร์หรือประวัติในท้องถิ่น ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติวิทยา การทำมาหากิน เช่น ความรู้ในประวัติศาสตร์ ก็ได้กล่าวถึงวีรกรรมของคนไทยคนหนึ่งชื่อ ‘เจ้าขุนทอง’ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรักชาติ กล้าหาญ และเสียสละยอมเอาตัวเข้าเสี่ยงปล้นค่ายพม่า ช่วยเชลยคนไทยให้ออกมาจากค่ายได้ แต่ตนเองต้องเสียชีวิต

วัดโบสถ์

วัดเอ๋ยวัดโบสถ์	ปลูกต้นโดนดเจ็ดต้น
เจ้าขุนทองไปปล้น	ปานฉะนี้ไม่เห็นมา
คตข้าวใส่ห่อ	ถ่อเรือไปหา
เขากักร้าลือมา	ว่าเจ้าขุนทองตายแล้ว
เหลือแต่กระดุกแก้ว	เมียรักจะไปปลง
ขุนศรีถือฉัตร	ยกกระบัตร์ถือธง
ถือท้ายเรือหงส์	ปลงศพเจ้าขุนทอง

ความรู้เกี่ยวกับการทำมาหากิน ก็มักไม่พ้นเรื่องการเกษตร เช่น
ปลูกข้าว ปลูกข้าวโพด .เพราะคนไทยส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ดังตัวอย่าง

วัดเอ๋ยวัดโบสถ์

วัดเอ๋ยวัดโบสถ์	ปลูกข้าวโพดสาละ
ลูกเขยตกยาก	แม่ยายก็พราดลูกสาวหนี
ข้าวโพดสาละ	ตั้งแต่นี้จะโรยรา

๔. เอื้อเอ็นดูอาทร เพลงกล่อมเด็กจะแสดงความผูกพันระหว่างแม่กับลูก
ความห่วงใยห่วงแหนเลียดเนื้อเชื้อไขของตนทำนอง แดดไม่ให้ต้อง รื่นไม่ให้ได้ ไรไม่ให้
ให้ตอม เนื้อไม่ให้ฆ่าไม่ให้หมอง ดังเพลงต่อไปนี้

เจ้าเนื้อเอ็น

เจ้าเนื้อเอ็นเอ๋ย	แม่มิให้ไปเล่นที่หาดทราย
ครั้นว่าน้ำขึ้นมา	มันจะพาเจ้าลอยหาย
แสนเสียดายเจ้าคนเดียวเอ๋ย	

เจ้าเนื้อละเอียด

เจ้าเนื้อละเอียดเอ๋ย	ข้างเข้าในพะเนียด
แม่มิให้เจ้าไปดู	ข้างพลายตกน้ำมัน
มันคลั่งเป็นบ้าอยู่	แม่ห้ามไว้มิให้ดู
บุญชูเจ้าคนเดียวเอ๋ย	

๕. สอนจริยธรรม สอนเรื่องการบ้านการเรือน การแต่งตัว ตลอดจน
ความขยันขันแข็งในการทำไร่ทำสวน เช่น

ลูกสาวชาวเหนือ

ลูกเอ๋ยลูกสาว	ลูกของชาวเมืองเหนือ
ทาขมิ้นเป็นเนื้อ	ทำอะไรก็ไม่เป็น
หุงข้าวแต่ละหม้อ	ลับพินก่อเป็นเกวียนเข็น
บ้างก็สุกบ้างก็ดิบ	บ้างก็เป็นท้องเส้น
หุงข้าวไม่เป็น	หน้าทะเล้นไม่มียางอายเอ๋ย

การแต่งตัว ก็สอนให้แต่งตัวแต่พองาม เช่น

เดือนหงาย

เดือนเอ๋ยเดือนหงาย	ดาวกระจายแจ่มแจ้ง
สาวน้อยเจ้าขอแป้ง	ให้เจ้าไปแต่พอทา
จะให้ไปมากนัก	เขาซี้มั่งจะค่อนข้าง
ให้ได้แต่พอทา	เจ้าแก้วตาของเรียมเอ๋ย

การเพาะปลูกทำมาหากิน ก็มีหลายเพลง เช่น

จะไปทำพลับ

วันเอ๋ยวันนี้	พี่จะไปทำพลับ
พี่พบนางงามสรรพ	เจ้าตักน้ำมารดแดง
ฝนฟ้าเจ้าข้าเอ๋ย	เขยลงมาให้แรงแรง
ได้เย็นทั้งรากแดง	เย็นทั้งนวลอุแม่่นา

จะไปทำม่วง

วันเอ๋ยวันนี้	พี่จะไปทำม่วง
ไปปะนางนมพวง	เจ้าตักน้ำมารดพลู
ฝนฟ้าเจ้าข้าเอ๋ย	ตกลงมาให้ชุ่ม
ให้เย็นทั้งรากพลู	เย็นทั้งนวลอุแม่่นา

๖. **นำไปสู่วรรณคดี** แม่ที่มีความรู้เรื่องวรรณคดี ก็จะนำเนื้อหาในวรรณคดีมากล่อมลูก บางครั้งก็นำเนื้อหาในวรรณคดีมาร้องกล่อมเลย บางครั้งก็นำเนื้อเรื่องมาเรียบเรียงให้เป็นเพลงเอง ร้องเอง เพลงที่นำมาจากวรรณคดีและร้องตามเนื้อในวรรณคดี เช่น บทเห่เรือ ของเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร

สุวรรณหงส์ทรงพู่ห้อย
เพียงหงส์ทรงพรหมินทร์

เรือไชยไฉว่องว้าง
เสียงเส้าเร้าระดม

คชสีห์ที่ผาดแผ่น
ราชสีห์ที่ยืนยัน

เรือม้าหน้าม่งน้ำ
เพียงม้าอาชาทรง

เรือสิงห์วิ่งแผ่นโผน
ดุยี่งสิงห์ลำพอง

งามชดช้อยลอยหลังสินธุ์

ลินลาศเลื่อนเดือนดาชม

รวดเร็วจริงยิ่งอย่างลม

ห่มท้ายเย็นเดินคู่กัน

ดูตั้งเป็นเห็นขบขัน

คันสองคู่ดูยิ่งยง

แล่นเฉื่อยฉ่ำลำระหง

องค์พระพายผายผันผยอง

โจนตามคลื่นผืนผ้าพอง

เป็นแถวท่องล่องตามกัน

คุณแม่ของผู้เขียนชอบกล่อมลูกมาก นอกจากกล่อมเพลงกล่อมเด็กทั่วๆ ไปแล้ว
ก็นำเพลงไทยเดิมมากกล่อม เนื้อหาจาก อิเหนา บ้าง ขุนช้างขุนแผน บ้าง ทำให้
ผู้เขียนจำเพลงเหล่านั้นจนขึ้นใจ เพลงที่แม่ร้องกล่อมน้องบ่อยที่สุดก็คือ เพลงตับ
เช่น ตับพระลอ ตับนางลอย เป็นต้น ตับพระลอเพราะมาก เริ่มด้วย

บัดนี้มีสองกัลยา
ทรงโฉมประโลมละลานใจ
อายุเยาวเรศรุ่นเจริญศรี

ลักษณะเลิศล้ำในตำได้

บุตรีไถ่องค์พระพิษณุกร

พระเพื่อนพี่แพงบ่้องสองสมร ฯลฯ

เพลงนี้ก็นำเนื้อหามาจากวรรณคดี ที่แม่แต่งเองร้องเองก็มีอยู่มาก ตัวอย่างเช่น
จากเรื่อง อิเหนา

ตัวเอยตัวพี่
ลอบลักบุษยามา
เสด็จเข้าไป
บุษบานาริ

องค์ระเด่นมนตริรุ่งฟ้า

ลงในถ้ำมะศิริ

แก้สงสัยในกรุงศรี

ก็จะไปชมสวนศรีอุทยาน

๑. มีการพรรณนาธรรมชาติ หรือสอนธรรมชาติวิทยา เช่น

กาเหว่าเอย ไซ้ให้แม่กาพัก แม่กาก็หลงรัก คิดว่าลูก
ในอุทร คาบข้าวมาเผื่อ คาบเหยื่อมาป้อน ถนอมไว้ในรังนอน
ป้อนเหยื่อให้กิน ปีกเจ้ายังอ่อนคลอแคล ท้อแท้จะสอนบิน แม่
กาพาไปกิน ที่ปากน้ำพระคงคา ดินหนึ่งเหยียบสาหร่าย ปากก็ใช้
หาปลา กินกึ่งกินก้าง ทั้งหอยกระพังแมงดา กินแล้วก็โผมา จับ
ต้นหว้าโพทอง

เดือนหงาย

เดือนเอ๋ยเดือนหงาย	ดาวกระจายทรงกลด
อ้อมเจ้าขึ้นไสรถ	ว่าจะพาไปชมเดือน
พิศแลดูดาวไป	ดาวก็ไม่งามเหมือน
พิศแลดูเดือน	เหมือนนวลอุเฒ่นา

นกกลิ้งโคลง

เจ้านกกลิ้งโคลงเอ๋ย	มันมาชิงโพรงนกเอี้ยง
เห็นเจ้าของเขามา	มันกลับหันหน้ามาเถียง
ร้องอ้อยอเอี้ยงอ้อยอเอี้ยง	เถียงเจ้าของเขาเออย

๘. ประสิทธิ์ประสาทถ่ายทอดวัฒนธรรม วัฒนธรรมของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหมายถึง การดำเนินชีวิต วิถีชีวิต ความเชื่อในสิ่งต่างๆ เพลงกล่อมเด็กได้สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมไทยหลายๆ อย่าง เช่น ความเชื่อ เชื่อว่าเด็กมีแม่ชื่อประจำตัวคอยปกป้องคุ้มครองรักษา ถ้าเด็กยี้มหรือหัวเราะทั้งกำลังหลับ ก็เชื่อว่าแม่ชื่อคอยหยอกเย้าเป็นต้น เนื้อเพลงเกี่ยวกับแม่ชื่อนี้ดังนี้

เขียนอนเกิดเจ้านอน	กล่อมให้เจ้าหลับสบาย
แม่ชื่อทั้งหลาย	อย่าได้หยิกหยอก
ขึ้นน้ำลงท่า	ช่วยพิทักษ์รักษาทรมบังอร
อย่าหยอกหลอกหลอน	กล่อมให้เจ้านอนเปลเออย

นอกจากนั้นก็แสดงให้เห็นความคาดหวังของพ่อแม่ เมื่อเลี้ยงดูลูกมาก็หวังจะฝากผีฝากไข้ ในขณะที่เดียวกันก็อบรมสั่งสอนไปด้วย เช่น

เจ้าบุญประเสริฐเอ๋ย	เกิดในดอกจำปี
แม่เลี้ยงเจ้าไว้หมายว่าจะฝากผี	พ่อทองดีของแม่เออย
นอนเสียเกิดขวัญข้าว	เกิดในพลับพลึง
แม่เลี้ยงเจ้าไว้หมายจะได้พึ่ง	เวยกสิ่งแม่คนเดียวเออย

ชีวิตครอบครัว ผู้ชายในสมัยก่อนมีภรรยาได้หลายคน ภรรยาก็ทะเลาะกันบ้าง หรือสามีทะเลาะกับภรรยาบ้าง เช่น

ไกรเอ๋ยไกรทอง
รักเมียหลวงเท่าท่อนอ้อย
รักไม่เท่ากัน

มีเมียทั้งสองรักก็ไม่เสมอกัน
รักเมียน้อยเท่าต้นจันทร์
บาปนั้นมาถึงตัว

ยกลูกขึ้นใส่เปล
โอะละเห้โอะละหีก
ผัวดีเมียดำ
หม้อข้าวปากมันแหว่ง
อดแล้วไม่ได้กิน

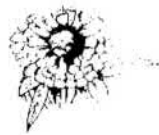
โอะละเห้ โอะละข้า
ลูกขึ้นแต่ตึกทำขนมแข่งมา
ขนมแข่งมาคาหม้อแกง
หม้อแกงปากบิ่น
ด้วยขนมแข่งมาเอย

๕. น้อมนำส่งเสริมจินตนาการ เพลงกล่อมเด็กใช้ถ้อยคำละเมียดละไม
เด็กที่ได้ฟังจะเกิดจินตนาการตามไปด้วย เช่น เห็นลัตว์ชนิดต่างๆ เห็นดาว เห็น
เดือน เห็นฟ้า เห็นน้ำ เพลงกล่อมเด็กเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ในโอกาสต่อไป
เพราะเด็กจะรู้สึกใกล้ชิดแม่ รู้สึกอบอุ่น มีความมั่นใจในตนเอง ทำให้จิตใจและอารมณ์
เบิกบาน เช่น

กาเอ๋ยกา บินมาไวไว จับต้นโพ ไผมาต้นไทร
กุกๆ ไก่ เลี้ยงลูกมาจนใหญ่ ไม่มีนมให้ลูกกิน
ลูกร้องเจี๊ยะๆ เรียกลูกมาคู้ยดิน
ทำมาหากิน ตามประสาไก่เอย

คำไทยมีความหมายไ้ต้งสายตสาก

ภาษาไทยมีความหมายได้หลายหลาก	เรียนไม่ยากพูดฟังทั้งอ่านเขียน
หมั่นสังเกตค้นคว้าและพากเพียร	ก็อาจเรียนได้ง่ายดั่งใจจินต์
คำว่าชั้นอาจใช้เป็นนามได้	ชั้นทองใหญ่ชั้นเงินชั้นลงหิน
ยามอาบน้ำใช้ชั้นดักค้อยรดริน	ไม่กี่ชั้นอาบได้สั่นทั้งร่างกาย
คำว่าชั้นที่เป็นคำกริยา	ตื่นขึ้นมาตอนไก่ขันยังไม่สาย
นกเขาชั้นคู่แข่งกันอยู่เรียงราย	ชั้นชะเนาะเชือกไม่ง่ายต้องเรียนรู้
คำว่าชั้นที่เป็นคำวิเศษณ์	น่าสังเกตเรื่องขบขันที่ท่อมหู
คนเล่าเรื่องซ้ำชั้นชั้นน่าดู	คนฟังก็อยากรู้เรื่องชั้นเอ๋ย

ประโยชน์ของการที่คำไทยมีความหมายหลายหลาก

ผู้เขียนขอเสนอเป็นหัวข้อที่มีความคล้องจองกันดังนี้

๑. แสดงอัจฉริยะของภาษา
๒. ง่ายต่อการสรรหาคำ
๓. นำไปใช้ได้ดี
๔. มีความคล้อง
๕. ไม่ต้องกังวลใจ
๖. นำไปใช้ร้อยกรอง
๗. เป็นมุมมองที่น่าศึกษาค้นคว้า

วิธีการใช้คำไทยที่มีความหมายหลากหลาย

๑. ศึกษาค้นคว้า
๒. พิจารณาจากบริบท
๓. กำหนดจุดประสงค์
๔. ลงมือพูดลงมือเขียน
๕. พากเพียรประเมิน
๖. เพลิดเพลินกับการใช้คำ
๗. ลองนำไปเผยแพร่
๘. ให้แน่ต้องลองเสวนา

ตัวอย่างต่างๆ มีดังต่อไปนี้

คำว่า กา เป็นคำนาม หมายถึง นกชนิดหนึ่ง ตัวสีดำ ร้อง กากๆ บางคนก็เรียกว่า อีกา คนนิยมนำ กา มาเปรียบเทียบกับคนที่ใจแคบ ไม่เอื้อเฟื้อ ไม่ช่วยเหลือผู้อื่นว่า ใจดำเหมือนอีกา หรือคนผิวดำ แต่งกายหรือใส่เสื้อผ้าโดยไม่ดูสีผิวของตนเองว่าเหมาะสมหรือไม่ โดยเฉพาะใส่เสื้อสีแดง ก็จะเรียกว่า กาคาบพริก นอกจากนั้นยังมีสำนวนไทยที่ว่า กาหลงรัง หมายถึง ผู้ที่ไปหลงติดอยู่ที่บ้านใดบ้านหนึ่ง แล้วไม่ยอมกลับบ้านของตัวเอง

กา ยังเป็นชื่อของปลาน้ำจืดชนิดหนึ่งอีกด้วย ปลานี้มีปากอยู่ทางด้านท้อง ไม่มีเยื่อหุ้มนัยน์ตา สีของลำตัวเป็นสีม่วงแก่จนดำ เกล็ดทุกเกล็ดมีจุดกลมสีเหลือง มีครีบสีดำ บางทีก็เรียกว่า ปลาเพี้ย

กา ที่เป็นคำนามยังหมายถึง ภาชนะสำหรับใส่น้ำหรือดม่น้ำ มีพวยและหูสำหรับหิ้วหรือจับ เป็นภาชนะที่ใช้กันอยู่ทุกครัวเรือน

กา ที่เป็นคำกริยา คือการทำเครื่องหมาย เช่น กาเป็นเครื่องหมายกากบาท (X) แสดงว่าข้อความนั้นๆ ผิด ไม่ถูกต้อง

กา ที่เป็นคำวิเศษณ์ มีคำอื่นตามหลัง เช่น กาวาง หมายถึง มะพร้าวชนิดเปรี้ยวที่สุด ความเป็นมาอาจจะเป็นไปได้ว่า มะพร้าวชนิดนี้มีรสเปรี้ยวจนอีกกากินไม่ได้ ต้องวางทิ้งไว้

เมื่อนำคำว่า กา ไปรวมกับคำอื่นก็จะได้อีกมากมาย มีความหมายต่างๆ ออกไปอีก เช่น

กาน้ำ เป็นนกชนิดหนึ่ง สีดำคล้ายกา แต่คอยาวกว่า มักจะหากินในน้ำ มีกิริยาท่าทางเปรียบความงามของผมผู้หญิงว่า ผมมีสีดำเหมือนขนนกกาน้ำ

กาฝาก เป็นชื่อพันธุ์ไม้ขนาดเล็กชนิดหนึ่ง เกาะกับต้นไม้ใหญ่ อาศัยแย่งอาหารของต้นไม้ใหญ่ นอกจากนั้นยังหมายถึงผู้ที่อาศัยผู้อื่นกินอีกด้วย

กาหลง เป็นชื่อไม้ยืนต้นชนิดหนึ่ง เป็นต้นไม้ขนาดย่อม ใบมน ปลายเว้ากลาง มีดอกสีขาว ดอกใหญ่ มีกลิ่นหอมจางๆ ออกเป็นช่อแบนๆ นิยมปลูกเป็นไม้ประดับตามบ้านเรือน

กาชาด เป็นเครื่องหมายกากบาทสีแดงบนพื้นขาว เป็นเครื่องหมายกาชาดสากล

ในวรรณคดีต่างๆ ก็นำคำว่า 'กา' ไปกล่าวถึง ใช้ในการเล่นคำ ตัวอย่างเช่น

กาจับกาฝากต้น	ตุ้มกา
กาลอดกาลากา	ร้อนร้อง
เพกาหมู่กามา	จับอยู่
กาม่ายมัดกาชร้อง	กึ่งก้านกาหลง

(ลิลิตพระลอ)

ฝูงลิงใต้กิ่งกลางสิงไขว่	กลางลิงแล่นไล่กันวุ่นว้าง
กลางลิงชิงค่างขึ้นกลางลิง	กาหลงลงกิ่งกาหลงลง
เพกาเกาะเกาะทุกก้านกิ่ง	กรรมภาร์กาชิงกันชมหลง
มัดกากากวนลั่นกาดง	กาฝากกลางทำรังกา

(ขุนช้างขุนแผน)

คำว่า กก เป็นได้ทั้งคำนามและคำกริยา แม้แต่คำที่เป็นคำนามก็ได้หลายความหมาย เช่น กก หมายถึงพันธุ์ไม้ชนิดหนึ่งเกิดในที่ชุ่มและมีหลายชนิด ลำต้นกลมใช้ทอหรือสานเสื่อ เรียกว่า กกเสื่อ เมื่อนำมาใช้ชาวบ้านก็เรียกว่า เสื่อกก คือเสื่อที่ทำมาจากต้นกก นอกจากนั้นก็ยังมียก ที่มียกต้นเป็นสามเหลี่ยม มีหลายชนิดด้วยกัน เช่น กกรังกา ส่วน กกช้าง นั้นขึ้นในน้ำ ลักษณะคล้ายรูปขนาดใหญ่ จึงมีผู้เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า กกรูป

กก ที่เป็นคำนามอีกความหมายหนึ่งก็คือ แม่กก หรือ มาตรา กก เป็นคำที่สะกดด้วยอักษร ก ข ค และ ม ตัวอย่างเช่น จาก จังจก นก สุนัข เลข รจเรข รจเลข อัคคี อนันคมณิ อัครมเหสี เมฆ เป็นต้น

มีภาพที่แสดงถึงคำที่ใช้ แม่กก คือ

ชั้นกกตกทุกข์ยาก	แสนลำบากจากเวียงชัย
มันเผือกเลือกเผาไฟ	กินผลไม้ได้เป็นแรง
รอนรอนอ่อนอัสตง	สุริยงเย็นยอแสง
ช่วงดั่งน้ำครึ่งแดง	แผ่เงาเมฆาเขาเมรุอร

(กาพย์พระไชยสุริยา)

กก ที่เป็นคำนาม มีความหมายว่า โคน เช่น กกไม้ หรือหมายความว่า ต้น เช่น กกขา หรือหมายถึงลำต้น เช่น กกเสา เป็นต้น

นอกจากนั้น กก ที่เป็นคำนามยังหมายถึง ซอกด้านใน หรือซอกด้านหลัง ของบานประตู หรือหน้าต่าง ถ้าเป็นด้านในหรือหลังของแผ่นประตู เรียกว่า กกประตู ถ้าเป็นด้านหลังของแผ่นบานหน้าต่าง เรียกว่า กกหน้าต่าง

กก เป็นคำกริยา หมายความว่า แนบไว้กับอก โดยปรกติจะเป็นอิริยาบถ นอน เช่น กกกอด กกไข่ กกลูก เป็นต้น ดังคำประพันธ์ที่ว่า ซอกกกกอดยอดรักจนดักขัย นอกจากนั้นยังหมายถึง เก้นนั่งไว้นานเกินควร เช่น เอาเรื่องไปกกไว้

กก ที่เป็นคำภาษาถิ่นพายัพ เป็นคำกริยา หมายถึง ตัด บั่น เช่น กกกิ่ง กกยอด เป็นต้น

คำว่า กัน เป็นได้ทั้งคำสรรพนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์ นอกจากนั้น เมื่อนำคำว่า กัน ไปรวมกับคำอื่น ก็จะเป็นคำนามเกิดขึ้นอีกหลายคำ ทำให้คำ กัน มีความหมายต่างๆ กันออกไป

กัน เป็นคำสรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนชื่อผู้พูดที่มีความเป็นเพื่อน มีความสนิทสนมและมีฐานะเสมอกัน เป็นภาษาพูดหรือภาษาปาก ใช้ในสถานการณ์ที่ แสดงความเป็นกันเอง กันและกัน เป็นสรรพนามใช้แทนชื่อ ใช้ในลักษณะที่มีการกระทำร่วมกันหรือต่อกัน โดยมีบุพบทประกอบหน้า เช่น เพื่อประโยชน์ของกันและกัน แสงกับสายเป็นเพื่อนกัน เขาช่วยเหลือกันและกันเสมอ เขารักใคร่ซึ่งกันและกันเป็นอย่างมาก

กัน ที่เป็นคำกริยา หมายความว่า โทนให้เสมอ ให้เรียบร้อย เช่น กันคิ้ว กันคอ กันหน้า เป็นต้น นอกจากนั้น กัน ยังหมายถึงกีดขวางไว้ไม่ให้เข้ามาในบริเวณ หรือกันไว้ไม่ให้ออกไป หรือไม่ให้เกิดขึ้น เช่น กันฝน กันสนิม กันภัย เช่น เขากันเงินไว้เพื่อซื้อหนังสืออ่านประกอบสำหรับเด็ก ดำรวจกันนายสมชายไว้เพื่อเป็นพยาน

กัน ที่เป็นคำวิเศษณ์ ใช้ประกอบท้ายกิริยาของผู้กระทำตั้งแต่สองคนขึ้นไป แสดงอาการกระทำร่วมกัน อย่างเดียวกันหรือต่อกัน เช่น ตีด้วยกัน หรือกัน กันและกันก็มี

ที่ว่า กันเขากันเรา เป็นภาษาพูด ภาษาปาก หมายความว่า พวกเขาพวกเรา กันเอง ก็เป็นคำวิเศษณ์ หมายความว่า เป็นพวกเดียวกัน สนับสนุนกัน

กัน เมื่อไปรวมกับคำอื่น ก็ใช้เป็นคำนาม เช่น กันชน เป็นเครื่องป้องกันการกระแทกกระเทือน การกระแทกด้านหน้าและด้านหลังของรถยนต์ ประเทศที่อยู่ระหว่างกลาง เป็นประเทศที่กันอยู่ระหว่างดินแดนของ ๒ ประเทศเพื่อมิให้พิพาทกันในเรื่องดินแดนหรือผลประโยชน์ เรียกว่า ประเทศกันชน กันแดด เป็นหมวกที่ใช้กันแดด เป็นหมวกเบาๆ กรุด้วยไม้ไผ่ มีปีกใหญ่ อาจเป็นแบบหมวกกะโล่ หรือหมวกที่ทำด้วยผ้าสีสวยๆ ผู้หญิงใช้ใส่กันแดด กันสาด เป็นเพิงที่ต่อชายคาสำหรับกันฝน

กิน เป็นคำกริยา เช่น กินข้าว กินน้ำ กินหมาก กินกล้วยเดี่ยว คำว่ากินนั้นมีความหมายหลายหลาก เมื่อไปรวมกับคำอื่น เป็นได้ทั้งคำนาม คำกริยาและคำวิเศษณ์

กิน ที่เป็นคำนาม ได้แก่ กินดิบ ซึ่งเป็นช็อกล้วยชนิดหนึ่ง แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นคำกริยา กินดิบ หมายถึง ชนะโดยง่ายตาย คำ กิน เมื่อรวมกับคำอื่นแล้วเป็นคำนามมีอีกหลายคำ ส่วนมากจะเป็นชื่อนก เช่น นกกินปูปากแดง นกกินเปี้ยว นกกินปลา นกกินปลิง เป็นต้น กินนร เป็นอมนุษย์ในนิยาย มี ๒ ชนิด ชนิดหนึ่งเป็นครึ่งนกครึ่งคน ท่อนบนเป็นคน ท่อนล่างเป็นนก อีกชนิดหนึ่งรูปร่างเหมือนคน เมื่อจะไปไหนมาไหนก็ใส่ปีกใส่หางบินไป คำนามอื่นๆ ได้แก่ กินนรเก็บบัว เป็นกลบทชนิดหนึ่ง กินนรพ่อนไก่อ กินนรรำ กินนรเลียบถ้ำ เป็นชื่อท่าละคร

กิน เมื่อรวมกับคำอื่นแล้วเป็นคำกริยามีอยู่มากมาย เช่น กินกำไร หมายถึง กินเศษกินเลย เบียดบัง กินเกลียว มักจะใช้ในทางปฏิเสธ เช่น ไม่กินเกลียวกัน คือเข้ากันไม่สนิท กินใจ หมายถึง รู้สึกแทงใจ สะดุดใจ กินดอกเบี้ย หมายถึง ได้รับผลประโยชน์จากเงินกู้ กินตัว หมายถึง ผูหรือกร่อนไป เช่น ผ่ากินตัว กินดา คือลองให้เห็นขนาดผิดไป คือ มองเห็นตัวเล็กๆ พอนำเลื้อยตัวเล็กไปให้สีกี้สៃไม่ได้ เพราะตัวใหญ่กว่าที่มองเห็น กินตำแหน่ง คือได้ครองตำแหน่ง กินแถว หมายถึง กระแทกกระเทือนทุกคนในพวกนั้น คือคนทำผิดคนเดียว แต่เมื่ออยู่ในกลุ่มทุกคนก็ถูกลงโทษหมด กินทาง หมายถึง ล้ำทาง เช่น ขั้บรถกินทาง เป็นต้น

คำว่า กิน ซึ่งมีคำตามหลังเป็นสำนวน และยังเป็นคำกริยาอยู่ มีเป็นอันมาก เช่น

กินในที่ลับไซในที่แจ้ง หมายถึง เปิดเผยเรื่องที่ทำกันในที่ลับ

กินนอกกินใน หมายถึง เอากำไรในการซื้อขาย ทั้งในราคาและนอกราคา

ที่กำหนด

กินน้ำได้คอก หมายถึง จำยอมเป็นรองเขา ไม่เทียมหน้าเทียมตาเท่า
หมายถึง ภรรยาน้อยซึ่งจำยอมต้องเป็นรองภรรยาหลวง

กินน้ำพริกถ้วยเดียว หมายถึง จำเจอยู่กับภรรยาคนเดียว ไม่เหลวไหล
ไปเที่ยวหาหญิงอื่น หรือไปมีภรรยาอื่น

กินน้ำไม่เผื่อแล้ง หมายถึง มีอะไรก็ใช้หมดทันที ไม่คิดถึงวันข้างหน้า

กินน้ำเห็นปลิง หมายถึง รู้สึกตะขิดตะขวงใจ เหมือนจะดื่มแต่ดื่มไม่ลง
เพราะเห็นปลิงอยู่ในน้ำ

กินบนเรือนซัดบนหลังคา หมายถึง เนรคุณ เช่น เอาเด็กกำพร้ามาเลี้ยงดู
อย่างดีเหมือนลูก แต่ก็ผลาญทรัพย์สิ้นจนหมดสิ้น โดยที่พ่อแม่บุญธรรมไม่ทันรู้ตัว
หรือถ้าเด็กที่นำมาเลี้ยงเป็นเด็กผู้ชาย พอโตขึ้นกลับได้ลูกสาวของพ่อแม่บุญธรรมเป็น
ภรรยา โดยการลักลอบได้เสียกัน

กินบุญเก่า หมายถึง ได้รับผลแห่งกรรมดีที่ได้เคยทำไว้

กินปูนร้อนท้อง หมายถึง ทำอาการพิรุณขึ้นเอง หรือแสดงอาการเดือดร้อน
ขึ้นเอง

กินลมกินแล้ง หมายถึง ไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย

กินรังแตน หมายถึง อารมณ์เสียแล้วเอะอะโวยวายจนเกินเหตุ

กินล้างกินผลาญ หมายถึง กินครั้งทั้งครั้ง กินทั้งกินขว้าง

กินอยู่กับปากอยากอยู่กับท้อง หมายถึง รู้ดีอยู่แล้วแต่แสร้งทำเป็นไม่รู้

กิน ที่เมื่อรวมกับคำอื่นแล้วเป็นคำวิเศษณ์มีหลายคำด้วยกัน เช่น

กินเกลือกินกะปิ หมายถึง โง่ อาจใช้ กินเกลบกินรำ ก็ได้

กินรูป หมายถึง มีขนาดหรือมีลักษณะให้เห็นขนาดย่อมกว่าตัวจริง คือ
ตัวใหญ่ดูเป็นตัวเล็ก ข้อนรูป กัว่า

กินผิว หมายถึง มีผิวก็คนๆ ก็ตายจากไปก่อนหมด

กินเมีย หมายถึง มีเมียก็คนๆ ก็ตายจากไปก่อนหมด

กินลึก หมายถึง มีเล่ห์เหลี่ยมลึกซึ้ง

กินหน้า ลักษณะการของวาวที่สายซุงบนสั้นเรียกว่า กินหน้า

กินหลัง ลักษณะการของวาวที่สายซุงบนยาวเรียกว่า กินหลัง

กินหาง หมายถึง ลักษณะการของวาวที่เสียหางตนเอง เรียกว่า กินหาง
นอกจากนั้นก็เป็นสำนวน เช่น

กินเหมือนหมู อยู่เหมือนหมา หมายถึง เละทะไม่มีระเบียบ

กินเหล็กกินไหล หมายถึง ทนต่อความเหน็ดเหนื่อยหรือความเจ็บปวดได้อย่างผิดปกติ เช่น เขาถูกทำร้ายร่างกายเลือดท่วมตัว ถ้าเป็นคนปกติก็คงตายแล้ว แต่ไม่รู้ไปกินเหล็กกินไหลมาจากไหนยังมีชีวิตอยู่ได้

คำว่า ปาก เป็นคำที่มีความหมายหลากหลายอีกคำหนึ่ง ผู้เขียนขอเสนอเป็นร้อยกรองดังนี้

คำปากใครก็รู้	กินข้าวอยู่ทุกวันไป
ปากพูดสื่อสารได้	ติดต่อใครได้ผลดี
แหวนสวิงของไทย	เรานับได้สองสามสี่
อันคำว่าปากนี้	หน้าที่มีเป็นลักษณะนาม
พูดมากคนปากกล้า	เพียงสบตาคนเกรงขาม
ปากตลาดดูไม่งาม	พูดหยาบหยามเสียดแทงใจ
ปากว่าดาขยิบ	คำคมกริบสำนวนไทย
อันว่าปากกับใจ	ไม่ตรงกันน่าพรันพริ้ง
ปากบอคือปากคัน	อีกอย่างนั้นปากว่ามีถึง
พูดแล้วทำเลยจึง	เป็นสำนวนชวนสนใจ

คำว่า ปาก ที่ได้กล่าวไว้ในคำประพันธ์ข้างต้น เป็นอวัยวะสำคัญของร่างกาย ใช้พูดจาสื่อสารให้ผู้อื่นได้รับรู้ ใช้ร้องเพลง เพื่อความรื่นเริงบันเทิงใจของตนเองและผู้อื่น มีคำประพันธ์ที่กล่าวถึง ปาก ไว้ว่า

- อันอ้อยตาลหวานลิ้นแล้วสิ้นซาก แต่ลุ่มปากหวานหูไม่รู้หาย
- ปากเป็นเอกเลขเป็นโทโบราณว่า

การใช้ปากพูด ถ้ามีวาทศิลป์ดีก็อาจเจรจาทางธุรกิจประสบความสำเร็จ เจรจาสงบศึก หรืออาจมาคัตรูให้ตายด้วยวาจาได้ พระอภัยมณีกับอุศเรนเคยมีความสัมพันธ์ ช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาตั้งแต่ในอดีต เมื่อกลับมาต้องเป็นศัตรูทำสงครามกัน พระอภัยมณีเป็นคนใจอ่อนก็คิดจะปล่อยอุศเรนไป นางวาลี ซึ่งรูปชั่วตัวดำ แต่เป็นคนมีความสามารถในการพูดเป็นอย่างมาก ก็ใช้วาจาพูดเปรี๊ยะเปรี๊ยะ เตือนสติพระอภัยมณีไม่ให้ปล่อยอุศเรนว่า

ประเพณีตั้งให้หลังหัก	มันก็มักทำร้ายเมื่อภายหลัง
จระเข้ใหญ่ไปถึงน้ำมีกำลัง	เหมือนเสือขังเข้าถึงดงก็คงร้าย
อันแม่ทัพจับได้แล้วไม่ฆ่า	ไปข้างหน้าศึกจะใหญ่ขึ้นใจหาย
ต้องตำรับจับให้มันคั่นให้ตาย	จะทำภายหลังยากลำบากครั้น

อุศเรนเจ็บใจ เสียใจ เมื่อได้ฟังคำนางวาสิ ทำให้อกแตกตายโดยอาเจียน
ออกมาเป็นโลหิตสดๆ นี่คือพิษของปาก หรืออิทธิพลของลมปากนางวาสินั่นเอง

ปาก เป็นคำลักษณะนามของสิ่งของบางอย่าง แหะ ๑ ปาก อวน ๒ ปาก
สวิง ๓ ปาก อาจจะใช้กับพยานบุคคลก็ได้ เช่น พยาน ๕ ปาก เป็นต้น

ปาก ไม้รับประทานอาหารเพื่อไปหล่อเลี้ยงร่างกายให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ เมื่อ
อาหารอร่อย รสดี ก็จะทำให้ว่า อาหารถูกปาก

ปาก หมายถึง ขอบ หรือช่องของสิ่งต่างๆ เช่น ปากหม้อ ปากไห
หรืออาจจะหมายถึง ต้นทางเข้าออก เช่น ปากช่อง ปากตรอก ถ้าเป็นทางทะเล
เรียกว่า ปากน้ำ ปากแม่น้ำ เช่น ปากพุม ปากเซ เป็นต้น

คำว่า **ปาก** เมื่อรวมกับคำอื่นแล้วเป็น คำนาม มีอยู่มากมาย เช่น

ปากกา, ปากไก่อ เครื่องสำหรับขีดเขียนชนิดหนึ่งที่ใช้กับหมึก

ปากกาลูกลื่น หมายถึงปากกาที่ใช้ไส้บรรจุมึกสำเร็จรูป ปลายไส้มักทำ
ด้วยโลหะกลมเล็กๆ บางทีก็เรียกว่า **ปากกาหมึกแห้ง** ส่วน **ปากกาหมึกซึม** เป็น
ปากกาที่มีไส้สำหรับใส่น้ำหมึก เมื่อใช้หมึกหมดแล้วก็อาจบรรจุมึกลงไปได้อีก
ปากกา อีกความหมายหนึ่งคือเครื่องสำหรับหนีบของใช้ทำด้วยไม้หรือเหล็ก ก็ได้

ปากคำ เป็นการให้การ เช่น พยานให้ปากคำกับตำรวจเกี่ยวกับการโจรกรรม
ที่เกิดขึ้นกับเพื่อนบ้าน

ปากฉลาม หรือ **ปากข้าง** หมายถึงบาดแผลหรือรอยผ้าที่ฉีกขาดเป็นรูป
สามเหลี่ยมแฉะออกอย่างปากฉลามหรือปากข้าง

ปากตลาด หมายถึงปากจัด หรือถ้อยคำที่โจษเล่าลือกัน เช่น ปากตลาด
เขวากันมาอย่างนี้ หรือคนที่ดูเป็นผู้ดีฐานะดีแต่ปากจัด พูดหยาบคายไม่ระมัด
ระวังคำพูด ก็อาจถูกกล่าวหาว่าเป็นคนปากตลาดได้

ปากตะกร้อ เรียกมะม่วงที่แก่จัด ควรสอยลงมาบ่มได้ว่า มะม่วงปากตะกร้อ
ซึ่งอร่อยมาก บางชนิดอร่อยกว่ามะม่วงดิบหรือมะม่วงสุกด้วยซ้ำไป

ปากแตร เป็นชื่อกระโถนชนิดหนึ่ง ปากบางอย่างปากแตร หรือดอกลำโพง
มักจะเรียกรวมกันไปว่า กระโถนปากแตร

ปากเปียกปากแฉะ คือ การว่ากล่าวตักเตือนซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนผู้เตือนเหน็ดเหนื่อย เช่นพ่อแม่สอนลูกจนปากเปียกปากแฉะแล้วยังไม่สนใจ ไม่จำ กลับทำผิดอยู่เรื่อย ๆ ครูอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดี สอนจนปากเปียกปากแฉะก็ยังไม่ได้สนใจสักที

ปากนกกระจอก เรียกปากที่เป็นแผลเปื่อยขาวๆ เหลืองๆ ที่มุมปากว่าปากนกกระจอก เวลาพูดหรือรับประทานอาหารจึงไม่สะดวก เจ็บแสบมาก

ปากขอ เป็นชื่อพยาธิตัวกลมขนาดเล็กหลายชนิด ปากมีลักษณะแข็งแรง ลำตัวกลมหนาโค้งขึ้น มีลักษณะคล้ายเบ็ด ส่วนใหญ่จะดูดเลือดในลำไส้เล็กของมนุษย์และสัตว์

ปากคอก ใช้เป็นสำนวนว่าง่ายมาก อันที่จริงหมายถึงหญ้าชนิดหนึ่ง ลำต้นแบน ข่อเป็นก้านเดี่ยว ปลายก้านแตกเป็นแขนงสั้นๆ คล้ายตีนกา ใช้ทำยาได้ บางทีก็เรียกหญ้าตีนกา

ปากจิ้งจก เป็นชื่อชนิดหนึ่ง หัวและตัวเรียวยาว ส่วนมากลำตัวมีสีเขียวทางสีน้ำตาลแดง

ปากซ่อม เป็นชื่อนก ลำตัวป้อม ปลายน้ำตาลและขาว ปากยาวแหลมเล็ก ขาสั้น หากินในเวลาพลบค่ำและเวลากลางคืน ใช้ปากแทงหาอาหารจำพวกหนอน และไส้เดือนในดิน

ปากห่าง เป็นนกอีกชนิดหนึ่ง เป็นนกขนาดใหญ่ ตระกูลเดียวกับนกกาบบัว แต่ตัวเล็กกว่า ลำตัวสีเทาปนขาว แต่จะเป็นสีเทาเข้มในฤดูผสมพันธุ์ ปากหนาแหลมตรง เมื่อจะงอปากสับกัน ส่วนกลางของปากบนและปากล่างแยกห่างจากกัน เพื่อสะดวกในการคาบเหยื่อ กินหอยเป็นอาหารหลักโดยเฉพาะหอยโข่ง

ปากที่เป็นคำกริยา มีหลายคำด้วยกัน เช่น

ปากเบา หมายถึงพูดได้เร็ว เวลาที่เด็กเริ่มสอนพูดได้เร็วก็จะใช้ว่า ปากเบา แต่ ปากเบา ก็อาจหมายถึงการพูดจาโดยไม่ยั้งคิดได้เหมือนกัน

ปากเปราะ หมายถึงพูดจาทักทายเก่งหรือพูดจาว่าคนง่าย ๆ โดยไม่คิด ถ้าเรียกสั้นๆ ว่าปากเปราะ ก็หมายความว่าเท่าแก่ เท่าง่าย ส่งเสียงเท่าอยู่ตลอดเวลา

ปากโป้ง หมายถึงชอบพูดเปิดเผยสิ่งที่ไม่สมควรออกมา โดยไม่คำนึงถึงผลเสียหายที่จะตามมา เช่น “เขาเป็นคนปากโป้ง ทำให้เพื่อนทะเลาะกันโดยไม่จำเป็นเลย”

ปากว่ามือถึง เป็นกริยาที่เป็นสำนวนไทย หมายถึง พูดก็ทำเลย เช่น เด็กผู้ชายพูดว่า “เดี๋ยวชกเลย” พอพูดก็ชกโครมเข้าไปแล้ว หรือผู้ชายเจ้าชู้

พูดจาทะโลมผู้หญิง แต่มือกก็เที่ยวชักชวน จับต้องตัวผู้หญิงไปด้วย

ปากปราศรัยใจเชือดคอ เป็นสำนวนไทยที่เป็นกริยา หมายถึงพูดดีแต่ใจคิดร้าย

ปากหวานกันเปรี้ยว เป็นสำนวนไทยอีกเช่นกัน หมายถึงพูดจาอ่อนหวาน แต่ไม่มีความจริงใจอยู่เลย

ส่วน ปากว่าตาขยิบ นั้นเป็นสำนวนหมายถึงปากพูดอย่างหนึ่ง แต่ทำอีกอย่างหนึ่ง เข้าทำนองปากกับใจไม่ตรงกัน

ปากเปล่า พูดไปโดยไม่อ่านหนังสือ เช่น เขาพูดเก่ง พูดปากเปล่าได้เลย สอบปากเปล่า ก็เป็นการสอบพูดแสดงความคิด

คำว่า ปาก เมื่อนำคำอื่นมาต่อข้างท้ายกลายเป็นคำวิเศษณ์ มีมากมายด้วยกันทั้งที่เป็นคำธรรมดาและเป็นสำนวนไทย ตัวอย่างเช่น

ปากชม คือ อาการที่รู้สึกชมในปากเมื่อเวลาเป็นใช้ ทำให้ไม่ยอมรับประทานอาหาร หรือทำให้อาหารไม่อร่อย

ปากแข็ง หมายถึงความถึงการพูดยืนยัน หรือเถียงอย่างตื้อตึง ไม่จำนนต่อข้อเท็จจริง เช่น เมื่อเจ้าของบ้านจับได้ว่าคนรับใช้หยิบของไปโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือขโมยไป พูดเท่าใดก็ไม่ยอมรับ เรียกกันว่า คนปากแข็ง หรือผู้ร้ายปากแข็ง

ปากคัน หมายถึงอาการที่ปากอยู่ไม่สุข ชอบพูด ชอบฟุ้ง ชอบนินทาว่าร้าย บางครั้งก็ใช้ว่า ปากด่าแยะ หรือปากบอน

ปากจืด หมายถึงชอบพูดจาหรือโต้เถียงด้วยถ้อยคำที่แข็งกระด้างไม่สุภาพ

ปากปลาร้า หมายถึงชอบพูดคำหยาบ เป็นการกล่าวหาอย่างเจ็บแสบว่า “แม่ทองดีปากปลาร้าจริง ๆ พูดจาแต่ละคำฟังไม่ได้เลย” ถ้าจะให้หนักขึ้นไปอีกก็จะกล่าวว่า ปากปลาร้า ๕ ปี แสดงว่าชอบพูดจาหยาบคายมาก หาผู้ใดเสมอเหมือนมิได้

ปากมาก หมายถึงการชอบพูดว่าคนอื่นช้า ๆ ชาก ๆ หรือชอบพูดมาก เรื่องที่เขาต้องการให้เป็นความลับก็เที่ยวได้บอกเล่าไปตลอด พูดกับคนไม่เลือกหน้า ทำให้ผู้อื่นเสียหาย

ปากร้าย หมายถึงการชอบดุด่าว่าร้ายคนอื่น แสดงว่าเป็นคนจิตใจไม่ดี เที่ยวได้ด่าว่าผู้คนไปทั่ว ไม่เกรงกลัวใคร

ปากหวาน หมายถึงการพูดจาที่ไพเราะ แต่ค่อนข้างที่จะแสดงให้เห็นว่าไม่มีความจริงใจ ตัวอย่างเช่น เห็นเพื่อนใส่เสื้อใหม่มา ก็ปากหวานพูดชมว่า

“เลื้อยสวายใส่แล้วเหมาะสม” แต่ความจริงไม่สวายและไม่เหมาะสมเลย หรือเมื่อพบเพื่อน
 ทั้งๆ ที่ใจอาจจะไม่ใคร่คิดถึงสักเท่าใด ก็รีบบอกว่า “คิดถึงมาก” เป็นต้น ความ
 หมายถึงอย่างหนึ่งก็คือ อาการที่รู้สึกหวานในปาก เมื่อเวลาเป็นไข้ รับประทาน
 อะไรเข้าไปก็รู้สึกหวานไปหมด ทำให้ไม่ได้รับรสอาหารที่แท้จริง ทำให้ไม่อยาก
 รับประทานอาหาร หรือเกิดอาการเบื่ออาหาร เป็นต้น

ปากหอยปากปู หมายถึงชอบนินทาเล็กลินทาน้อย ชอบซุบซิบนินทาผู้อื่น
 ทำให้เขาได้รับความเสียหาย มักจะใช้เป็นเครื่องปลอบใจ เมื่อคนคนหนึ่งได้รับ
 การนินทาว່าร้ายจากคนใดคนหนึ่ง ก็จะมีคนปลอบใจว่า “อย่าไปสนใจเลย ปากหอย
 ปากปูนะ”

ปากหอยปากปู อีกความหมายหนึ่งก็คือ ไม่กล้าพูด หรือพูดก็ไม่มีผู้ใด
 สนใจฟัง เช่นผู้น้อย หรือคนที่อยู่ในฐานะต่ำ ก็มักจะบ่นด้วยความน้อยใจว่า “ปาก
 หอยปากปูอย่างเราไม่มีใครเขาฟังหรอก พูดไปก็เสียเวลาเปล่า”

ปาก ที่เป็นคำวิเศษณ์ และเป็นสำนวนไทยมีหลายคำด้วยกัน ได้แก่

ปากคอเราะร้าย หมายถึงชอบพูดจาชวนหาเรื่องไม่เลือกหน้า เช่น “คนอะไร
 ก็ไม่รู้ปากคอเราะร้ายจริงๆ เจอะใครเป็นชอบทะเลาะชอบหาเรื่องไปหมด” ใช้คำว่า
 ปากเปรอะเราะร้าย ก็มีความหมายเช่นเดียวกัน

ปากเป็นชกยนต์ หมายถึงว่ากล่าวสั่งสอนไม่รู้จักหยุด เช่น “ลูกชายบ้านนี้
 ชนจริงๆ คุณแม่พูดปากเป็นชกยนต์ก็ไม่ค่อยเชื่อ” “ลูกศิษย์กลุ่มนี้ดีจริงๆ ครูสอน
 ปากเป็นชกยนต์ก็ยังไม่ได้ตั้งใจสักที”

ปากไม่ลั่นกลิ้งน้านม หมายถึงยังเป็นเด็ก ยังไม่ชำนาญ ยังอ่อนต่อโลก
 มาก ถ้าพูดจาแสดงความคิดเห็นแบบผู้ใหญ่ ความคิดเห็นดูแปลกใหม่ แต่ก็ไม่อาจ
 จะเป็นจริงได้ ผู้ใหญ่ก็มักจะพูดว่า “โอ๊ยเอ๋ยปากยังไม่ลั่นกลิ้งน้านมเลย” บางครั้งเด็ก
 มีความคิดเห็นเป็นของตนเอง ซึ่งยังอ่อนต่อโลก แต่ก็เถียงเสียงแข็ง ผู้ใหญ่ก็มักจะพูด
 ว่า “ดูซิปากยังไม่ลั่นกลิ้งน้านมเลย”

จะเห็นได้ว่า ปาก คำเดียวมีความหมายไปได้หลายอย่าง อย่างไรก็ตามมี
 คำกล่าวว่า

เป็นมนุษย์สุดดีอยู่ที่ปาก	จะได้ยากโทษเหวเพราะชีวหา
ถ้าพูดดีมีคนเขาเมตตา	จะพูดจาจงทีเคราะห์ให้เหมาะสม

คำว่า ขา มีความหมายหลากหลาย และทำหน้าที่ได้หลายอย่าง ทั้งค่านาม
 สรรพนาม และคำวิเศษณ์

ขา เป็นอวัยวะตั้งแต่สะโพกถึงข้อเท้า ใช้ยันกายและเดิน มนุษย์ใช้ขาเคลื่อนไหวตลอดเวลา ตั้งแต่เดินไปทำงาน ยืนทำงาน ใช้ขาวิ่งออกกำลังกาย เต้นรำเพื่อความรื่นเริงบันเทิงใจ ขาจึงเป็นอวัยวะที่รับใช้มนุษย์มากเหลือเกิน สัตว์ก็เช่นเดียวกัน ต้องใช้ขามาก แม้สัตว์ที่มี ๔ ขา เช่น สุนัข หมู ม้า ช้าง วัว ควาย ก็ใช้ขามาก ไม่น้อยกว่ามนุษย์

ขา หมายถึงสิ่งของซึ่งมีลักษณะคล้ายขา สำหรับยืนหรือรองรับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น ขาโต๊ะ ขาเก้าอี้ ขาตั้ง

ขา หมายถึง พวก ฝ่าย เช่น ขานักเลง ขาเจ้าชู้ หรือเรียกผู้ร่วมเล่นการพนัน เช่น ขาพนัน เวลาจะเล่นการพนัน เล่นไพ่ ต้องมาให้ครบขาจึงจะเล่นได้

ขา หมายถึง คราว เที้ยว เช่น ขากลับ ขาเข้า ขาออก

ขา เป็นคำขานรับของผู้หญิงสาว เช่น เมื่อแม่เรียกหาลูกสาว ลูกสาวก็ขานรับว่า ขา

ขา เป็นสรรพนามบุรุษที่ ๓ แทนคำว่าเขา ๒ คน เช่น สองขาพ่อลูก

ขา เมื่อนำไปรวมกับคำอื่นก็จะเกิดคำขึ้นอีกมากมายทั้งคำนามและวิเศษณ์

ขากบ หมายถึงขาของว้าวจุฬา

ขากรรไกร กระดุกกับคางที่้าขึ้น้าลง มีลักษณะเหมือนอย่างขากรรไกร

ขาไก่ เป็นเห็ดชนิดหนึ่ง แต่มันใหญ่และแข็งกว่า

ขาไก่ เรียกชื่ออ้อยชนิดหนึ่ง มีลำเล็กสีเหลืองเรียกว่า อ้อยขาไก่ หรือ อ้อยสาลิ เด็กๆ ชอบ เพราะเล็กกัดกินได้ง่าย เป็นการเคี้ยวกินเล่นๆ ไม่ได้กินจริงจัง

ขาไก่ เป็นชื่อปลาชนิดหนึ่ง มีลำตัวแบนเกล็ดละเอียด ที่แก้มมีจุดดำใหญ่ ข้างหางเป็นสันแข็งคล้ายขาไก่ บางทีก็เรียกปลาหางแข็ง

ขาทราย เป็นไม้ ๒ อัน ผูกหรือร้อยปลายให้อ้าออกเป็นง่าม สำหรับรับหรือค้ำของ

ขานาง เป็นชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง

ขาพับ เป็นส่วนของขาที่พับได้อยู่ข้างหลังเข้า

ขาหยั่ง หมายถึงไม้ ๓ อัน ผูกปลายรวมกันและกางออกไปสำหรับตั้งหรือห้อยขาต่างๆ

ขาอ่อน ส่วนหลังของขาพับตั้งแต่โคนขาถึงขาพับ

ขาจร หมายถึงผู้ไม่มาติดต่อกันเป็นประจำ ส่วน ขาประจำ เป็นผู้ที่มาติดต่อดำขายหรือทำธุรกิจเป็นประจำ

ขาหอม เป็นคำวิเศษณ์ หมายถึงขาโก่ง

คำผวนชวนตรรกษา

คนไทยเป็นคนที่มีความสามารถสูง มีไหวพริบดี สมองไว ชื่นบานเป็นเนื้อนิ่ม นอกจากนั้นยังเป็นคนมีอารมณ์ขัน การเล่นเกมเป็นวิธีการหาความสำราญ หาความสุขจากภาษาอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งเราจะพบโดยทั่วไปในการพูดเล่นหยอกล้อกันในหมู่เพื่อนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ การผวนคำเป็นของต้องใจของคนไทยมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน คำผวนจะแทรกลงในบทสนทนาตอนใดตอนหนึ่งก็ได้ เมื่อมีการเปล่งคำผวนออกมา บรรยากาศในวงสนทนาจะเปลี่ยนเป็นครื้นเครงไปในทันทีทันใด ผู้พูดอาจจะเริ่มด้วยการยกคำผวนคำใดคำหนึ่งที่คนรู้จักกันอยู่แล้ว หรืออาจจะเป็นการเล่นเกม เช่น ในการสนทนาได้พูดกันถึงมลพิษ มลภาวะ พูดถึงการก่อสร้าง บ้านเมืองเต็มไปด้วยซีเมนต์และเครื่องปรับอากาศ ยังมีเครื่องปรับอากาศมากอากาศก็จะยิ่งร้อนมาก ทำให้ทุกบ้านต้องติดเครื่องปรับอากาศ แต่ก็ใช้ภาษาพูดเล่นๆ ว่า ติดแอร์ เพื่อนคนหนึ่งก็อาจจะใช้คำผวนขึ้นมาว่า “ที่บ้านมีแต่แอร์ก็” บรรยากาศในวงสนทนาจึงจะเปลี่ยนจากความเครียดเป็นครื้นเครงขึ้นมาทันที เมื่อเริ่มต้นได้แล้วในวงสนทนาจึงจะผวนคำเล่นกันเป็นที่สนุกสนาน เช่น อาจจะมีคำ ผมลาย ดายตามสภณ เบียร์เมา เป็นต้น วงสนทนาจึงจะครื้นเครงมีรสชาติ การเล่นเกมผวนคำนี้ไม่ใช่ผู้พูดเท่านั้นที่จะต้องใช้ ปรากฏการณ์ทางภาษา ผู้ฟังก็ต้องใช้ปรากฏการณ์ทางภาษาเช่นเดียวกัน จะได้ตามกันทัน และเกิดความสุขสนุกสนาน ผู้ร่วมสนทนานั้นเมื่อคู่สนทนาใช้คำผวนมา ก็มักจะตอบสวนไปทันควันเป็นคำผวนเช่นเดียวกัน แสดงให้เห็นว่าตนเองก็เป็นผู้มีปฏิภาณทางภาษาพอที่จะร่วมวงสนทนากันได้

ปฏิภาณทางภาษาในเรื่องคำผวนนี้เป็นลักษณะเด่นเฉพาะตัวของภาษาไทย ซึ่งยากจะหาได้ในภาษาอื่น แม้คนต่างชาติอาจจะมีความรู้และทักษะทางภาษาไทยอยู่บ้าง ก็อาจจะมีปฏิภาณหรือเขาวินวาทศิลป์ไม่พอที่จะเข้าใจหรือรับรสภาษาจากการเล่นเกมผวนคำนี้

เนื่องจากคนไทยเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน ชอบเสียงและชอบพูดจาคล้องจอง คำผวนจึงเป็นคำที่เลียนเสียง พลิกคำกลับไปกลับมา รูปคำและความหมายก็เปลี่ยนไปด้วย

คำผวน คือกลุ่มคำหรือคำที่มีตั้งแต่ ๒ พยางค์ขึ้นไป กลับหรือสลับเสียงสระหรือตัวสะกดกัน กลุ่มคำหรือคำจะมีก็พยางค์ก็ตามแต่พยางค์ที่จะผวนกันในคำผวนคำหนึ่งๆ นั้นมักจะมีแค่ ๒ พยางค์เท่านั้น ส่วนใหญ่พยางค์ที่จะผวนกันมักจะเป็นพยางค์หน้าสุดกับหลังสุด พยางค์กลางๆ มักจะคงเสียงไว้ตาม เช่น

คิงลี่	ผวนเป็น	ขี้ลิง
นักร้อง	ผวนเป็น	น้องรัก
นกกระจอก	ผวนเป็น	นอกกระจก
กากินขี้หมู	ผวนเป็น	กูกินขี้หมา

คำผวนนั้นมุ่งเอาเสียงเป็นสำคัญมากกว่าที่จะเน้นการสะกดการันต์ที่ถูกต้อง ถ้าผวนแล้วได้เสียงที่ต้องการ หรือสะกิดให้นึกถึงสิ่งที่ต้องการก็พอแล้ว เช่น รากโมก - โรคมก แยกดี - ขี้แตก เป็นต้น

ประโยชน์ของคำผวน

คำผวนมีประโยชน์หลายประการ ผู้เขียนรวบรวมหัวข้อไว้เป็นคำที่คล้องจอง ดังนี้ แสดงปฏิภาณทางภาษา พัฒนาคำใหม่ ให้อารมณ์ขัน ผันคำให้สุภาพดี มีโอกาสได้ขบคิด เกิดความใกล้ชิดเป็นกันเอง ครั้นเครื่องยามสนทนา รายละเอียดมีดังนี้คือ

๑. แสดงปฏิภาณทางภาษา ผู้ที่จะเล่นผวนคำนั้นจะต้องเป็นคนหัวไว กลับคิกกลับพยางค์ได้รวดเร็ว มีความสามารถในการฟังและผวนได้เร็ว หากจะต้องโต้ตอบก็ต้องแสดงเขวหนวไฉวหวรอบตอบไปให้สะใจ ให้คู่สนทนาเห็นว่าตนเองก็มีปฏิภาณทางภาษาพอที่จะสนทนาโต้ตอบกันต่อไปได้ เช่น เมื่อพูดถึงเรื่องอากาศร้อนก็ใช้คำว่า “ที่บ้านมีแต่แอร์ก็” คู่สนทนาก็จะตอบไปทันทีว่า “ไม่ใช่แอร์ก็อย่างเดียวนะ ต้องจำเป็นจำใจใช้แอร์เก่าๆ อีกด้วย” เป็นการใช้คำผวนที่ผวนแล้วมีลักษณะสองแง่สองง่าม เอนเอียงไปในทางเพศ

การเล่นคำผวนนี้ บางทีก็เป็นการใช้ปฏิภาณทางภาษาเพื่อเอาตัวรอด เช่น เมื่อพูดอะไรแล้วเพื่อนๆ ไม่ยอมเชื่อกับบอกว่า สบตาสบายให้ก็ได้ว่า ขอให้ตายตามสบต ซึ่งอันที่จริงก็หมายถึง ขอให้ตดตามสบาย

๒. **พัฒนาคำใหม่** คำผวนเป็นวัฒนธรรมในการใช้ภาษาอย่างหนึ่งของคนไทย การผวนคำในบางครั้งก็ช่วยให้เกิดคำใหม่ขึ้น เช่น คำพื้นบ้านเรียก ไม้ตีพริก ว่า สากกะเบือ ฟังแล้วแสดงระดับภาษาค่อนข้างต่ำ จึงมีคำอีกคำหนึ่งใช้ว่า เลือคร้ว หมายถึง เลือที่ใช้อยู่ในคร้ว คำว่า เลือคร้ว นี้มีที่มาจากคำว่า เลือกะบาก ซึ่งเป็นคำผวนของคำว่า สากเบือ นั่นเอง

๓. **ให้อารมณ์ขัน** ในวงสนทนาที่ใช้คำผวนพูดเล่นเชิงไหวเชิงพริบ แสดงปฏิภาณทางภาษากัน จะทำให้เกิดความขำขัน สนุกสนานขึ้นบาน

๔. **ผันคำให้สุภาพดี** คำผวนบางประเภทใช้เสียงภาษาที่ไม่สุภาพ ให้ฟังดูสุภาพขึ้น เช่น อีแก่ ใช้คำผวนว่า แอร์รี่ คอยแดก ก็ใช้คำว่า แยกคอย แดกชะมัด ก็ใช้คำว่า ดัชแฮมก “ใช้พวกดัชแฮมกยังงี้” นอกจากจะเป็นการลดคำไม่สุภาพให้เกิดความสุภาพขึ้นมาบ้างแล้ว ยังก่อให้เกิดอารมณ์ขันได้ดีอีกด้วย

๕. **มีโอกาสดำขบคิด** คำผวนเป็นกลวิธีทางภาษาเพื่อให้เกิดการขบคิด วิจารณญาณ มักจะใช้ในการทายปัญหา คำถามก็ใช้คำผวน คำตอบก็ใช้คำผวน เช่นเดียวกัน เช่น

คำทาย อะไรเอ่ย ผูกกัก ผาดกัก ผีชัก ยายหวอด

คำตอบ ผุดกัก - ผักกูด ผาดกัก - ผักกาด ผีชัก - ผักชี
ยายหวอด - ยอดหวาย

คำทาย เช่น

สีใดให้ลูก

สีใดปลูกอาหาร

สีใดช่วยให้พลังงาน

สีใดเบาปานนุ่นเอย

คำตอบ สีมา - สามี

สีลา - สาลี

สีระวาง - แสงระวี

สีล่ำ - ล่ำลี

คำปริศนาที่เป็นคำประพันธ์ก็มี เช่น

แมงใดแมงหนึ่งนั้น

พฤกษา

แมงใดหกบาทา

ช่วยคุ้ม

แมงใดว่าเป็นตรา

ยาสูบ

แมงใดออกเที่ยวปล้น

โพกผ้าคลุมเคียร

แมงใต้ - แม่แดง
 แมงด้ด - มดแดง
 แมงด้า - ม้าแดง
 แมงโด้ง - โม่แดง

ม้าหลงรักลูก โกกิล่า
 ม้าอยู่ในคางคา ฉลาดแท้
 ม้าอนุภริยา ปิดดู
 ม้ามาว่ามากแล้ เล่ห์รู้เชิงชาย

ม้าแก - แม่กา
 ม้าแปล - แม่ปลา
 ม้าแน้ - แม่เนา
 ม้าแค้ - แม่ค้ำ

คาหนึ่งไซ้แล้วผ้อ มารดา
 คาส่องว่าโลมา ขับซ้อน
 คาสามติดตริงตา จักขุ
 คาสีแสงสะท้อน บ้างจ้องมองเลย

คาตุน - คุณตา
 คาคัน - ขนตา
 คาตี - ขี้ตา
 คาเตือง - เคืองตา

น่นแนะแม่พิน้อง งามพักตร
 น่นแนะดื้อด้านชัก หมั่นไส้
 น่นแนะเจ็บแสนัก คำว่า
 น่นแนะเตียรฉานไซ้ เมื่อรู้จรงระวัง

น่นมา - หน้ามน
 น่นทา - หน้าทน
 น่นซ่า - หน้าล้าบ
 น่นชา - หน้าชน

๖. เกิดความใกล้ชิดเป็นกันเอง การเล่นคำผวนช่วยทางด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างมาก ทำให้คู่สนทนาหรือกลุ่มสนทนารู้สึกเป็นกันเอง

๗. กรีนเกรงยามสนทนา เนื่องจากคำผวนทำให้เกิดความขบขัน ก็จะทำให้เราเป็นที่ครื้นเครง

ลักษณะของการผวนคำ

คำผวนนี้ความเดิมจะมีความหมายอย่างหนึ่ง เมื่อผวนแล้วอาจจะไม่มีความหมายอะไรเลย บางทีก็ได้ความหมายเพียงครั้งเดียว บางทีผวนแล้วได้ความหมายทั้งสองคำก็มี การผวนคำมีทั้งผวนคำโดยตั้งใจและผวนโดยไม่ตั้งใจ

การผวนโดยตั้งใจ ผู้พูดจะสรรหาคำต่างๆ มาเล่นผวนกัน การผวนจะมีลักษณะต่างๆ ดังนี้ คือ

๑. คำเดิมเป็นคำคำเดียว แล้วเติมคำหรือสรว้อยคำซึ่งไม่มีความหมายเข้าไปทำให้เกิดความหมายขึ้น ถือเป็นเรื่องขบขัน เช่น โทต้อง - ท้องโต แยกดี - ชี้แตก ข้าหมี - ชี้หมา แยกคอย - คอยแตก ดินแตก - แตกดิน เป็นต้น

๒. การนำเอาคำธรรมดาซึ่งมีความหมายเฉพาะมาผวนเล่น แล้วใช้คำที่ผวนนั้นในบทสนทนาเลย ทำให้เกิดความขบขัน และทำให้ความหมายเบาลง มีความสุภาพขึ้น เช่น เพื่อนผู้ชายคนหนึ่งอาจจะหยอกล้อเพื่อนที่แต่งงานแล้วว่า

“พ่อคนนี่เขามาเที่ยวมากินเลี้ยงกับเราบ่อยๆ ไม่ได้หรอก”

“ทำไมล่ะ”

“อ้อ ก็มันเป็นโรคเกลียมนัวยังงี้ล่ะ จึงมาไม่ได้”

เกลียมนัว ในที่นี้ผู้ฟังจะเข้าใจได้ทันทีด้วยปฏิกิริยาทางภาษาว่า กลัวเมีย ผู้ชายนั้นแม้จะกลัว หรือเกรงใจเมีย แต่ถ้าใครมาตราหน้าว่า กลัวเมีย จะไม่ชอบเลย คำว่าเกลียมนัว เป็นการผวนที่ช่วยลดความรุนแรงของคำลงได้มาก เพื่อนที่ถูกล้อเลียนกล่าวหาจะไม่โกรธ นอกจากนั้นยังหัวเราะมีอารมณ์รื่นเริงได้อีก ตัวอย่างอื่นๆ ได้แก่

“พวกเราจะมีการรยาทั้งทีต้องสวย การศึกษาสูง แล้วก็แม่ศรีเรือนด้วย แต่เจ้าแดงมันชอบเหมือนกัน มันเลือกอย่างวิจิตรพิสดารเลย รู้ไหม สีเพโนงเเล่”

คำอื่นๆ ก็มี โปตุง ชินตัน ลิ่นเตีย ดินโดน ดินแตก ที่เป็นคำประพันธ์ก็มี เช่น

มาศึกษาเพื่อเอา	ประราيين
ได้แต่นอนกับกิน	สะแทนทุกข์
ปลายปีน้ำตาริน	ไหลหลัง
เพราะว่าเกิดโหดต้อง	ได้แล้วปริญญญา

๓. คำผวนบางคำมีความหมายตลอดทั้ง ๒ คำเมื่อผวนแล้ว เช่น

สีแดง	-	แสงดี
หมาตาย	-	หมายตา

๔. คำผวนบางคำมีความหมายเฉพาะพยางค์ใดพยางค์หนึ่งเท่านั้น เช่น

ปลาหมอ	-	ปลอหมา
เมียเขา	-	เมาเขีย

๕. คำผวนบางคำ ผวนแล้วไม่มีความหมาย เช่น

ปูแสม	-	แปสุม
กินข้าว	-	กาวขึ้น
กลางถนน	-	กลนถนนาง

การผวนโดยไม่ตั้งใจ เนื่องจากคนไทยเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน ชอบคำคล้องจอง และเล่นผวนคำ บางครั้งความคล่องปากอาจทำให้ผวนโดยไม่ตั้งใจ ทำให้เกิดความกระดากอายขึ้น โดยเฉพาะผู้หญิงหากไปผวนคำต่อหน้าผู้อื่นที่ไม่สนิทกัน นอกจากไม่สุภาพและก่อให้เกิดความขัดเคืองแล้ว จะเป็นการแสดงการไม่เคารพผู้ฟังอื่นๆ ในที่นั้นด้วย ทำให้เกิดการไม่เหมาะสมกับกาลเทศะ พระยาอุปกิตศิลปสารได้กล่าวแนะนำไว้ในหนังสือ *หลักภาษาไทย* ว่า ต้องพยายามแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงคำเพื่อไม่ให้ผวนมาเป็นคำหยาบได้ ตัวอย่างเช่น

ผักบุ้ง	เป็น	ผักทอดยอด
ที่ห้า	เป็น	ครบห้า
แปดตัว	เป็น	สี่คู่
ตากแดด	เป็น	ผึ่งแดด
ถั่วออก	เป็น	ถั่วเพาะ
คนป่วย	เป็น	ผู้ป่วย
คนรวย	เป็น	คนมั่งมี

คุณค่าของงานประพันธ์ร้อยกรอง

งานร้อยกรองมีคุณค่ามหาศาล	ควรที่เราลูกหลานได้ศึกษา
มีประโยชน์ต่อตนนับนานา	ผลต่อผู้อ่านตามมาให้ชื่นใจ
ต่อสังคมคุณค่าหาใดเทียบ	ถ้าจะเปรียบคำโบราณที่ขานไซ
นับเป็นทองนพคุณอบอุ้มใจ	แม่นยำไพเราะไม่ไหม้สูญราคา
ถ้ามีความสามารถด้านร้อยกรอง	โอกาสมีให้ลองมาทบทวนหา
เขียนคำกลอนแต่งเพลงขับเสภา	จะช่วยพาให้เด่นเช่นเมธี
ผู้อ่านนั้นได้รับความเบิกบาน	ได้สร้างเสริมประสบการณ์อย่างเต็มที่
รับความรู้ความคิดที่ดีดี	นำไปใช้ได้ดังที่ตั้งใจปอง
เป็นมรดกให้แก่ลูกหลานไทย	แสดงภูมิปัญญาไว้ให้ผยอง
เป็นสมบัติวัฒนธรรมอันเรืองรอง	ไทยทั้งผองชื่นชมและภูมิใจ

ร้อยกรอง คือคำประพันธ์ประเภท โคลง กลอน กาพย์ ฉันท์ ซึ่งกวีได้นำถ้อยคำที่ได้เลือกสรรแล้วมาประพันธ์ขึ้น มีเสียงสูง ต่ำ ล้น ยาว ตามลักษณะบังคับของร้อยกรองประเภทนั้นๆ

คำประพันธ์ร้อยกรองมีคุณค่าอย่างยิ่ง คือมีคุณค่าต่อผู้ประพันธ์เอง ต่อผู้อ่าน และมีคุณค่าต่อสังคม จึงขอเสนอเป็นข้อความที่คล้องจองกันดังนี้ คุณค่าต่อตน ผลต่อผู้อ่าน มีคุณค่าทางวิชาการต่อสังคม

คุณค่าต่อตน

งานประพันธ์ร้อยกรองมีคุณค่าต่อผู้แต่งเป็นอันมาก ผู้เขียนขอเสนอเป็นข้อความที่คล้องจองกันดังนี้คือ ได้แสดงความสามารถด้านการประพันธ์ ได้สร้างสรรค์

สิ่งใหม่ ได้มีโอกาสให้ข้อคิด ได้มีสิทธิเสนอประสบการณ์ ได้แสดงออกด้านอารมณ์ ได้ชื่นชมแสดงจินตนาการ ได้แสดงออกด้านการดำเนินชีวิต รายละเอียดมีดังนี้

๑. ได้แสดงความสามารถด้านการประพันธ์ ผู้ประพันธ์งานร้อยกรอง มักจะมีความถนัดเป็นพิเศษ การแสดงออกในรูปของร้อยกรองจึงเป็นการประกาศให้ผู้อื่นได้รับทราบความสามารถพิเศษของตน เช่น เมื่อไปในงานแต่งงาน บุคคลอื่นๆ อาจพูดอวยพรตามธรรมเนียมที่ทำกัน แต่ผู้ที่มีความถนัดทางด้านการร้อยกรองจะกล่าวคำอวยพรและลงท้ายด้วยคำประพันธ์ที่ได้แต่งขึ้น ยิ่งถ้ามีความสามารถในการอ่านทำนองเสนาะและร้องเพลงไทยเดิมได้ด้วยแล้ว ก็จะอ่านเป็นทำนองเสนาะ ทำให้เกิดความประทับใจมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างคำประพันธ์ ได้แก่

วันนี้เป็นศรีวัน	เราพร้อมกันอวยพรชัย
ขอบ่าสาวจงสดใส	สุขสดชื่นทุกคืนวัน
หวังเงินเงินมากอง	หากหวังทองทองมาพล้น
จงสบสุขเกษมสันต์	ความรักนั้นยังยืนนาน

เมื่อแต่งเป็นกาพย์เช่นนี้ จะอ่านทำนองเสนาะหรือใช้ทำนองสรภัญญะก็ได้

๒. ได้สร้างสรรค์สิ่งใหม่ งานประพันธ์ร้อยกรองนั้นเป็นผลงานสร้างสรรค์รูปแบบหนึ่ง เมื่อผู้ประพันธ์เกิดอารมณ์ เกิดความรู้สึกนึกคิด ก็สร้างสรรค์ผลงานออกมาเป็นคำประพันธ์ร้อยกรอง เช่น เมื่อกล่าวถึงเอกลักษณ์ของภาษาไทย เพื่อให้จดจำได้ง่ายก็แต่งเป็นคำประพันธ์ร้อยกรอง เช่น

ภาษาไทยเป็นภาษามีวรรณยุกต์	แสนสนุกสอคล้องมีสัมผัส
ภาษาไทยเป็นคำโดดเห็นแน่ชัด	มีการจัดระดับภาษาของบุคคล
วิเคราะห์ได้ตามหลักภาษาศาสตร์	เรียงประโยคไม่พลาดไม่สับสน
เล่นคำผวนชวนหัวได้แยบยล	เอกลักษณ์เลิศล้ำภาษาไทย

๓. ได้มีโอกาสให้ข้อคิด มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่ประเสริฐก็เพราะรู้จักคิด ผู้ประพันธ์ร้อยกรองนั้น เมื่อเกิดความคิดดีๆ ก็จะแสดงออกในรูปของคำประพันธ์ ผู้อ่านก็จะได้รับทราบความคิดนั้นๆ ตัวอย่างเช่น ‘อังคาร กัลยาณพงศ์’ ต้องการที่จะให้มนุษย์รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน ก็แต่งเป็นคำประพันธ์ขึ้นว่า

ดินทรายกาลก่อนนี้	ภูผา
สูงลิ่วสลายลงมา	ปุมม้วย
ดูจุดตั้งปัญญา	ไตรลักษณ์
รู้ย่อมถ่อมเป็นด้วย	เด่นเพียงปฐวี
พลึงดินทรายร่วมให้	ปฐพี
กว้างใหญ่รับชีวิ	ถ้วนหน้า
ฤาเคยแบ่งอิทธิฤทธิ์	ทำให้ใหญ่
ทั้งที่อาจกลบหน้า	ชั่วฟ้าฉมขลัง

๔. ได้มีสิทธิเสนอประสบการณ์ ผู้ประพันธ์บางท่านเดินทางไปในที่ต่างๆ ได้พบเห็นสิ่งต่างๆ แปลกๆ ใหม่ๆ ก็ใครที่จะถ่ายทอดประสบการณ์ให้ผู้อื่นได้รับทราบ ในรูปแบบของคำประพันธ์ร้อยกรอง เช่น 'สุนทรภู่' แต่งคำประพันธ์เรื่อง นิราศเมืองแกลง นิราศภูเขาทอง นิราศพระบาท 'หม่อมราโชทัย' แต่ง นิราศลอนดอน เป็นต้น เนื้อหาในนิราศก็เป็นการรำพึงรำพันต่างๆ เช่น

ถึงคลองขวางบางจากยิ่งตรมจิต	ใครช่างคิดซื่อบางไว้ขวางกัน
ว่าซื่อจากแล้วไม่รู้จักจักกัน	พิเคราะห์ครันฤมาคล้องกับคลองบาง
ทั้งจากที่จากคลองเป็นสองข้อ	ยังจากกอกก็มาขึ้นในคลองขวาง
โอ้อวจากช่างมารวบประจบทาง	ทั้งจากบางจากไปใจระบม

๕. ได้แสดงออกด้านอารมณ์ เมื่อผู้ประพันธ์มีอารมณ์รื่นเริง เป็นสุข สนุกสนาน ตื่นตากับธรรมชาติ ก็มีโอกาสได้แสดงอารมณ์ออกเป็นคำประพันธ์ร้อยกรอง ได้เต็มที่ ตัวอย่างเช่น เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์เห็นดวงอาทิตย์คล้อยต่ำ ประกอบกับ กำลังคิดถึงนางอันเป็นที่รัก ก็แสดงออกเป็นกาพย์ห่อโคลงที่ว่า

รอนรอนสุริยะไธ	อัสดง
เรื้อยเรื้อยลับเมรุลง	คำแล้ว
รอนรอนจิตจำนง	นุชพี เพียงแม่
เรื้อยเรื้อยเรียมคอยแก้ว	คลับคล้ายเรียมเหลียว
เรื้อยเรื้อยมารอนรอน	ทิพาภระจะตกต่ำ
สนรยามาใกล้คำ	คำนึงหน้าเจ้าดาตรู
เรื้อยเรื้อยมาเรียงเรียง	นกบินเฉียงไปทั้งหมู่
ตัวเดียวมาพลัดคู่	เหมือนพ้อยู่ผู้เดียวดาย

๖. ได้ชื่นชมแสดงจินตนาการ ผู้ประพันธ์ร้อยกรองมักจะเป็นผู้ที่มีจินตนาการกว้างไกล และมักจะถ่ายทอดจินตนาการของตนออกมาเป็นคำประพันธ์ร้อยกรองให้ผู้อ่านเกิดความชื่นชมอยู่เสมอ ดังเช่นคำประพันธ์ของ ‘เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์’ ที่ว่า

ไผ่ช่ออ้อเอี้ยดเบียดอออด	ลมลอดไล่เลี้ยวเรียวไผ่
อออดแอตแอตอออดยออดไกว	แพใบไล่น้ำลำคลอง

๗. ได้แสดงออกด้านการดำเนินชีวิต ผู้แต่งคำประพันธ์ร้อยกรองมักจะมองชีวิต โลก และมนุษยชาติอย่างพินิจพิจารณา วิเคราะห์แล้วแสดงความคิดของตนออกมาให้เป็นทีประจักษ์ เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านอย่างยิ่ง เช่น ‘อังคาร กัลยาณพงศ์’ ได้แสดงความคิดอันเป็นปรัชญา เพื่อกระตุ้นให้มนุษย์รู้จักอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเป็นมิตรไมตรีต่อกัน ดังคำประพันธ์

ภพนี้มีใช้หล้า	หงส์ทอง เดี่ยวเลย
กาไก่เจ้าของครอง	ร่วมด้วย
เมาสम्मติจองทอง	หินชาติ
แล้งน้ำมิตรโลกม้วย	หมดสิ้นสุขสานดี

ผลต่อผู้อ่าน

งานประพันธ์ร้อยกรองนั้นมีคุณค่าต่อผู้อ่านเป็นอันมาก เพราะช่วยเร้าอารมณ์เร้าจินตนาการ ขยายความรู้ สร้างภูมิปัญญา เกิดความคิด ความสุข สนุกสนาน เบิกบานอารมณ์ ผู้เขียนขอแสดงเป็นข้อความที่คล้องจองกันดังนี้ ได้รับความรู้ ฟันฟูประสบการณ์เดิม เสริมประสบการณ์ใหม่ ได้ความเบิกบาน เกิดจินตนาการกว้างไกล ได้ข้อคิดที่ดี มีแรงกระตุ้นให้แต่งขึ้นเองบ้าง รายละเอียดมีดังนี้

๑. ได้รับความรู้ เมื่อผู้อ่านอ่านคำประพันธ์ร้อยกรอง จะทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับลักษณะบังคับของบทประพันธ์ และได้รับความรู้จากเนื้อเรื่องในบทประพันธ์นั้น เช่น เมื่ออ่านนิราศจะได้รับความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ ที่ผู้ประพันธ์เดินทางผ่านไป หรือเมื่ออ่านกลอนดอกสร้อยดอกไม้ในวรรณคดี ก็จะได้รับความรู้เรื่องดอกไม้ เช่น

ดอกเอ๋ยดอกรัก	สีสวยนักร่มวงขาวพราวไสว
ทำอุบะร้อยกรองพวงมาลัย	ทั้งยังใช้จัดพานงานวิวาห์
ผลมรักมิรู้โรยโดยเชือกถือ	ว่านั่นคือสัญลักษณ์แน้นักหนา
จะรักกันไม่รู้ร้างแรมโรยรา	ขอบุชารักมั่นนิรันดร์เอย

๒. **ฟื้นฟูประสบการณ์เดิม** ในบางกรณีผู้อ่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ในการแต่งโคลง กลอน กาพย์ ฉันท์ อยู่บ้าง แต่เพราะภารกิจอื่นๆ ทำให้ห่างเหินไป เมื่อได้อ่านคำประพันธ์ร้อยกรองก็เกิดแรงบันดาลใจกลับมาแต่งคำประพันธ์อีก

๓. **เสริมประสบการณ์ใหม่** ผู้อ่านที่ชอบอ่านคำประพันธ์ร้อยกรอง เมื่อ อ่านบทประพันธ์ที่ไพเราะก็จะเกิดอารมณ์คล้อยตามไป เช่น เมื่ออ่านบทร้อยกรอง ที่ผู้แต่งพรรณนาธรรมชาติสายลมแสงแดดก็พอใจซาบซึ้ง ยิ่งเมื่อได้อ่านบทร้อยกรอง ที่มีข้อคิดมีคำคมแฝงไว้ด้วย ก็ยิ่งจะมีความพอใจมากเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ อาจลองแต่ง ดูบ้างก็ได้ เช่น เมื่อได้อ่านบทร้อยกรองของ ‘เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์’ ที่เริ่มต้น ด้วย *ออกแอดแอดออกดอยดไกว* ใช้การเล่นเสียงธรรมชาติก็ลองแต่งขึ้นเองบ้าง เช่น

แปะเปาะแปะแปะแปะแปะ	ฝนเหาะหว่ามทันหม่นไหม้
น้ำท่วมบ้านเราเศร้าใจ	หาใครช่วยได้ไม่เลย
ชูซ่าชูซ่าชูซ่า	น้ำบารุนแรงเพื่อนเอ๋ย
ไม่ไหลรินมาเหมือนเคย	สุดเอ๋ยถ้อยคำรำพัน
อย่าโหยร่ำไห้ไร้เรื่อง	อย่าขุ่นแค้นเคืองทุนหัน
มีเพื่อนร่วมทุกข์หมื่นพัน	คนไทยทั้งนั้นเพื่อนเรา

หรือ

เปาะแปะแปะเปาะเปาะแปะ	พื้นและฝนจ้ำรำไห้
น้ำท่วมไหลทันจนใจ	น้ำตาตกในไหลริน
ข้าวของเสียหายหลายนัก	รำไห้ใจจกคืนสิ้น
เพื่อนทุกข์มีทั้งแผ่นดิน	ช่วยเราเราลิ้นไศกา

๔. **ได้ความเบิกบาน** การอ่านคำประพันธ์ร้อยกรองทำให้ผู้อ่านเกิดความสุข สดชื่นเบิกบาน เกิดความรู้สึกคล้อยตามไปด้วย ดังคำประพันธ์ของ ‘อุชเชนี’ ที่ว่า

มิ่งมิตร	เธอมีสิทธิที่จะล่องแม่น้ำรีน
ที่จะบุกดงดำกลางคำคิน	ที่จะชื่นใจหลายกับสายลม
ที่จะร่ำเพลงเกี่ยวโลมเรียวข้าว	ที่จะยิ้มกับดาวพราวผสม
ที่จะเหม่อมองหยุ่หน้าดาวพรหม	ที่จะชมชื่นลึกโลกหมึกมน

๕. เกิดจินตนาการกว้างไกล งานร้อยกรองที่แต่งได้ไพเราะมักจะทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการกว้างไกล เห็นภาพทั้งดงาม ดังคำประพันธ์ใน นิราศนรินทร์ ที่ว่า

อยู่รยาศลัมแล้ว	ลอยสวรรค์ ลงฤ
สิงหาสน์ปรางค์รัตนบรร	เจ็ดหล้า
บุญเพรงพระหากสรรค์	ศาสน์รุ่ง เรืองแฮ
บังอบายเบิกฟ้า	ฝึกพื้นใจเมือง

๖. ได้ข้อกิดที่ดี มีคำประพันธ์ร้อยกรองเป็นจำนวนมากที่แฝงข้อคิดไว้ด้วย
 ดังเช่น คำประพันธ์ใน สุภาสิตโลกนิติคำโคลง

ความรู้คู่เปรียบด้วย	กำลัง ภายเฮย
สุจริตคือเกราะบัง	ศาสตร์พ้อง
ปัญญาประดุจดั่ง	อาวุธ
กุศลดีต่างโล่ป้อง	อาจแกลัวกลางสนาม
พระสมุทรสุดลิกลั่น	คณนา
สายดั่งทิ้งทอดมา	หยั่งได้
เขาสู่อาจวัดวา	กำหนด
จิตมนุษย์นี้ไซ้	ยากแท้หยั่งถึง

๗. มีแรงกระตุ้นให้แต่งขึ้นเองบ้าง เมื่อได้พบคำประพันธ์รูปแบบต่างๆ
 ผู้ที่มีความสามารถทางการประพันธ์อยู่บ้างก็เกิดแรงบันดาลใจ แต่งขึ้นเองบ้าง เช่น
 อาจตีความสำนวนไทยต่างๆ แล้วแต่งเป็นกลอนง่ายๆ เช่น

ดาบอดได้แว่น

ภาษิตว่าดาบอดกลับได้แว่น	ไม่เป็นแก่นเป็นสารสุดขานไซ
ได้แต่ของไร้ประโยชน์ใดดกระไร	เลือกไม่ได้โชคไม่เข้าข้างเราเลย
ชีวิตคนมักเป็นเสียเช่นนี้	ดีไม่ได้ดีไม่ได้สหายเอ๋ย
ทางที่ดีควรปลงเสียให้เคย	ภาษิตเฉลยลัจธรรมให้ทำใจ

ตำข้าวสารรอกหม้อ

ภาชิตว่าตำข้าวสารไปรอกหม้อ	ทำกินพอมือเดียวไม่เสาะหา
หรือทำงานพอให้เสร็จตามเวลา	ไม่นำพาการงานคร้านทำกิน
เกิดเป็นคนควรขยันหมั่นฝึกฝน	เร่งกระตือรือร้นหาทรัพย์สิน
ทำงานเต็มกำลังเป็นอาจิม	เงินทองรินไหลมาผาสุกเอย

มีคุณค่าทางวิชาการต่อสังคม

วรรณกรรมร้อยกรองมีประโยชน์ต่อสังคมเป็นอันมาก เพราะเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่แสดงให้เห็นวัฒนธรรมและความเจริญของประเทศชาติ เป็นสิ่งแสดงภูมิปัญญาไทยให้ปรากฏ งานร้อยกรองเป็นวรรณศิลป์ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรม เป็นสมบัติของชาติ เป็นมรดกที่คนในชาติมีความภูมิใจ ผู้เขียนขอเสนอเป็นข้อความที่คล้องจองกันดังนี้คือ แสดงภูมิปัญญาไทย เป็นมรดกให้ลูกหลาน เป็นสมบัติด้านวัฒนธรรม ชื่นำสังคม คนในชาติชื่นชมภาคภูมิใจ รายละเอียดดังนี้

๑. แสดงภูมิปัญญาไทย วรรณกรรมร้อยกรองไม่ว่าจะเป็นวรรณคดีหรือวรรณกรรมร่วมสมัย จะเป็นสิ่งแสดงภูมิปัญญาไทยให้ประจักษ์ว่ากวีของเรามีความสามารถในด้านการประพันธ์โคลง กลอน กาพย์ ฉันท์ได้อย่างไพเราะเพราะพริ้งผাগไว้ในบรรณพิภพให้เป็นมรดกแก่ลูกหลาน นอกจากนั้นข้อคิดคำคมต่างๆ ที่แทรกอยู่ในคำประพันธ์ล้วนแต่เป็นสิ่งที่แสดงภูมิปัญญาไทยทั้งสิ้น

๒. เป็นมรดกให้ลูกหลาน วรรณกรรมร้อยกรองเป็นวรรณศิลป์ที่กวีไทยได้สร้างสรรค์และสั่งสมมาตั้งแต่โบราณกาล ยิ่งร้อยกรองที่เป็นวรรณคดีด้วยแล้วเราถือได้ว่า เป็นเพชรเม็ดงาม เป็นมรดกล้ำค่าที่บรรพบุรุษไทยให้ไว้แก่ประชาชนชาวไทย

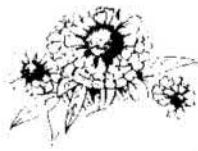
๓. เป็นสมบัติด้านวัฒนธรรม วรรณกรรมร้อยกรองเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันล้ำค่ายิ่ง นอกจากวรรณกรรมร้อยกรองจะเป็นผลงานทางด้านวัฒนธรรมในตัวของมันเองแล้ว บทร้อยกรองต่างๆ โดยเฉพาะวรรณคดีจะแทรกวัฒนธรรมด้านต่างๆ ไว้เป็นอย่างมาก ทั้งในด้านชีวิตความเป็นอยู่ เช่น ประเพณีการเกิด การตาย การแต่งงาน ประเพณีเทศน์มหาชาติ ก่อพระเจดีย์ทราย เป็นต้น

๔. ชื่นำสังคม ข้อคิดคำคมต่างๆ ที่แทรกอยู่ในวรรณกรรมร้อยกรองล้วนเป็นเครื่องชื่นำสังคมทั้งสิ้น เช่นใน สุภาชิตพระร่วง ได้กล่าวไว้ว่า “ปลูกไมตรีอย่ารู้ร้าง สร้างกุศลอย่ารู้โรย” หรือใน ภาชิตอิศรญาณ ได้ปรากฏข้อความซึ่ง

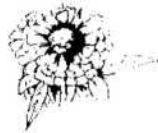
เป็นที่ประทับใจของคนทุกยุคทุกสมัย ดังตัวอย่าง

ชายข่าวเปลือกหึงข่าวสารโบราณว่า	น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่าอัมมาลัย
เราก็จิตคิดดูเล่าเขาก็ใจ	รักกันไว้ดีกว่าชิงระว่างการณ์

๕. คนในชาติชื่นชมภาคภูมิใจ วรรณกรรมร้อยกรองเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความไพเราะ มีสุนทริยภาพงดงาม แม้เวลาจะผ่านไปเนิ่นนานเพียงใดก็ยังเป็นที่ประทับใจและเป็นที่ชื่นชมของประชาชนชาวไทยไม่เสื่อมคลาย

รสวรรณคดีมีรสสากตสหาย

การอ่านวรรณคดีไทยให้ไตร่ตรอง	ต้องกำหนดดวงจิตให้ผ่องใส
รู้คำศัพท์จับใจความได้ตั้งใจ	ตีความให้ถึงรสวรรณคดี
ต้องใช้ จินตนาการให้คล้อยตาม	จะสัมผัสความเป็นทุกข์พบสุขศรี
เกิดความ สะเทือนอารมณ์สมใจวิ	รู้ท่าทีของผู้แต่งเป็นอย่างไ
อันว่ารสวรรณคดีมีหลายหลาก	ทั้งเกลียดกลัวทุกข์ยากรักสดใส
รสกล่าหาญรสบขันคละกันไป	ประหลาดใจสุขสงบอัสจรรย
วรรณคดีของไทยมีหลายรส	มีทุกบทรักโคกและสุขสันต์
ควรศึกษาให้ดีมีคุณอนันต์	วรรณคดีของไทยนั้นน่าภูมิใจ

คำว่า รส พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ว่า สิ่งที่ได้ด้วยลิ้นโดยเฉพาะ เช่น เปรี๊ยะ หวาน มัน เค็ม โดยปริยายหมายถึงความรู้สึกชอบใจ สนุก หรือไพเราะ เป็นต้น รสของวรรณคดี จึงหมายถึง ความชอบใจ ความพอใจอันเกิดจากสุนทรีภาพและความไพเราะของวรรณคดี รสของวรรณคดีนั้นขึ้นอยู่กับรสคำและรสความ คำต่างๆ ที่กวีเลือกสรรมาใช้อย่างพิถีพิถันนั้นจะทำให้บทประพันธ์เกิดความไพเราะ ผู้อ่านเกิดความซาบซึ้งในรสไพเราะนั้นๆ

รสวรรณคดี ตามพระคัมภีร์สุไพธาลังการและอลังการศาสตร์ แบ่งออกเป็น ๔ รส ดังนี้คือ

๑. สึงการรส ได้แก่ความรักของหนุ่มสาวหรือความบันเทิงต่างๆ ที่บันดาลให้หนุ่มสาวรักใคร่กัน เช่น การขับร้องพ่อนรำ หรือกาลเวลาที่นารีนรมย์ เช่น คืนที่เดือนหงาย คำหวานอันชวนชื่น มีการหยอกเย้า ออดอ้อน เอียงอาย เป็นต้น ตัวอย่างเช่นในตอน ‘ท้าวชัยเสน’ กล่าวแสดงความรักต่อ ‘มัทนา’ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

โตฏกณันท์

มะทะนาคานุรัก	วรยอดยุพะดี
และจะรักบมิมิ	ฤตินัยฤระอา
ผิจะอายุจะยืน	ศะตะพรพระฤกว่า
ก็จะรักมะทะนา	บมิมิย่อนฤดิทรรษ์
นยะนาก็จะชม	วฤตต่างมะณิพรรณ
และจะสูดสูวะคันธ	ระสะต่างสุผะกา
ผิจะตื่นก็จะดู	ยุวะดีสิริมา
ผิจะหลับก็เข้า	จะสุบินฤดิเพลิน
ทิวะราตรีจะนอน	ฤจะนั่งฤจะเดิน
บมิมิจะเห็น	ฤจะห่างมะทะนา
บมิเห็นวรพักตร์	ก็จะหนักอูระว่า
ขณะเคียงพระนิดา	ก็จะรินฤดิคานต์
ผิจะเจ้าก็สมัค	และจะรักตุนาน
จระสู่อุทธาร	เถอะนะเราก็จะรัก
อุทะกล่าวสุปะทาน	เฉพาะเทพสุรศักดิ์
และจะนั้นละก็จัก	ดูจะหมั่นจะวิวาท

(มัทนะพารา)

ถึงม้วยดินสิ้นฟ้ามหาสมุทร	ไม่สิ้นสุดความรักสมครสมาน
แม้เกิดในใต้ฟ้าสุธาธาร	ขอพบพานพิศวาสไม่คลาดคลา
แม้เนื้อเย็นเป็นห้วงมหรณพ	พี่ขอพบศรีสวัสดิ์เป็นมัจฉา
แม่เป็นบัวตัวพี่เป็นกุมรา	เขยผกาโกสุมปทุมทอง
เจ้าเป็นถ้ำอำไพขอให้พี่	เป็นราชสีห์สิงสู่เป็นคู่สอง
จักติดตามทราวมสงวนนวลละออง	เป็นคู่ครองพิศวาสทุกชาติไป

(พระอภัยมณี)

นอกจากนั้น สิ่งการสล ยังหมายถึงการที่หญิงชายหนุ่มสาวมีความรักใคร่ต่อกัน แต่มีอันจะต้องพลัดพรากจากกัน ก็มีการคร่ำครวญอันเนื่องมาจากความรัก เช่นคำประพันธ์ที่ว่า

จำใจจำจากเจ้า	จำจร
จำนิราศแรมสมร	แม่ร้าง
เพราะเพื่อจักไปรอน	อริราช ราแม่
จำทุกข์จำโทษว่าง	สวาทว่าหวันถวิล

(ลิลิตตะเลงพ่าย)

รื่นรื่นขึ้นกลืนพีจำได้	เหมือนเมื่อไปร่วมภิรมย์ประสมศรี
ยังสถานพิมานฉิมพลี	กลืนซาบทรงพิไม่เว้นวาย
นิจจาเอ๋ยจากเขยมาเจ็ดวัน	กลืนสุคันธสรินทร์ก็เหือดหาย
ถ้าว่าใครแนบน้องประคองกาย	กลืนสายสวาทซาบอุรามา

(กาพย์)

๒. หัศรส คือ รสขบขันอันทำให้จิตใจร่าเริงเบิกบาน อาจจะเป็นความตลกในเชิงกลอน ทำให้เกิดความขบขันหัวเราะได้ ความขบขันอาจเกิดจากคำพูด ร่างกาย การกระทำ การแต่งกาย ลักษณะของสถานที่แปลกๆ ขว่นขันก็ได้ ตัวอย่างเช่น

เมียจะตายตามผัวกลัวผีหลอก	กลัวหายใจไม่ออกเมื่ออาสัญ
ครั้นจะโดดน้ำตายวายชีวัน	ก็กลัวจะเข้มนจะคาบไป
เมียจะเชือดคอตายเสียหลายครั้ง	แต่รอรังหฤดยอยู่ไม่เชือดได้
จะผูกคอกหาเชือกมาเตรียมไว้	เชือกก็ใหญ่กลัวจะรัดมัดตันคอ

(ขุนช้างขุนแผน)

ละครหยุดดูตลอดด้วยมวยปล้ำ	ยืนประจำหมายสู้เป็นคู่ขัน
มงคลใส่สวมหัวไม่กลัวกัน	ตั้งประจัญจดจับกระหยับมือ
ตีเข้าปับรับไปทั้งสองมือปิด	ประจบติดตะผางหมัดขว้างหวือ
กระหวัดหวีผวาเสียงฮาฮือ	คนดูอื้อเอาเอาสั่นอึง

(นิราศพระบาท)

มาจะกล่าววทไป	ถึงระเด่นลันไดนาถา
เสวยราชย์องค์เดียวเที่ยวรำภา	ตามตลาดเสาชิงช้าหน้าโบสถ์พราหมณ์
อยู่ปราสาทเสาคอดยอดดวัน	กำแพงแก้วแล้วล้วนด้วยเรียวหนาม
มีทหารทอนเท้าเฝ้าเฝ้าเฝ้า	คอยปราบปรามปัจจามิตรที่คิดร้าย

เมื่อนั้น
ครั้นรุ่งเช้าท้าวประตู่ภูธร
โฉมเฉลาเนาในทึบไผ่
แล้วอาบน้ำทาแป้งแต่งตัว

นางประตู่ทูลวงดวงสมร
เสด็จจรจากเวียงไปเลี้ยงวัว
บรรจงหันกัฏฐาไว้ทำผ้า
หวิหวิหาหาเกล้าผสมมวย

(ระเด่นลันได)

๓. รุทธรถ คือรสีโกรธ ได้แก่การใช้ถ้อยคำแสดงความโกรธ ดัดพ้อ เสียสติ ประชดประชันของตัวละคร ตัวอย่างเช่น ในลิลิตตะเลงพ่าย ตอนสมเด็จพระวันรัต ขอพระราชทานอภัยโทษแม่ทัพนายกอง สมเด็จพระนเรศวรได้ตรัสตอบสมเด็จพระวันรัตแสดงถึงโทษของแม่ทัพนายกองว่า

ตรัสแสดงโดยดับ ว่านายทัพทั้งผอง เกณฑ์เข้ากองพยุห์ โยมสอง
ตูดอเชิญ มั่นเห็นเค็กสระทก ตระดกดาลระรัว ยิ่งกว่ากลัวสวามิศ
บแต่ติดตูดอ มละแต่ข้อยสองคน เข้าโรมรณราวิศ ในอมิตร
หมูกกลาง แสนเสนางค์เนืองปร จนราญรอนไอยเรศ ลุขเยศมฤตยู
จึงได้ดูหนามัน เพื่อมหันตบารเมศ เบื้องบุเรศบำรุง ผดุงเดชเพื่อ
พี่น้อง ผิบบ้องบุญบุรพ์ ไอศุรย์ศูนย์เสียมภพ ตรลบเลื่องขาม
นามตะเลง ลือละเวงราชตรี เป็นธรรณิงสา เลื่องมฤตยาสยามยศ
สาหัสหากมากมวลง ควรรลงทัณฑ์ถึงม้วย ด้วยพระอัยการศึก จารึก
ชื่อชั่วฟ้า ไว้เป็นชนบภายหน้า อย่าให้ใครยล เยี่ยงนา

๔. กรณารส คือรสีโคกเศร้า ได้แก่ การร้องไห้ การรำพึงรำพันหลังน้ำตา
อาจจะเป็นโคกเศร้าที่เกิดจากการพลัดพรากจากกันหรือสูญเสียสิ่งอันเป็นที่รักที่ปรารถนา
เมื่อได้อ่านวรรณคดีแล้วผู้อ่านจะเกิดความสงสาร เห็นอกเห็นใจ หรือมีจิตใจหดหู่ ตัวอย่าง
เช่น

แล้วว่าอนิจจาความรัก
ตั้งแต่จะเชียวเป็นเกลียวไป
สตรีใดในพิภพจบนแดน
ด้วยไผ่รักให้เกินพักตรา

พึงประจักษ์ดังสายน้ำไหล
ที่ไหนเลยจะไหลคืนมา
ไม่มีใครได้แค้นเหมือนอกข้า
จึงมีแต่เวทนาเป็นเนืองนิจ

(อิเหนา)

เสียงโหยเสียงไห้มี	เรือนหลวง
ขุนหมื่นมนตรีปวง	ป่วยไข้
เรือนราษฎรรำดีทรวง	ทุกข์ทั่ว กันนา
เมืองจะเย็นเป็นน้ำ	ย้อมน้ำตาครวญ
เสียงให้ทุกราษฎรไห้	ทุกเรือน
อกแผ่นดินดูเหมือน	จักขวิ
บ่เห็นตะวันเดือน	ดาวมืด ม้วนนา
แลแห่งใดเห็นน้ำ	ย้อมน้ำตาคน

(ลิลิตพระลอ)

สมเด็จพระหริวงค์	ภุชพงศ์ทิพากร
เสด็จลงสรงสาคร	กับองค์พระลักษมณ์อนุชา
เสนาพฤดามาดย์	โดยพระบาทเสด็จคลา
เกือบใกล้จะถึงสา	ครุฑที่ท้าวเคยสงสรชล
พระเหลือบเล็งขลาสินธุ์	ในวารินทะเลวน
เห็นรูปอสุรกล	อันกลายแกล้งเป็นสิดา
ผวาวิ่งประหวั่นจิต	ไม่ทันคิดก็โคกา
กอดแก้วกนิษฐา	ฤดีตื่นอยู่แต่ยัน
พระข้อนเกศขึ้นวางดัก	พิศพิศตร์แล้วรับขวัญ
ยิ่งคิดยิ่งกระสัน	ยิ่งโคกเศร้าในวิญญา
พิศพิศน์ศิโรโรตม์	พระองค์โอรสและนัยนา
กรแก้มพระกัญฐา	ก็แม่นเหมือนสิดาเดียว
พิศทรวงและดวงถัน	ในเบื้องบนพระองค์เรียว
ชะรอยรูปสิดาเจียว	ประจักษ์แล้วนอกอา

(บทพากย์รามเกียรติ์)

๕. วีรธ คือรศกล้าหาญ แสดงอาการเข้มแข็ง ไม่กลัวเกรงศัตรู มีทีท่า
สง่างาม องอาจ ภูมิฐานเป็นที่น่าครั่นคร้าม สติดี มีอารมณ์มั่นคง ไม่หวาดหวั่นพรั่นพรึง
เมื่อออกต่อสู้กับศัตรูในสนามรบ ตัวอย่างเช่น

ใครรานใครรักตัว
ไทยรบจนสุดใจ
เสียเนื้อเลือดหลังไหล
เสียชีพไปเสียสิ้น

แดนไทย
ขาดดิน
ยอมสละ สิ้นแล
ชื่อก้องเกียรติงาม

(สยามานุสติ)

บรรพบุรุษของไทยแต่โบราณ
เสียเลือดเสียเนื้อมิใช่เบา
ลูกหลานเหลนโหลนภายหน้า
อนาคตจะต้องมีประเทศไทย
ถึงขุมล้าวงโคตรก็ไม่วั้น
ผู้ตรงนี้ผู้ที่ไม่ผู้จนตาย
บ้านเมืองเราเราต้องรักษา
เกียรติศักดิ์ของเราเราเชิดชู

ปกบ้านป้องเมืองคุ้มเหย้า
หน้าที่เรารักษาสืบไป
จะได้มีพสุธาอาศัย
มียอมให้ผู้ใดมาทำลาย
จะสู้กันไม่หลบหนีหาย
ถึงเป็นคนสุดท้ายก็ลองดู
อยากทำลายเชิญมาเราสู้
เราสู้ไม่ถอยจนก้าวเดียว

(เพลงพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสมภพ จันทรประภาประพันธ์กลอน)

หัสตินปิ่นธเรศไท่	โททรง
คือสมิทธิมาตงค์	หนึ่งอ้าง
หนึ่งคือศิริเมษลัมม-	คลอสน์ มารเอย
เคียรส่ายหงายงาคว้าง	ไขว่แคว้งแทงโถม

สองใจมสองจุจ้วง	บำรุง
สองขัตติยะสองขอชู	เชิดดำ
กระลึงกระลอกดู	ไว้อง นักรบ
ความญับคชแข่งค้ำ	เช่นเขี้ยวในสนาม

งามสองสุริยราชล้า	เลอพิศ นาพ้อ
พ่างพัชรินทรไพจิตร	ศึกสร้าง
ฤาธามเริ่มรณฤทธิ์	รบราพณ์ แลฤา
ทุกเทศทุกทิศอ้าง	อินไทไปเทียม

(ลิลิตตะเลงพ่าย)

๖. ภัยนกรส คือรสแห่งความกลัว อาการกลัวที่เกิดขึ้น ได้แก่ ตัวสั่น หน้าซีด เหงื่อแตก เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

วันนั้นเฒ่าชราทิวาซังค์ เมื่อได้ฟังเจตบุตรพรานพง
เพื่อนหมายมั่นกล่าวแต่คำสาบานยักยักขฬาวาท ล้วนแต่ตะคอกขู่
ตวาดว่าสารพัด มรณภัยตบชิวโต ฟันแต่พาโลโฉวัดหวังว่าจะยิง
ให้ตาย เฒ่าก็ตื่นตกอกใจหาย เห็นจะตายเสียทีนี้ เนื้อตัวก็
สั่นระริกตะครันคร้าว ตีนมือก็สั่นระทกระท้าวแทบจะพลัดตก
เฒ่าจึงเอนเอียงเอนอกเข้าแอบอิงกับกิ่งไม้ให้ถนัด เอนแต่มือออก
ป้องปิดโปกไม้เท้า ภูจะปดอ้ายนี้แต่สักคราว เอาตัวรอดแต่สักครั้ง
เฒ่าก็ร้อง มา เม กโรหิ ตูวี่ อัย่านะอย่าเหินอย่าเพ้อลั่นไก
กระไรไม่ยิ่งหยุด

(เวสสันดรชาดก)

๗. กังขรส คือรสที่ก่อให้เกิดความเกลียด เกิดความขยะแขยง ไม่ชอบใจ ไม่พอใจ เพราะมีสีกลิ่นไม่สวยงาม มีสภาพไม่ดี ไม่น่าดู ไม่อยากดู ไม่อยากเห็น ของที่มีสภาพไม่น่าดู ตัวอย่างเช่น

ส่วนออเฒ่าพฤฒาฬาทิทก ให้ฮิดอดวิตกพะว้าพะวัง
ด้วยอมิตตดาฬิจะยังตัวลิจะไป ธมิมิไว้ใจด้วยเคหาเก่าคร่ำคร่าชวน
โซเซ อ่อนโอ้อ่อยเียงโชนเอน กลัวว่าจะคร่ำครนครนโครมลง
โยให้ตรงกรานไม้ยัน ค้ำจันจันจ้องไว้ เกลากลอนใส่ซีก
ครุคระ มุงจะจากปรุโปร่ง แลตะละโล่งลอดเห็นฟ้า ขึ้น
หลังคาครอบจากหลบ โกงโค้งกบกดซีกกรอบ ผ่าไม้ครอบ
คร่อมอกไก่ ไม้ข้างควายแขวะเป็นรู สอดเสียบหนูแน่นขันขัด
บันลมหัดเตาะหักห้อย กบทุย้อยแยกแครงคราก จั่วจากจัด
ห่างๆ ผาหน้าต่างแต่งให้มืด ล่วงหลวมปิดปกชีฟ้าก ตงรอด
ครากเครียดรารัด ตอม่อขัดค้ำซิงซัง.....

(เวสสันดรชาดก)

ในเรื่องพระอภัยมณี พฤติกรรมของ 'ย่องตอด' มีลักษณะที่น่าเกลียดและ
น่าขยะแขยง ย่องตอดเป็นคนโง่ซื่อๆ แม่จัดหาภรรยาให้ ภรรยาไม่ยอมอยู่ด้วยจน
สามีภรรยา กลับถึบย่องตอดจนตาชวบอด ย่องตอดเสียดาบลูกดาตนเอง ก็เลย

ควักลูกตาตนเองออกมากลืนกิน แล้วเลยหนีไปอยู่กับผีในถ้ำ การบริโภคอาหารของ
ย่องตอดน่าขยะแขยงมาก ดังคำประพันธ์ที่ว่า

เที่ยวกินเนื้อเสือสีกเหมือนผิวดิบ	ตาไม่พริบเหมือนยักษ์มักกะสัน
สัตว์จึงสิ้นถิ่นป่ากาลวัน	คืนวันนั้นอายย่องตอดตอดออกมา
เห็นกองไฟไม่เห็นคนด้วยจนจิต	เทวฤทธิ์สิทธิ์ศักดิ์ช่วยรักษา
พอแสบท้องมองเขม้นเห็นอาชา	โถมถลาพาดพิดแล้วกัดกิน
ที่เหลือนั้นมันเอาไปให้กับผี	กินพาชีกรรณเสียหมดสิ้น
ยิ่งเที่ยวذنจนรอบคิรินทร์	ด้วยได้กลืนเหมือนมนุษย์สุดเสียดาย

(พระอภัยมณี)

๘. อัมฤตรส คือรสแปลกประหลาดใจน่าพิศวง สาเหตุที่เกิดความประหลาด
ใจ เพราะได้เห็นสิ่งประหลาด เมื่อเห็นแล้วก็เกิดอาการขนลุก เหงื่อแตก เป็นต้น
ตัวอย่างเช่น ในเรื่อง ลิลิตตะเลงพ่าย เมื่อ ‘พระมหาอุปราชา’ ยกกองทัพมา ระหว่าง
ทางได้เกิดลมแวมรุมพาพัดจนฉัตรหัก ซึ่งถือเป็นลางร้ายอย่างยิ่ง จึงทำให้พระองค์
เกิดความหวาดหวั่นพระทัยดังคำประพันธ์ที่ว่า

เกิดเป็นหมอกมืดห่อ	เวหา หนเฮย
ลมชื่อแวมรุม	พัดคลุม
หวนหอบหักฉัตร	คชชาติ ลงแฮ
แลรูลึกลัดกลุ้ม	เกลื่อนเพ็ญจักรผัน
พระพลันเห็นเหตุไซ้	เสียวดวง แดเฮย
ณัดตั้งภูผาหลวง	ตกต้อง
กระหม่ากระหม่นทรวง	สิ้นขีด พักตร์นา
นักหฤทัยท้านร้อง	เรียกให้โหรทาย

(ลิลิตตะเลงพ่าย)

อีกตอนหนึ่งของลิลิตตะเลงพ่าย ที่แสดงว่าเกิดสิ่งแปลกประหลาดอัศจรรย์
ก็คือในตอนที่สมเด็จพระนเรศวรและสมเด็จพระเอกาทศรถเสด็จออกรับศึก ปรากฏว่า
‘เจ้าพระยาไชยานุภาพ’ ซึ่งเป็นข้างทรงของสมเด็จพระนเรศวร และ ‘เจ้าพระยาปราบ
ไตรจักร’ ซึ่งเป็นข้างทรงของสมเด็จพระเอกาทศรถ เกิดตกมัน วิ่งฝ่าเข้าไปในหมู่ข้าศึก
ผงธุลีฟุ้งมืดครึ้มไปหมดจนมองไม่เห็นอะไรเลย สมเด็จพระนเรศวรจึงทรงกล่าวแก่

เทพยดา ลมก็พัดหอบฝุ่นที่ตกลงมาให้จางหายไปเห็นเป็นอัศจรรย์ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ภูวนายผายโอรุอื่น	โซยงการ
แก้เทพทุกถิ่นสถาน	ฉขึ้น
โสฬสพรหมพิมาน	กมลასน์ แลนา
เชิญช่วยชมโสดขึ้น	สดับถ้อยดูแถลง
พอวายรวรกายอ้าง	โอรุพระ
ดลมหาวาตะ	ตื่นฟ้า
ทรมึงทรวลพะ-	พานพัด หวอแ
หอบธูมางค์จางจำ	จรัสดาวแดนสมร

(ลิลิตตะเลงพ่าย)

๕. สันตรส คือรสสงบ เป็นรสบริสุทธิ์ ชุ่มเย็น ทำให้เกิดความสงบสุข ชุ่มชื่นใจ เปรียบได้กับรสพระธรรมตามคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตัวอย่างคำประพันธ์ที่แสดงรสสงบ รสธรรม ได้แก่

ใดใดในโลกล้วน	อนิจจัง
คงแต่บาปบุญยัง	เที่ยงแท้
คือเงาติดตัวตรึง	ตรึงแน่น อยู่เนา
ตามแต่บาปบุญแล	ก่อเกื้อรักษา

(ลิลิตพระอล)

เสยสินสงวนศักดิ์ไว้	วงศ์หงส์
เสยศักดิ์ผู้ประสงค์	สิ่งรู้
เสยรู้เร่งดำรง	ความสัตย์ วัฒนา
เสยสัตย์อย่าเสยสู้	ชีพม้วยมรณา

(โคลงโลกนิติ)

รสวรรณคดีทั้ง ๔ รสที่ได้กล่าวมาแล้วเป็นรสของอินเดีย แต่ยกตัวอย่างจากวรรณคดีไทยให้เกิดความเข้าใจชัดเจนขึ้น สำหรับที่เป็นไทยๆ เรานั้นก็มักจะมุ่งเรื่องรสคำรสความที่กวีสรรมาใช้ให้เกิดความไพเราะ มีความหมายลึกซึ้ง อย่างไรก็ดีก็มีลีลาการเขียนคำประพันธ์ซึ่งอาจเอื้อเป็นรสวรรณคดีไทยได้ ๔ ประการคือ เสาวรจนินาโรปราโมทย์ พิโรธวาทัง สัลลาปังคพิสัย รายละเอียดมีดังนี้

๑. เสาวรณีนี คือบทชมโฉมหรือความงาม ส่วนใหญ่จะเป็นการชมความงาม
ของตัวละคร ตัวอย่างเช่น

อินทรีเขียวรันท

โอ้โอ้กระไรเลย	บมิเคยณีก่อนกาล
พอเห็นก็ซาบซ่าน	ฤดีรักบหักทลาย
ยิ่งยลจะนิดา	ละก็ยิ่งจะร้อนคล้าย
เพลิงรุ่มประทุมกาย	ณอุราบลาสด
พิศไหนบมัทรา	จะรูงามสง่าหมด
จนสุดจะหาพจน์	สรวเสริญเสมอใจ
องค์วิศวะกรรมัน	นะลิ้นบจะรูไซรั
พอเสร์จก็เทพไท	พิศรูปสร้างค้เพลิน
ยืนเพ่งและนั่งพิศ	วรพักตร์บหมางเมิน
งามใดบงามเกิน	มะทะนาคโลกสาม

เสียงเจ้าสิเพรากว่า	ดูริยางคะติดใน
พากฟ้าสุราลัย	สุรคัพพะเริงรมย์
ยามเดินบเขินขัด	กละนัจจะน่าชม
กรายกรก็เร้ารม-	ยะประหนึ่งระบำสรว
ยามนั่งก้นงเรียบ	และระเบียบบเขินขวย
แขนอ่อนถุเปรียบด้วย	ธนุก่งกระชับไว้
พิศโฉมและฟังเสียง	ละก็เพียงจะขาดใจ
โธ่นอนจะหลับไหล	ฤณนั้นะอกเอ๋ย

(มัทนะพาธา)

ดูผิวสีนวลละอองอ่อน	มะลิซ้อนดูดำไปหมดสิ้น
สองเนตรงามกว่ามฤคิน	นางนี้เป็นปิ่นโลกา
งามโอษฐ์ดังใบไม้อ่อน	งามกรดั่งลายเลขา
งามรูปเลอสรรรชวัญฟ้า	งามยิ่งบุปผาแบ่งบาน

(ศกุนตลา)

๒. นารีปราโมทย์ คือบทเกี่ยวกับทไธโลม เป็นบทที่แสดงความรักใคร่ หรือ

พูดโอ้โหลมให้อีกฝ่ายหนึ่งขึ้นชอบเกิดความพอใจ ตัวอย่างเช่นในตอนที่ ‘ท้าวชัยเสน’
บอกรัก ‘มัทนา’ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

อุปปฏิธาดำณฑ์

อ้าโฉมมะทะนา	บริสุทธิ์บังอร
ข้าฤาจะติหล่อน	เพราะสดับวะจีหวาน
ขึ้นจิตตะสดับ	มธุรสฤดีบาน
ทราบว่ายวระมัลย์	กรุณาณช้านี้
พอเห็นวรพักตร์	วนิดาวะรางดี
บัดนั้นฤกมี	ฤดีท่อมสิเนหา
เหมือนโฉมตะรุณี	นะแหละยี่นสุทนต์มา
ล้วงใจคนุคร่าห์	และกระสังหทัยไว้
แต่นั้นก็อนงค์	นะสียงบคินให้
กำดวงฤดีใน	วรหัตถะแน่นครัน
หากนางบมิชอบ	และจะคินหะทัยนั้น
ช้านี้ก็จะคัล-	ยะพิลาปพิไรวอน
ขอให้วนิดา	กรุณาตนุก่อน
อย่าเพื่อสละรอน	ระติราญสุไมตรี
ถึงหล่อนจะมีรัก	ก็จะขอกะโฉมศรี
ให้ยอมตนมุมิ	ฤดีรักพะธูไป
จนกว่าจะประจักษ์-	ษะณจิตตะหล่อนไซ้
แล้วยกฤดีให้	คนผู้พยายาม

(มัทนะพาธา)

นอกจากนั้นในตอนที่ ‘พระลอ’ ครวญกับ ‘พระเพื่อนพระแพง’ ก็มีคำ
ประพันธ์ที่ว่า

พี่บ่น้องเพียงแต่	ยามเดียว
คือเชือกผสมสามเกลียว	แผ่ผืน
ดังฤาจะพลันเหลียว	คินจาก เรียมนา
เจ้าจากเรียมจักกลั่น	สวาทกลั่นใจตาย

(ลิลิตพระลอ)

๓. พิโรธาทัง ได้แก่ ถ้อยคำที่แสดงความโกรธ ตัดพ้อ ประชดประชัน กระทบกระเทือนเปรียบเปรย แสดงอารมณ์รักกระคนแค้น เช่น ตอนที่ ‘ขุนแผน’ กลับจากทัพพบว่า ‘นางวันทอง’ แต่งงานใหม่กับ ‘ขุนช้าง’ ก็ตัดพ้อต่อว่า ดังนี้

เมื่อแรกเชื่อว่าเป็นเนื้อหับทิมแท้	มาแปรเป็นพลอยหุงไปเสียได้
กาลลงว่าหงส์จำนงค์	ด้วยมิได้ดูหงอนแต่ก่อนมา
คิดว่าหงส์จึงหลงด้วยลายย้อม	ช่างแปลงปลอมมท่วงทีดินักหนา
ดังรักถิ่นมัจฉาจันทร์ไม่คลาดคลา	พอลับตาฝูงหงส์ก็ลงโคลน

(ขุนช้างขุนแผน)

ใน ลิลิตพระลอ ก็เช่นเดียวกัน เมื่อตอนที่พระลอจะเสด็จไปหา ‘พระเพื่อนพระแพง’ ‘พระนางลักษณาวดี’ ทรงกล่าวตัดพ้อพระล่อว่า

พระไปแม้พระได้	สมสอง
ไหนจะคงคืนครอง	ครอบเกล้า
อย่าคิดอย่าจงปอง	สองปล่อย มาฤ
สองจักลงโลมเล่า	อยู่ว่าวังขัง

(ลิลิตพระลอ)

๔. สัลลาปภพิสัย คือบทโศกบทคร่ำครวญเสียใจ ทำให้ผู้อ่านเกิดความสะเทือนใจ เกิดความโศกเศร้าคล้ายคลึงตามไปด้วย เมื่อ ‘พระนางมัทรี’ ทรงทราบว่ ‘พระเวสสันดร’ พระราชทานสองกุมารให้ ‘ชูชก’ ก็เสียพระทัยถึงกับสลบไป พระเวสสันดรทรงครวญว่า

เจ้ามาตายจากพี่ไปในวงวัด เจ้าจะเอาป่าชัฏนี้หรือมาเป็น
ป่าช้า จะเอาบรรณศาลานี้หรือเป็นบริเวณพระเมรุทอง จะเอา
แต่เสียงสาลิกาอันร่ำร้องนั้นหรือมาเป็นกลองประโคมใน จะเอา
แต่เสียงจักจั่นและเรไรอันร่ำร้องนั้นหรือมาต่างแดรสังข์และพิณพาทย์
จะเอาแต่เมฆหมอกในอากาศนั้นหรือมาทึบเป็นเพดาน จะเอาแต่
ยุงยางในป่าพระหิมพานต์มาต่างฉัตรเงินและฉัตรทอง จะเอาแต่
แสงพระจันทร์อันผุดผ่องมาต่างประทีปแก้วงามโอภาส

(เวสสันดรชาดก)

ในตอนขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้าง และพานางวันทองหนี นางก็เกิดความโศกเศร้า
อาลัยเรือนที่เคยอยู่ จึงรำพันว่า

ถึงกลางนอกชานละลานจิต
แล้วชำเลื่องเยื้องย่างถึงอ่างปลา
กลมกลมสมอย่างดละบัน
ถึงกระถางต้นไม้ช้ายาดู
มะขามโพรงโค้งคู้เป็นข้อคอก
จันทร์หอมจันทร์คณาจะลาจร
ลำดวนเอ๋ยจะต่วนไปก่อนแล้ว
จะโรยร้างห่างสิ้นกลิ่นมาลี
ที่มีกลิ่นก็จะคลายหายหอม
ที่มีดอกก็จะวายระคายคราบ

ตะลึงคิดลึงเลดูเคหา
ชะงอกหน้ามือช้อนมาชมชู
บ้างว่ายหันเหวี่ยงหางกระตังหู
เป็นคู่คู่ชู้ช้อรชร
ฝักกรอกแห้งเกราะกระเทาะร้อน
มะลิซ้อนช่อนชู้จอยู่ดี
เกดแก้วพิกลยี่สุนลี
จำปีเอ๋ยก็ปีจะมาพบ
จะพลอยตรอมเหือดสิ้นกลิ่นดลบ
จะเหี่ยวแห้งเซาซบสลบไป

(ขุนช้างขุนแผน)

ดอกไม้นไทยในวรรณคดี

เหล่า มาลีหลายหลากมากมวลมี ต่างสีต่างพันธุ์สุดสรรหา
 ควรให้ความสนใจและค้นคว้า เพื่อรักษาเอกลักษณ์ของไทยไทย
 มวลดอกไม้ของไทยในวรรณคดี มาบัดนี้หาชมมิใคร่ได้
 สมควรที่ทุกคนควรใส่ใจ ช่วยกันอนุรักษ์ไว้ให้ยืนยง

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอากาศดี มีฝนชุ่มฉ่ำเป็นเวลาหลายเดือน จึงทำให้พันธุ์ไม้ต่างๆ ขึ้นได้งอกงาม โดยเฉพาะดอกไม้มีมากมาย ล้วนมีสีกลิ่นสวยงาม ในวรรณคดีไทยของเราจึงกล่าวถึงดอกไม้ไว้เป็นอันมาก ไม่ว่าจะเป็น ลิลิตพระลอ ขุนช้างขุนแผน ลิลิตตะเลงพ่าย หรือ เงาะป่า ก็จะมีคำประพันธ์ที่กล่าวถึงดอกไม้ต่างๆ ไว้อย่างไพเราะ

เหตุที่ควรศึกษาเรื่องดอกไม้ในวรรณคดี

ผู้เขียนขอเสนอเป็นข้อความที่คล้องจองกันดังนี้คือ **น่าสนใจ ให้ความรู้ ดูสวยดี มีคุณค่า หาทางอนุรักษ์ รู้จักวรรณคดีเพิ่มขึ้น**

๑. **น่าสนใจ** คนไทยเป็นคนที่มีความละเอียดอ่อน ละมุนละไม สนใจและซาบซึ้งในสิ่งรอบข้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งธรรมชาติ เมื่อตัวละครตัวเอกออกเดินป่า จะมีการชมนกชมไม้ ในบทชมไม้จะมีการชมดอกไม้ในวรรณคดีไปด้วย หรือเมื่อตัวละครเอกจะต้องจากนางผู้เป็นที่รัก ก็จะมีการเปรียบเทียบกับดอกไม้ต่าง ๆ กับนางผู้เป็นที่รัก ในวรรณคดีของเราจึงมีลักษณะที่น่าสนใจเพราะได้กล่าวถึงดอกไม้ไทยๆ ไว้เป็นจำนวนมาก

๒. **ให้ความรู้** ในช่วงชีวิตของเรานั้น อาจจะรู้จักดอกไม้บ้าง แต่ไม่รู้จักหมดทุกชนิด ดอกไม้ไทยที่ปรากฏในวรรณคดีจะช่วยให้เราเกิดความรู้แตกฉาน รู้จักดอกไม้มากขึ้น บางครั้งอาจรู้จักแต่ชื่อ ยังไม่เคยเห็นว่า ดอกไม้ที่กล่าวถึงมีลักษณะสีล้นเป็นอย่างไร ก็พยายามศึกษาค้นคว้าหรือได้ถามผู้รู้ ก็จะทำให้มีความรู้เกี่ยวกับดอกไม้ไทยๆ ได้ดีขึ้น

๓. **ดูสวยดี** ดอกไม้ของไทยเรานั้นมีสีล้นหลากหลาย ถ้าสีอ่อนก็จะมิกล้นหอม เช่น ดอกมะลิ ดอกการเวก ดอกกระดังงา ดอกกุหลาบสีชมพู ดอกราชวดี ดอกนวมแมว ดอกมณฑา ดอกยี่หุบหรือมณฑาขาว ดอกจำปี จำปา ส่วนดอกไม้ที่มีสีสดดึงดูดความสนใจอาจไม่หอมก็ได้ เช่น ดอกพุดการอง ดอกพุทธรักษา ดอกธรรมรักษา ดอกเฟื่องฟ้า เป็นต้น แต่ส่วนใหญ่ดอกไม้ไทยจะมีความสวยงามและน่าสนใจมาก

๔. **มีคุณค่า** ดอกไม้ในวรรณคดีไทยมีคุณค่าหลายประการ ทั้งคุณค่าด้านวรรณศิลป์และคุณค่าด้านการใช้สอย

คุณค่าด้านวรรณศิลป์ กวีมักจะใช้ดอกไม้ที่ได้พบเห็นกล่าวคำรำพึงรำพันถึงนางผู้เป็นที่รักในทำนองเปรียบเทียบ เช่น

ชมดวงพวงนางแย้ม	บานแสงล้นแย้มเกสร
คิดความยามบังอร	แย้มโอษฐ์ยิ้มพริ้มพรายงาม
จำปาหนาแน่นเนื่อง	คลี่กลีบเหลืองเรืองอร่าม
คิดคะนึงถึงนงราม	ผิวเหลืองกว่าจำปาทอง
ประยงค์ทรงพวงห้อย	ระย้าย้อยห้อยพวงกรอง
เหมือนอุบะนวลละออง	เจ้าแขวนไว้ให้เรียมชม
พุดจีบกลีบแสงล้น	พิกลแกมแซมสุกรม
หอมช่วยรวยตามลม	เหมือนกลิ่นน่องต้องติดใจ

(บทเห่เรือ)

คุณค่าด้านการใช้สอย ดอกไม้ในวรรณคดีไทยมีคุณค่าด้านการใช้สอยมากมาย เช่น

ดอกมะลิ ใช้อบขนม ใช้อ้อยมาลัย ดอกตากแห้งชงน้ำร้อนเป็นน้ำชาได้ ดอกอัญชัน มีสีม่วงใช้เป็นสีทำขนม เช่น ขนมขอม่วง ขนมรังไร เป็นต้น ดอกกรรณิการ์ ก้านสีแดงใช้เป็นสีย้อมผ้า

ดอกไม้หอมต่างๆ เช่น กุหลาบ มะลิ พิกุล จำปี จำปา ใช้ทำบุหงาแจก
ในงานวิวาท์

ดอกพุท ดอกมะลิ ดอกรัก ดอกบานไม่รู้โรย ดอกจำปีดอกจำปา ดอกกุหลาบ
ใช้ร้อยมาลัย จัดพาน และจัดแจกันในโอกาสต่างๆ

ดอกขจร ดอกแค ใช้ต้อนรับประธานกับน้ำพริก ดอกแคใช้แกงส้มมีรส
อร่อยมาก

๕. หาทางอนุรักษ์ เมื่อได้เห็นคุณค่าของดอกไม้ในวรรณคดีแล้ว ก็ควร
ที่จะได้หาทางอนุรักษ์มิให้สูญหายไป ด้วยการปลูกดอกไม้บางชนิดไว้ในบ้าน ไว้ชื่นชม
เป็นไม้ประดับหรือไว้บูชาพระ นอกจากนั้นอาจถ่ายภาพ ทำสไลด์ ถ่ายวิดีโอเก็บไว้
หากเป็นสถานศึกษาที่มีเนื้อที่กว้างขวางก็อาจทำสวนวรรณคดี ปลูกดอกไม้ต่างๆ ที่
ปรากฏในวรรณคดีไว้ ดัดชื่อและคำประพันธ์จากวรรณคดีไว้ให้นักเรียนและบุคคลที่
สนใจได้ศึกษา

๖. รู้จักวรรณคดีเพิ่มขึ้น การศึกษาค้นคว้าหารายชื่อดอกไม้จากวรรณคดี
ทำให้รู้จักวรรณคดีเพิ่มขึ้น

วรรณคดีไทยที่ปรากฏชื่อดอกไม้ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก จะขอยกมากล่าว
พอเป็นตัวอย่างดังนี้

นางแย้มเหมือนแม่แย้ม	ยินดี ร่อนา
ต้องดูมือเทพี	พี่ต้อง
ชื่อนางคลีเกศี	นุชคลี ลงถา
รักดูจเรียมรักน้อง	ร่วมรู้รักเรียม
ยมโดยประจักษ์เจ้า	จงโดย
ใบโบกคือนุชไชย	เรียมข้า
เรียมเห็นเกดเรียมโหย	หาเกศ นุชแม่
วัลย์โอบเอวไม้อ้า	อ่อนอ่อนเอวเรียม
เล็บมือนางนี้ดัง	เล็บนาง เรียมนา
ชมมานางหวังต่าง	มาน้อง
ชมพู่สไบบาง	นุชคลี ลงถา
งามปานนี้ไม้ปล้อง	แปลกปล้องคอศรี

(ลิลิตพระลอ)

เมอปรางเปรียบนาฏน้อย	นวลปราง
รักตั้งรักนุชพาง	พื้ม้วย
ช้องนางเงกช้องนาง	คล้ายคลี ลงฤา
โคกพิโคกสมด้วย	ดั่งไม้นามมี

เล็บมือนางนี้หนึ่ง	นขา นางฤา
ต้องดั่งต้องบุษบา	นิมน้อง
ชงโคคิดขงมา	นุชนาฏ เหมือนฤา
เรียมระเมียรเดื่อปล้อง	ดั่งปล้องคอสมร

ช่อนกลิ้งกลิ้งแก้วช่อน	นาสา เรียมฤา
ตาตว่าตาตพัสดรา	หนุ่มหน้า
สลาลิงเล่ห์ของสลา	นุชเทียบ ถวายฤา
สวาดิดั่งเรียมสวาทเจ้า	จากแล้วหลงครวญ

สายหยุดหยุดกลิ้งฟุ้ง	ยามสาย
สายบ่หยุดเส้นห้าย	ห่างเศร้า
ก็คืนก็วันวาย	วางเทวษ ราแม่
ถวิลทุกขพบคำเข้า	หยุดได้ฉันท

(ลิลิตตะเลงพ่าย)

ยามเข้า	อุระเราขึ้นแถมแจ่มใส
สู้บุกปามาดมชมดอกไม้	ข้าขอบใจมาลีที่เบิกบาน
ลั่นอารีมิให้เรามาเก้อ	เผยเผยอกลิบประทีนกลิ่นหอมหวาน
สายหยุดดกย้อยห้อยพวงยาน	กลิ้งซาบซ่านนาสาดอกหน้าเขย
มะลิวัลย์พันกอพุกษาดาด	เหมือนผ้าลาดขาวลออหนอน้องเอ๋ย
รสสุคนธ์ขึ้นเป็นดงอย่าหลงเลย	กำลังเผยกลิ้งเกสรสลอนชู
โน่นแน่อยู่สารภีไม่มีใบ	เหมือนต้นไม้ทองตั้งอยู่ทั้งคู่
แมลงล้อมตอมว่อนเสียงหวีว	ไม่มีผู้ช่วยสอยน้อยใจเอ๋ย

มาลี

ผีเสื้อร่อนว่อนอยู่ดูวิไล
กินอะไรเกิดที่ไหนผีเสื้อเอ๋ย
น้องจะได้ไปเกิดไปกินตาม

ดอกดั่งสีบานเย็นเห็นหรือไม่ว่า
งามกระไรหนอผีเสื้อช่างเหลืองาม
อย่าปิดเลยตอบต่อที่ข้อถาม
ให้อร่ามเหมือนผีเสื้อเหลือสวยเอ๋ย
(เงาะป่า)

พิกุลบุณนาคบาน
แม้นบุษสุดสายสมร
เต้งแต่แว่แก้วกาหลง
หอมอยู่ไม่รู้หาย
มะลิวัลย์พันจิกจวง
หอมมาน่าเอ็นดู

กลิ่นหอมหวานชานขจร
เห็นจะวอนอันพี่ชาย
บานบุษบงส่งกลิ่นอาย
คล้ายกลิ่นผ้าเจ้าตราตรู
ดอกเป็นพวงร่วงเรณู
ชูขึ้นจิตคิดวนิดา
(บทเห่เรือ)

ชาวสุตพุดจีบจัน
ทั้งวังเขาชิงนัก
นอนนั่งตั้งอาลัย
หวังชมสมกลมเกลียว
ชาวสุตพุดซ้อนแซม
โฉมอ่ากว่าทั้งเมือง

เจ้ามิลินที่มีศักดิ์
แต่พี่รักเจ้าคนเดียว
สายสุดใจไม่แลเหลือว
ควรถ่าน้องข้องใจเคือง
เนื้อแอร่มอร่ามเหลือ
หนแห่งใดไม่เหมือนเลย
(บทเห่สังวาสและเห่ครวญ)

หงอนไก่คิดเหนือเกศ
หน้าทองก่องสายสร้อย
หงอนไก่คะนึ่งผ้ากำ
ชมพู่เทศมีขลิบช้อย
หน้าทองน้องห่มลอย
เดินสำอางอย่างเยื้อง

ชมพู่เทศมีขลิบรอย
หม่ย่างเยื้องชำเลื่องแล
สาวสร้อย
กลิ่นเผื่อง
รางร้าง
แซมชำเหลือบแล

.....
กรณีการก้านสีแสด
เห็นเนื้อเรือโรงราง

.....
คิดผ้าแสดติดขลิบนาง
ห่มสองบ่าอาโนเน

ผ้าสีมีขลิบเนื้อ
ก้านกรรณการสี
โนเนนาคน้องลี
เมียมิ่งเรียมดูเจ้า

บางดี
แสดเฝ้า
ลาเลิศ
ห่อนได้วางตา

(นิราศธารโศก)

ทองกวาวคราวดอกแดง
ลำไยไม้มุกมัน
ทองกวาวคราวดอกพร้อม
เชิงจำแจ้งเหียงหัน
ลำไยไม้มุกมัน
เคี่ยมตะเคียนเลี่ยนต้น

เชิงจำแจ้งแดงเหียงหัน
เคี่ยมตะเคียนเลี่ยนรังเรียง
แดงฉั่น
เหียวต้น
เฟื่องผ่อ
หมู่ไม้รังเรียง

(นิราศธารทองแดง)

มะขามโพรงโค้งคู้เป็นข้อคอก
จันทน์หอมจันทน์คณาจะลาจร
ลำดวนเอ๋ยจะดวนไปก่อนแล้ว
จะโรยร้างห่างลิ้นกลืนมาลี

ฝักกรอกแห้งเกราะกระเทาะร้อน
มะลิซ้อนช่อนชู่ยังอยู่ดี
เกดแก้วพิกลยี่สุนลี
จำปีเอ๋ยก็ปีจะมาพบ

(ขุนช้างขุนแผน)

ตอนที่ขุนแผนพานางวันทองไปอยู่ป่า
ต่างๆ ดังคำประพันธ์ต่อไปนี้

ขุนแผนชวนนางวันทองชมมณฑลดอกไม้

พระจันทร์จรแจ้งกระจ่างแจ้ง
นางแย้มแย้มยิ้มอยู่ริมไพร
ช่อนชู่ช่ออรชร
ช่อนกลืนส่งกลิ่นประทีนแกม
เล็บมือนางกางกลีบกะทัดรัด
บานเย็นบานสะพรั่งฝั่งสระบัว
มะลิวัลย์พันระกำขึ้นแกมจาก
จำปีเคียงไคร้กระย้าผกากรอง
อบเชยเผยกลิ่นกลั้วสุกรม
สาวหยุดกุหลาบอาบอวลดี

ส่องแสงช่อชูดไสว
เหมือนที่ไร่ฝ้ายพิมเจ้ายิ้มแย้ม
เหมือนเราช่อนเป็นชู่คู่แฉล้ม
เหมือนกลืนแก้มโฉมยงเมื่อส่งตัว
เหมือนมือเจ้าปรนนิบัติพัดวิห्व
เหมือนเย็นเข้าเฝ้าอยู่อยู่กับน้อง
ได้สามวันกรรมพราดไปจากห้อง
พี่โศกเศร้าเฝ้าตรองอยู่สองปี
วันนี้ได้เขยชมสมสุขพี่
ขอหยุดชมจุบที่เถิดสาวน้อย

(ขุนช้างขุนแผน)

นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้เขียนถึงดอกไม้ในวรรณคดีไทยเป็นกลอนดอกสร้อยไว้
มากมาย แต่จะขอยกมาบางบทดังต่อไปนี้

ดอกเอ๋ยดอกช่อนกลิ่น
ก้านช่อยาวดอกขาวแพรวพราวตา
กลางกวียอกย่อนเรียกช่อนชู้
ใครจะช่อนชู้ไว้ได้ยั้งยืน

ดอกเอ๋ยดอกลำเจียก
กลีบดอกยาวสีเหลืองสดดงงามตา
อิเหนาไช้ชากกริตขีดเขียนสาร
แม้นิยมจกราจะราศี

ดอกเอ๋ยดอกพิกุล
ยามเช้าหล่นเกลื่อนกลาดดาษดา
ยามผู้ใหญ่ไปวัดฟังพระเทศน์
เก็บพิกุลร้อยเล่นอยู่ไม่ไกล

ดอกเอ๋ยดอกขจร
ปลูกไว้ตามรั้วบ้านละลานตา
แต่โบราณเรียกว่าดอกสลิด
ดอกขจรคำสุภาพจงทราบไว้

ดอกเอ๋ยดอกกระดังงา
กลิ่นหอมหวานชวนใจให้เด็ดดอม
เปรียบสาวงามยามร่างคู่เชยชิด
ใครใครเห็นเป็นที่เจริญตา

ดอกเอ๋ยดอกลำดวน
ดอกสีนวลชวนชื่นรื่นอร่า
ยามพิมพ์พราจากเรือนร้างรัก
ลำดวนเอ๋ยพี่ด่วนไปไร่ฟุ้งฟิง

ดอกเอ๋ยดอกชบา
หลากสีเหลืองล้วนน่าสนใจ

หอมรวยรินรสชื่นน่านา
ใช้บูชาพระประจำทุกคำคิน
ฟังแล้วดูราวรานพาลชมชื่น
โปรดอย่าฝันเรียกช่อนชู้ดสุเอย

ชวาเรียกดอกปะหนันผันภาษา
มีเรื่องราวเล่ามาในวรรณคดี
ถึงดวงมัลย์บุษบายนอดยาหิ
ลำเจียกชี้ชื่อไว้เตือนใจเอย

หอมละมุนชื่นจิตเป็นนักรหนา
เด็กน้อยพากันเก็บร้อยพวงมาลัย
น่าสังเกตเด็กเล็กทั้งน้อยใหญ่
เด็กพลอยได้ฟังธรรมล้ำเลิศเอย

เหลืองอ่อนอ่อนหอมเย็นเป็นนักรหนา
เป็นได้ทั้งอาหารตาอาหารใจ
คนครุ่นคิดไม่สุภาพหยาบโฉน
เวลาเรียนภาษาไทยจำไว้เอย

สีเหลืองอ่อนงามตาน่าถนอม
ถ้านไฟยิ่งหอมชื่นรื่นอร่า
งามร่างงามจริตกนิษฐา
เรียกพ้องว่ากระดังงาลนไฟเอย

ปลูกในสวนงามแท้แผ่สาขา
ชื่นน่านาชื่นนัยน์ชื่นใจจริง
ดอกลำดวนชวนชกเศร้ายิ่ง
สงสารยิ่งพิมพ์เจ้าเศร้านักเอย

สวยสดดงงามตาน่าพิสมัย
เป็นดอกไม้ในวรรณคดี

เสนาผูกขาไว้ปลายไม้เหมาะ

รจนาเลือกได้เป็นสามี

ดอกเอ๋ยดอกมณฑา

เจ้าชอบบานยามเช้าหอมรินรวย

ชื่อของเจ้าคล้ายมณฑาของสามล

นับเบ็ดเสร็จเจ็ดอนงค์นางนงราม

ล่อเจ้าเงาะเข้าไปในกรุงศรี

วรรณคดีเรื่องสังข์ทองของไทยเอ๋ย

เหลื่องอร่ามงามตาดอกสดสวย

พี่น้องช่วยกันเก็บดอกไม้งาม

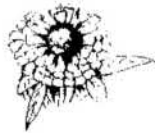
นำฉงนมีธิดาจนล้นหลาม

สุดท้อนามรจนาน่ารักเอ๋ย

(กลอนดอกสร้อยดอกไม้ไทยในวรรณคดี)

ความทันสมัยในสุภาสิตพระร่วง

สุภาสิตพระร่วง ได้แต่งขึ้นในสมัยสุโขทัย เพราะเริ่มต้นว่า

ปางสมเด็จพระร่วงเจ้า	แผ่แผ่นภพสุโขทัย
มลักเห็นในอนาคต	จึงผายพจนประภาษ
เป็นอนุสาสนกถา	สอนคนารชน
ทั่วธาตลพิงเพียร	เรียนอำรุงผดุงอาตม์

และในตอนท้ายของบทประพันธ์ก็ได้กล่าวไว้ว่า

บันทึกเจ้านกแจ่ง	พิสดาร ความเอย
ทิตยบุลบรรหาร	เหตุไฉน
พระปิ่นนคราสถาน	อุดรสุข ไทยนา
ร่วงราชนามนี้ได้	กล่าวถ้อยคำสอน

สุภาสิตพระร่วง นั้นมีชื่อเรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่า **บัญญัติพระร่วง** พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวตรัสไว้ในหนังสือปลูกใจเลือบว่า “เป็นสุภาสิตของพระร่วงขุนรามคำแหง” แต่สมเด็จพระฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงเขียนไว้ในคำปรารภหนังสือ *ทศกตสอนบุตร* และในคำนำหนังสือ *ไตรภูมิพระร่วง* ว่า “เป็นสุภาสิตซึ่งคนภายหลังได้แต่งเป็นสำนวนใหม่เสียแล้ว” อย่างไรก็ตามถ้อยคำสำนวนในสุภาสิตพระร่วงนั้นสังเกตดูเป็นคำพื้นๆ มีรูปประโยคคล้ายกันกับในศิลาจารึกบางตอนของพ่อขุนรามคำแหงมาก และเป็นภาษิตเก่าแก่ติดปากติดใจคนไทยมาช้านาน มีคำของผู้ศึกษาโบราณคดีไทยบางท่านกล่าวว่า “สุภาสิตที่มีชื่อเสียงที่สุด อันถือกันว่าเป็นสุภาสิตไทยแท้คือสุภาสิตพระร่วง” สุภาสิตพระร่วงนี้มีจารึกอยู่ที่วัดพระเชตุพนฯ เช่นเดียวกัน

ความดีเด่นในสุภาษิตพระร่วง

แม้ว่า สุภาษิตพระร่วง ได้แต่งขึ้นในสมัยสุโขทัย แต่ก็ยังติดตาตรึงใจคนไทย อยู่ตลอดมา ทั้งนี้เพราะ สุภาษิตพระร่วง มีความดีเด่นหลายประการ ผู้เขียนจึงขอเสนอ ข้อความที่คล้องจองกันดังนี้ **ทันสมัย ใช้ภาษาง่ายๆ มีความหมายลึกซึ้ง คำนึงถึง แนวดำเนินชีวิต ให้ข้อคิดเตือนใจ ใช้ได้ทุกโอกาส ประกาศลักษณะของคนไทย** รายละเอียดมีดังนี้

๑. **ทันสมัย** สุภาษิตพระร่วงแม้ว่าจะประพันธ์มาแล้วตั้งแต่สมัยสุโขทัย แต่คำสอนที่ปรากฏอยู่ยังใช้ได้ เป็นอมตะอยู่จนปัจจุบันนี้ เช่น เมื่อน้อยให้เรียนวิชา ให้หาสินเมื่อใหญ่ อย่าใฝ่เอาทรัพย์ท่าน มีคำสอนที่น่าสนใจอีกมากมาย เช่น

อย่าริรำนแก่ความ	ประพุดิตตามบุรพระบอบ
เอาแต่ชอบเสียผิด	อย่ากอบกิจเป็นพาล
อย่าอวดหาญแก่เพื่อน	เข้าเถื่อนอย่าลืมหว่า
หน้าศึกอย่าอ่อนใจ	ไปเรือนท่านอย่านั่งนาน

๒. **ใช้ภาษาง่ายๆ** สุภาษิตพระร่วงตั้งแต่ต้นจนจบจะใช้ภาษาง่ายๆ เข้าใจได้ ง่ายมาก ไม่ใช่ศัพท์แสง คนทั่วๆ ไปถ้าอ่านหนังสือออกแล้วจะเข้าใจได้ทันที เช่น

- การเรือดนแรงคิด	อย่านั่งชิดผู้ใหญ่
อย่าใฝ่สูงให้พ้นศักดิ์	ที่รักอย่าดูถูก
- ทำเร็วเรียกไว้กับตน	คนรักอย่าวางใจ
ที่มีภัยพึงหลีกเลี่ยง	ปลีกตนไปโดยด่วน

๓. **มีความหมายลึกซึ้ง** เช่น **อย่าคะนึ่งถึงโทษท่าน** สุภาษิตนี้สอนให้เป็น คนดี คืออย่าไปดูแต่ความผิดความไม่ดีของผู้อื่น ให้มองคนแต่ในแง่ดี ส่วนตนเองนั้น กล่าวว่ **โทษตนผิดรำพึง** คือให้ดูว่าตัวเองมีข้อบกพร่องข้อผิดพลาดอะไรบ้าง ส่วน ผู้อื่นอย่าไปเพินหา ไปมองแต่ความผิดของเขา สุภาษิตพระร่วงใช้ถ้อยคำไม่กี่คำ แต่มีความหมายลึกซึ้ง

๔. **คำนึงถึงแนวดำเนินชีวิต** สุภาษิตพระร่วงได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้วว่า ได้แต่งไว้เพื่อสอนประชาชนให้รู้จักดำเนินชีวิตอยู่อย่างเป็นสุข จึงมีคำสอนเกี่ยวกับ แนวการดำเนินชีวิตมากมาย เช่น

- ปลุกไมตรีอย่ารู้ร้าง	สร้างกุศลอย่ารู้โรย
------------------------	---------------------

- รักตนกว่ารักทรัพย์ อย่าได้รับของเชย
- โทษตนผิดพึงรู้ สู้เสียสละอย่าเสียศักดิ์
- รักคืออย่าด่วนเคียด อย่าเบียดเสียดแก้มิตร
- ที่ผิดช่วยเตือนตอบ ที่ชอบช่วยยกยอ

๕. ให้ข้อคิดเตือนใจ สุภาสิตพระร่วงเป็นวรรณกรรมคำสอน จึงให้ข้อคิดเตือนใจไว้เป็นอย่างมาก เช่น

- อย่าไผ่ตนให้เกิน เดินทางอย่าเดินเปลี่ยว
- น้ำเชี่ยวอย่าขวางเรือ ที่สู้มเสื่อจงประหยัด
- อย่าประมาทท่านผู้ดี มีสินอย่าอวดมั่ง
- ปางมีชอบท่านช่วย ปางป่วยท่านชิงชัง

๖. ใช้ได้ทุกโอกาส คุณค่าของสุภาสิตพระร่วงที่สำคัญมากก็คือใช้ได้ในทุกโอกาส ไม่ว่าจะเป็นในสมัยโบราณหรือสมัยปัจจุบัน นอกจากนั้นโอกาสยังหมายถึงเวลา อาจใช้เมื่อเวลาอยู่คนเดียว ใช้เตือนใจตนเอง ใช้เมื่ออยู่กับเพื่อนฝูงกับผู้ใหญ่

๗. ประกาศลักษณะของคนไทย จากสุภาสิตพระร่วงนี้ ทำให้เข้าใจลักษณะนิสัยของคนไทยว่าเป็นคนที่มีลักษณะดีต่างๆ เช่น อ่อนน้อมถ่อมตัว ไม่แสดงตัวว่าใหญ่เหนือเพื่อน เป็นคนรอบคอบ เช่น เมื่อเข้าปากก็ต้องเตรียมตัวให้พร้อม เตรียม mind ไปด้วยเพื่อจะได้แผ้วถางทาง จะได้เดินป่าได้สะดวก นอกจากนั้นคนไทยยังเป็นคนที่มึนุษย์สัมพันธ์ ไปอยู่แห่งใดก็จะผูกมิตรไมตรีกับบุคคลทั่วไป คนไทยเป็นคนชอบทำบุญทำกุศล มีจิตใจเมตตาต่อมิตรและคนทั่วไป

ความทันสมัยของสุภาสิตพระร่วง

นอกจากที่ได้กล่าวมาแล้วคำสอนใน สุภาสิตพระร่วง ยังมีความทันสมัยใช้ได้ตลอดเวลา ได้แก่

๑. เมื่อครูอาจารย์สอนหรือตักเตือน จงคิดว่าท่านหวังดี หวังจะให้เราเกิดการเรียนรู้ ต้องการให้เราเป็นคนดี ครูอาจารย์จะติชมบ้างเมื่อทำผิด ในสุภาสิตจึงกล่าวว่า ครูบาสอนอย่าโกรธ

๒. การวางตนกับผู้ใหญ่ จะต้องอ่อนน้อม โดยสุภาสิตกล่าวว่า อย่าขัดแย้งผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าสั่งจงจำความ นอบตนต่อผู้เฒ่า และ จงนบนอบผู้ใหญ่

๓. การวางตนกับผู้ต่ำกว่า โดยเฉพาะผู้ที่รับใช้ให้บริการแก่เรา ในอดีต

อาจไม่มีปัญหามาก แต่ปัจจุบันคนรับใช้คนให้บริการแก่เราหายากมาก จึงต้องเมตตา
ปรานี ปฏิบัติต่อเขาอย่างดี ไม่ยกตนข่มท่าน สุภาสิตได้สอนไว้ว่า ข้าเก่าร้ายอดเอา
และ เป็นคนอย่าทำใหญ่ ข้าคนไพร่อย่าไผ่พูน

๔. ความรอบคอบดูแลบ้านเรือน สุภาสิตพระร่วงได้สอนให้คนมีความ
รอบคอบ ดูแลบ้านเรือนให้ดี ในขณะที่สอนว่า ที่ทับจะมีไฟ ที่ไปจะมีเพื่อน ก็สอนว่า
จงเร่งระมัดระวังไฟ ในอดีตสอนให้ระมัดระวังอัคคีภัย ปัจจุบันชุมชนหนาแน่นขึ้น คำสอน
นี้จึงมีความหมายกับประชาชนมากยิ่งขึ้น

๕. การคบคน สุภาสิตพระร่วงได้กล่าวไว้หลายตอน นับตั้งแต่
ปลูกไมตรีทั่วชน คือให้ผูกมิตรไมตรีไว้ตลอดเวลา

อย่าขอลของรักมิตร ชอบชิดมักจางจาก การเป็นเพื่อนกันก็มักจะ
แบ่งปันกันเสมอ แต่จะต้องรู้จักกาลเทศะว่าอะไรควรอะไรไม่ควร ถ้าเป็นของรักของ
เพื่อนก็ไม่ควรขอ จะทำให้เพื่อนเสียใจ เกิดความเสียหาย ผลที่สุดก็จะเกิดความ
กินแหนงแคลงใจกัน

โอบอ้อมเอาใจคน การที่จะคบมิตรได้ยืนยาวจะต้องเป็นคนโอบอ้อมอารี
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นอกจากนั้นควรจะรู้จักเอาใจคนด้วย

ยอมมิตรเมื่อลับหลัง การยอดต่อหน้าจะหาว่าเราไม่จริงใจ และอาจเกิดการ
ขวยเขินได้

เมตตาตอบต่อมิตร การเป็นเพื่อนกัน เพื่อนก็จะเมตตาต่อเรา เรา
ก็ควร ที่จะเมตตาช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนเป็นการตอบแทน

อย่าผูกมิตรคนจร สุภาสิตพระร่วงสอนให้รู้จักเลือกคบคน คนที่
เราไม่รู้ภูมิหลัง ไม่ทราบว่าเขามีความเป็นมาอย่างไร เป็นคนจรเตร็ดเตร่มาไม่ควร
คบ อาจทำให้เกิดความเสียหายได้

อย่าเบียดเบียนแก่มิตร สอนไม่ให้เบียดเบียนเพื่อนฝูง

คนพาลอย่าพาลผิด อย่าผูกมิตรไมตรี ไม่ให้คบคนพาล เพราะคบ
พาลพาลพาไปหาผิด คบบัณฑิตบัณฑิตพาไปหาผล

๖. การปฏิบัติตนต่อผู้บังคับบัญชา สุภาสิตพระร่วงสอนไม่ให้เป็นคน
เกียจคร้าน ดูดาย ไม่ต้องให้ออกปาก สิ่งควรอาสาทำให้เองโดยเต็มใจ สุภาสิต
กล่าวว่า

อาสาเจ้าจนตัวตาย อาสานายจนพอแรง

คำสอนนี้สอดคล้องกับการวิจัยของเฮอริเบต ฟิลลิป (Herbert Phillips) เรื่อง 'บุคลิกภาพของคนไทย' (Thai Personality) ที่ว่า คนไทยนิยมเจ้า ชอบอาสาเจ้านาย เจ้านายให้ทำอะไรก็จะทำโดยดี

นอกจากนั้นยังสอนให้จงรักภักดี เมื่อเจ้านายโกรธอย่าได้โกรธตอบ จงยกย่องนับนอบด้วยใจบริสุทธิ์ ดังคำประพันธ์ว่า

ภักดีจงอย่าเกียจ เจ้าเคียดอย่าเคียดตอบ
นอบนบใจใสสุทธี

นอกจากนั้นยังสอนให้มีความซื่อสัตย์ ไม่ปองร้ายต่อพระเจ้าแผ่นดิน หรือเจ้านาย โดยสอนว่า อย่าปองภัยต่อท้าว

๗. การสร้างความเป็นปึกแผ่นในครอบครัว สุภาษิตพระร่วงสอนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในครอบครัวไว้เป็นอันมาก ทั้งนี้เพื่อจะได้มีความสุข ดังสุภาษิตที่ว่า

ภายในอย่านำออก ภายในอย่านำเข้า
และ ตระกูลตนจงคำนับ

นอกจากนั้นได้สอนให้เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อญาติพี่น้อง หมั่นช่วยเหลือเกื้อกูล โดยกล่าวว่า พึงผันเผื่อต่อญาติ ให้รักครอบครัว รักญาติ และรักมิตรยิ่งกว่าผู้อื่น โดยสุภาษิตระบุว่า

อย่ารักเท่ากว่าผม อย่ารักลมกว่าน้ำ
อย่ารักถ้ากว่าเรือน อย่ารักเดือนกว่าตะวัน

๘. การทำจิตใจให้ดี เรื่องของจิตใจนี้สุภาษิตพระร่วงสอนไว้อย่างมากมาย เช่น

- อย่ามัวเมาเนื่องนิตย์	คิดตรงตริทุกเมื่อ
- อย่ากอปรจิตริชยา	เจรจาตามคดี
- อย่าขุดคนด้วยปาก	อย่าถากคนด้วยตา
อย่าพาดพิงด้วยหู	อย่าเลียดครุเตือนดำ
อย่าริกล้าวคำคด	คนทรยศอย่าเชื่อ
อย่าแผ่เผื่อความผิด	อย่าผูกมิตรคนจร
ท่านสอนอย่าสอนตอบ	ความชอบจำใส่ใจ

ระวังระไวที่ไปมา

เมตตาตอบต่อมิตร

คิดแล้วจึงเจรจา

อย่านินทาผู้อื่น

อย่าตักยอกยอตน

คนจนอย่าดูถูก

ความเป็นคนจริงจัง ทำอะไรทำจริงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด สุภาสิตสอนไว้ว่า

ผิจะบังบังจงลับ

ผิจะจับจับจงมัน

ผิจะคั่นคั่นจงตาย

ผิจะหมายหมายจงแท้

ผิจะแก้แก้จงกระจ่าง

อย่ารักห่างกว่าชิด

คิดข้างหน้าอย่าเบา

อย่าถือเอาดีเกินกว่าลึก

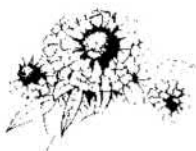
๕. การปฏิบัติต่อศัตรู การปฏิบัติต่อผู้ที่ทำตัวเป็นปฏิปักษ์ต่อเรา เราก็ไม่ควรวางใจ แต่ขณะเดียวกันก็ไม่แสดงอาการเป็นฝ่ายตรงข้าม ยังคงสามารถคบหากันได้ แต่ไม่ต้องไปเปิดใจบอกความลับอะไรให้ทั้งหมด ดังคำประพันธ์ที่ว่า

พบศัตรูปากปราศรัย

ความในอย่าไขเขา

หรือเมื่อเกิดศึกสงครามไม่ควรนิ่งนอนใจ ระวังทางแก้ไข โดยกล่าวว่า หน้าที่กอย่านอนใจ และควรจระะมัดระวังตนให้ดีเมื่ออยู่ต่อหน้าข้าศึกศัตรู ดังคำประพันธ์ที่ว่า เมื่อเข้าศึกระวังตน

๑๐. การรู้จักกาลเทศะ เวลาไปพบผู้คน ไปเยี่ยมเยียนผู้อื่น ไม่ควรทำตัวให้เป็นที่น่ารำคาญแก่ผู้อื่น โดยสอนว่า ไปเรือนท่านอย่านั่งนาน

มีอะไรในสุภาสิตสอนสตรี

สุภาสิตสอนสตรี เป็นคำประพันธ์ประเภทกลอนที่มีความไพเราะ เนื้อหาเป็นการสอนสตรีในด้านต่างๆ เช่น การแต่งกาย กิริยามารยาท การแสวงหาความรู้ การทำงาน การหาคู่ การปฏิบัติต่อบิดามารดา และคุณธรรมต่างๆ เช่น การรักนวลสงวนตัว การวางตน การประหยัด การควบคุมอารมณ์ การคบคน

จากคำนำในหนังสือเรื่อง *ชีวิตและงานของสุนทรภู่* พระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้กล่าวไว้ว่า “เรื่องสุภาสิตสอนหญิงหรือสอนสตรีเป็นหนึ่งในสามจากสุภาสิต ๓ เรื่อง” สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงอธิบายไว้ว่า

สุนทรภู่เห็นจะแต่งสุภาสิตสอนสตรีเมื่อราวระหว่าง พ.ศ. ๒๓๘๐ - ๒๓๘๓ พิจารณาตามสำนวนดูเหมือนเรื่องนี้สุนทรภู่จะแต่งขาย เป็นสุภาสิตสำหรับสตรีสามัญทั่วไป ความไม่บังว่าแต่งให้แก่ผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะดังเรื่องอื่นบางเรื่อง เช่น เรื่อง เพลงยาวถวายโอวาท และ สวัสดิรักษา ต้นฉบับเดิมที่หอพระสมุดได้มาเรียกว่าสุภาสิตไทย เป็นคำสมมุติของผู้อื่น ดูเหมือนผู้สมมุติจะไม่ว่าเป็นกลอนของสุนทรภู่ด้วยซ้ำไป ถ้อยคำในต้นฉบับก็วิลาสคลาดเคลื่อนต้องซ่อมแซมในหอพระสมุดหลายแห่ง แต่นับว่าแต่งดีน่าอ่าน

การที่ทรงอธิบายไว้เช่นนั้นคงจะได้ทรงพิจารณาสำนวนกลอนและโวหารในสุภาสิตเรื่องนี้ประกอบกัน

สุภาสิตสอนสตรี นี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพโปรดให้พิมพ์เป็นครั้งแรกในงานรตนำสงกรานต์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ และได้พิมพ์ต่อมาอีกหลายครั้ง

อย่างไรก็ดีเมื่อไม่นานมานี้ ได้มีผู้สนใจศึกษาค้นคว้าเรื่อง *สุภาวดีสอนสตรี* และเสนอความเห็นว่าเป็นสำนวนกลอนของผู้อื่นไม่ใช่กลอนของสุนทรภู่

สุภาวดีสอนสตรี จะเป็นของใครก็ตาม คุณค่าของวรรณกรรมฉบับนี้มีอยู่มากมาย ทั้งในด้านวรรณศิลป์ และในด้านการจรรโลงใจผู้อ่านให้สูงขึ้น ผู้ที่ได้รับประโยชน์จากคำสอนต่างๆ นั้นมิใช่ผู้หญิงแต่ฝ่ายเดียวเท่านั้น ผู้ชายก็ได้รับประโยชน์ด้วย เช่น การวางตน การพูดจา การประหยัด การทำงาน การทดแทนคุณบิดามารดา เป็นต้น

ผู้เขียนจึงขอเสนอคำสอนต่างๆ ซึ่งปรากฏใน *สุภาวดีสอนสตรี* ดังต่อไปนี้

๑. สอนให้ผู้หญิงรักนวลสงวนตัว โดยสอนให้ผู้หญิงระวังรักษาดูให้ดี เพราะความเป็นสาวเป็นสิ่งที่มีความที่สุดที่หญิงทุกคนควรสงวนไว้ หากพลาดพลั้งไปก็จะต้องค่าลงไปมาก ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ผู้ใดเกิดเป็นสตรีอันมีศักดิ์	บำรุงรักษากายไว้ให้เป็นผล
สงวนงามตามระบอบให้ชอบกล	จึงจะพ้นภัยพาลการนินทา
เป็นสาวแลแล้วรวยสวยสะอาด	ก็หมายมาดเหมือนมณีอันมีค่า
แม้แต่กร้าวรานร่อยถอยราคา	จะพลอยพาหอมหายจากกายนาง

อีกตอนหนึ่งก็ได้กล่าวไว้ว่า

เป็นสตรีสุดดีแต่เพียงผิว	จะดีซักรักแต่ยังกำลังสาว
ลงจนสองสามจิตไม่ยืดยาว	จะกลับหลังอย่างสาวลิเต็มตรง
ถ้าคนตีมิได้ชำระยาขับ	ถึงขัดสนจนทรพย์ไม่เศร้าหมอง
คงมีผู้ช่วยประคับประคอง	เปรียบเหมือนทองธรรมชาติราคามี
ถ้าแม้ตัวชั่วชำระยาแล้ว	จะบัดแล้วถ่างผืนไม้คันทิ
เหมือนทองแดงแฝงผ้าเป็นราศี	ยากจะมีผู้ประสงค์จำนงใน
จงรักตัวอย่าให้มัวราศีหมอง	ถือทำนองโบราณท่านชานไซ
อย่าเอาผิดมาเป็นชอบประกอบใจ	จงอยู่ในโอวาทญาติวงศ์
แม้รู้จักรักร่างเป็นอย่างยิ่ง	จะเพริศพริ้งสมสวาทเป็นราชหงส์
จงกำหนดอดสำหรับรักษาทรง	อย่าลุ่มหลงด้วยอุบายของชายพาล

ในตอนนี้ ผู้ประพันธ์พยายามสอนให้ผู้หญิงสงวนความเป็นสาวไว้ แม้จะยากจนอย่างไร ก็ยังมีคนเมตตาอยากจะได้ช่วยเหลือ

อีกตอนหนึ่งก็พยายามที่จะสอนไม่ให้สตรีชิงสุกก่อนห่าม ไม่ต้องกลัวว่า
จะหาคู่ไม่ได้ ดังคำประพันธ์ที่ว่า

จงรักนวลสงวนนามหำมใจไว้	อย่าหลงไหลจำคำที่ร่ำสอน
คิดถึงหน้าบิดาแลมารดร	อย่ารีบร้อนเร็วนักมักไม่ดี
เมื่อสุกงอมหอมหวานจึงควรหล่น	อยู่กับต้นอย่าให้พรากไปจากที่
อย่าชิงสุกก่อนห่ามไม่งามดี	เมื่อบุญมีคงจะมายุ่งปรารมภ์

๒. สอนให้เจียมตัว ดังคำประพันธ์ที่ว่า

อันตัวต่ำแล้วจะทำให้กายสูง	ดูเยี่ยงยุงแววยังมีทิวหาง
ค่อยเสียมเจียมใจจงไว้วาง	ให้ต้องอย่างกิริยาเป็นนารี

นอกจากนั้นยังสอนให้มีความภาคภูมิใจในตนเอง เจียมตัว และไม่ต้อง
ไปอ้างอิงพึ่งവാสนาใคร เป็นตัวของตัวเองจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุด ดังคำประพันธ์ที่ว่า

หญิงพวกหนึ่งนั้นขันทำบ้านเจ้อ	เฝ้าเปื้อย้อยหยิ่งเกินกับภูมิจาน
ไม่เจียมจนเลยวาทนต่ำสันดาน	เห็นที่ท่านเป็นขุนนางอ้างเข้ามา
ล้วนคุณลุลูกคุณป่อยอยู่ทุกแห่ง	เที่ยวแอบแฝงฟังพาดวาสนา
พวกผู้ดีไม่นึกตรึกเจรจา	เป็นพี่น้องร่วมฟ้านั้นเห็นจริง

อันตัวต่ำแล้วอย่าทำให้เกินศักดิ์	เขาจะมักเหม็นปากเหมือนซากผี
เปรียบเหมือนเกลือกเจือปนกับชลธิ	มันจะมีแต่จะจืดไม่ยืดยาว

ในบางกรณีคนบางคนไม่รู้จักเจียม เห็นคนอื่นเขาแต่งตัวสวยก็จะแต่ง
ตัวแข่งบ้าง ทำให้เงินทองต้องหมดไป ดังคำประพันธ์ที่ว่า

เห็นผู้ดีมีทรัพย์ประดับแต่ง	อย่าทำแข่งวาสนากระยาหงัน
ของตัวน้อยก็จะถอยไปทุกวัน	เหมือนตัดบันตันทุนสูญกำไร
จงนุ่งเจียมห่มเจียมเสียมหม่อม	อย่ากระหยิ่มยศถาอัชฌาสัย
อย่านุ่งลายกรายกรุยทำฉุยไป	ตัวมิใช่ชาววังไม่บังควร

๓. สอนเรื่องการแต่งกาย ผู้ประพันธ์ละเอียดลออมาก สอนให้ผู้หญิง
รู้จักแต่งตัว จะผัดหน้าทาแป้งก็ดูผิวของตนเสียก่อนให้รับกับผิว ดังคำประพันธ์ที่ว่า

จะนั่งห่มดูพอสมคักดีสงวน	ให้สมควรรับพักรตามคักดีศรี
จะผัดหน้าทาแป้งแต่งอินทรีย์	คุณวิมวเนื้ออย่าเหลือเกิน
จะเก็บไรไว้ผมให้สมพักร	บำรุงคักดีตามคริมให้ชื่น
เป็นสุภาพราบเรียบแลเจริญ	คงมีผู้สรรเสริญองค์ทรง
ใครเห็นน้องต้องนิยมชมไม่ขาด	ว่าฉลาดแต่งร่างเหมือนอย่างหงส์
ถึงรูปงามทราชมสงวนนวลอนงค์	ไม่รู้จักแต่งองค์ก็เสียวาม

การแต่งตัวก็ไม่ใช้เวลาให้ยาวนานนัก ควรใช้เวลาพอสสมควร ดังคำ
ประพันธ์ว่า

จะแต่งตัวก็อย่ามัวแต่การแต่ง	อย่าทาแป้งจับกระหม่อมเข้าจนเหลือ
ใช้บ้านนอกชอกชามาแต่เอียง	ทำเชอะเชิงเขาจะโห่วังโระไป
เมื่อยามตรุษยามสงกรานต์มีงานหลวง	แต่งให้งามตามกระทรวงหาว่าไม่
ครั้นสิ้นเขตเทศกาลทำงานไป	อย่ารำไรผัดหน้าทั้งดาปี

๔. สอนเรื่องกิริยามารยาท ผู้ประพันธ์พยายามสอนสตรีในเรื่องกิริยา
มารยาทว่า ต้องระมัดระวังให้มาก ไม่ว่าจะเป็นการเดิน การยืน การนั่ง แม้แต่
การยิ้มก็ต้องยิ้มไว้ในหน้า

การเดิน คำประพันธ์สอนไว้ดังนี้

ประการหนึ่งซึ่งจะเดินดำเนินนาด	ค่อยเอียงยาตรยกย่างไปกลางสนาม
อย่าไกวแขนสุดแขนเขาห้ามปราม	เสียงมงามสงวนไว้แต่ในที่
อย่าเดินกรายย้ายออกยกผ้าห่ม	อย่าเสยผมกลางทางหว่างวิถี
อย่าพูดเพื่อเจ้อไปไม่สู้ดี	เหย้าเรือนมีกลับมาจึงหาหรือ
ให้กำหนดจดจำแต่คำชอบ	ผิดระบอบแบบกระบวนอย่าควรถือ
อย่านั่งผ้าพกใหญ่ได้สะตือ	เขาจะลือว่าเล่นไม่เห็นควร
อย่าลืมตัวมัวเดินให้เพลินจิต	ระวังปิดปกป้องของสงวน
เป็นนารีที่อายหลายกระบวน	จงสงวนคักดีส่งออย่าให้อาย

อีกตอนหนึ่งสอนเรื่องการเดินว่า ต้องระมัดระวัง ถ้าหกล้ม ขาแพลง
ตกหลุม ก็อายผู้คน เมื่อจะต้องเดินผ่านผู้ใหญ่ก็ต้องแสดงอาการคารวะขอทาง
จึงจะนับว่าดี

เมื่อจะจรนอนเดินดำนินั่ง	จงระวังในจิตขนิษฐา
อย่าเหม่อเมีนเดินให้ติมีอาณา	แม้พลังพลาดบาทาจะอายคน
เห็นผู้ใหญ่หรือใครเขานั่งแน่น	อย่าไกวแขนปัดเช่นไม่เห็นหน
ค่อยวอนว่าข้าขอจรดล	นั่นแลคนจึงจะมีปราณีนาง

การมอง ผู้ประพันธ์ก็เตือนผู้หญิงว่าไม่ควรทำตาชมดชม้อย คนเขาจะติฉินนินทาว่าตาเจ้าชู้ได้ คำประพันธ์ว่าดังนี้

อนึ่งเนตรอย่าสังเกตให้เกินนัก	จงรู้จักอาการประมาณหมาย
แม้ประสบพบเหล่าเจ้าผู้ชาย	อย่าชม่ายทำชม้อยตะบอยแล
อันนัยน์ตาพาตัวให้มัวหมอง	เหมือนทำนองณะออกบอกระแส
จริงมีจริงเขาก็เอาไปเล่าแซ่	คนรังแกมันก็ว่านัยน์ตาคม

การนอน ก็ควรระมัดระวังอาจไม่เรียบร้อยได้ จึงไม่ควรนอนตื่นสาย ท่านอนอาจไม่น่าดู การนั่ง ก็ควรนั่งให้เรียบร้อย ไม่ให้ผ้าเปิด การหัวเราะ ก็พอสมควร ไม่ควรหัวเราะเสียงดัง การยิ้ม ก็ควรยิ้มไว้ในหน้า

แม้สมระจะปอนอนที่เรือนไหน	อย่าหลับไหลลึ้มกายจนสายสาบ
ใครเห็นเข้าเขาจะเล่านินทานาง	ความกระจ่างออกกระจายเพราะกายตัว
ถ้าจะนั่งก็นั่งระวังผ้า	ไม่อาณาเขาจะพากันยิ้มหัว
ยามสำรวจก็อย่าสรวลให้เมาหัว	แม้จะหัวหัวร่อพอสบาย
เมื่อยามยิ้มยิ้มไว้แต่ในพักตร์	อย่ายิ้มนักเสียสง่าพาสลาย
อย่าเท้าแขนเท้าคางให้ห่างกาย	อย่ากริดกรายกรอมเพลาะเที่ยวเราะเริง

๕. การแสวงหาความรู้ ผู้หญิงควรหาความรู้ใส่ตัวจนสามารถที่จะสอนคนอื่นได้ โดยเฉพาะเด็กเล็กป่าวไพร่ ถ้าทำอะไรไม่เป็นแม้แต่คนรับใช้ก็อาจดูถูกเอาได้

รู้วิชาก็ให้รู้เป็นครูเขา	จึงจะเบาแรงตนเร่งชวนชวย
มีข้าไทใช้สอยค่อยสบาย	ตัวเป็นนายโง่เง่าป่าวไม่เกรง
การวิชาหาประดับสำหรับร่าง	อย่าเอาอย่างหญิงโง่งที่โง่งเง
การมีดีที่ชั่วจงกลัวเกรง	อย่าครั้นเคร่งขร้งคณองใจ

๖. การประหยัด คำสอนเกี่ยวกับเรื่องการประหยัดนี้ คนไทยโดยทั่วไปจะจำได้หมด ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ดังคำประพันธ์

มีสิ่งพึงประจบให้ครบบาท	อย่าให้ขาดสิ่งของต้องประสงค์
จงมักน้อยกินน้อยค่อยบรรจง	อย่าจ่ายลงให้มากจะยากนาน
ไม่ควรซื้อของอย่าไปพิไรซื้อ	ให้เป็นมือเป็นคราวทั้งควาหวาน
เมื่อพ่อแม่แก่เฒ่าชรากาล	จงเลี้ยงท่านอย่าให้อดระทดใจ

หากมีทรัพย์ก็ควรใช้ด้วยความระมัดระวัง เช่น

อย่าอวดดีมีทรัพย์เที่ยวจับแจก	ทำเกี้ยวแฝงมุงป่าพาฉิบหาย
ใครจะช่วยตัวเราก็กเปล่าตาย	อย่ามั่งง่ายเงินทองของสำคัญ

๗. การรู้จักบุญคุณบิดามารดา มีการสอนให้สำนึกในพระคุณของบิดามารดาและตอบแทนเลี้ยงดูท่าน เมื่อเป็นคนมีกตัญญูก็จะทำให้มีความเจริญก้าวหน้าในชีวิต ตรงกันข้ามกับคนที่ไม่คิดถึงบุญคุณของพ่อแม่ ไม่เลี้ยงดู ก็จะพบแต่ภัยพิบัตินับนานา คำประพันธ์กล่าวว่า

ด้วยชนกชนนีนั้นมีคุณ	ได้การดูแลรักษามาชั้นใหญ่
อุ้มอุทรป้อนข้าวมาเท่าไร	หมายจะได้พึ่งพาธิดาดวง
ถ้าเราดีมีจิตคิดอุปถัมภ์	กุศลล้ำเลิศเท่าภูเขาหลวง
จะปรากฏยศยี่สิ่งทั้งปวง	กว่าจะล่วงสู่ถึงซึ่งพิมาน
เทพไทในห้องสืบทกชั้น	จะชวนกันสรรเสริญเจริญसार
ว่าสตรีนี้เป็นยอดดยุพาพาล	ได้เลี้ยงท่านชนกชนนี
ที่บางนางนั้นก็ทำทุจริต	มิได้คิดคุณท่านเท่าเกศี
เห็นพ่อแม่ยากไร้ไม่ไยดี	
เขากามไถ่ว่ามีใช่เป็นพ่อแม่	ทำพูดแก้เกลื่อนกลับจะทับถม
ให้ตามหลังบังคับด้วยคำคม	ไม่ขึ้นขมยกชูขึ้นบูชา
คนผู้นั้นครั้นตายวายชีวาตม์	คงไม่คลาดแคล้วนรกตกกลา
ไม่เห็นเดือนเห็นตะวันพระจันทร์	ทรมามากไหมในไฟพอน
ถ้าอยู่ไปในมนุษย์โลกเล่า	เทพเจ้าท่านก็แ่งสร้างสังหารณ์
ให้ยากยับอับราอนาทร	ยิ่งกว่าทำมรดกรให้ร้อนใจ
แม้จะมีเงินทองของทั้งหลาย	คงฉิบหายมันคงอย่าสงสัย
จะเกิดโจรราวีอัคคีภัย	เพราะว่าใจหยาบขาดคิดหาบุญ

๘. การพูด คำสอนในสุภาษิตสตรีนี้ มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อ

การดำเนินชีวิตของคนไทยมาก คำสอนจะติดอยู่ในความทรงจำของบุคคลทั่วไป เช่น

จะพูดจาปราศรัยกับใครนั้น	อย่าตะคั่นตะคอกให้เคืองหู
ไม่ควรพูดอ้ออิงถึงมึงกู	คนจะหลูล่วงลามไม่ขามใจ
แม้จะเรียนวิชาทางค้าขาย	อย่าปากร้ายพูดจาอัชฌาสัย
จึงซื้อขายขายดีมีกำไร	ด้วยเขาไม่เคืองจิตระอิระระอา
เป็นมนุษย์สุตนิยมเพียงลมปาก	จะได้ยากโทยทิวเพราะชีวหา
แม้พูดดีมีคนเขาเมตตา	จะพูดจาจงพิเคราะห์ให้เหมาะสมความ

๕. การปฏิบัติต่อสามี ผู้ประพันธ์ได้สอนสตรีไว้อย่างมาก จนเป็นที่จำขึ้นใจของสตรีในสมัยก่อน และได้พยายามปฏิบัติตามนั้น เช่น ควรจะมีความซื่อสัตย์ต่อสามี ดังคำประพันธ์ที่ว่า

จงซื่อต่อภัสดาสามี	จนชีวิตรสดีเจ้าตัดชัย
อย่าให้มีราคะที่กินใจ	อุปไมยเหมือนอนงค์คลีตา
ถึงที่สุดทดลองก็ทองแท้	ด้วยนางแน้อยู่ในสัจอธิฐาน
หญิงเตี้ยวันนี้แม้มีสัทยา	ภัสดาก็ยังรักขึ้นหนักครัน

ผู้ประพันธ์สอนสตรีให้เคารพบนอบต่อสามี ไม่เจ้าแง่แสนงอน ดูแลเรื่องการกินการนอนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย คอยรับใช้ปรนนิบัติสามีให้ดี ดังคำประพันธ์ที่ว่า

แม้เขารักแล้วอย่าถือทำถือจิต	เร่งเกรงผิดกลัวภัยใหญ่มหันต์
คำนับบนอบสามีทุกวัน	อย่าดุดันถือดั่งตะบึงตะบอน
ยามสิ้นแสงสุริยาอย่าไปไหน	จุดไฟไฟเข้าไปส่องในห้องก่อน
ระวังดูปิดสัลดทินนอน	ทั้งผูกหมอนอย่าให้มีธุลีลง
จงรีบตื่นตื่นก่อนภัสดา	น้ำล้างหน้าหาไว้ให้เสร็จสรรพ
จึงหุงข้าวต้มแกงแต่งสำรับ	จัดประดับเทียบทำให้น่านวล

๑๐. การควบคุมอารมณ์ การควบคุมอารมณ์ การมีสติ เป็นคุณสมบัติที่ดีมากของคนไทย เวลาโกรธก็ไม่แสดงออกมาก เวลาเสียใจก็แสดงออกพอสมควร ผู้ประพันธ์จึงสอนให้สตรีควบคุมอารมณ์ เก็บความรู้สึกให้ดี ดังคำประพันธ์ที่ว่า

แม้จะรักรักไว้ในอารมณ์	อย่ารักชมนอกหน้าเป็นราคะ
------------------------	--------------------------

นอกจากนั้นยังสอนไม่ให้เชื่อถือแม่สื่อ เช่น

อันแม่สื่ออย่าได้ถือเป็นบรรทัด สารพัดเขาจะพูดนี้สุดอย่าง
 แต่ล้วนดีมีบุญลูกขุนนาง มาอวดอ้างให้น้องค์หลงอาลัย
 อันร้ายดีมิได้เห็นเป็นแต่ว่า จะคาดหน้าแน่งที่ตรงไหน
 เหมือนเขาหลอกบอกกล่าวถึงเมืองไกล อย่าควรไปตามคำเขารำพัน
 อันแม่สื่อคือปีศาจที่อาจหาญ ใครบนบานเข้าสักหน่อยก็พลอยโผ
 ถ้าเชื่อนักมักดับจะดับใครง มักชักโยงอยากกินแต่สินบน

ในด้านของการรู้เท่าทันเชิงชายนั้น ผู้ประพันธ์ได้สอนสตรีไว้อย่างละเอียดลออ
 ว่า

อันคำคมลมบุรุษนั้นสุดกล้า เขาย่อมว่ารสล้นนี้กินหวาน
 จงระวังตั้งมั่นในสันดาน อย่าลนลานหลงระเรีงด้วยเชิงชาย
 เขารักจริงให้สู้ขอกับพ่อแม่ อย่าวิ่งแร่หลงงมไปตามง่าย
 เขาไม่เลี้ยงไล่จับจะอับอาย ต้องเป็นม่ายอยู่กับบ้านประจาดน

นอกจากนั้นยังสอนสตรีให้รู้จักอยู่กับเหยาเฝ้ากับเรือน ไม่เที่ยวเตร่จนดู
 เป็นคนไม่น่ารัก

ใน สุภาวดีสอนสตรี นี้มีคำสอนมากมาย เนื้อหาไม่ยาวนัก ควรที่จะให้
 ความสนใจหาอ่านดู จะได้รับประโยชน์เป็นอย่างดี

ศิลปะการใช้ภาษา

การใช้ภาพพจน์ในภาษาไทย

อินทรวงคณันท์

จริงอยู่นะเจ้าเอ๋ย
นางใดนมนการ
เว้นเดียวก็แต่โฉม
ผู้เลิศสร้างคัม
แต่เห็นอนงค์รา
ไม่มีอนงค์ใด
งามผิวประไพผ่อง
งามแก้มแฉล้มฉ้น
งามเกศดำขำ
งามเนตรพินิตปาน
งามทรวงสล้างสอง
ลีเลิศประเสริฐกว่า
งามเอวอนงค์ราว
เกลากลึงประหนึ่งวาด
งามกรประหนึ่งวง
นวยนาฏวิลาสวง
ข้าไฟเราน้ำเสียว
ได้ฟังกั๊วเง
นางใดจะมีเทียบ
เป็นยอดและจอตจัน-

ผิจะเขยสมัคสมาน
ก็จะลิตธิสมฤดี
มะทะนาวิสุทธีศรี
วรรูปวิเลขวิไลย
มะประเสริฐวิเศษวิสัย
นะจะเทียบจะเทียบมทัน
กลทาบศุภาสุพรรณ
พระอรุณแอร่มละลาน
กลน้ำท้อลงละหาน
สุมนิมะโนหะรา
วรณสมนสมุมา
วรบุลสะโรชะมาศ
สุระศิลป์ชาญฉลาด
วรรูปพิไลยพะวง
สุระคชสุเรนทะทรง
ดุจะร่ำระบำระเบง
อรเพียงพิรมประเลง
บมิว่างมิวายถวิล
มะทะนาณฟ้าณดิน
ตะนะแน่วณอกณใจ

(มัทนะพาธา)

ฉันท์ที่เรียกว่า อินทรวงศ์ฉันท์ ข้างต้นนี้มีความไพเราะอย่างยิ่ง ผู้อ่านหรือผู้ฟัง จะมองเห็นภาพจากคำที่กวีเรียงร้อยเข้าด้วยกัน ผู้อ่านจะฝึกลมองเห็นภาพของนางมัทนา ว่าเป็นหญิงที่สวยงามมาก ผิวฉนวนผ่องดุจดงามราวกับทาบทด้วยทอง แก้มเป็นสีชมพูเรือ เหมือนพระอาทิตย์แรกขึ้น ผมมีสีดำยาวสลวย ตาเป็นประกายดุจดงามราวกับเพชร การชมโฉม ชมทั่วตัวทั้งเอว หน้าอก แขน กิริยามารยาท น้ำเสียง การที่มองเห็น ภาพและได้รสไพเราะก็เพราะกวี คือพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงใช้ ถ้อยคำเปรียบเทียบบ่อย่างไพเราะ คำที่ใช้เปรียบก็จะไม่ใคร่ซ้ำกัน เช่น ใช้คำ กล ฉันท ปาน ราว ประหนึ่ง ดุจ เพียง การเปรียบเทียบเช่นนี้เรียกว่า ภาพพจน์

ภาพพจน์ เป็นคำที่นักวรรณกรรมตั้งขึ้นเพื่อให้ตรงกับคำว่า Figure of Speech ถ้าตีความหมายของคำก็คือคำที่ทำให้เกิดภาพหรือเห็นภาพ ภาพพจน์จึง หมายถึงคำหรือสำนวนโวหารที่กวีหรือผู้ประพันธ์ใช้เพื่อสร้างมโนภาพให้เกิดขึ้นในจิตใจ ของผู้อ่านหรือผู้ฟังบทกวีนั้น ภาพพจน์เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเห็นภาพได้ กระฉับกระชวย เข้าใจความหมาย เข้าถึงความคิดและความรู้สึกของผู้ประพันธ์ และสามารถ ถ่ายทอดความรู้สึกและความคิดเหล่านั้นมาเป็นของตนเอง จนเกิดความซาบซึ้งใน วรรณกรรม ข้อความหรือคำพูดเหล่านั้นอาจจะเป็นร้อยแก้วหรือร้อยกรองก็ได้

ในชีวิตประจำวันเราก็มักจะใช้ถ้อยคำที่ให้ภาพพจน์ต่างๆ โดยไม่รู้ตัว ไม่ว่าจะ เป็นการพูดหรือการเขียนก็ตาม เช่น เมื่อเราพาเพื่อนที่เพิ่งกลับจากต่างประเทศ ผิวของเขาสวยมาก เราก็กล่าวด้วยความชื่นชมว่า “ผิวเธอสวยจริง ยิ่งกะแดงรุ่มไบ เนอะ” หรือหิวข้าวมากๆ เราก็มักพูดว่า “หิวข้าวจนไส้จะขาดแล้ว” กระหายน้ำก็จะ พูดว่า “โหย! คอแห้งเป็นผงแล้ว” หรือร้อนมากก็จะพูดว่า “ร้อนจนตับจะแตกอยู่ แล้ว” เสร้าไส่กมากก็จะพูดว่า “ร้อนให้จนน้ำตาจะเป็นสายเลือด” เป็นต้น

สื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อหนังสือพิมพ์เป็นผู้ใช้ภาษาสร้างภาพพจน์มากที่สุด เช่น อาจจะพาดหัวข่าวว่า ฟ้ารั่วให้จนเจ้าพระยาครวญ, แม่สายสะอื้น, กรุงเทพฯส่ำลัก ควันพิช, หรืออะไรทำนองนี้ ในบทวิจารณ์หรือบทบรรณาธิการก็อาจจะกล่าวว่า ปากกา คมกว่าดาบ หรือข่าวสังคมก็จะใช้ข้อความว่า ขดเชยลูกโดยไปพร้อมกันที่ท่าพระจันทร์ ในวันสถาปนามหาวิทยาลัย, สิงห์ดำผงาดทั่วพระราชอาณาจักร

ในบทเพลงด้วยแล้วยังจะใช้ภาพพจน์มาเน้นพิเศษ เช่น เพลง ‘คิดถึง’ ก็จะมีเนื้อร้องที่ว่า คิดถึงใจจะขาดแล้วเอ๋ย เพลงเสร้างี้จะมีเนื้อร้องที่ว่า ฉันเหมือน ลอยคลอ ลอยคลออยู่ในน้ำตา หรือ ปลิดปลิวแว่กวังชีวิตเหมือนดั่งใบไม้ที่หลุดลอย น้ำตาเหมือนดังลำธาร อารมณ์ที่ผิดหวังในตัวเธอ ร้องทุกข์กับเส้นทรายที่ไหลใจไป รักเธอ จึงต้องมาเฝ้าซึมเหม่อ เพราะรักเธอเพียงผู้เดียว

ไม่ว่าจะเป็นคำพูด บทความในหนังสือพิมพ์ หัวข่าวหนังสือพิมพ์ บทวิจารณ์ หรือ บทเพลงก็ตาม ผู้ฟังหรือผู้อ่านจะซาบซึ้งในข้อความเหล่านั้น เกิดความรู้สึกคล้อยตาม และมองเห็นภาพได้อย่างชัดเจน

ผลของการใช้ภาพพจน์

การใช้ภาพพจน์ทำให้เกิดผลดีหลายประการ ผู้เขียนขอเสนอเป็นข้อความที่คล้องจองกันดังนี้ คือ มองเห็นภาพ ซาบซึ้งในรสคำ ทำให้เกิดจินตนาการ เบิกบานอารมณ์ ชื่นชมภาษาไทย ใช้ได้คล่อง ไม่ต้องท่องจำ น้อมนำไปสร้างสรรค์ หันมาอนุรักษ์วรรณกรรม

๑. มองเห็นภาพ การใช้ภาพพจน์จะทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังข้อความเห็นภาพได้เด่นชัด เช่นที่ว่า งามโชนรู้ดังใบไม้อ่อน งามกรดังลายเลขา ผู้อ่านจะเห็นภาพว่า ริมฝีปากของหญิงงามที่กวีพรรณนานั้น แดงเรื่อเหมือนใบไม้ที่แรกผลิ ส่วนแขนก็อ่อนสลวยงามราวกับลวดลายที่วาดขึ้น หรือ แพร่กลายเป็นเมืองบาดาล ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ก็จะมองเห็นภาพว่า น้ำท่วมจังหวัดแพร่ ระดับน้ำสูงมากจนบ้านเรือนหลายหลังจมอยู่ใต้น้ำ รู้สึกสงสารผู้คนในจังหวัดนั้น เกิดความรู้สึกร่วมในความทุกข์ยากลำบาก ต้องการให้ความช่วยเหลือ

๒. ซาบซึ้งในรสคำ การใช้ภาพพจน์จะทำให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านเกิดความซาบซึ้งในรสคำ คือคำที่ใช้ช่วยให้เห็นภาพ เกิดความรู้สึก เกิดความซาบซึ้ง เกิดอารมณ์ร่วม หรือคล้อยตามไปด้วย เช่น กวีกล่าวถึงความรักใน มัทนะพาธา ว่า

ความรักเหมือนโรคา	บันดาลตาให้มีมน
ไม่เย็นและไม่ยล	อุปสรรคะใดใด
ความรักเหมือนโคถึก	กำลังคึกผิงไว้
ก็ไลดจากคอกไป	บยอมมอยู่ณที่ขัง

๓. ทำให้เกิดจินตนาการ การใช้ภาพพจน์ทำให้เกิดจินตนาการ มองเห็นภาพจากถ้อยคำเหล่านั้น เช่น

รอนรอนสุริยะไฉ่	อัสดง
เรื้อยเรื้อยลับเมรุลง	ค่าแล้ว
รอนรอนจิตจ้านง	นุชพี เพียงแม่
เรื้อยเรื้อยเรียมคอยแก้ว	คลับคล้ายเรียมเหลียว

เรื่อยเรื่อยมารอนรอน	ทิพากรจะตกต่ำ
สนรยามาใกล้ค่ำ	คำนึงหน้าเจ้าตาตรู
เรื่อยเรื่อยมาเรียงเรียง	นกบินเฉียงไปทั้งหมู่
ตัวเดียวมาพลัดคู่	เหมือนพ็อยผู้เดียวดาย

(บทเห่เรือ)

ผู้ฟังหรือผู้อ่านจะเกิดจินตนาการ มองเห็นภาพพระอาทิตย์กำลังจะตกดิน ยามเย็นจนใกล้ค่ำ แสงอาทิตย์ค่อยๆ อ่อนลงๆ ใจของกวีก็จะซาตรอนๆ ตามแสงอาทิตย์ไปด้วย เพราะคอยนางอันเป็นที่รัก มองเห็นใครก็คล้ายๆ นางไปหมด จะเห็นได้ว่ารสของคำที่กวีใช้ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพ เกิดจินตภาพ และมีความรู้สึกทวนไหว คล้อยตามไปด้วย

๔. เบิกบานอารมณ์ วรรณกรรมที่ใช้ภาพพจน์จะทำให้ผู้อ่านผู้ฟังมีจิตใจแจ่มชื่น เบิกบาน มีความสุข เช่น ในบทที่กล่าวถึงการชมธรรมชาติ ชมไม้ เปรียบเทียบกับกิริยาอาการของนางผู้เป็นที่รัก ก็จะทำให้มีจิตใจแจ่มชื่นแจ่มใสตามไปด้วย เช่น

นางแย้มเหมือนแม่แย้ม	ยวนสมร
ใบโบกกลกวักร	เรียกไ้
ช่องนางคลี่สร่ายขจร	ใบกเรียก พระฤา
เชิฐราชชมไม้ไผ่	กิ่งกัถวายกร

(ลิลิตพระลอ)

๕. ชื่นชมภาษาไทย ผู้อ่านวรรณกรรมที่ใช้ภาพพจน์ให้เกิดความไพเราะ จะชื่นชมในความสามารถของกวี ในขณะเดียวกันก็จะชื่นชมภาษาไทยด้วย ภาษาไทยนั้นแต่ละคำจะมีความหมายหลากหลาย มีเสียงที่ทำให้ความรู้สึก มีวรรณคดีที่ล้ำค่า เป็นที่น่าภูมิใจยิ่งนัก ตัวอย่างเช่น วรรณคดีเรื่อง อิเหนา ตอนอิเหนาชมป่า เป็นบทประพันธ์ที่ใช้ภาพพจน์ทำให้บทกลอนไพเราะ เป็นที่ชื่นชมของคนไทยโดยทั่วๆ ไป

ว่าพลางทางชมคณานก	โผนผกจับไม้อิงมี
เบญจวรรณจับวัลย์ซาลี	เหมือนวันที่ไกลสามสุดามา
นางนวลจับนางนวลนอน	เหมือนที่แนบนวลสมจรจินตะหรา
จากพราภจับจากจ่านรรจา	เหมือนจากนางสการะวาทิ
แขกเต้าจับเต้าร้างร้อง	เหมือนร้างห้องมาหยารัศมี
นกแก้วจับแก้วพาที	เหมือนแก้วที่ทั้งสามสิ่งความมา

ตระเวนไพรร้อนร้องตระเวนไพร	เหมือนเวรใดให้นิราศเสนาหา
เคঁาโหมงจับโหมงอยู่เอย	เหมือนพินับโหมงมาเมื่อไกลนาง
คับแคบจับแคบสิ้นโตษเตียว	เหมือนเปล่าเปลี่ยวคับใจในไพรกว้าง
ชมวิหคนกไม่ไปตามทาง	คะนึ่งนางพลางรีบโยธี

(อิเหนา)

๖. ใช้ได้คล่อง ในการพูดหรือการเขียน ถ้ารู้จักใช้ภาพพจน์ ได้อ่านได้เห็น อยู่เสมอ ก็จะทำให้ใช้ได้คล่อง เช่น จมูกไวรากับมด, ใจดำรากับอีกา, หวงของ เหมือนหมาแม่ลูกอ่อน, ใจร้ายเหมือนยักษ์, นั้วเรียวรากับลำเทียน, ฟ้าขาวเหมือน ปุยนุ่น, ใจดีเหมือนพระ, ตางามรากับดาวประกายพสุกษ์ เป็นต้น

๗. ไม่ต้องท่องจำ ข้อความหรือคำประพันธ์ที่มีความไพเราะน่าติดตามตรึงใจ ผู้อ่านมักจะจำได้คล่องโดยไม่ต้องท่องจำ เช่น ถ้าทำอะไรชักช้าไม่ทันการก็จะนึกถึงคำ ประพันธ์ในเรื่องขุนช้างขุนแผน ที่ว่า

อุปมาเหมือนงารคนถั่ว	ประดังไฟไล่ควักระเบื้องนั้น
งาร้อนฤจะผ่นให้ถั่วทัน	กว่าถั่วสุกก็จะอันตรายงา

๘. น้อมนำให้สร้างสรรค์ เมื่อได้อ่านคำประพันธ์หรือร้อยแก้วที่ไพเราะ ใช้คำอุปมาอุปไมย ใช้ภาพพจน์ให้เกิดความซาบซึ้งในคำประพันธ์นั้น ผู้อ่านหรือผู้ฟัง บางคนก็ใคร่ที่จะเขียนคำประพันธ์หรือใช้ภาพพจน์ในการสร้างสรรค์คำประพันธ์ขึ้นมาบ้าง ก็อาจจะลองแต่งดู เช่น ภาพพจน์ที่เป็นสัทพจน์ คือการเลียนเสียงธรรมชาติ ไพเราะ และแปลกหูดีก็ลองแต่งดูบ้าง เช่น

เปาะแปะเปาะแปะแปะเปาะ	ฝนเหาะหยดย้อยพลอยหมองหมาง
ครินครินฟ้าร้องครวญคราง	อ้างว่างว่าเหวเหลือทน

๙. หันมาอนุรักษ์วรรณกรรมไทย เมื่อผู้คนมีความซาบซึ้งเห็นความไพเราะ ของวรรณกรรมไทย ก็เห็นคุณค่า เริ่มหวงแหน และหาทางที่จะช่วยกันอนุรักษ์ วรรณกรรมไทย อาจะถึงขั้นสืบทอดมรดกไทยด้านวรรณกรรมก็ได้ เช่น เยาวชน ที่สนใจทางด้านการประพันธ์ อาจศึกษาฝึกฝนไปพบปะเสวนากับกวี เช่น ไปพบกับ ‘เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์’ ศิลปินแห่งชาติ เพื่อปรึกษาการศึกษาฝึกฝนและสืบทอดวิธีการ แต่งคำประพันธ์ ในอนาคตเยาวชนเหล่านั้นอาจกลายเป็นกวีไปก็ได้

ประเภทของภาพพจน์

ภาพพจน์ที่ใช้กันอยู่มีหลายลักษณะ คือ

๑. อุปมา (Simile) คือการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง คำที่ใช้เชื่อมสิ่งที่เปรียบเทียบกัน ได้แก่ เหมือน เปรียบ ประดุจ ราว รวากับ ประหนึ่ง ละม้าย เสมอเหมือน ปานเพียง เทียบเพียง คือ เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

เดือนจรัสไพยมแจ่มฟ้า	ฉิบได้เห็นหน้า
ลอราชไชรดูเดือน	ดุจแล
ดาเหมือนตามฤคมาศ	พิศคิ้วพระลอราช
ประคองแก้วเกาทัณท์	ก่งนา
(พระลอ)	
ขึ้นทรงรถทองผ่องพรรณ	งามงอนอ่อนฉั่น
เมกนาคราชกำแหง	(ธรรมารมมะสงคราม)

๒. อุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นการกล่าวเปรียบเทียบอีกวิธีหนึ่ง ต่างกับอุปมาตรงที่อุปลักษณ์จะไม่กล่าวโดยตรง ใช้วิธีกล่าวเป็นนัยให้เข้าใจเอาเอง ตัวอย่างเช่น

อันอ้อยตาลหวานลิ้นแล้วสิ้นซาก	แต่ลมปากหวานหูไม่รู้หาย
(เพลงยาวถวายโอวาท)	
เจ้าของดาลรักหวานขึ้นปิ่นต้น	ระวังตนดินมีระมัดมัน
เหมือนคบคนคำหวานรำคาญครัน	ถ้าพลั้งพลันเจ็บอกเหมือนตกลด
(นิราศพระบาท)	
พฤษภาสาร	อิกกุญชรอันปลดปลง
โททนต์เส่งคง	สำคัญหมายในกายมี
นรชาติวางวาย	มลายสิ้นทั้งอินทรี
สถิตทั่วแต่ชั่วดี	ประดับไว้ในโลกา
(กฤษณาสอนน้องคำฉันท์)	

๓. บุคลาธิษฐาน (Personification) คือภาพพจน์ที่กล่าวถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิตให้มีวิญญานเสมือนเป็นสิ่งที่มีความมีชีวิตมีวิญญาน ผู้ฟังหรือผู้อ่านจะมองเห็นภาพเหล่านั้นเคลื่อนไหวทำกิจกริยาอาการเหมือนคน มีอารมณ์ มีความรู้สึก ตัวอย่างเช่น พารังให้,

คลื่นกระทบฝั่ง, ทะเลครวญ ตัวอย่างคำประพันธ์ที่มีลักษณะเป็นบุคลาธิษฐาน ได้แก่

ลำดวนเอ๋ยจะดวนไปก่อนแล้ว	ทั้งเกิดแก้วพิกลีย่สุนสี
จะโรยร้างห่างสิ้นกลิ่นมาลี	จำปีเอ๋ยก็ปีจะได้พบ
ที่มีกลิ่นก็จะคลายหายหอม	จะพลอยตรอมเหือดสิ้นกลิ่นดล
ที่มีดอกก็จะวายระคายครบ	จะเหี่ยวแห้งเขาชบสลับไป

(ขุนช้างขุนแผน)

๔. นามนัย (Metonymy) เป็นภาพพจน์ที่เรียกชื่อสิ่งหนึ่งโดยใช้คำอื่นแทน ไม่เรียกตรงๆ ส่วนใหญ่จะเป็นคำที่รู้จักกันทั่วไป และเมื่อกล่าวแล้วผู้คนก็จะเข้าใจได้ โดยง่าย ตัวอย่างเช่น

ถึงหน้าวังดังหนึ่งใจจะขาด	คิดถึงบาทบพิตรอดิศร
ไต่ผ่านเกล้าเจ้าประคุณของสุนทร	แต่ปางก่อนเคยเฝ้าทุกเช้าเย็น

(นิราศภูเขาทอง)

คำ บาทบพิตร ผ่านเกล้า เจ้าประคุณ ล้วนหมายถึงพระมหากษัตริย์

๕. อนุนามนัย (Synecdoch) ภาพพจน์แบบอนุนามนัยหมายถึง การนำ ส่วนน้อยหรือส่วนย่อยหรือส่วนที่เด่นชัดมากล่าวให้หมายถึงส่วนทั้งหมด เช่น เมืองมะขามหวาน หมายถึงจังหวัดเพชรบูรณ์ เมืองย่าโม หมายถึงจังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น

มาถึงเมืองมะขามหวานละลานจิต	เฝ้าครุ่นคิดถึงแม่ชะแง้หา
เห็นเขาเขินเนินไศลในพนา	ถ้าแม่มาจะช่วยกันซั้ม
แม้ว่าหวานเป็นลมขมเป็นยา	เพชรบูรณ์ไม่น่าจะขึ้นขม
มองทางไหนก็แสนจะรื่นรมย์	ลูกจะซมเมื่อแม่แน้นักเอย

(สุจริต เทียรชอบ ประพันธ์)

๖. อธิพจน์ (Hyperbole) คือการกล่าวเกินจริง การกล่าวเกินจริงใน คำประพันธ์ร้อยกรองทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกซาบซึ้ง เกิดความรู้สึก เกิดอารมณ์ คล้อยตามไปด้วย ตัวอย่างเช่น คิดถึงใจจะขาด, คอแห้งเป็นผง, น้ำตาท่วมโลก, ร้อนจนตับจะแตก, หนาวกระดูกจะหลุดอยู่แล้ว เป็นต้น เป็นคำประพันธ์ได้แก่

เรียมรำนน้ำเนตรถ้วม	ถึงพรหม
พาหมู่สัตว์จอมจุม	ชีพม้วย
พระสุเมรุเปื่อยเป็นตม	ทบท้าว ลงนา
อัคนีพรหมฉ้วย	พีไฉฉงคง

(กำสรวลศรีปราชญ์)

	ผิลินพีจะมีหลาย
ก็ทุกลันจะรุมกล่าว	แสดงรักณโฉมฉาย
และทุกลันจะเปรยปราย	ประกาศถ้อยปะฎิฎญา
พะจิวาจะรักยิด	บจางจิตลีเนหา
สภให้ละต่อหน้า	พระจันทร์แจ่มฉนวน

(มัทนะพาธา)

๗. ปฏิพจน์ (Paradox) คือการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงกันข้าม หรือขัดแย้งกัน นำมากล่าวอย่างกลมกลืน คล้องจอง ทำให้ได้ความหมายกึ่งใจลึกซึ้ง ภาพพจน์ประเภทนี้ผู้อ่านจะต้องคิดวิเคราะห์ความหมายให้ลึกซึ้งลงไปจึงจะได้บรรลุผลและเห็นความงาม เพราะส่วนใหญ่มักจะออกไปในทำนองแนวคิดหรือปรัชญา ตัวอย่างเช่น

น้ำร้อนปลาเป็น	น้ำเย็นปลาตาย
เสียน้อยเสียยาก	เสียมากเสียง่าย
รักยาวให้สั้น	รักสั้นให้ต่อ

ที่ใช้ในลักษณะที่เป็นคำคะนองก็มี เช่น เลวบริสุทธิ์, บาปบริสุทธิ์, สวยเป็นบ้า, ใจโลเป็นบ้า, สวรรค์บนดิน เป็นต้น

๘. สัทพจน์ (Onomatopocia) เป็นภาพพจน์ที่เลียนเสียงธรรมชาติ ผู้ฟังหรือผู้อ่านจะรู้สึกเหมือนได้ยินเสียงเหล่านั้นด้วยตนเอง ตัวอย่างเช่น

บัดเดียวดังหึ่งหึ่งว้างแว่ว	สะดุ้งแล้วเหลียวแลชะงัด
-----------------------------	-------------------------

(พระคัมภีร์)

วังเอ๋ยวังเวง	หึ่งหึ่งย่ำคำระมิงขาน
---------------	-----------------------

(กลอนดอกสร้อยรำพึงในป่าช้า)

แอดออดออดแอดออดออด ไม้สอดพลอดซอดพอดส่ง
 นิยายน้ำค้างกลางดง เศษผงใบไฟไปปลิว
 (บนพรมไม้ไฟ ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์)
 ปะโทนปะโทนปะโทนโทน บุรุษสีโอนสะเอวไหว
 (สุกร ผลชีวิติน ประพันธ์)

๕. การลดความหมายของคำ (Euphonism) คือการใช้ถ้อยคำอื่น
 แทนคำที่มีความหมายรุนแรงหรืออาจกระทบกระเทือนใจได้ เป็นการเลี่ยนน้ำใจผู้ฟัง
 ให้ความรู้สึกดีขึ้นบาน ถือเป็นความสุภาพโดยใช้ภาษาเป็นสื่อก็ได้ เช่น

สตรีสูงอายุ	ใช้แทน	หญิงแก่
ผู้สูงอายุ	ใช้แทน	คนชรา
ฉันไม่ค่อยชอบ	ใช้แทน	ฉันเกลียดเขา
เธอดูสุขภาพดีขึ้น	ใช้แทน	เธออ้วนมาก
เธอขยันน้อยไปหน่อย	ใช้แทน	เธอขี้เกียจมาก
เขาไม่ชอบจ่ายเงิน	ใช้แทน	เขาขี้เหนียว

๑๐. การใช้ประโยคคำถาม (Interrogation) คือการใช้ข้อความที่มี
 ลักษณะเป็นคำถาม ตัวอย่างเช่น

อย่างนี้หรือชื่อว่าเจ้าฟ้าหลวง
 ฉะนั้นหรือได้ชื่อว่านักบุญ

ทำไมจึงจะเขียนได้ดี

การเขียนในปัจจุบันมีปัญหา	มักพบว่าคนเขียนไม่มีใครได้
อาจเป็นเพราะข้อสอบปรนัย	คนเลยไม่มีโอกาสได้เขียนกัน
คนทั่วไปมักใช้คำไม่ถูกต้อง	ข้อบกพร่องสะกดผิดมากมายนับ
การเชื่อมคำเชื่อมความทั้งหมดนั้น	ที่ซึ่งอันใช้กันไม่มีใครเป็น
ทักษะการเขียนนั้นสำคัญยิ่ง	เป็นความจริงที่เราควรเล็งเห็น
ต้องฟังมากอ่านมากจะเขียนเป็น	แต่ต้องเน้นในด้านการพัฒนา
ค้นคว้าเสวนากับผู้รู้	ลองเขียนดูจะเขียนคล่องต้องศึกษา
ต้องทำตัวให้เป็นคนมีเวลา	ปรารถนาที่จะเขียนพากเพียรไป
พยายามส่งสารด้วยการเขียน	เรียนและเลียนกระบวนการจะเขียนได้
วางแผนตรวจสอบแก้ไขไป	จะพัฒนาก้าวไกลเขียนได้ดี

ในบรรดาทักษะทางภาษาทั้งสี่ทักษะอันได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ทักษะการเขียนเป็นทักษะที่สลับซับซ้อนและยากที่สุด เพราะในการสื่อสารด้วยการเขียนนั้น ผู้เขียนจะต้องใช้ความสามารถของตนเองสื่อความหมายโดยปราศจากความช่วยเหลือจากผู้อื่น เช่น คู่สนทนา เป็นต้น เพราะก่อนที่จะลงมือเขียนนั้น ผู้เขียนจะต้องมีความรอบรู้ มีความคิด และสะสมประสบการณ์ต่างๆ ไว้มาก ความรอบรู้เหล่านั้นอาจได้มาจากแหล่งต่างๆ กัน เช่น อาจจะได้จากการฟัง การอ่าน การเสวนากับผู้รู้ การศึกษาค้นคว้า การท่องเที่ยว การวิจัย แล้วจึงกลั่นกรองความรู้ที่ได้รับมาแสดงออกเป็นลายลักษณ์อักษรที่สื่อความหมายและความคิดให้ประจักษ์

งานเขียนที่ดีจะต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญคือ ผู้เขียนมีความรัก ความพอใจ และความปรารถนาที่จะเขียน มีอารมณ์และความจรรโลงใจ มีความรู้ความคิดและประสบการณ์ และมีทักษะในการเขียน

กระบวนการในการเขียน Stephen D. Krashen ได้รวบรวมผลการวิจัยเกี่ยวกับการเขียนภาษาแม่ สรุปได้ว่าผู้เขียนที่มีความสามารถใช้กระบวนการในการเขียน แตกต่างไปจากผู้เขียนที่ไม่มีความสามารถ ดังนี้คือ

๑. การวางแผน (planning) ผู้ที่เขียนเก่งใช้เวลาในการวางแผนมากกว่า พวกที่เขียนไม่เก่ง การวางแผนไม่จำเป็นต้องทำสังเขปข้อ (outlines) แต่เป็นการวางแผนเนื้อหาและการเรียบเรียงก่อนลงมือเขียน แผนของผู้ที่เขียนเก่งมีความคล่องตัว พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงในขณะที่เขียนได้

๒. การตรวจสอบ (rescanning) ผู้ที่เขียนเก่งจะหยุดเขียนเสมอๆ แล้วกลับมาอ่านงานที่กำลังเขียนอยู่ การกระทำเช่นนี้จะช่วยให้ผู้เขียนได้เห็นภาพรวมของงานเขียนและสามารถปรับปรุงงานเขียนได้

๓. การแก้ไข (revising) ผู้ที่เขียนเก่ง แก้ไขเก่งมากและเน้นที่เนื้อหา ในขณะที่พวกเขียนไม่เก่งแก้แต่ภาษา ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจะไม่ดีเท่าการแก้ไขเนื้อหา

ความจำเป็นที่ต้องพัฒนาทักษะการเขียน

ในปัจจุบันนี้มนุษย์มีโอกาสนสื่อสารด้วยการเขียนไม่มากนัก ทักษะการเขียนของคนส่วนใหญ่จึงดูค่อยๆ ไป เมื่อมีโอกาสเขียนจึงเขียนได้ไม่ใคร่คล่อง บางคนอาจเขียนไม่ได้ ไม่มีความเชื่อมั่นที่จะเขียน หรือเขียนแล้วก็มักจะใช้คำผิด สะกดผิด การเรียบเรียงประโยคไม่ถูกต้อง ใช้คำเชื่อมประโยคไม่เป็น เพื่อให้สามารถสื่อสารด้วยการเขียนได้ดีจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะด้านนี้ ผู้เขียนขอเสนอข้อความที่แสดงความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาทักษะการเขียนที่มีความคล่องจงกันดังนี้ เพื่อสื่อสารได้ดี มีความเด่นดัง เพิ่มพูนความรู้ ผู้คนชื่นชมความสามารถ อนาคตในอาชีพ เป็นประทีปให้ก้าวไกล เป็นกำลังใจในการปฏิบัติงาน เผยแพร่ความรู้ข่าวสารสู่สังคม รายละเอียดดังนี้

๑. เพื่อสื่อสารได้ดี ทักษะการเขียนเพิ่มทักษะการสื่อสาร ผู้ที่มีความสามารถในการเขียนจะสื่อสารไปยังบุคคลต่างๆ ได้คล่อง ถ้าเป็นนักเรียนก็อาจจะเขียนบทความ เขียนคำขวัญ เขียนบทวิจารณ์ ลงหนังสือพิมพ์ของโรงเรียน หรือเขียนติดไว้ตามป้ายประกาศ ถ้าเป็นครูหรือบุคคลอาชีพอื่นๆ ก็อาจเขียนติดต่อกับผู้บริหารหรือบุคคลภายนอกได้อย่างคล่องแคล่ว ยิ่งถ้าหากมีความสามารถในการประพันธ์ร้อยกรองด้วยแล้ว ก็จะทำให้สื่อสารได้ดี ทำให้ตัวเองมีคุณค่ายิ่งขึ้น

๒. มีความเด่นดัง คนที่มีความสามารถในการเขียนจะเป็นผู้ที่เด่นออกมาจากกลุ่ม เช่นนักเรียนที่เขียนได้ดี ก็จะได้รับรางวัลให้เขียนคำขวัญ เขียนบทความ

แต่งคำอวยพร แต่งเพลง และถ้ายังมีความสามารถในการอ่านทำนองเสนาะ หรือร้องเพลงด้วยแล้ว ก็จะมีโอกาสได้แสดงความสามารถเฉพาะตัวเด่นออกมาจากกลุ่ม ทำให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ในระดับชาติมักจะมีให้เห็นอยู่เสมอว่า ผู้ที่มีความสามารถในการเขียนสร้างสรรค์แสดงออกให้สังคมได้รับรู้เป็นประจำ มีความเด่นดังจนได้รับเชิญให้มาเป็นรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี ก็มีอยู่หลายราย

๓. **เพิ่มพลังความรู้** ในการเขียนบทความ ตำรา หรือหนังสือต่างๆ นั้น ผู้เขียนจะต้องค้นคว้ามาอย่างดี บางคนต้องไปศึกษาสัมมนาหรือวิจัย แล้วเสนอข้อความรู้ให้สาธารณชนได้รับทราบ ทักษะการเขียนจึงช่วยให้ผู้เขียนมีความรู้เพิ่มขึ้น

๔. **ผู้คนเชิดชูความสามารถ** ผู้ที่มีความสามารถในการเขียน มักจะมีผลงานออกมาสู่สายตาผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ซึ่งอาจจะจะเป็นเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร และประชาชน อยู่ตลอดเวลา เป็นที่ชื่นชมในความสามารถ ทำให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นยังเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้อื่นมีกำลังใจที่จะผลิตงานเขียนตามไปด้วย บางคนมีความสามารถในการประพันธ์ร้อยกรอง เมื่อมีเวลาว่างก็จะสร้างสรรค์ผลงานส่งไปประกวดในที่ต่างๆ ได้รับรางวัลอยู่เสมอ ทำให้มีชื่อเสียง ได้รับการยกย่อง สถาบันที่ตนเองสังกัดอยู่ก็พลอยมีชื่อเสียงไปด้วย ถ้ายังมีความสามารถในการเขียนวิพากษ์วิจารณ์สร้างสรรค์สังคม ผู้คนก็จะเชิดชูยกย่องความสามารถในวงกว้างออกไปอีก เช่น ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ อังคาร กัลยาณพงศ์ เป็นต้น

๕. **องอาจในอาชีพ** ผู้ที่ผลิตผลงานเขียนออกมามากๆ ก็จะมีเชื่อมั่นในตนเอง มีความองอาจในสถานภาพของตน ถ้าเป็นนักเรียนก็เป็นนักเรียนที่ภูมิใจ เป็นที่รู้จักของนักเรียนทั่วไป ถ้าเป็นครูหรือบุคคลในอาชีพอื่นก็จะเป็นครูที่เด่นหรือบุคคลที่เด่นเป็นที่รู้จักนับถือ

๖. **เป็นประทีปให้ก้าวไกล** ความสามารถในการเขียนจะทำให้มีความก้าวหน้าไปเป็นอย่างมาก ถ้าเป็นครูก็สามารถผลิตและทดลองนวัตกรรม การสอนใหม่ๆ และเผยแพร่ผลงานด้านการเขียนให้กว้างออกไปให้ผู้คนในวิชาชีพครูได้รับรู้ อาจได้รับเชิญไปเป็นวิทยากรบรรยายเสนอผลการทดลองให้ครูอื่นๆ ได้รับทราบ ขณะเดียวกันก็ได้รับยกย่องจากครูในสถาบันเดียวกัน อาจได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งสำคัญๆ ทางการบริหารได้

๗. **เป็นกำลังใจในการปฏิบัติงาน** ผู้ที่ผลิตงานเขียน เช่น เขียนบทความ เขียนบทประพันธ์ร้อยกรอง ตำรา หนังสือ นวนิยาย อาจได้รับคำตอบแทนเป็นเงินหรือได้รับเลื่อนตำแหน่ง จะทำให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติงาน นอกจากจะมีผลต่อ

ตนเองแล้ว ยังเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้รู้จักใกล้ชิดสนิทสนม หรือผู้ที่ชื่นชมในผลงาน พยายามผลิตผลงานเพื่อความภูมิใจของตนเอง และเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพอีกด้วย

๘. เพื่อเผยแพร่ข่าวสารความรู้สู่สังคม ผลงานเขียนอันหลังไหลมาจากสมองของผู้มีประสบการณ์ หรือที่ได้ศึกษาค้นคว้ามาอย่างดีแล้วนั้น จะเป็นผลงานที่สูงด้วยคุณค่า ผู้เขียนไม่ควรจะเก็บไว้หรือเผยแพร่ในวงแคบ ควรจะได้ถ่ายทอดความรู้ ความคิดนั้นๆ ไปสู่สาธารณชนด้วย นิต นรารักษ์หรืออาจารย์ประคิด ชุมสาย ณ อยุธยา ได้เขียนบทความชื่อ *มันจักไม่หายไป* ไว้เป็นเครื่องกระตุ้นเตือนใจให้ผู้ที่มีความรู้ ความคิดเสนอผลงานของตนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร ให้ผู้คนได้รับรู้โดยไม่หวาดหวั่นว่าจะได้รับความสนใจหรือคัดค้านจากใครหรือไม่ ถ้าเป็นความคิดที่ดีข้อความที่ดี วันหนึ่งก็จะได้รับความสนใจ มีผู้รับรู้และเข้าใจอย่างแน่นอน ข้อความที่นิต นรารักษ์เขียนมีว่า

ความคิดของคนเป็นสิ่งที่ไม่ตาย แม้จะเกิดมาอาภัพ
แม้จะด้อยทั้งโอกาสและด้อยทั้งกำลัง จุดหมายของนักคิดก็ควร
จะอยู่ที่การได้แพร่ความคิดของตนให้มีวงกว้างออกไป จงฝ่า
พายุมรสุมออกไปอยู่กลางสายคลื่นและเสียงลมอย่างไม่สะทก
สะท้าน เพื่อเห็นแก่ชุมชนความคิดอันเป็นสมบัติประเสริฐแห่ง
มนุษยชาติ ความคิดอันใดถูกต้อง ความคิดนั้นย่อมเป็นประดุจ
ทองนพคุณอันตกน้ำไม่ไหลตกไฟไม่ไหม้ แสงอันเรืองโรจน์ของมัน
ย่อมจะเกิดประกายขึ้นเป็นสิ่งที่แน่นอน (ขอบฟ้าชลบทอง ๒๕๑๖ :
๕-๗)

การสร้างงานเขียนที่ดี

เมื่อเห็นความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาการเขียนแล้ว ก็ควรที่จะพิจารณาว่าทำอย่างไรจึงจะเขียนได้ดี การที่จะเขียนให้ได้ดีจะต้องทำดังต่อไปนี้คือ เห็นความสำคัญของการเขียน พากเพียรค้นคว้า ประารณานาที่จะเขียน เรียบและเขียน กระบวนการ พยายามส่งสารนำเสนอ เขียนเสมอเป็นประจำ ทำตนให้เป็นคนมีเวลา เพิ่มคุณค่าด้วยความคิดริเริ่ม ตรวจแก้ไขเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ รายละเอียดมีดังนี้

๑. เห็นความสำคัญของการเขียน ผู้ที่ต้องการจะเขียนได้ดีต้องเห็นความสำคัญของการเขียนว่า เป็นการสื่อสารที่สามารถถ่ายทอดความรู้ความคิดออกไปในวงกว้าง และคงอยู่ถาวรกว่าการส่งสารด้วยการพูด การเขียนเป็นทักษะสำคัญในการ

ติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่างๆ ในวงวิชาชีพ ถ้าเขียนได้ดีก็จะทำกิจการงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปโดยรวดเร็ว โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้ใดมากนัก

๒. พากเพียรกันกว่า การที่จะเขียนได้ดีนั้นผู้เขียนจะต้องมีความรอบรู้รอบ เพราะฉะนั้นการที่จะเขียนให้ได้ดีนั้นจะต้องพัฒนาตนเองในด้านการศึกษาค้นคว้ารวบรวมความรู้และประสบการณ์ต่างๆ วิธีการรวบรวมประสบการณ์ได้แก่การค้นคว้าจากตำรา เอกสาร บันทึก และบทความต่างๆ มีการเสวนากับผู้รู้ อาจจะได้ด้วยการพูดคุยได้ถามกับผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ หรืออาจจะได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน หรือผู้นำท้องถิ่นก็ได้ นอกจากนั้นก็ใช้ตาหูฟัง คือ ฟังวิทยุ ชมโทรทัศน์ ภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ต่างๆ เพื่อจะได้ทันเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวต่างๆ อยู่เสมอ การท่องเที่ยวก็เป็นวิธีการที่จะเสริมความรู้ให้กว้างขวางได้อีกประการหนึ่ง การท่องเที่ยว นอกจากจะทำให้เกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังได้รับความรู้ต่างๆ อีกมากมาย เช่น ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ ชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีของผู้คนที่อยู่ในส่วนต่างๆ ของประเทศและของโลก ทำให้เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดน่าสนใจการวิจัยก็เป็นการเพิ่มความฉลาดเฉลียวให้แก่ผู้ที่จะเขียนได้ดีอีกด้วย เมื่อวิจัยเสร็จแล้วนักวิจัยมักจะเขียนบทความวิจัยลงในวารสารเพื่อเป็นการเผยแพร่ข้อความรู้ที่ค้นพบ การวิจัยจึงเป็นวิธีการที่ช่วยให้ได้ฝึกเขียนรายงาน การวิจัยได้อีกวิธีหนึ่ง

สรุปได้ว่า การที่จะเขียนให้ได้ดีนั้นจะต้องสะสมประสบการณ์ด้วยการศึกษาค้นคว้า เสวนากับผู้รู้ ตาหูฟัง เสริมพลังด้วยการท่องเที่ยว เพิ่มความฉลาดเฉลียวด้วยการวิจัย

๓. บรรณานาที่จะเขียน ฉันทะ ความรักความพอใจและความปรารถนาที่จะเขียนให้ได้ดีเป็นสิ่งที่สำคัญมาก แม้ว่าจะทราบว่าการเขียนมีความสำคัญมากแต่ไม่ปรารถนาที่จะเขียนให้ได้ดีแล้ว ก็ไม่มีทางที่จะสัมฤทธิ์ผล จึงควรปลูกฝังฉันทะและศรัทธาให้เกิดขึ้นในตน ให้เกิดความต้องการคิด ต้องการเขียน ต้องการเผยแพร่ความรู้และความคิดของตนให้ผู้อื่นได้รับทราบด้วย เมื่อเกิดความปรารถนาแล้วก็มีควมพยายามที่จะพัฒนาการเขียนของตนให้ดีขึ้น

๔. เรียนและเลียนกระบวนการ การที่จะเขียนให้ได้ดีควรพยายามศึกษาเรียนรู้กระบวนการเขียนของนักเขียนที่ประสบความสำเร็จ Ann Raimes ได้ศึกษาเรื่องนี้พบว่านักเขียนที่เขียนได้เก่งจะวางวัตถุประสงค์ในการเขียน พิจารณาผู้อ่าน ใช้อยู่ความรู้เดิมที่มีอยู่ประกอบการเขียน ใช้กระบวนการในการวางแผนเรียบเรียง ลงมือ

เขียนและแก้ไข เพราะฉะนั้นการที่จะเขียนให้ได้ดีจะต้องเรียนและเลียนกระบวนการเขียนของนักเขียนที่ตนสนใจ อาจได้จากการสนทนาซักถามเมื่อมีโอกาสหรือได้จากการอ่านก็ได้

๕. พยายามส่งสารนำเสนอ ในวันหนึ่งๆ มนุษย์เราส่งสารด้วยการพูดเป็นอันมาก แต่การพูดนั้นเนื้อหาข้อความรู้ ประเด็นสำคัญ มโนทัศน์ที่สำคัญๆ ไม่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร พูดเสร็จก็ผ่านไป นำเสียดายสาระเหล่านั้นเป็นอันมากที่เหลืออยู่เพียงเล็กน้อยก็คืออาจจะมิผู้ฟังบางคนบันทึกย่อๆ เก็บแต่สิ่งสำคัญๆ ไว้ จึงควรพยายามส่งสารเป็นข้อเขียน เป็นลายลักษณ์อักษร ฝากไว้ในบรรณพิภพ เพื่อผู้อื่นจะได้รับรู้รับทราบในวงกว้างออกไป

๖. เขียนเสมอเป็นประจำ การเขียนเป็นทักษะ ยิ่งเขียนบ่อยๆ ก็เขียนได้คล่อง นักเขียนที่สำคัญๆ เช่น หลวงวิจิตรวาทการ ขุนวิจิตรมาตรา และ พระยาอนูมานรธาชน มีผลงานปรากฏมากมาย เพราะท่านเขียนเป็นประจำ ขุนวิจิตรมาตรากล่าวว่า ท่านลุกขึ้นแต่เช้า เขียนหนังสือเป็นประจำทุกวันตั้งแต่ ๕.๐๐ น.- ๖.๐๐ น. หากท่านมีเวลาก็จะเขียนอีก

๗. ทำตนให้เป็นคนมีเวลา โดยทั่วไปคนมักจะพูดว่าไม่มีเวลา การที่จะเขียนให้ได้ดีนั้นจะต้องทำตนให้เป็นคนมีเวลา แม้เวลาสักน้อยนิดก็เขียนได้ จะเขียนในสภาพการณ์อย่างไร เวลาใด เช้า สาย ปาย เย็น คำคืน แม้เวลารถติด คิดหัวเรื่อง ประเด็นที่จะเขียน แต่งกลอนเล่น คิดอะไรได้ก็บันทึกไว้ก่อน ก็ทำได้ หากคิดในใจว่ามีธุระยุ่งยาก ไม่ใคร่มีเวลา ก็ต้องพยายามปรับตัวปรับใจ พัฒนาตนเรื่องเวลาเสียใหม่ แล้วจะประสบความสำเร็จ

๘. เพิ่มคุณค่าด้วยการใช้ความคิดริเริ่ม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะทำให้งานเขียนมีคุณค่า งานเขียนที่มีแต่ข้อเท็จจริงเท่านั้นมีคุณค่าน้อย เพราะใครๆ ก็ทราบเรื่องนั้นอยู่แล้ว แต่ถ้าเพิ่มเติมข้อคิด ปรัชญา หรือแนวความคิด วิพากษ์วิจารณ์ลงไปด้วยก็จะทำให้ผลงานนั้นมีคุณค่ายิ่งขึ้น งานประพันธ์ก็เช่นเดียวกัน คนที่มีความสามารถในการประพันธ์ก็อาจจะเขียนชมธรรมชาติสถานที่ใดไพละพอกๆ กัน แต่ผู้ประพันธ์ที่สามารถแทรกแนวคิดปรัชญาที่มีคุณค่าแก่สังคมลงไปด้วยจะเด่นดังกว่า ตัวอย่างก็มีให้เห็นอยู่มาก เช่น อังคาร กัลยาณพงศ์, ประคิม ชุมสาย ณ อยุธยา ศิลปินแห่งชาติ ผลงานของท่านเป็นที่ประทับใจเพราะแทรกความคิดสร้างสรรค์ไว้เป็นอันมาก

๙. ตรวจแก้ไขเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ งานเขียนที่ดีผู้เขียนจะต้องตรวจทาน

แก้ไขเพิ่มเติมตลอดเวลาที่เขียน การแก้ไขตรวจทานจะทำให้ได้งานเขียนที่ถูกต้อง สมบูรณ์ไม่ผิดพลาด ในขณะเดียวกันก็ยังช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดใหม่ๆ ในการเขียน งานอื่นๆ ต่อไปด้วย Raimes และ Krashen ได้รวบรวมผลงานวิจัยแล้วได้ข้อค้นพบ ที่สอดคล้องกันว่าผู้ที่เขียนเก่งจะแก้ไขตรวจทานงานเขียนของตนตลอดเวลา

การเขียนที่ควรฝึกฝนเพื่อให้เขียนได้ดี ได้แก่

๑. การเขียนอนุทิน
๒. การเขียนอัตชีวประวัติ
๓. การบันทึก
๔. การเขียนแนะนำหนังสือ
๕. การเขียนแนะนำเพลง
๖. การเขียนแนะนำการแสดง
๗. การเขียนเล่าประสบการณ์
๘. การเขียนแสดงความรู้สึก อารมณ์ และความประทับใจต่างๆ
๙. การเขียนนำเที่ยว
๑๐. การเขียนบทวิจารณ์
๑๑. การเขียนบทความ

การใช้ภาษาในการเป็นโฆษกและพิธีกร

เด็กไทยสมัยนี้	ดูท่าทีเก่งเหลือใจ
จะทำสิ่งใดใด	ก็ทำได้น่าชื่นชม
เรียนเด่นเล่นก็ดี	ทั้งดนตรีที่เหมาะสม
เล่นละครพูดคำคม	สมกับที่เป็นเด็กไทย
โฆษกพิธีกร	สมัยก่อนทำไม่ได้
จึงควรศึกษาไว้	ทำให้ได้ตามหลักการ
เสียงดังต้องฟังชัด	ต้องเจนจัดการสื่อสาร
ภาษาใช้ถูกกาล	ทั้งบุคคลและสังคม
หน้าตาต้องสดใส	ในดวงใจต้องรื่นรมย์
ผู้ฟังและผู้ชม	จะสรรเสริญว่าเก่งจริง
แต่งกายทะมัดทะแมง	ใช้ศัพท์แสงที่ดียิ่ง
มั่นใจไม่ประวิง	ทำทุกสิ่งได้ง่ายดาย

การใช้ภาษาไทยเพื่อการแสดงหรือการพูดสั้นๆ เช่น การทำหน้าที่เป็นโฆษกหรือพิธีกรในโอกาสต่างๆ ก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการแสดงออกทางภาษาด้านอื่นๆ เพราะในงานหรือในพิธีการต่างๆ นั้นจะต้องมีบุคคลผู้หนึ่งเป็นผู้ทำให้งานหรือพิธีการนั้นดำเนินไปด้วยดีและมีระเบียบเป็นที่พอใจของผู้ที่มาร่วมงานทุกฝ่าย โฆษก หรือ พิธีกร จะเป็นตัวกลางหรือผู้ประสานงานระหว่างผู้ที่ได้รับเชิญมาพูดหรือมาแสดงแก่ผู้ฟังหรือผู้ชม โฆษกหรือพิธีกรจะเป็นผู้กล่าวแนะนำเรื่องที่จะพูดหรือแสดง สาเหตุที่มีการพูดการแสดงนั้นๆ แนะนำผู้พูดหรือผู้แสดงต่อผู้ฟังผู้ชม และกล่าวขอบคุณ ในนามของผู้ฟังหรือผู้ชมทั้งหมด เนื่องจากโฆษกหรือพิธีกรเป็นบุคคลคนแรกที่จะออกมาแสดงตัว มาพูดแสดงออกต่อหน้าคนเป็นจำนวนมากก่อนผู้อื่น การแสดงออกทาง

ภาษาของโฆษกหรือพิธีกรจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะจะช่วยให้บรรยากาศของงานเริ่มขึ้นอย่างน่าประทับใจ การทำหน้าที่โฆษกหรือพิธีกรนี้อาจจะต้องเป็นภาระหน้าที่ของบุคคลเช่นเราท่านในวันใดวันหนึ่งก็ได้ จึงควรที่จะได้เตรียมตัวฝึกฝนให้พร้อม เมื่อได้รับหน้าที่อย่างฉับพลันทันด่วนจะได้ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ของโฆษก

โฆษกมีบทบาทและหน้าที่ดังต่อไปนี้คือ

๑. ดำเนินการให้การพูดการแสดงในงานหรือในพิธีการนั้นๆ ดำเนินไปโดยเรียบร้อย มีระเบียบ มีขั้นตอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

๒. สร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรไมตรีและความเป็นกันเองระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังหรือผู้ชม ในตอนนั้นทั้งสองฝ่ายจะยังเป็นผู้แปลกหน้าของกันและกัน มีความห่างเหินกันพอสมควร แต่ด้วยคารมอันคมคายของโฆษกจะทำให้บรรยากาศค่อยๆ คลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น มีความเป็นกันเองมากขึ้น

๓. เริ่มพูดด้วยการกล่าวถึงเรื่องที่จะพูดหรือการแสดงนั้นๆ พูดแสดงความสำคัญของเรื่องที่จะพูดหรือแสดงนั้นๆ อย่างชัดเจนและรวบรัด

๔. แนะนำองค์ปาฐก ผู้อภิปราย หรือผู้แสดง ด้วยการกล่าวถึงชื่อนามสกุล ตำแหน่งงาน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับเรื่องหรือการแสดงนั้นๆ นอกจากนั้นควรกล่าวถึงความสามารถพิเศษหรือความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ด้วย

๕. แจ้งให้ผู้ฟังทราบถึงวิธีการที่จะใช้ในการบรรยาย อภิปราย หรือการแสดงนั้น เป็นต้นว่า ในการบรรยายหรือการแสดงนั้นจะเปิดโอกาสให้ผู้ฟังหรือผู้ชมซักถาม หรือแสดงความคิดเห็นในตอนท้ายของรายการด้วย

๖. กล่าวสรุปเรื่องที่บรรยายหรือแสดงไปแล้วอย่างสั้นๆ รวบรัด แต่ถ้าต้องการเน้นประเด็นสำคัญๆ ของเรื่องใดเรื่องหนึ่งก็ควรเน้นด้วย ในกรณีที่ผู้พูดกล่าวสรุปในตอนท้ายของการบรรยายแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องเน้นประเด็นสำคัญซ้ำอีก ควรพูดสรุปสั้นๆ เท่านั้น

๗. กล่าวขอบคุณผู้พูดผู้แสดงแทนผู้ฟังและผู้ชมทั้งหมด

๘. ประกาศให้ผู้ฟังทราบว่าจะมีรายการใดต่อไปอีก แต่ถ้าไม่มีก็กล่าวปิดรายการ ถ้าเป็นงานเลี้ยงงานสังสรรค์งานฉลองก็เชิญผู้ฟังให้รับประทานอาหาร ฟังดนตรีหรือสังสรรค์กันต่อไป

บทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ของพิธีกร

พิธีกรจะปฏิบัติหน้าที่คล้ายๆ กันกับโฆษก ต่างกันที่ว่าพิธีกรจะปฏิบัติหน้าที่ในงานที่ค่อนข้างจะเป็นพิธีการ และมีผู้พูดมากกว่าหนึ่งคนขึ้นไป พิธีกรจึงควรจะได้ทราบก่อนลงมือปฏิบัติงานว่า จะมีผู้พูดทั้งหมดกี่คน ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับผู้พูดทุกคน เพื่อที่จะได้แนะนำได้ถูกต้อง เชื่อมโยงความคิดและเรื่องราวระหว่างผู้พูดทุกคนให้ต่อเนื่องกัน พิธีกรมีบทบาทและหน้าที่ที่ควรปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับผู้พูดทุกคน ทั้งในเรื่องชื่อ นามสกุล คุณวุฒิ ตำแหน่งงาน และความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ
๒. พบปะกับผู้พูดก่อนเริ่มรายการ เพื่อทำความตกลงเกี่ยวกับเรื่องและเวลาที่แต่ละคนจะพูด
๓. ถ้าเป็นการอภิปรายและพิธีกรทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการอภิปรายด้วย ควรมีการประชุมปรึกษาหารือกันก่อน เพื่อแบ่งหัวข้อการอภิปราย อย่างน้อยควรจะได้พบปะตกลงกันก่อนเริ่มการอภิปราย
๔. ดำเนินการพูด อภิปราย หรือการแสดงให้เห็นไปโดยเรียบร้อยมีระเบียบ
๕. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้พูดหรือผู้แสดงกับผู้ฟัง รวมทั้งสร้างบรรยากาศด้วยการใช้วาจาศิลป์
๖. เสนอเรื่องที่จะพูดหรือแสดงแก่ผู้ฟัง กล่าวถึงขอบเขตและความสำคัญอย่างสั้นๆ รวบรัด
๗. แนะนำผู้พูดหรือผู้แสดงแก่ผู้ฟัง กล่าวถึงชื่อ นามสกุล วุฒิ ตำแหน่งงาน และคุณสมบัติที่เด่นๆ พยายามโยงลักษณะของผู้พูดให้สัมพันธ์กับเรื่องที่จะพูด
๘. กล่าวสรุปอย่างรวบรัดและเชิญผู้ฟังให้แสดงความคิดเห็นหรือซักถามข้อข้องใจต่างๆ
๙. กล่าวขอบคุณผู้พูด ผู้แสดง ผู้ฟัง รวมทั้งผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดรายการทั้งหมด

การใช้ภาษาของโฆษกหรือพิธีกร

เนื่องจากโฆษกหรือพิธีกรมีบทบาทสำคัญที่ช่วยให้การพูดหรือการแสดงประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการใช้ภาษาของโฆษกหรือพิธีกรจึงมีความสำคัญมาก การที่จะดำเนินการได้ดี โฆษกหรือพิธีกรจะต้องใช้ภาษาพูดที่เรียกว่า วัจนภาษา และภาษาที่ไม่ใช่ภาษาพูดที่เรียกว่า อวัจนภาษา ดังกล่าวมาแล้ว จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เป็นโฆษกหรือพิธีกรดังต่อไปนี้

๑. ท่วงทีท่าทาง การที่เดินขึ้นไปบนเวทีควรเป็นไปอย่างสุภาพ แต่มีความองอาจและสง่าอยู่ในที แสดงให้ผู้ฟังเห็นว่าโฆษกกำลังมีเรื่องสำคัญที่จะมาแจ้งให้ทราบ

๒. การกล่าวปฏิสันถารผู้ฟัง ควรใช้ถ้อยคำให้เหมาะสม ยกย่องให้เกียรติผู้ฟัง ใช้ภาษาที่สุภาพ ในขณะเดียวกันก็ใช้ถ้อยคำข้อความที่สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรไมตรี เช่น “เพื่อนๆ ที่รักทั้งหลาย.....” “ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ.....” “ท่านพ่อแม่พี่น้องที่รักทั้งหลาย.....”

๓. การกล่าวนำ ควรกล่าวให้ทราบว่ามีการพูดหรือการแสดงเรื่องอะไร เหตุใดจึงมีการพูดหรือการแสดงนั้นๆ ขึ้น ควรใช้ภาษาที่กะทัดรัด ชัดเจน สุภาพ เป็นกันเอง แต่ขณะเดียวกันก็มีความจริงจัง อนาคตอยู่ในที เพราะจะทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าจะเรื่องที่ฟังได้ฟังหรือขมนั้นน่าสนใจ เกิดความกระตือรือร้นที่จะได้ฟังหรือชมต่อไป ตัวอย่างเช่น

ท่านอาจารย์ที่เคารพและเพื่อนๆที่รักทั้งหลาย วันนี้ ชุมชนภาษาไทยมีความยินดีอย่างยิ่งที่จะได้เสนอการบรรยายและการแสดงเรื่อง ‘สุนทรภู่ครูกลอนอักษรศรี’ การที่เราจัดรายการวันนี้ขึ้นก็เพื่อเป็นการรำลึกถึงกวีไทยผู้ยิ่งใหญ่ของเรา เพราะอีกเพียง ๓ วันเท่านั้นก็จะถึงวันสุนทรภู่แล้ว ในวันนั้นนอกจากการบรรยายแล้ว ยังมีการแสดงประกอบด้วยอีก ๒ รายการ คือรำสวัสดีรักษา และการเชิดหุ่นเรื่องพระอภัยมณี ตอนพระอภัยมณีพบกับสามพราหมณ์

๔. การกล่าวแนะนำผู้พูดหรือผู้แสดง ควรกล่าวให้ดังชัดเจน ชัดถ้อยชัดคำ แนะนำชื่อ นามสกุล ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ และความชำนาญพิเศษ น้ำเสียงที่แสดงออกควรแสดงความยกย่อง ภาษาที่ใช้ควรให้พอเหมาะ ไม่เป็นการยกยอจนเกินไป ตัวอย่างเช่น

วิทยากรที่จะเป็นผู้บรรยายเรื่อง ‘สุนทรภู่ครูกลอนอักษรศรี’ ในวันนี้ คือศาสตราจารย์ ดร. ชี้อภัย กอบวิริยะ ท่านเป็นอาจารย์สอนวรรณคดีอยู่ที่มหาวิทยาลัยรัตนโกสินทรราช ท่านได้ศึกษาวิจัย เขียนหนังสือและบทความต่างๆ เกี่ยวกับสุนทรภู่ไว้มาก นอกจากนั้นท่านยังได้บันทึกภาพและข้อความต่างๆ ไว้ในรูปของสไลด์อีกด้วย เพราะฉะนั้นในการบรรยาย

วันนี้ ท่านจะได้ชมสไลด์ประกอบการบรรยายด้วย ขอเรียนเชิญ
ศาสตราจารย์ ดร. ชีอัสตย์ กอบวิริยะ ค่ะ

๕. การกล่าวสรุปในตอนท้าย ควรกระชับสั้นๆ ในตอนที่กล่าวขอบคุณ
ผู้พูดหรือผู้แสดงนั้น ควรใช้ถ้อยคำและสีหน้าท่าทางที่แสดงให้ทั้งผู้พูดและผู้ฟังเห็นว่า
ได้รับประโยชน์และมีความซาบซึ้งในความร่วมมือของวิทยากรอย่างแท้จริง คำพูด
อาภักดิ์ปรีชา น้ำเสียงและสีหน้า ควรสอดคล้องกันเป็นอย่างดีด้วย ตัวอย่างเช่น

ท่านก็ได้ฟังการบรรยายเรื่อง ‘สุนทรภู่ครูกลอนอักษรศรี’
จบลงแล้ว ทุกท่านคงจะได้เห็นแล้วนะคะว่า สุนทรภู่กวีเอกของ
เรามีความเปรี๊ยะปราดสามารถในการแต่งกลอนมากเพียงใด ชุมชม
ภาษาไทยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของศาสตราจารย์ ดร. ชีอัสตย์
กอบวิริยะ เป็นอย่างยิ่งที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่ามาบรรยาย
ให้พวกเราฟัง และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ในโอกาสนี้
ด้วย พวกเราหวังเป็นอย่างยิ่งว่าในโอกาสต่อไปท่านคงกรุณา
บรรยายให้พวกเราฟังอีก ขอขอบพระคุณค่ะ

๖. ถ้อยคำที่ใช้ควรเป็นภาษาที่ทำให้ผู้ฟังเห็นภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิด
ความรู้สึกคล้อยตามไปด้วย และควรออกเสียงคำควบกล้ำให้ชัดเจน

การกล่าวแนะนำผู้พูด

ในโอกาสที่มีการบรรยายหรือการอภิปรายที่เป็นทางการนั้น ตามปกติแล้ว
องค์ปาฐกหรือคณะผู้อภิปรายจะไม่เริ่มการบรรยายหรืออภิปรายจนกว่าจะมีผู้กล่าว
แนะนำและเชิญให้พูด ผู้ที่ทำหน้าที่แนะนำผู้พูดมักจะเป็นประธานหรือผู้ที่มีเกียรติ
ในงานนั้น โฆษกจะเป็นผู้เชิญผู้มีเกียรติให้กล่าวแนะนำผู้พูด ประธานหรือผู้มีเกียรติ
จะกล่าวแนะนำผู้พูดสั้นๆ ใช้เวลาประมาณ ๓-๕ นาที ใช้คำพูดที่ค่อนข้างเป็นทางการ
หรือกึ่งทางการ แต่ตามที่ปฏิบัติกันโดยทั่วไป ในการประชุมสัมมนาในระดับชาติหรือ
ระดับนานาชาติที่บรรยากาศของการประชุมเป็นพิธีการ หรือเน้นระเบียบแบบแผนอย่าง
แท้จริง จึงจะให้ประธานในที่ประชุมเป็นผู้กล่าวแนะนำองค์ปาฐกหรือคณะผู้อภิปราย
ถ้าเป็นการบรรยายหรืออภิปรายโดยทั่วๆ ไปแล้ว ก็มักจะมอบให้โฆษกหรือพิธีกร
เป็นผู้แนะนำ เพราะจะทำให้บรรยากาศไม่เคร่งเครียด มีความเป็นกันเองยิ่งขึ้น
การกล่าวแนะนำผู้พูดควรดำเนินการดังนี้

๑. ผู้ที่จะกล่าวแนะนำผู้พูดควรจะได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับผู้แสดง

ปาฐกถาหรือผู้อภิปรายแต่ละคนให้ได้รายละเอียดครบถ้วน ทั้งชื่อนามสกุล วุฒิการศึกษา สถาบันที่สำเร็จการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน ตลอดจนความสามารถและความชำนาญพิเศษ การที่จะได้ข้อมูลมานั้นอาจจะซักถามจากบุคคล ที่รู้จักผู้พูดหรืออาจจะให้ผู้พูดกรอกข้อความเกี่ยวกับตนเองในแบบฟอร์มที่เตรียมไว้ก็ได้ สิ่งที่สำคัญก็คือต้องพยายามให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน ไม่ควรให้เกิดการผิดพลาดขึ้นได้

๒. เวลาที่เดินออกไปยืนบนเวทีหรือต่อหน้าที่ประชุม ควรแสดงกิริยาท่าทางสุภาพ แต่ควรให้มีความสง่าและองอาจอยู่ในที่ เพราะจะเป็นการสร้างภาพประทับใจให้แก่ที่ประชุมเป็นอย่างดี

๓. เริ่มพูดถึงเรื่องที่จะบรรยายหรืออภิปรายนั้นๆ แสดงความสำคัญของเรื่องโดยกล่าวถึงเหตุผลที่ทำให้เกิดมีการบรรยายหรืออภิปรายเรื่องนี้ขึ้นอย่างสั้นๆ และรวบรัด

๔. แนะนำผู้พูดโดยกล่าวถึงชื่อ นามสกุล วุฒิการศึกษา ตำแหน่งงาน สถานที่ทำงาน ความเชี่ยวชาญพิเศษ และประสบการณ์ต่างๆ พยายามเชื่อมโยงประสบการณ์กับเรื่องที่จะพูด ทั้งนี้เพื่อนำให้ผู้ฟังได้ทราบถึงความสำคัญของผู้พูด เป็นการสร้างความประทับใจให้กับผู้ฟัง ก่อนที่จะมีการพูดควรกล่าวสรรเสริญผู้พูดอย่างแยบคายบ้างพอสมควร แต่อย่ายกย่องให้มากจนเกินไป จนกลายเป็นยกยอ เพราะจะทำให้ผู้พูดเกิดความกระดากเกริ่น การกล่าวแนะนำนี้ควรใช้เวลาสั้นๆ ไม่ควรเกิน ๕ นาที เพราะถ้าพูดยาวเกินไปผู้ฟังจะเกิดความเบื่อหน่าย ทำให้เรื่องที่จะพูดต่อไปไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร

๕. ในขณะที่กล่าวแนะนำผู้พูดนั้น ควรพยายามสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองด้วยการใช้ภาษาสำนวนที่คมคาย โน้มน้าวจิตใจผู้ฟังให้ศรัทธาเลื่อมใสในตัวผู้พูด พยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ฟังกับผู้พูด ซึ่งถ้าทำได้สำเร็จพอสมควรในตอนนี้นับว่าเป็นการเริ่มต้นรายการพูดที่ดีมาก ข้อควรระวังก็คือ ไม่ควรพูดเพลินจนเกินไปถึงเรื่องส่วนตัวของผู้พูด เพราะเป็นการทำลายบรรยากาศในการพูดได้เหมือนกัน

ตัวอย่าง

ท่านคณาจารย์และเพื่อนๆ ที่รักทั้งหลาย วันนี้ขุมนุม
ยุวเกษตรกรมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้จัดให้มีการบรรยายเรื่อง
'พิษของยาม่าแมลงในผัก' ขึ้น ท่านจะเห็นได้ว่าการบริโภคผัก

ในปัจจุบันจะต้องพิถีพิถันเป็นพิเศษ มิฉะนั้นอาจจะเป็นอันตรายถึงชีวิตได้ ดังข่าวที่เรามักจะได้รับฟังอยู่เสมอๆ วิทยาการของเราในวันนี้ คือคุณลิน นำชัย ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเกษตรกรรม ท่านผู้สำเร็จปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ท่านมีประสบการณ์ในการให้คำแนะนำแก่ประชาชนในด้านเกษตรกรรมในจังหวัดต่างๆ มาแล้วถึง ๑๒ ปี วิทยาการผู้นี้มีความห่วงใยในสวัสดิภาพของประชาชนเกี่ยวกับการบริโภคผักเป็นอย่างมาก การที่ท่านกรุณารับเชิญมาพูดในวันนี้ นับว่าเป็นโชคดีของเราเป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านผู้อำนวยการบรรยายได้เลยค่ะ

การกล่าวขอบคุณผู้พูด

เมื่อผู้แสดงปาฐกถาหรือคณะผู้อภิปรายพูดเสร็จแล้ว ผู้กล่าวแนะนำจะเป็นผู้กล่าวขอบคุณผู้พูด ซึ่งควรดำเนินการดังนี้

๑. กล่าวขอบคุณและกล่าวถึงความสำคัญของเรื่องที่องค์ปาฐกหรือคณะผู้อภิปรายพูดไปอย่างสั้นๆ
๒. เน้นให้ที่ประชุมและผู้พูดเห็นว่า ผู้ฟังได้รับประโยชน์จากการฟังครั้งนี้เป็นอย่างมาก
๓. แสดงความซาบซึ้งด้วยการกล่าวเชื้อเชิญผู้พูดไว้ล่วงหน้าว่าในโอกาสหน้าคงจะได้รับความกรุณาจากผู้พูดอีก
๔. อาจขอร้องให้ผู้ฟังปรบมือให้แก่ผู้พูดอีกครั้ง เป็นการแสดงความขอบคุณ
๕. กล่าวขอบคุณอีกครั้งหนึ่ง

การใช้ภาษาของโฆษกวิทยุและโทรทัศน์

วิทยุและโทรทัศน์เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เราได้รับฟังข่าวสารความรู้และความบันเทิงอยู่เป็นประจำ ทั้งๆ ที่เป็นที่ยอมรับกันอยู่โดยทั่วไปแล้วว่า ภาษาที่ใช้ทางวิทยุและโทรทัศน์ควรจะเป็นตัวอย่างที่ดีในด้านการใช้ภาษาแก่เยาวชนและบุคคลโดยทั่วไป แต่ปรากฏว่าการใช้ภาษาของสื่อมวลชนประเภทนี้ได้รับการพิถีพิถันและเอาใจใส่ในน้อยที่สุด ต่างจากสถานีวิทยุโทรทัศน์ในต่างประเทศบางแห่งที่เข้มงวดกวดขันและเคร่งครัดต่อการใช้ภาษาในโทรทัศน์อย่างแท้จริง เพราะภาษาที่ใช้ทางสื่อมวลชนประเภทนี้มีอิทธิพลต่อการใช้ภาษาของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเยาวชน

เป็นอย่างมาก ยิ่งภาษาที่ใช้ในการโฆษณาด้วยแล้วมักจะติดตาตรึงใจผู้ชมและผู้ฟัง และมักจะนำไปใช้กันในชีวิตประจำวันจนติดปาก ทั้งๆ ที่ภาษาเหล่านั้นมีรูปแบบ เช่น กลิ่นสะอาด เล็กดีรสโต เป็นต้น จึงสมควรที่จะให้ความสนใจและศึกษาถึงการใช้ภาษาทางวิทยุและโทรทัศน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาของโฆษกและพิธีกรไว้บ้าง

เนื่องจากโฆษกและพิธีกรทางวิทยุและโทรทัศน์เป็นผู้ส่งสารที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนเป็นอย่างมาก จึงควรที่จะได้ใช้ภาษาให้ถูกต้องตามแบบแผน เป็นตัวอย่างในการใช้ภาษาที่ดี สำหรับโฆษกพิธีกรทางวิทยุนั้นใช้วจนภาษาเป็นสิ่งสำคัญ แต่โฆษกและพิธีกรทางโทรทัศน์ต้องปรากฏตัวสื่อสารกับผู้ชมทั้งในด้านวจนภาษาและอวัจนภาษา จึงจำเป็นที่จะต้องได้รับการฝึกฝนและเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาพอสมควร จึงจะสามารถใช้ภาษาปฏิบัติหน้าที่โฆษกหรือพิธีกรได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอในการใช้ภาษาของโฆษกหรือพิธีกรทางวิทยุและโทรทัศน์มีดังนี้

๑. เนื้อหาสาระของข่าวสารหรือความรู้ โฆษกหรือพิธีกรทางวิทยุและโทรทัศน์ควรเสนอเนื้อหาที่มีประโยชน์ต่อคนหมู่มากในเชิงสร้างสรรค์ ข่าวใดแม้เป็นข่าวใหญ่แต่ลามกอนาจารผิดศีลธรรมและขัดต่อวัฒนธรรมอันดีงามควรละเว้น

๒. การเรียบเรียงประโยคและการใช้ถ้อยคำ โฆษกหรือพิธีกรควรใช้ภาษาให้ถูกต้องตามระเบียบของภาษา แม้แต่จะนำข่าวจากหนังสือพิมพ์มาอ่านก็ต้องปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง เช่น หนังสือพิมพ์พาดหัวข่าวว่า ๕ โจรบุกปล้นร้านทอง ก็ควรเปลี่ยนเป็น โจร ๕ คนบุกปล้นร้านทอง เป็นต้น

๓. สำนวนภาษา โฆษกหรือพิธีกรควรใช้ภาษาในการเสนอข่าวสาร ความรู้ และความบันเทิงต่างๆ ที่เป็นแบบแผน ทางกร หรือกึ่งทางการ ไม่ใช่ภาษาตลาดๆ มีผู้เข้าใจผิดว่าการใช้ภาษาตามสบายเป็นแบบแผนเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ฟัง ความเข้าใจนี้ไม่ถูกต้องอย่างยิ่ง

๔. น้ำเสียงในการพูด ควรพูดด้วยน้ำเสียงนุ่มนวล ชัดเจน จังหวะในการอ่านการพูดไม่ช้าหรือเร็วเกินไป เน้นที่คำหรือข้อความสำคัญ สอดใส่อารมณ์และความรู้สึกไปตามเรื่องที่อ่านหรือพูดนั้นด้วย ความหนักเบาของเสียงก็มีความสำคัญ ถ้าเป็นเรื่องจริงจังก็อาจจะใช้เสียงหนักแน่น ถ้าเป็นเรื่องเศร้าหรือเรื่องอ่อนโยนก็อาจจะใช้เสียงเบาหรือเสียงกระเสาะเล็กน้อย ผู้ฟังจะเกิดอารมณ์คล้อยตามไปด้วย การออกเสียง ร ล และตัวควบกล้ำต้องชัด

๕. ท่วงทีท่าทาง ในกรณีที่โฆษกหรือพิธีกรทางโทรทัศน์ ควรมีท่วงทีท่าทางที่สวยงาม แต่มีความองอาจอยู่ในที่ ทำนั่งทำยืนเหมาะสม

การสนทนาในที่สาธารณะ

เนื่องในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการได้เจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว ประชาชนทั้งที่เป็นผู้ใหญ่และเด็กต่างก็มีความสนใจในการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการเป็นอย่างมาก หน่วยงานหรือสมาคมทางวิชาชีพจึงมักจะจัดรายการเผยแพร่ความรู้ขึ้นเป็นประจำ การบรรยายเพื่อเผยแพร่ความรู้ในอดีตได้รับความนิยมน้อย เพราะบรรยากาศมักจะดำเนินไปอย่างเรียบๆ ง่าย ๆ ผู้จัดรายการจึงพยายามปรับปรุงด้วยการใช้การอภิปรายแบบต่างๆ เป็นวิธีการเผยแพร่ความรู้ นอกจากการอภิปรายแล้ว การสนทนาก็เป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมมากอีกวิธีหนึ่ง ได้รับความนิยมและความนิยมน้อยกว่าสูง เพราะจะมีปฏิริยาโต้ตอบระหว่างคู่สนทนาหรือผู้สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์ตลอดเวลา ทำให้บรรยากาศคึกคักน่าสนใจขึ้น รายการสนทนาทางวิทยุโทรทัศน์มีหลายรายการด้วยกัน เช่น รายการสนทนาปัญหาบ้านเมือง รายการสนทนาประชาธิปไตย รายการเวทีชาวบ้าน เป็นต้น บางรายการนอกจากวิทยากรหรือผู้ทรงคุณวุฒิจะสนทนากันต่อหน้าประชุมชนแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็น หรืออาจโทรศัพท์มาถามหรือแสดงความคิดเห็นได้อีกด้วย

การสนทนาในที่ประชุมสาธารณะหมายถึงการที่บุคคลสองคนหรือมีจำนวนมากกว่านั้นนั่งสนทนาบนเวทีต่อหน้าผู้ฟังเป็นจำนวนมาก คู่สนทนาหรือกลุ่มผู้สนทนาจะสนทนาซักถามปัญหาต่างๆ จากกันและกัน เป็นการผลัดกันพูดผลัดกันฟัง การพูดนั้นอาจจะเป็นการสนทนากันตามสบายอย่างไม่มีแบบแผน หรือจะเป็นการสนทนาอย่างจริงจังเป็นทางการก็ได้ ในบางกรณีหากมีผู้สนทนาหลายคน อาจมีคนใดคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนาก็ได้ เพราะจะช่วยทำให้รายการสนทนาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งที่สำคัญก็คือเป็นการสนทนาแลกเปลี่ยนแสดงความรู้ ความคิดเห็นในแง่มุมต่างๆ ต่อหน้าผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังได้รับความรู้และได้ทราบความคิด

หลายๆ แนว ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดความคิดหรือเกิดคำถามขึ้นในใจ บางครั้งอาจจะลึกถึงปัญหาต่างๆ ทั้งที่เป็นปัญหส่วนตัว ปัญหาสังคม การศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง ปัญหาสุขภาพของประชาชนโดยทั่วๆ ไปก็ได้ หลังจากการสนทนาเสร็จสิ้นลงแล้ว หากมีปัญหายังค้างอยู่ในใจก็อาจไปศึกษาหาความรู้จากตำรา หนังสือ การวิจัย หรือไต่ถามผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆ ต่อไปอีกก็ได้

การสนทนาทางวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์

นอกจากการสนทนาบนเวทีแล้วยังนิยมจัดให้มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในด้านต่างๆ ทางวิทยุกระจายเสียงหรือทางโทรทัศน์อีกด้วย เรื่องที่สนทนามักจะเป็นเรื่องหรือปัญหาต่างๆ ที่อยู่ในความสนใจของประชาชน เช่น เรื่องเกี่ยวกับการจราจร ความมั่นคงของประเทศ เศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รายการที่อยู่ในความสนใจ ได้แก่ สนทนาปัญหามลพิษในเมือง สนทนาประชาธิปไตย รายการมองต่างมุม รายการเวทีชาวบ้าน เป็นต้น ส่วนมากมักจะเชิญผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมสนทนา และมีบุคคลหนึ่งทำหน้าที่พิธีกรเป็นผู้ซักถาม เมื่อการสนทนาดำเนินไปได้สักระยะหนึ่ง อาจเปิดโอกาสให้ผู้ฟังโทรศัพท์ไปถามหรืออาจมีการเขียนจดหมายไปถามล่วงหน้าก่อนก็ได้ รายการสนทนาทางวิทยุโทรทัศน์เช่นนี้จะมีผู้ฟังเป็นจำนวนมาก ผู้ฟังจะได้รับความรู้ต่างๆ ได้ฟังความคิดเห็นทรรศนะต่างๆ อย่างเต็มที่ ในขณะที่ฟังก็จะเกิดความคิดเกิดคำถามขึ้นในใจเป็นการประเทืองปัญญา ถ้าต้องการแสดงทรรศนะของตนก็อาจโทรศัพท์ไปแสดงความคิดเห็นได้

บทบาทของคู่สนทนาในที่ประชุมสาธารณะ

บทบาทของคู่สนทนามีดังนี้คือ ศึกษาปัญหา ศึกษาคู่สนทนาให้ได้ความเตรียมคำถามให้พร้อมสรรพ เรียงลำดับความสำคัญ แบ่งปันการสนทนา ขจัดปัญหาด้วยการวางแผนให้ดี มีกลวิธีมีพลัง เป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี มีการใช้เวลาที่เหมาะสมเสนอข้อคิดคำคมวิธีแก้ปัญหา แสดงภูมิปัญญาด้วยการใช้ภาษาให้ถูกต้อง รายละเอียดดังนี้

๑. ศึกษาปัญหา ศึกษาเรื่องราวหรือปัญหาที่จะนำมาเป็นหัวข้อการสนทนาอย่างละเอียด ด้วยการรวบรวมความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ที่ตนเองมีอยู่แล้ว ศึกษาหาความรู้จากการอ่านตำรารับตำรา หรือสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆ หากรวบรวมสถิติหรือตัวเลขต่างๆ ไว้ใช้ประกอบการสนทนาด้วย ก็จะทำให้การสนทนามุ่งสนใจและมีคุณค่ายิ่งขึ้น สำหรับรายการที่มีการถามปัญหาสดๆ โดยไม่ได้เตรียมมาก่อน

คู่สนทนาควรจะเป็นผู้ที่รอบรู้ หมั่นศึกษาหาความรู้ หมั่นฝึกการแก้ปัญหาอยู่เสมอ จะทำให้การสนทนามีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

๒. ศึกษาคู่สนทนาให้ได้ความ พิธีกรและคู่สนทนาควรจะศึกษาผู้ที่มาร่วมสนทนาด้วยว่ามีความสนใจ ความสามารถพิเศษ หรือความเชี่ยวชาญในศาสตร์ต่างๆ ในด้านใดบ้าง ทั้งนี้เพื่อการสนทนาจะได้ดำเนินไปด้วยดี การซักถามหรือโต้ตอบปัญหาต่างๆ จะได้ตรงประเด็นและตรงตามความสนใจ ความสามารถของคู่สนทนาทำให้คู่สนทนาสามารถแสดงความรู้และแนวคิดที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังอย่างเต็มที่

๓. เตรียมคำถามให้พร้อมสรรพ ผู้ทำหน้าที่เป็นพิธีกรหรือผู้ซักถาม ควรจะเตรียมคำถามไว้ให้พร้อม ทำรายการคำถามไว้ให้เรียบร้อย คำถามนั้นๆ อาจจะมาจากประเด็นปัญหาที่คู่สนทนาดำเนินขึ้นเอง หรืออาจจะรวบรวมปัญหามาจากคำถามที่ผู้ฟังส่งมาก็ได้

๔. เรียงลำดับความสำคัญ การสนทนาที่ดีจะต้องมีการจัดคำถามไว้อย่างเป็นระเบียบระบบ เป็นการจัดลำดับตามความสำคัญก่อนหลังไว้ด้วย คำถามย่อยๆ ควรให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่องของการสนทนา เช่น ถ้าจะสนทนากันเรื่องปัญหามลภาวะ คำถามย่อยๆ ก็ควรเป็นเรื่องของมลภาวะ ไม่ออกไปนอกประเด็น การสนทนาจะได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ผู้ฟังก็จะได้รับความรู้ เกิดความคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างละเอียดชัดเจน

๕. แบ่งปันการสนทนา ในการสนทนาในที่ประชุมสาธารณะไม่ว่าจะเป็นบนเวทีหรือทางวิทยุโทรทัศน์ คู่สนทนาจะต้องระมัดระวังที่จะแบ่งปันการสนทนา มีการพูดจาโต้ตอบกันให้ได้สัดส่วน ไม่ควรผูกขาดการสนทนาหรือการพูดแต่เพียงผู้เดียว จะต้องมีการโต้ตอบกันให้ถูกจังหวะอันควร

๖. ขจัดปัญหาด้วยการวางแผนให้ดี คู่สนทนาควรจะได้วางแผนร่วมกันอย่างดีว่า การสนทนาควรมีขอบเขตกว้างขวางเพียงใด ควรจะถามคำถามใดบ้าง ถามคำถามใดก่อนหลัง เวลาที่ใช้ในการสนทนาทั้งหมดควรเป็นเท่าใด ซึ่งตามปกติแล้วมักจะใช้เวลาสนทนากันประมาณ ๓๐ นาทีถึง ๑ ชั่วโมง และใน ๑ ชั่วโมงนั้น มักจะเปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถามประมาณ ๑๐-๒๐ นาที

๗. มีกลวิธีมีพลัง คู่สนทนาจะต้องเตรียมกลวิธีในการพูดอย่างฉลาด และมีไหวพริบ คู่สนทนาควรจะได้เตรียมวิธีการพูดที่จะนำคู่สนทนาเข้าสู่เป้าหมายตามที่ได้ตั้งไว้ เมื่อการสนทนาดำเนินไปควรระมัดระวังให้การสนทนานั้นตรงประเด็น ไม่ไขว้เขว จึงต้องมีศิลปะในการพูดที่มีประสิทธิภาพ โดยพยายามใช้คำถาม ใช้ข้อความและประโยคให้ต่อเนื่องกัน

๘. เป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี กล่าวคือเมื่อคู่สนทนาพูดก็ควรฟังอย่างตั้งใจ มีมารยาทในการฟัง ไม่ขัดคอขึ้นกลางคันหรือแย้งพูด ในขณะที่พูดก็ควรพูดให้เป็นธรรมชาติ คือพูดด้วยน้ำเสียงที่เคยพูดตามปกติ ไม่ดัดเสียง เน้นเสียง หรือทำเสียงสูงจนดูเป็นการแสดง ไม่เป็นการสนทนาตามธรรมชาติ ควรพูดอย่างจริงใจ ไม่ประชดประชัน ใช้ถ้อยคำที่สุภาพ ออกเสียงให้ชัดเจน ท่วงทีท่าทางตลอดจนน้ำเสียงควรแสดงการให้เกียรติคู่สนทนาและผู้ฟัง

๙. มีการใช้เวลาที่เหมาะสม คือเมื่อสนทนาไปได้สักระยะหนึ่ง เนื้อหาครอบคลุมเรื่องที่สนทนากันพอสมควรแล้ว ก็ควรเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วมในการสนทนา ด้วยการถามคำถามหรือแสดงข้อคิดเห็นต่างๆ การตอบคำถามก็ควรทำด้วยความสุภาพ แสดงความเป็นกันเอง และให้เกียรติผู้ถาม

๑๐. เสนอข้อคิด คำคม วิธีแก้ปัญหา คู่สนทนาจะต้องพยายามให้ประโยชน์แก่ผู้ฟังหรือที่ประชุมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ด้วยการเสนอข้อคิดและวิธีแก้ปัญหาที่แยบยลเฉลียวฉลาด การสนทนาในที่ประชุมสาธารณะจึงจะเกิดประโยชน์ กระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดความคิดวิพากษ์วิจารณ์ได้ดี

๑๑. แสดงภูมิปัญญาด้วยการใช้ภาษาให้ถูกต้อง การสนทนาต่อหน้าประชุมชนนั้น คู่สนทนาจะต้องใช้ภาษาให้ถูกต้อง นับตั้งแต่การปฏิสนธิ์การผู้ฟัง จะต้องใช้ภาษาให้ถูกต้อง โดยกล่าวถึงบุคคลที่สำคัญที่สุดก่อน และลงท้ายด้วยการแสดงการให้เกียรติผู้ฟังทุกคน เช่น “ท่านอธิบดีและท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน.....” ถ้ามีพระสงฆ์อยู่ด้วยก็ต้องใช้ว่า “นมัสการพระคุณเจ้า.....” (พร้อมยกมือขึ้นไหว้) และ “สวัสดิ์ท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ.....” การใช้ภาษาก็ควรให้ถูกต้องตามระดับภาษา ไม่ใช่คำหยาบ คำด่า คำคะนอง ใช้ลักษณะนามที่ถูกต้อง ออกเสียง ร ล และเสียงคำควบกล้ำให้ชัดเจน

การจัดสถานที่ การจัดสถานที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้บรรยากาศในการสนทนาดีขึ้น ถ้าเป็นการสนทนาบนเวที อาจจะใช้เก้าอี้แนวตั้งบนเวที หรืออาจจะมีโต๊ะอภิปรายด้วยก็ได้ โดยให้ผู้พูดนั่งหันหน้าเข้าหาผู้ฟังก็ได้ ถ้าเป็นการสนทนาทางวิทยุกระจายเสียง การจัดที่นั่งมักจะไม่มีปัญหาอะไร เพราะมักจะนั่งอยู่ในห้องส่งกระจายเสียง ห่างจากไมโครโฟนตามระยะที่กำหนดไว้ ตามปกติมักจะต้องมีการทดสอบเสียงก่อนการสนทนา และเจ้าหน้าที่ทางเทคนิคมักจะบอกผู้สนทนาว่าควรนั่งห่างไมโครโฟนในระยะเท่าใด ส่วนการสนทนาทางโทรทัศน์มักจะให้ผู้สนทนานั่งบนเก้าอี้แนวบนเวทีที่จัดไว้ให้

การสัมภาษณ์ในที่ประชุมสาธารณะ

คำว่า สัมภาษณ์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายไว้ว่า “การพูดจากัน เจรจากัน แลกเปลี่ยนความเห็นกัน” การสัมภาษณ์ในที่ประชุมสาธารณะ จึงหมายถึงการสนทนาระหว่างบุคคลสองฝ่ายอย่างมีวัตถุประสงค์ต่อหน้าผู้ฟังเป็นจำนวนมาก อาจเป็นการสัมภาษณ์บนเวที ทางวิทยุกระจายเสียง หรือทางวิทยุโทรทัศน์ก็ได้ มีฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ซักถาม เรียกว่า **ผู้สัมภาษณ์** อีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ตอบ เรียกว่า **ผู้ให้สัมภาษณ์**

ความเป็นมา

การสัมภาษณ์ในที่ประชุมสาธารณะเป็นวิธีการที่ปรับปรุงมาจากการบรรยาย คือในการบรรยายนั้นผู้บรรยายจะเป็นผู้พูดให้ความรู้ความบันเทิงแก่ผู้ฟัง หรือโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ต้องการ แต่เนื่องจากการบรรยายนั้นผู้บรรยายพูดคนเดียว ถ้าใช้เวลานานก็อาจทำให้ผู้ฟังเกิดความเบื่อหน่ายได้ จึงได้พยายามหาวิธีการปรับปรุงให้การพูดน่าสนใจ บรรยายกาศมีชีวิตชีวขึ้น ด้วยการมีผู้ซักถามและมีการตอบคำถามสลับกันไป เป็นการเปลี่ยนเสียงเปลี่ยนลีลาและรูปแบบในการพูดด้วย

ในวงการศาสนาก็ปรับปรุงการให้ความรู้ทางธรรมแก่ประชาชนมาเป็นเวลานานพอสมควร คือแทนที่จะมีพระแสดงพระธรรมเทศนาเพียงรูปเดียว ก็ใช้พระสงฆ์ ๒ รูปแสดงพระธรรมเทศนา เป็นการเทศน์สองธรรมาสน์ หรือการแสดงบูชาวิสัยนา คือ พระรูปหนึ่งจะเป็นผู้ถาม อีกรูปหนึ่งจะเป็นผู้ตอบหัวข้อธรรมะทั้งหลาย ทำให้อุบาสกอุบาสิกาเข้าใจข้อธรรมะได้ชัดเจน ไม่เกิดความเบื่อหน่าย หรืออ้วนเหงาหาวนอน

การสัมภาษณ์ในที่ประชุมสาธารณะนี้ นอกจากจะสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือวิทยากรบนเวทีในหอประชุมซึ่งมีผู้ฟังเป็นจำนวนมากแล้ว ยังนิยมจัดรายการสัมภาษณ์ทางวิทยุกระจายเสียงและทางโทรทัศน์อีกด้วย

ลักษณะของการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ คือการสนทนาเพื่อสื่อสารความคิด ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากการสนทนาประเภทอื่นๆ คือ

๑. ในการสัมภาษณ์ทุกครั้ง ผู้สัมภาษณ์จะต้องมีวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์อย่างชัดเจน เช่น เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟัง หรือโน้มน้าวใจให้ประชาชนร่วมมือร่วมใจกันประหยัดน้ำประหยัดไฟ เป็นต้น

๒. ผู้สัมภาษณ์จะต้องเตรียมตัวให้พร้อมในด้านการตั้งคำถาม คือจะต้องเป็นคำถามที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ตอบง่าย และเป็นคำถามที่ต้องการคำตอบที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังเป็นส่วนรวม

๓. ผู้ให้สัมภาษณ์จะต้องเตรียมตัวตอบคำถามให้พร้อม รวบรวมความรู้และประสบการณ์ทั้งหมดเพื่อที่จะได้ตอบคำถามได้อย่างคล่องแคล่ว ให้ข้อมูลและข้อเท็จจริงที่ถูกต้องแก่ผู้ฟัง ตอบคำถามด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น ตอบได้ตรงประเด็น นอกจากนั้นคำตอบนั้นควรจะได้ให้เนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังด้วย

๔. ทั้งผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์จะต้องมีศิลปะในการพูดเป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ในที่ประชุมสาธารณะ

๑. เพื่อให้ความรู้ ข้อมูล หรือข้อเท็จจริงต่อที่ประชุมชนในด้านต่างๆ
๒. เพื่อให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟัง หรือผู้ชมรายการ
๓. เพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้ฟังหรือผู้ชมเกิดความเชื่อ ความศรัทธา เกิดความคิดคล้อยตาม หรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้
๔. เพื่อเผยแพร่ความรู้ใหม่ๆ แก่ประชาชน ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการเผยแพร่เกียรติคุณของวิทยากร สถาบัน องค์การหรือสมาคมนั้นๆ ด้วย

บทบาทของผู้สัมภาษณ์

ผู้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ เพราะถ้าผู้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี มีปฏิภาณไหวพริบ มีศิลปะในการถามคำถาม สามารถสร้างบรรยากาศในการสัมภาษณ์ให้เป็นกันเอง และเป็นไปตามธรรมชาติ การสัมภาษณ์ก็ย่อมจะประสบผลสำเร็จด้วยดี ผู้สัมภาษณ์ควรมีบทบาทดังต่อไปนี้

๑. ประชุมนัดหมายกับผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องที่จะสัมภาษณ์ กำหนดเวลาและสถานที่ที่จะสัมภาษณ์ เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์จะได้เตรียมตัวได้ถูกต้อง

๒. ศึกษาประวัติชีวิตและการทำงานของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อจะได้แนะนำผู้ให้สัมภาษณ์ต่อที่ประชุมได้อย่างถูกต้อง นอกจากนั้นควรจะได้ศึกษาผลงานของผู้ให้สัมภาษณ์พอสมควร เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการตั้งคำถาม

๓. เตรียมตั้งคำถามไว้เป็นข้อๆ ควรเป็นคำถามที่กะทัดรัด ชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องที่จะสัมภาษณ์

๔. กล่าวเปิดการสัมภาษณ์ บอกเรื่องที่จะสัมภาษณ์ แนะนำผู้ให้สัมภาษณ์ให้ผู้ฟังหรือผู้ชมรู้จัก

๕. ถามคำถามให้ผู้สัมภาษณ์ตอบ เมื่อผู้ให้สัมภาษณ์ตอบแล้ว หากยังไม่เข้าใจ อาจมีการขยายความได้อีก

๖. สรุปเมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ และเปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถามผู้ให้สัมภาษณ์ได้ตามสมควร

๗. สรุปอีกครั้งหนึ่ง กล่าวจบการสัมภาษณ์ ขอบขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์ และผู้ฟัง

บทบาทของผู้ให้สัมภาษณ์

๑. เตรียมตัวให้พร้อมเพื่อให้สัมภาษณ์ ศึกษาแนวเรื่องที่จะสัมภาษณ์ให้เข้าใจ รวบรวมความรู้ ความคิด และประสบการณ์ทั้งมวล ตลอดจนข้อมูล ตัวเลข และสถิติต่างๆ เพื่อให้การสัมภาษณ์นั้นๆ ประสบผลดี และเกิดประโยชน์แก่ผู้ฟังอย่างแท้จริง

๒. พยายามทำความเข้าใจกับคำถามต่างๆ ที่ผู้สัมภาษณ์ซักถาม หากไม่เข้าใจก็ควรพิจารณาคำถามให้ถ่องแท้ หรือขอให้ผู้สัมภาษณ์ถามใหม่อีกครั้งหนึ่งให้ชัดเจน

๓. ตอบคำถามตรงประเด็น ใช้ภาษาง่ายๆ มีลีลาและจังหวะในการพูดเหมาะสม ผู้ฟังจะได้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ขณะที่ตอบคำถามควรแสดงความกระตือรือร้น เต็มใจที่จะตอบคำถามนั้น ใช้สำนวนภาษาที่เหมาะสม สุภาพ เป็นกันเอง เพราะว่าจะทำให้บรรยากาศในการสัมภาษณ์เป็นไปด้วยดีน่าสนใจ ทั้งผู้สัมภาษณ์และผู้ฟังเกิดความสบายใจ

๔. อาจมีการกล่าวสรุปในตอนท้ายของการตอบคำถาม เพราะในบางกรณีการตอบคำถามยาวๆ อาจทำให้ผู้ฟังไขว่เขว หรือจับประเด็นสำคัญไม่ได้ การสรุปจะช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจเรื่องราวที่สัมภาษณ์ได้ดียิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการในการสัมภาษณ์

เพื่อให้การสัมภาษณ์สำเร็จผลด้วยดี ผู้สัมภาษณ์ควรดำเนินการดังต่อไปนี้ คือ

๑. กล่าวเปิดการสัมภาษณ์ด้วยการกล่าวนำเรื่องที่จะสัมภาษณ์ เช่น ในการสัมภาษณ์นักกีฬาที่ชนะเลิศการแข่งขันประเภทใดประเภทหนึ่ง ผู้สัมภาษณ์อาจจะกล่าวนำเกี่ยวกับกีฬาประเภทนั้นๆ เป็นการทำความ เพื่อจะได้โยงความคิดไปยังเรื่องที่จะสัมภาษณ์ เมื่อกล่าวถึงเรื่องที่จะสัมภาษณ์ก็ควรให้เหตุผลด้วยว่าเหตุใดจึงได้นำเรื่องนี้มาสัมภาษณ์

๒. ผู้สัมภาษณ์แนะนำผู้ให้สัมภาษณ์ ในการนี้ควรแนะนำทั้งชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง สถานที่ทำงานหรือสถาบันการศึกษา ตลอดจนผลงานของผู้ให้สัมภาษณ์ด้วย เมื่อแนะนำผู้ให้สัมภาษณ์แล้วควรแนะนำตนเองด้วย แต่ในการแนะนำตนเองนั้นแนะนำแต่ชื่อและนามสกุลสั้นๆ ก็พอ

๓. ผู้สัมภาษณ์ถามคำถามเป็นข้อๆ เป็นคำถามที่ชัดเจนเข้าใจง่าย สั้น และจังหวะในการถามเหมาะสม เพื่อผู้ฟังจะได้ติดตามเรื่องราวที่จะสัมภาษณ์ไปได้โดยตลอด

๔. เมื่อปรากฏว่าในการตอบคำถามนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ตอบไม่ตรงประเด็น หรือพูดนอกเรื่องไม่ตรงตามจุดประสงค์ ผู้สัมภาษณ์จะต้องใช้วาทศิลป์ชักนำเข้าหาประเด็น โดยป้อนคำถามใหม่ให้ถูกจังหวะ แต่ต้องถามโดยใช้ภาษา ถ้อยคำ และกิริยามารยาทที่สุภาพ

๕. เมื่อผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามข้อใดข้อหนึ่งเสร็จเรียบร้อยแล้วควรกล่าวคำขอบคุณ แล้วโยงความคิดและคำพูดไปสู่คำถามอื่นๆ

๖. เมื่อผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามเสร็จหมดทุกข้อแล้วควรกล่าวสรุปสั้นๆ จากนั้นก็กล่าวเชิญให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ชักถามปัญหาข้อข้องใจต่างๆ อาจตั้งข้อสังเกตหรือกล่าวเสริมเรื่องราวที่ได้สัมภาษณ์ไปแล้วก็ได้

๗. กล่าวเชิญให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามจากผู้ฟัง ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามจนผู้ฟังหายข้องใจ

๘. เมื่อผู้ฟังถามคำถามหรือแสดงความคิดเห็นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้สัมภาษณ์สรุปเรื่องราวที่สัมภาษณ์สั้นๆ อีกครั้งหนึ่ง จากนั้นกล่าวจบการสัมภาษณ์ ขอขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์และผู้ฟัง นับเป็นการเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ การจบการสัมภาษณ์มีความสำคัญมากเท่ากับการเริ่มต้น จึงควรจบการสัมภาษณ์อย่างประทับใจ

การใช้คำพูดในการสัมภาษณ์

ในการสัมภาษณ์นั้นทั้งผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ควรใช้คำพูดที่เหมาะสม คือเป็นภาษาที่สุภาพ เป็นการให้เกียรติผู้ร่วมรายการสัมภาษณ์และผู้ฟัง ในด้านผู้สัมภาษณ์นั้น ภาษาที่ใช้ในการถามคำถามควรเป็นไปในรูปของการสนทนาอย่างเป็นกันเอง เป็นคำถามสั้นๆ กระชับรัดกุม เข้าใจง่าย และถามอย่างมีจุดมุ่งหมาย ในการถามคำถามไม่ควรแสดงออกในทำนองที่ว่า ตนมีความรู้มากกว่าผู้ให้สัมภาษณ์ สำหรับผู้ให้สัมภาษณ์ควรใช้ถ้อยคำที่แสดงว่า มีความสนใจ และกระตือรือร้นที่จะตอบคำถาม ใช้ภาษาที่สุภาพ เรียบง่าย ไม่ใช้ถ้อยคำที่แสดงอาการดูถูกผู้สัมภาษณ์และผู้ฟัง

เทคนิคในการสัมภาษณ์

เทคนิคในการสัมภาษณ์ในที่ประชุมชนมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการพูดในที่ประชุมชนโดยทั่วไป จะแตกต่างกันก็ในข้อต่อไปนี้

๑. การกล่าวนำการสัมภาษณ์และการกล่าวแนะนำผู้ให้สัมภาษณ์ ควรพูดอย่างมีศิลปะ เพราะเป็นการสร้างความประทับใจแก่ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้ฟัง
๒. เทคนิคในการถามคำถาม ควรเป็นคำถามที่กระชับรัดกุม ชัดเจน ตรงประเด็น ควรมีลักษณะในการตั้งคำถามโดยใช้ภาษาสำนวนและเนื้อหาให้ผู้ฟังรู้สึกว่าเป็นคำถามที่ตรงกับใจของผู้ฟัง เสมือนกับเป็นคำถามของผู้ฟังเอง
๓. ถ้าผู้ให้สัมภาษณ์ยังตอบคำถามได้ไม่ตรงประเด็นหรือยังไม่หมดข้อข้องใจ ควรมีวิธีการซักที่สุภาพ เหมาะสม อาจเป็นคำถามประเภทคำถามนำก็ได้
๔. หากเกิดปัญหาขึ้นในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ เช่น ผู้ให้สัมภาษณ์เกิดความไม่สบายอารมณ์ หรือเนื้อหาค่อนข้างจะเคร่งเครียดไป ผู้สัมภาษณ์อาจใช้สำนวนภาษาหรืออารมณ์ขันแทรกลงไปบ้าง เพื่อบรรยากาศในการสัมภาษณ์จะได้ดีขึ้น
๕. การจบการสัมภาษณ์ควรจบอย่างราบรื่น สร้างความประทับใจแก่ผู้ให้สัมภาษณ์และผู้ฟัง

การโยงความคิด

เนื่องจากในการสัมภาษณ์นั้นผู้สัมภาษณ์อาจจะต้องถามคำถามหลายข้อ ครอบคลุมเนื้อหาหลายประเด็น เนื้อหาอาจไม่ติดต่อกันก็ได้ ผู้สัมภาษณ์จึงต้องใช้ศิลปะในการพูดเชื่อมโยงความคิดโดยการสรุปเล็กน้อย หลังจากที่ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามแล้ว จากนั้นก็พยายามโยงเรื่องไปสู่คำถามต่อไป และเมื่อถามคำถามเสร็จทุกข้อแล้ว ควรกล่าวสรุปเพื่อเชื่อมโยงความคิดต่างๆ ให้ต่อเนื่องกันอีกครั้งหนึ่ง

ภาษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์

ภาษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์

พูดไม่ชัดเขียนไม่ได้แสนระอา

พ่อเป็นพ่อแม่เป็นแม่แย่งที่สุด

คำควบล้อออกเสียงไม่ได้น่าอายกระไร

รักเป็นลักเรียนเป็นเลือนเลือนเปื้อนใหญ่

ควรฝึกออกเสียงตัว ร เรือและ ล ลิง

ใช้ภาษาไม่สุภาพคำหยาบคำต่ำ

ทัศนคติทรคนะใช้ให้ดี

คำคะนองพูดเล่นในหมู่เพื่อน

ต้องรู้บุคคลสถานที่และเวลา

พูดแต่คำไทยแท้แนในจิต

โลกาภิวัตน์เป็นยุคทองของทุกคน

ควรสื่อสารกันให้กระจ่างชัด

อ่านได้เร็วพูดได้คล่องต้องตามตำรา

เห็นแน่ชัดแปรเปลี่ยนเป็นหนักหนา

และพลอยพาเสียงเพี้ยนแผกออกไป

ต้องรีบรุดหาทางเร่งแก้ไข

ปลอดโปร่งพูดไม่ได้น่าขันจริง

เป็นคนไทยพูดไม่ได้น่าอายยิ่ง

พูดให้ชัดจริงจริงบุคลิกดี

การใช้คำผิดความหมายไม่ควรที่

ให้ตรงตามความหมายที่บัญญัติมา

อย่าแซ่เขื่อนพูดพล่อยไม่เข้าท่า

พูดไม่ดีพลอยพาให้เสียคน

ไม่พูดไทยปนอังกฤษให้สับสน

ไม่อับจนข้อมูลพอกพูนมา

ใช้ข้อความกะทัดรัดไม่กังขา

เขียนได้ดีมีที่ท่าของอัจฉริยบุคคล

ยุคนี้เป็นยุคโลกาภิวัตน์ เป็นยุคข่าวสารข้อมูล โลกของเราเป็นโลกไร้พรมแดน เราสามารถรับทราบข้อมูลจากทุกมุมโลกได้ในเวลาอันรวดเร็ว การรับสารซึ่งประกอบไปด้วยทักษะการฟัง การอ่าน และการส่งสารซึ่งประกอบไปด้วยทักษะการพูดและการเขียน จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ปัจจุบันเรามักจะพบว่าผู้ที่มีข้อมูลข่าวสารมากมักจะได้เปรียบ ไม่ว่าจะเป็นด้านการค้า เศรษฐกิจ การเมือง แม้แต่การสงคราม มนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์จึงควรเป็นผู้ที่มีความสามารถทางภาษาดี

ยังมีทักษะทางภาษาสูงเท่าใดก็จะยิ่งรับสารรับข้อมูลได้มากในเวลาอันรวดเร็ว ขณะเดียวกันก็สามารถส่งสารด้วยข้อความที่กระชับรัดชัดเจนได้ทันใจเท่านั้น แต่ก็ปรากฏว่าคนไทยส่วนหนึ่งในยุคโลกาภิวัตน์มิได้เป็นเช่นนั้น เพราะยังมีปัญหาในการรับสารส่งสารอยู่มากพอสมควร ปัญหาเหล่านั้นได้แก่ พุดไม่ชัด ตัดคำ น้ำเสียงเพี้ยน เลียนภาษาดารา ใช้ภาษาไม่สุภาพ ใช้คำหยาบคำต่ำ ใช้คำลักษณะนามไม่ถูกต้อง ใช้คำคะนองไม่ถูกที่ ใช้คำที่ผิดความหมาย เขียนขยายความไม่เป็น ไม่เว้นวรรค ไม่รู้จักใช้ภาษาดี มีภาษาอังกฤษปน บางคนใช้คำฟุ่มเฟือย รายละเอียดมีดังนี้

๑. พุดไม่ชัด การพุดไม่ชัดในปัจจุบันดูเหมือนจะเป็นปัญหาของคนไทยโดยทั่วไป บางคนพุดไม่ชัดเพราะขาดความระมัดระวัง ขาดการฝึกฝน เช่น การออกเสียงตัว ร ล ตัวควบกล้ำไม่ชัด เช่น ออกเสียง ร เป็น ล รัก เป็น ลัก เรือน เป็น เลือน ร้าง เป็น ล้าง รูป เป็น ลูป โรง เป็น โลง ซึ่งจะทำให้ความหมายเปลี่ยนไปหมด อาจสื่อสารกันไม่รู้เรื่อง ไม่เกิดความเข้าใจก็ได้ ส่วนคำควบกล้ำนั้นยังเป็นปัญหามาก เพราะเมื่อออกเสียงไม่ชัดความหมายก็จะเปลี่ยนไปเป็นอย่างมาก เช่น ปลอดโปรง ก็จะเป็นกลายเป็น ปอดโปง ครอบครัว ก็เป็น คอบครัว ปรับปรุง พุดเป็น ปับปุง เปลี่ยนแปลง พุดเป็น เปียนแปง เป็นต้น ผู้ที่พุดไม่ชัดจะทำให้เสียบุคลิภาพมาก คนบางคนพุดไม่ชัดเพราะออกเสียงเหมือนฝรั่ง เช่น ออกเสียง ร เป็นตัว r ในภาษาอังกฤษ ออกเสียง ช เป็น sh เป็นต้น

๒. ตัดคำ จริงอยู่ในปัจจุบันเรารักความสะดวกสบาย รักความรวดเร็ว แต่ก็ไม่ควรมก่ง่ายตัดคำจนน่าเกลียดและสื่อสารกันไม่ได้ดี เช่น ประชาชน ก็ใช้ว่า ประชน ราคา ๕ บาทเท่านั้นเอง ก็ใช้ว่า ราคา ๕ บาทเอง ในร้านอาหารเราก็จะได้ยินว่า ใหญ่ สด ไม่ออก เล็ก เปื่อย สด งอก หอย ไม่ใช่ ไม่งอก พนักงานเก็บค่าโดยสารร้องเรียกผู้โดยสารที่จะไปสะพานควายว่า ควาย ๆ ๆ ไปหาดใหญ่ว่า ใหญ่ ๆ ๆ ไปสะพานดินสุลานนท์ ว่า ผ่านดิน เป็นต้น การตัดคำทำให้ผู้ฟังเห็นว่าผู้พุดเป็นคนมก่ง่าย ไม่ระมัดระวัง ทำให้เสียภาพพจน์และเสียบุคลิภาพไปโดยไม่จำเป็น

๓. น้ำเสียงเพี้ยน นำแปลกที่คนปัจจุบันรวมทั้งโฆษกและพิธีกรจำนวนหนึ่งทำเสียงเพี้ยน ออกเสียงโท เป็นเสียงตรี เช่น พ่อ เป็น พ้อ แม่ เป็น แม้ พี เป็น พี้ ท้องเหี่ยว เป็น ท้องเหี้ยว ส่วนเสียงจัตวากลับออกเสียงเป็นเสียงเอก เช่น หาญ เป็น หาน ผู้โดยสาร เป็น ผู้โดยสาร หัวหอม เป็น หัวหอม ชาวบ้านไม่มีหีทางทำมาทำกิน เพราะถูกนายทุนเค้าครอบครองแผ่นดินทำกินช่องเข้าด้วยอุบายเล่ห์เหลี่ยมต่าง ๆ

น้ำเสียงเพี้ยนเช่นนี้ ฟังแล้วรำคาญหู และรู้สึกว่าจะเกิดความเสียหายแก่ภาษาไทยเป็นอย่างมาก

๔. **เลียนภาษาดารา** ดาราทางวิทยุโทรทัศน์มักจะนำภาษาแปลกๆ มาใช้ วัยรุ่นก็ใช้ตาม เช่น ปิง แห้ว สะแด้วแห้ว เม้า แจม โหล้ยไถ้ย จิด เอ๊าะๆ ส่าวหล่อ ขาโจ้ วัยโจ้ จ๊าบ เดี้ยง

๕. **ใช้ภาษาไม่สุภาพ** วัยรุ่นในปัจจุบันไม่มีใครรู้จักเลือกใช้คำ มักจะใช้คำไปโดยไม่คิด เมื่อเข้าไปพบผู้ใหญ่ ขอร้องให้ท่านทำอะไรให้สักอย่างหนึ่ง แทนที่จะพูดว่า ขอความกรุณา ก็ใช้คำว่า อยากให้อาจารย์เซ็นชื่อให้หน่อย ในทางพลศึกษา ก็ใช้คำสุภาพไม่เป็น ควรใช้ แยกขา มากกว่าใช้ ถ่างขา การลดความหมายของคำ เพื่อให้สุภาพก็ไม่มีใครจะรู้จักใช้กัน แทนที่จะใช้คำว่า เขาไม่ใคร่ฉลาด ไม่ใคร่ทันคน ก็ใช้ว่า เขางี่ง่า หรือใช้คำว่า อ้วนเหมือนหมูตอน แทนที่จะใช้ว่า รู้สึกว่าเธอจะสุภาพดีเกินไปแล้ว เป็นต้น

๖. **ใช้คำหยาบคำต่ำ** ผู้ออกรายการทางวิทยุหรือโทรทัศน์บางคนชอบใช้คำหยาบคำต่ำเพื่อทำตัวให้เด่นดัง สะดุดตา หรือแสดงเอกลักษณ์การพูดของตน เยวชนหรือคนทั่วๆ ไปฟังบ่อยๆ เข้าก็คิดว่าเป็นคำธรรมดา ไม่ใช่คำหยาบคำต่ำ อันที่จริงโบราณก็มีคำสอนใจปรากฏ เช่นสอนว่า *สำเนียงส่อภาษา กิริยาส่อสกุล* หรือห้ามไม่ให้พูด อ้าย อี ชี เยี้ยว เป็นต้น ผู้มีวัฒนธรรมดีจึงไม่ควรใช้คำหยาบคำต่ำไม่ว่าจะในโอกาสหรือสถานที่ใดทั้งสิ้น

๗. **ใช้คำลักษณะนามไม่ถูกต้อง** คนในสมัยก่อนจะใช้ภาษาด้วยความระมัดระวัง ถูกต้อง และภูมิใจในการใช้ภาษาได้ถูกต้อง แต่คนในปัจจุบันใช้ภาษาตามสะดวก คิดอะไรไม่ทันก็ใช้ อัน ไวก่อน ไม่ว่าจะเป็น ปากกา ดินสอ เลื่อย แห อวน ก็ตาม ยิ่งเป็นของใหม่ๆ ด้วยแล้ว ใช้ ตัว กันเลยโดยไม่กระดากปาก เพราะฉะนั้นเครื่องปรับอากาศ คอมพิวเตอร์ ก็ใช้ ตัว ยา ก็เป็น ตัว สาร ก็เป็น ตัว ทำให้เกิดความ สับสน ยิ่งสื่อมวลชนด้วยแล้วจะใช้ ๔ โจร, ๕ ตำรวจ ทำให้ผู้คนใช้ลักษณะนามไม่ถูกต้องไปด้วย

๘. **ใช้คำกะนองไม่ถูกต้อง** คำคะนองหรือคำสะแลงเป็นคำที่ใช้กันในหมู่เพื่อน ไม่ควรนำมาใช้ผิดกาลเทศะ สังคม และบุคคล จะทำให้ดูเป็นคนเหลวไหล แม้จะคิดเอาเองว่าดูเป็นคนทันสมัยพูดได้เหมือนวัยรุ่นทั่วๆ ไป เช่น หย่อยยออย่าให้เซด, แคว่ด เป็นต้น

๙. **ใช้คำที่ผิดความหมาย** มีคำที่มีลักษณะ เสียงหรือรูปลักษณะคล้ายๆ

หรือใกล้เคียงกัน คนก็ใช้ไม่ถูกต้อง เช่น ลงเรือ ก็ใช้ว่า ขึ้นเรือ ทศนคติ กับ วรรณคดี ก็ใช้สับสนกัน ทศนคติคือความรู้สึกโน้มน้าวไปยังไปในทางใดทางหนึ่ง เช่น ฉันมีทศนคติที่ไม่ดีต่อภาษาไทย ส่วนวรรณคดีนั้นเป็นความคิด ความคิดเห็น ความรู้สึก เช่น ในวรรณคดีของฉัน คนไทยควรใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง คำว่า ขัดขวาง ก็ใช้สับสนกับ กีดขวาง เช่น แม่ค้าตั้งของขายกีดขวางทางจราจร แต่ ขัดขวางใช้ อีกแบบหนึ่ง เช่น เขาขัดขวางการจับกุมของเจ้าหน้าที่ ดุษณี กับ ดุษฎี ก็เช่นเดียวกัน มักใช้สับสนกัน เช่น เขายอมรับผิดชอบโดยดุษณี แต่เขาได้รับดุษฎีบัณฑิตในปีนั้น นอกจากนั้นยังใช้คำไม่ถูกต้อง เช่น เขาถลันออกไปจากห้องอย่างแหล่ซ่า หรือ รถไฟ พุ่งออกจากสถานีอย่างเชื่องช้า เป็นต้น หรืออาจใช้คำผิดที่ เช่น สมศักดิ์กับสมปอง นั่งคุยกันกระหนุงกระหนิง สมศักดิ์รู้สึกโกรธเลยเดินกระพืดกระเพียดออกไป เป็นต้น

๑๐. เขียนขยายความไม่เป็น ในอดีตคนไทยจะเขียนข้อความไม่ว่าจะเป็น ขนาดสั้นหรือขนาดยาวได้เก่ง แต่ปัจจุบันอาจเป็นเพราะขาดการฝึกฝนจึงเขียนกันไม่เป็น เวลาสอบก็มักใช้กากบาทหรือฝน โอกาสที่จะได้เขียนขยายความ เขียนแสดงความ คิดเห็นมีน้อยมาก อันที่จริงในชีวิตประจำวันของเราต้องการผู้คนที่มีความสามารถในการเขียนเป็นอย่างมาก คนที่เขียนได้ดีได้คล่องจึงได้เปรียบเป็นอันมาก

๑๑. ไม่เว้นวรรค เนื่องจากขาดทักษะในการเขียน ขาดการฝึกฝน จึงเขียนหนังสือติดกันโดยไม่มีวรรคตอน ผู้อ่านจะเหน็ดเหนื่อยมาก อาจจับประเด็นสำคัญ ไม่ได้ก็ได้ บางคนก็เว้นวรรคผิด เลยทำให้สื่อความหมายผิด เช่น ละครนอกเรื่อง มโนราห์, ยานี้กินแล้วแข็ง แรงไม่มี โรคภัยเบียดเบียน เป็นต้น

๑๒. ไม่รู้จักใช้ภาษาดี ปัจจุบันในตลาดหนังสือ มีหนังสือที่ผลิตออกมา มากมาย ทั้งหนังสือที่ดีมีคุณภาพและด้อยคุณภาพ คนบางคนอาจโชคร้ายไม่มีโอกาส ได้อ่านหนังสือที่ใช้ภาษาดี ๆ พบแต่ภาษาที่ไม่ได้ขัดเกลา บางคนอ่านหนังสือมากก็จริง แต่ชอบอ่านการ์ตูน ก็เลยพบแต่ภาษากาตูน ไม่มีโอกาสได้พบภาษาดีมีมาตรฐาน

๑๓. มีภาษาอังกฤษปน ปัจจุบันมักจะพบว่านักวิชาการ ผู้บริหาร ผู้ทรง คุณวุฒิต่างๆ เมื่อเวลาอภิปรายในที่ประชุมสาธารณะ ทางวิทยุ หรือโทรทัศน์ มักจะใช้ ภาษาไทยปนภาษาอังกฤษ อาจจะเป็นเพราะคิดคำไม่ทัน สะดวกสั้น หรือแสดงความ โกร่งก๊ากตาม เป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง ควรใช้ภาษาไทยล้วนๆ เพราะจะสื่อความหมาย ได้ดีกว่า

๑๔. บางคนใช้คำฟุ่มเฟือย ในยุคโลกาภิวัตน์ ทุกสิ่งทุกอย่างดำเนินไป ด้วยความรวดเร็ว การใช้ภาษาฟุ่มเฟือยจึงเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง ควรพยายามใช้

ถ้อยคำกะทัดรัดในการสื่อความหมาย คำที่พุ่มเพื่อยได้แก่ เหล่าดอกไม้บุปผาพกา และมาลี ทุกคำแปลว่า ดอกไม้ หรือ เราทวยราษฎร์ประชาชนคนไทยผอง ก็หมายถึงคนไทย ทั้งสิ้น

เพื่อให้การใช้ภาษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เขียนขอเสนอวิธีการใช้ภาษาไทยดังต่อไปนี้

๑. ใช้ภาษาเรียบง่าย
๒. สื่อความหมายได้ดี
๓. มีความกะทัดรัด
๔. เจนจัดการจับใจความ
๕. คำนึงถึงแง่มุมของภาษา
๖. พิจารณาให้รอบคอบ
๗. ตรวจสอบความแม่นยำตรง
๘. ส่งสารได้ดี
๙. มีคุณธรรมและวัฒนธรรมในการใช้ภาษา

การออกเสียง ร ล คำควบกล้ำไต้ยถ คุณสมบัติของผู้ไ้รับการศีกษา

ภาษาในปัจจุบันมีปัญหา
ฟังแล้วไม่รู้เรื่องไม่เข้าใจ
เพราะพูดจาไม่ชัดให้ชัดเขิน
พูดปอดโป่งแทนปลอดโปร่งเมื่อยลยิน
เมื่อพูดรักก็ต้องรักประจักษ์จิต
ไม่พูดรักเป็นลักพูดปะปน
ควรระมัดระวังการออกเสียง
พูดไม่ชัดก็ต้องหัดและพยายาม

เมื่อฟังคนพูดจาและปราศรัย
สื่อสารกันไม่ได้ตั้งใจจินต์
พูดพล่อยเพลिनทำให้เกิดการติฉิน
ทำให้สิ้นศรัทธาในบุคคล
เมื่อพูดรักก็ต้องรักจึงได้ผล
ทำให้คนสับสนในข้อความ
เพราะสำเนียงทำให้คนเหยียดหยาม
พูดให้ถูกต้องตามที่ควรเป็น

ในปัจจุบันพบว่า มีคนพูดเสียง ร ล และเสียงควบกล้ำไม่ชัด เป็นจำนวนมากขึ้นมาก ทำให้การสื่อสารไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร ผู้เขียนจึงขอเสนอ วิธีการฝึกฝนการใช้ตัว ร ล และควบกล้ำเป็นข้อความที่คล้องจองกัน ดังนี้คือ สร้างศรัทธา หาด้อย่าง สร้างแบบฝึก ระลึกถึงความหมาย ฝึกบรรยายฝึกออกเสียง ให้ผู้ใกล้เคียงประเมิน เพลิดเพลินใช้เพลงประกอบ ทดสอบด้วยการฟังเสียงตนเอง ครั้นเครงกับการแสดงละคร ใช้อุปกรณ์ประกอบ ให้รอบคอบต้องฝึกอ่าน

๑. สร้างศรัทธา การที่จะพยายามฝึกออกเสียงตัว ร ล และควบกล้ำ ให้ชัดเจน ก่อนอื่นจะต้องมีความศรัทธา มีความภูมิใจในภาษาไทย อันเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษของเรา ทำให้เราเกิดความมั่นใจว่าเราเป็นชาติที่มีภาษาเป็นของเราเองสืบทอดกันต่อมาชั่วเวลาอันยาวนาน ควรที่ลูกไทยหลานไทยจะได้อนุรักษ์ สืบสานให้ดำรงอยู่ต่อไปชั่วกาลนาน ความศรัทธาความภูมิใจนี้เองจะเป็นแรงกระตุ้น

ให้เราเกิดความพิถีพิถันในการออกเสียง ถ้าพูดไม่ชัดก็จะเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดความพยายามฝึกฝนออกเสียงให้ถูกต้อง

๒. **หาตัวอย่าง** การหาตัวอย่างบุคคลที่พูดเก่ง มีบุคลิกภาพดี ประสบความสำเร็จในชีวิตและการงาน ก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เราเกิดความต้องการที่จะพูดให้ได้ดีให้ถูกต้องบ้าง อาจจะเป็นโฆษกทางวิทยุ โทรทัศน์ นักพูด นักการเมือง นักธุรกิจ หรือแม้แต่ผู้ร้องที่ออกเสียงได้ชัดเจน ก็อาจเป็นตัวอย่างที่ดี ทำให้เกิดความมานะพยายามที่จะออกเสียงให้ชัดเจนบ้าง

๓. **สร้างแบบฝึก** การสร้างแบบฝึกเป็นวิธีการสำคัญที่จะช่วยให้ออกเสียงได้ถูกต้อง เช่น การหัดการฝึกวลีเป็นประจำ ควรที่จะรวบรวมคำ ร ล และคำควบกล้ำไว้ฝึก ตัวอย่างเช่น

ตัว ร รวดเร็ว รีบร้อน รอนแรม รุ่งเรือง เรรวน ร้าวราน รุกราน ร่อแร่ รักراء ร้อนรัก เร่งรีบ รับรู้ รวบรัด โรครัก ริเริ่ม ร่ำรวย รุ่งโรจน์ รื้อร่อย ร่ำเรียน ร่ำไร เรไร รุ่มร่าม รุมเร้า รุนแรง รุ่ยร่าย รูปร่าง เร่อร่า เร้ารอน รกราก

ตัว ล โลเล ลังเล้ง ลดละ ลอยล้า ละเลย ลบเลือน ลบล้าง ลบโลก ล้อเลื่อน ลอกเลน ลักลอบ ลอยล้า ละลวย ละลาน ละเลง ลับแล ลูกกลม ลูล่วง ลามลอย เลาะลัด ลักลั่น ลังเล ลาโลก ลิงโลด ลูกลี้ลูกลอน ละลาบละล้ง ละล้าละล้ง ละล้าละลัก

ร สลับ ล รูลึก ลงรอย ลงโรง ลงแรง ลมแรง ลบรอย ลอดรื้อ ลาโรง ระลอก ระลึก ลิดรอน ลูกรอก ลูกเรือ ลูกรั้ง ลูกรัก รักลูก เล่นแร่ เล็กรา เลือดร้อน ร้อยล้น รกโลก

ร ควบ กริ่งเกรง กรุ่มกริม กรอกแกรก กริ้วโกรธ ครอบครวั ครอบครอง ครองแครง เคื่องเคียด ปรับปรุง เพริศพร้ง พริ้มเพรา กราบกราน กริดกราย เกรียวกราว ครั้นเครง ครั่งคราว คร้าครวญ ครวญคราง ครั้นคร้าม คร้าเคร่ง ครีกครั้น ครีกโครม ปราบปราม เปรียบเปรย ปรับปรุง พรวดพราด แพรพราว

ล ควบ กลับกลาย กลิ้งเกลือก เกลือกกล้วย กล้ากลืน กลางแปลง กลมกลิ้ง กลมกล่อม คลุ้มคลั่ง คลั่งไคล้ แคล้วคลาด คลาไคล โคลงเคลง พลับพลึง พลับปลา ปลั่งเปลอ พลิกแพลง พลุกพล่าน ปลิ้นปล้อน แปลกปลอม ปลุกปล้า ปลิดปลด ปลอมแปลง

ควบ ร สลับควบ ล เกรงกลัว แปรเปลี่ยน ปลื้มเปรม ปลอดโปรง
พลอดพรว้า ปลากราย

ควบ ว เช่น ขวนขวาย ควายขวิด เคว้งคว้าง ขวักไขว่ กวัดแกว่ง
แกว่งไกว กว้างขวาง กะกวกัก ไขว่คว้า กว้างๆ คิวคว้าง คิวๆ คว้าวาน
ความควาย

๔. ระลึกถึงความหมาย ในการออกเสียงนั้น ถ้าจะออกให้ชัดเจนจะต้อง
ระลึกถึงความหมายอยู่เสมอ ถ้าออกเสียงผิดจะทำให้ความหมายเปลี่ยนไป เช่น รัก
ถ้าออกเสียงผิดความหมายก็ผิดไป กลายเป็นลักขโมย ไม่ใช่ความรัก รบ ก็เช่นกัน
ถ้าออกเสียงเป็นลบ ความหมายก็จะเปลี่ยนไป แทนที่จะเป็นการต่อสู้ก็จะกลายเป็น
ลบเลือนไป

๕. ฝึกบรรยายฝึกออกเสียง อาจฝึกออกเสียงจากประโยคพิเศษ เช่น

พลับพลึงชอบรับประทานแกงปลากทรายและทับทิมกรอบ

พริ้มเพราจะมีบ้านอยู่ใกล้วัดพลับพลาในคลองบางกวย

ระรินลูกพ้อรวายแม่รีนเธอไปโรงเรียนเรียบร้อยแล้ว

นอกจากนั้นยังควรฝึกพูดโดยพยายามเน้นการออกเสียงควบกล้าก็
ช่วยได้มาก อาจนำคำประพันธ์มาอ่านก็ได้ เช่น

กระเด็นกระตัวตื่น

แตกคน

ยุ่งย่องยอดยุ่งยล

โยกย้าย

นกเป่ล่านกปลีปน

ปลอมแปลง กันนา

คล่ำคล่ำคลั่งโคลงคล้าย

คู่เกล้าคลอเคลีย

ไกรกว้างยางงูสูงลิ่ว

ใบปลิวเกลื่อนกล่นบนแหล่งหล้า

หนาวน้ำค้างพรางพรมตรมอุรา

พี่ไขว่คว้าวานุชสุดคร่ำครวญ

๖. ให้ผู้ใกล้ชิดเฝ้าประเิน เพื่อให้การฝึกฝนออกเสียงได้ผลรวดเร็วขึ้น
ควรให้เพื่อน ฟังน้อง บิดามารดาช่วยประเินการพูดการอ่านของเราด้วย ว่าพูดหรือ
อ่านออกเสียง ตัว ร ล ตัวควบกล้าได้ถูกต้องชัดเจนเพียงใด แล้วจัดการแก้ไขให้ดีขึ้น

๗. เพลิดเพลนใช้เพลงประกอบ เพลงทำให้เกิดความสนุกสนาน
เบิกบานอารมณ์ ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้ชินชฌภาษาไทย เพลงร้องได้ทุกโอกาส แม้แต่
ในเวลาอาบน้ำ การใช้เพลงฝึกตัว ร ล คำควบกล้า จึงเป็นสิ่งที่ควรทำและน่าสนใจ
อย่างยิ่ง วิธีการก็คือการเลือกเพลงที่มีตัว ร ล และคำควบกล้า เป็นเพลงไทย

สากลหรือเป็นเพลงไทยเดิมก็ได้ เวลาร้องก็ควรตั้งใจออกเสียงให้ชัด ตัวอย่างเพลง
ที่อาจนามาร้องเล่นเพื่อฝึกฝนการออกเสียงตัว ร ล และคำควบกล้ำ ได้แก่

ใครรานใครรักตัว	แดนไทย
ไทยรบจนสุดใจ	ขาดดิน
เสียเนื้อเลือดหลังไหล	ยอมสละ สิ้นแล
เสียชีพไปเสียสิ้น	ชื่อก้องเกียรติงาม

รักเอ๋ย

รักเอ๋ย จริงหรือที่ว่าหวาน หรือทรมานใจคน ความ
รักร้อยเล่ห์กล รักเอ๋ย ลวงล่อใจคน หลอกจนตายใจ
รักนี้มีสุขทุกซัดละไป ใครหยั่งถึงเจ้าได้ คงไม่ช้าฤดี
รักเอ๋ย รักที่ปรารถนา รักมาประดับชีวิต หวันในฤทัย
เหลือที่ เกรงรักลวงฤดี รักแล้วขยี้ใจ
ขึ้นห้ามความรักคงไม่ได้ กลัวหมองไหม้ ใจสิ้นสุขเอ๋ย

รักหนอรัก

รักหนอรักไม่จริง สุดทอดทิ้งใจหาย รักหนอรักกลับกลาย
สุดสลายกลายขม รักหนอรักต้องตรม สุดระทมขมขึ้น
รักหนอรักไม่รอ เผ่างอนง้อรอผิน รักหนอรักไม่คืน
ขึ้นเป็นข้ากำสรวล เราหนอเราเฝ้าครวญ เมื่อรักรวนลับลวง
เธอหนอเธอยังรัก และภักดีของฉัน หวังกลายมลาย
เหมือนฝันฝันลวง
ใจหนอใจภักดี ฉันพลีให้เธอทั้งดวง โดนรักลวงทั้งทรวง
แหลกแล้วเอ๋ย

ลืมหอนลืมหៅไร เจ็บเพียงไหนใจเอ๋ย ลืมลืมลืมได้เลย
โปรดอย่าเฝ้าผู้แพ้ ใจหนอใจอ่อนแอ ไม่ผันแปรรักเธอ ไม่ผัน
แปรรักเธอ ไม่ผันแปรรักเธอ

คำควบล้ำ

ทำนองเพลงเขมรอกโครง

เขารวนขวายว่าความเรื่องงามหน้า	ควายตาสาขวิดยายพริ้งวืงตาขวาง
ฝ่ายแม่แพรวลูกยายพร้อมไม่ยอมวาง	ถือขวานพลางไขว่คว้าไล่ล่าควาย
วืงเวียนวนจวบจนจวนโพล์เพล้	จึงไขว่เขวหาเชือกคล้องไซของง่าย
ฝ่ายเจ้าเผือกเปลื้องพล้าถล่ำกาย	ถูกจับได้เพราะแม่แพรวแกลัวกล้ำจริง

๘. ทดสอบด้วยการฟังเสียงตนเอง เพื่อให้ได้ผลแน่นอนควรพูดอัดลงเทป หรือร้องเพลงใส่เทปไว้ เมื่อมีเวลาก็นั่งเปิดฟังดูว่าตนเองออกเสียงตัว ร ล คำควบล้ำได้ดีแล้วหรือไม่ ถ้าดีก็ฝึกต่อไปจนคล่องแคล่ว แต่ถ้ายังออกเสียงได้ไม่ชัดเจน ก็ปรับปรุงการออกเสียงของตนให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

๙. ครั้นเคร่งกับการแสดงละคร หากเป็นนักเรียนอาจฝึกออกเสียงตัว ร ล คำควบล้ำด้วยการแต่งบทละครสั้นๆ ให้บทสนทนาประกอบไปด้วยตัว ร ล ตัวควบล้ำ แม้แต่ชื่อของตัวละครก็ควรเป็นชื่อที่เป็น ร ล และควบล้ำ ด้วย เช่น รุ่ง รื่น ลอย รักเร่ ตรง กลอย กลิ่น พริ้ง พลอย เป็นต้น

๑๐. ใช้อุปกรณ์ประกอบ ห้องปฏิบัติการทางภาษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยในการออกเสียง ในห้องปฏิบัติการอาจมีแบบฝึกตัว ร ล ตัวควบล้ำไว้ให้ฝึกมากๆ นอกจากนั้นหากมีการแสดงละครสั้นๆ อาจบันทึกเทปวิดิทัศน์ไว้ชมเพื่อประเมินการพูดของตนเอง

๑๑. ให้อบรอบต้องฝึกอ่าน การอ่านออกเสียงจะช่วยให้การฝึกออกเสียงตัว ร ล คำควบล้ำดำเนินไปด้วยดีและมีประสิทธิภาพ บทที่ใช้ฝึกอ่านอาจเป็นบทร้อยแก้วหรือร้อยกรองก็ได้ ตัวอย่างบทฝึกอ่านมีดังนี้คือ

อันความกรุณาปราณี	จะมีใครบังคับก็หาไม่
หลั่งมาเองเหมือนฝนอันชื่นใจ	จากฟากฟ้าสุราลัยสู่แดนดิน
เป็นสิ่งที่ดีสองชั้นพลันปลื้มใจ	แห่งผู้ให้และผู้รับสมถวิล
เป็นกำลังเลิศพล้งอันทั้งสิ้น	เจ้าแผ่นดินผู้ทรงพระกรุณา

(เวนีสวานิช)

รอนรอนสุริยะไอ
 เรือยเรือยลับเมรุลง
 รอนรอนจิตจำนง
 เรือยเรือยเรียมคอยแก้ว
 เรือยเรือยมารอนรอน
 สนธยามาใกล้ค่า
 เรือยเรือยมาเรียงเรียง
 ตัวเดียวมาพลัดคู่

อัสดง
 ค่าแล้ว
 นุชพี เพียงแม่
 คลับคล้ายเรียมเหลียว
 ทิพากรจะตกต่ำ
 คำนึงหน้าเจ้าตาตรู
 นกบินเฉียงไปทั้งหมู่
 เหมือนพ็อยผู้เดียวตาย
 (บทเห่เรือ)

ความรู้คู่เปรียบด้วย
 สัจธาคือเกราะบัง
 ปัญญาประดุจดั่ง
 กุมสติด่างโล่ป้อง

กำลัง ภายเฮย
 ศาสตร์พ้อง
 อาวุธ
 อาจแกลวกกลางสนาม
 (โคลงโลกนิติ)

ดอกเอ๋ยดอกกรัก
 อุบะห้อยร้อยกรองพวงมาลัย
 ผสมรักไม่รู้โรยโดยเชือกถือ
 จะรักกันไม่รู้ร้างแรมไรยรา

สีสวยนกม่วงขาวพราวไสว
 ทั้งยังใช้จัดพานงานวิวาห์
 ว่านั่นคือสัญลักษณ์แน้นักหนา
 ขอบุชารักมั่นนิรันดร์เอย

ดอกเอ๋ยดอกกลิ่นหอม
 โบราณห้ามปลูกไว้ตามบ้านเรือน
 เด็กชอบบินปายกึ่งเก็บดอกเล่น
 กวีเปรียบความระทมตรมอุรา

กลิ่นหอมฟุ้งตามลมหาใดเหมือน
 เพราะกึ่งเปราะดอกเกลือนยั่ววนตา
 ชื่นไม่เป็นพลัดตกหกถลา
 อุปมาดั่งกลิ่นทรมตรมเอย

ดอกเอ๋ยดอกเกี้ยวเกล้า
 เป็นพวงทองย้อยเคียงอยู่เรียงราย
 ทั้งเด็กเล็กสาวน้อยคอยเก็บเล่น
 แลดูสวयงามตาน่านิยม

งามเสลาแดงพิลาสดั่งชาติปาย
 นามก็หมายเหมาะล้าเป็นคำคม
 เราจึงเห็นว่าเขาใช้เกล้าผม
 เกี้ยวเกล้าสมนามกระไรใครตั้งเอย

ดอกเอ๋ยดอกสร้อยสุคนธ์	ชาวโพลนเต็มดั่งงามสดใส
รูปงามนามก็เพราะเหมาะกระไร	กลิ่นก็ไกลรสก็กล่อมย้อมดวงมาน
ชีวิตอันสิ้นเปล้าของเรา	หากมุ่งทำความดีเป็นพื้นฐาน
ชื่อจะหอมไปไกลสุดเปรียบปาน	หอมเหมือนรสสุคนธ์บ้านยามเช้าเอ๋ย

(กลอนดอกสร้อย ดอกไม้ในวรรณคดี สุจริต เพียรชอบ ประพันธ์)

กล้านักมกบิน

ภาชิตว่ากล้านักมกบิน	ได้ยลยินภาชิตนี้กันทั่ว
คนบางคนเก่งกาจไม่หวาดกลัว	เที่ยวคุยทั่วว่าเก่งกล้ากว่าใครใคร
อาจมีคนเก่งกว่ามาทำรบ	ถึงจุดจบชีวาพาดักชัย
จงอย่ากล้าเกินเหตุจักเพทภัย	เดินสายกลางเข้าไว้จะสุขเอ๋ย

เกลียดตัวกินไข่ เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง

ภาชิตว่าเกลียดตัวแต่กินไข่	เกลียดปลาไหลกินน้ำแกงไม่แสรังว่า
เกลียดตัวเขาแต่ประโยชน์นั้นนานา	อยากได้มาเป็นของตนคนอะไร
ถ้าเกลียดเขาก็อย่าเอาผลประโยชน์	ดูชั่วโฉดยิ่งแท้แนใจ
ของของเขาเขาก็รักดังดวงใจ	อย่ามักได้โลภาน่าชังเอ๋ย

เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม

ภาชิตว่าเข้าเมืองที่ตาหลิ่ว	ก็ต้องหลิ่วตาตามยามคับขัน
ประพัตติตนให้เหมาะสมกลมกลืนกัน	การสังสรรค์ง่ายตายสบายใจ
การวางตนเหมาะสมกับกาละ	ทั้งเทศะตามควรล้วนสดใส
เข้ากับใครเข้าได้สบายใจ	คนชอบใจคบหาพาสบาย

(จาก ไชยภาษา-ภาชิต สุจริต เพียรชอบ ประพันธ์)

การใช้คำสุภาพ เอกสภณของความเป็นไทย

คนไทยชอบยิ้มแย้ม	ใบหน้าแจ่มจิตสดใส
พูดจากับใครใคร่	มักจะใช้ความระวัง
พยายามใช้คำสุภาพ	ไม่หยามหยาบดันทุรัง
พูดจาต้องน่าฟัง	ไม่เปลืองพลังให้เคืองใจ
แทนตัวเองว่าหนู	คิดคิดดูน่ารักใคร่
หนูตัวใหญ่เหลือใจ	แต่ทำให้คนฟังชม
เรียกตัวเองว่าลูก	ความพินสุกดูเหมาะสม
ใครฟังก็นิยม	ชมว่าดีมีอัธยาศัย
ผู้เฒ่าเรียกแม่พ่อ	ฟังแล้วก็ชื่นชอุรา
คุณท่านป้าน้าอา	ลงบุตไฟเพราะจริง
ผักที่เป็นอาหาร	มีคำขานไฟเพราะยิ่ง
ถั่วเพาะขออ้างอิง	ปีศาจสิงแทนผีนาง
กินว่ารับประทาน	ของคาวหวานอันโอชา
เสวยใช้กับราชา	แสดงว่าใช้ภาษาเป็น
แปดตัวเรียกสี่คู่	เราควรรู้และเล็งเห็น
คำผวนควรละเว้น	เน้นคำสุภาพของไทยไทย

คนไทยเป็นคนมีอัธยาศัย หน้าตายิ้มแย้ม พูดจาไพเราะอ่อนหวาน จะพูดอะไรจะทำอะไรก็ระมัดระวังไม่ให้เกิดกระทบกระเทือนใจผู้ที่อยู่รอบข้าง คนไทยเป็นคนฉลาดจึงหาวิธีพลิกแพลงที่จะใช้ถ้อยคำให้รื่นหูผู้ฟัง การใช้ภาษาไทยเพื่อแสดงความสุภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรศึกษาและให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง

ลักษณะของคำสุภาพ

๑. ไม่เป็นคำหยาบคำต่ำ เช่น คำ อ้าย อี ชี เยี้ยว เมื่อจะใช้ให้เป็นคำสุภาพก็เปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม เช่น อ้ายนั่น อ้ายนี้ ก็เป็น สิ่งนั้น สิ่งนี้ ชี เยี้ยว ก็ใช้ อุจจาระ ปัสสาวะ แทน บางทีก็เลี่ยงว่า ไปห้องน้ำ ไปเก็บดอกไม้ ไปยิงกระต่าย เป็นต้น บางคำที่ใช้ อี นำหน้า เช่น อีกา อีเล้ง ปลาอ้ายน้ำ ก็เปลี่ยนเป็น กา นางเล้ง ปลาบ้า เป็นต้น

๒. ไม่เป็นคำห้วนคำกระด้าง ซึ่งเมื่อพูดออกไปแล้ว ดูเป็นการไม่ให้ความเคารพ เช่น ขานรับว่า โว้ย หา เออ ใช้แทนตัวเองว่า กู ข้า เรียกผู้ที่พูดด้วยว่า เอ็ง มึง เวลากล่าวปฏิเสธก็พูดว่า เปล่า ไม่รู้ ไม่มี ไม่ใช่ หากจะกล่าวให้สุภาพก็กล่าวว่า มิได้ หามิได้ ไม่ทราบ มิใช่ เป็นต้น

๓. เป็นคำที่สร้างความสบายใจ คำสุภาพจะเป็นคำที่ผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยหรือผู้ฟังรับรู้แล้ว เกิดความสบายใจ

๔. เป็นคำที่ให้เกียรติผู้ฟัง การใช้คำสุภาพจะทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณค่าตนเองได้รับการยกย่อง ผู้พูดให้เกียรติ ให้ความเคารพ ไม่ระคายหู

๕. เป็นคำที่ไม่เผื่อพลั้งเป็นคำพวน คำบางคำเมื่อผวนแล้วมักจะหยาบคายหรือกระเดียดไปในทางเพศ เช่น เห็นหมี ก็พูดว่า ปะหมี หรือ พบหมี หอยเหมีน ก็จะเข้าใจว่าหอยมีกลิ่นหรือหอยกลิ่นไม่ดี ดากแดด ก็เลี่ยงไปใช้เป็น ผึ่งแดด

๖. เป็นคำที่ไม่เปรียบเทียบกับของหยาบ เช่น สาก หรือสากกระเบือ ก็เปลี่ยนเป็นใช้คำอื่น เช่น ไม้ตีพริก เลือครัว ปลาสลิด มีลักษณะชวนให้คิดไปถึงอวัยวะเพศของหญิง ก็เปลี่ยนเป็น ปลาใบไม้ ปลาซ่อน เป็น ปลาหาง เป็นต้น

ความเป็นมาของคำสุภาพ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า คนไทยเป็นคนที่มึจิตใจอ่อนโยน สุภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน ในขณะที่เดียวกันก็คงจะเป็นคนที่มึจิตใจอ่อนไหวง่าย เมื่อได้ฟังคำพูดที่ไม่ระมัดระวังก็เกิดอาการระคายหู ไม่สบายใจ จึงพยายามสรรหาถ้อยคำที่เหมาะสมมาใช้เพื่อให้เกียรติผู้ที่ตนเองพูดด้วย ในขณะเดียวกันก็แสดงความสุภาพไปด้วยในตัว

การใช้คำสุภาพสันนิษฐานว่าคงจะเกิดมาพร้อมกับภาษาของไทยเรา ภาษาจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปอยู่ตลอดเวลา แม้ในสมัยสุโขทัยเราใช้ภาษาง่ายๆ ธรรมดา ไม่มีคำศัพท์มากนัก แต่เราก็มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เมื่อเราจะเรียกชื่อพระมหากษัตริย์ เราก็กล่าวถึงพระองค์ด้วยความเคารพ เช่น เรียกว่า พ่อขุนรามคำแหง เป็นต้น พ่อ เป็นคำธรรมดาแต่ก็ใช้เป็นเครื่องแสดงความจงรักภักดี

ความยกย่องให้เกียรติเสมอหรืออาจจะยิ่งกว่าพ่อของตน ภาษาไทยเราก็จะเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ

ในสมัยรัตนโกสินทร์ เริ่มต้นตั้งแต่รัชกาลที่ ๔ พระองค์ทรงออกประกาศเกี่ยวกับการใช้ภาษาให้ถูกต้อง เช่น ประกาศให้ใช้คำ กับ แก่ แต่ ต่อ แต่ ใน ยัง ในที่ควร เป็นต้น

ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ได้ทรงประกาศตั้ง **สมาคมภาษาไทย** เพราะมีภาษาใหม่ๆ เกิดขึ้นในสมัยนั้นมากมาย ทำให้ภาษาไทยเสื่อมลงเป็นอันมาก คุณสมบัติของสมาชิกประกอบด้วย

๑. ต้องตั้งใจที่จะใช้ภาษาให้ถูกต้อง ไม่ใช้ภาษาอย่างเลวทราม คือ ไม่ใช้คำหยาบ ไม่ใช้ภาษาดำ

๒. เมื่อมีผู้มาพูดด้วยและใช้ภาษาผิดๆ จะไม่ยอมรับผู้ที่ใช้ภาษาผิดๆ นั้น

๓. ช่วยแนะนำเพื่อนฝูงและบุคคลที่อยู่รอบข้างให้ใช้ภาษาที่ถูกต้อง ไม่ใช้คำพูดที่ผิดๆ

๔. เมื่อมีผู้ใช้ภาษาผิดๆ ต้องให้กลับไปแก้ไขให้ถูกต้อง

ในสมัยรัชกาลที่ ๖ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยในการเปลี่ยนแปลงของสำนวนภาษาไทยเช่นเดียวกัน พระองค์จึงทรงตั้ง **วรรณคดีสโมสร** ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๗ เพื่อส่งเสริมการแต่งหนังสือ โดยทรงตั้งกรรมการไว้ตรวจหนังสือที่แต่งดี แล้วพระราชทานรางวัลกับประทับพระราชลัญจกรบนหนังสือที่แต่งดีนั้น หนังสือที่ควรได้รับรางวัลจากวรรณคดีสโมสรก็คือ เป็นหนังสือดี เป็นเรื่องที่สาธารณชนอ่านแล้วได้ประโยชน์ นอกจากนั้นยังเป็นหนังสือที่แต่งดี ใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องตามที่เคยใช้มาแต่โบราณกาล ไม่ใช้ภาษาซึ่งเลียนภาษาต่างประเทศ หรือใช้วิธีผูกประโยคตามภาษาต่างประเทศ เช่น ใช้ว่า **ไปขึ้นรถไฟ** หรือ **โดยสารรถไฟ** แทนคำที่เลียนภาษาต่างประเทศว่า **ไปจับรถไฟ** ใช้ **มาช้า** แทน **มาสาย** **มาล่า** เป็นต้น ในสมัยรัชกาลที่ ๘ จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี พยายามที่จะปฏิวัติภาษาไทยให้มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์แบบไทยๆ คิดให้เขียนง่ายและอ่านง่ายขึ้น แต่ก็ไม่มีใครได้รับความนิยม

ในสมัยปัจจุบันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยและทรงห่วงใยในความเปลี่ยนแปลงของภาษาไทย ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทไว้ในหลายโอกาสด้วยกันทั้งในที่ประชุมครูภาษาไทย ในชุมนุมภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และแก่บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่องการใช้ภาษาผิดๆ ภาษาฟุ่มเฟือย การใช้คำไม่ตรงความหมาย ตลอดจนการออกเสียงที่ไม่ถูกต้องตามอักขรวิธี โดยทรงปรารภว่าไม่ควรปล่อยให้เป็นอย่างนั้น เพราะจะทำให้ภาษาทรุดโทรม เรามีภาษาใช้เองนับว่าประเสริฐอยู่แล้ว การที่เรามีภาษาเป็นมรดกอันมีค่าตกทอดมาถึงเรา ทุกคนจึงมีหน้าที่ที่จะต้องรักษาไว้

ผลของการใช้ภาษาไทยเพื่อแสดงคุณภาพ

ผู้เขียนขอเสนอผลของการใช้ภาษาไทยเพื่อแสดงคุณภาพ เป็นข้อความที่คล้องจองกันดังนี้คือ มีบุคลิกภาพดี มีสัมมาคารวะ รู้กาลเทศะสังคมและบุคคล เป็นผลด้านมนุษยสัมพันธ์ พิถีพิถันในการใช้คำ นำไปใช้ได้คล่อง ไม่ต้องวิตกกังวล เป็นผลให้ประสบความสำเร็จในชีวิตการทำงาน อนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรม รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

๑. มีบุคลิกภาพดี คนที่รู้จักเลือกสรรถ้อยคำใช้ รู้จักใช้คำสุภาพในโอกาสและสถานการณ์ต่างๆ จะช่วยส่งเสริมให้ผู้พูดเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดี ดูเป็นคนสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตน แต่ในขณะเดียวกันก็แสดงภูมิรู้ มีความภูมิฐาน ทำให้เป็นคนที่มีบุคลิกภาพดี

๒. มีสัมมาคารวะ ปัจจุบันนี้ปรากฏว่ามีผู้สนใจในเรื่องกิริยามารยาทและการใช้ถ้อยคำเป็นอย่างมาก การใช้คำสุภาพเป็นการแสดงมารยาทและการมีสัมมาคารวะ ภาษาไทยของเราแตกต่างจากภาษาต่างประเทศที่ว่า เราไม่ใช่คำเดียวกันต่อบุคคลที่ต่างวุฒิหรือต่างวัยกัน เรามีมารยาทในการเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสม ทำให้เกิดความไพเราะ มีความอ่อนน้อม อ่อนหวานแทรกอยู่ด้วย ตัวอย่างเช่น คำแทนชื่อตัวเอง ในภาษาอังกฤษใช้ ไอ (I) ซึ่งแปลว่า ผมและฉัน แต่ในภาษาไทยจะมีคำหลายระดับ ซึ่งฟังแล้วจะรู้สึกว่าคุณพูดมีมารยาท เช่น ผม กระผม ข้าพเจ้า ฉัน เกล้ากระหม่อม เกล้ากระผม ข้าพระพุทธเจ้า คำเหล่านี้เราจำเป็นต้องใช้ให้ถูกต้องตามกาลเทศะ สังคม และบุคคลที่เราพูดด้วย

๓. รู้กาลเทศะสังคมและบุคคล คนที่เลือกใช้คำสุภาพได้เหมาะสม จะมีคนยกย่องชมเชยว่ารู้กาลเทศะ คือรู้ว่าจะพูดกับใครอย่างไร ใช้แทนตัวเองว่าอย่างไร เมื่อเราพูดกับพระก็จะต้องใช้คำศัพท์เฉพาะ เช่น ฉัน หมายถึง ก็น อาน้ำ ใช้ สรงน้ำ นอน ใช้ จำวัด ไม่สบาย ใช้ อาพาธ เป็นต้น เวลาที่จะกล่าวขอบคุณคนที่เสมอกันใช้ ขอบใจ ขอบคุณ ถ้าผู้น้อยพูดกับผู้ใหญ่ก็จะใช้ ขอบพระคุณ ถ้าเป็นผู้ใหญ่มากๆ ก็ใช้กราบขอบพระคุณ และแสดงอาการกราบพร้อมกับการใช้คำพูดด้วย

๔. เป็นผลด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้ที่รู้จักเลือกใช้คำสุภาพได้เหมาะสม จะเข้ากับคนได้ดี เพราะมนุษย์มักชอบคนที่สุภาพอ่อนน้อมและใช้ถ้อยคำที่ไพเราะอยู่แล้ว การติดต่อกับบุคคลต่างๆ ทั้งในด้านส่วนตัว ธุรกิจ การงานต่างๆ ก็เป็นไปด้วยได้ง่าย ดังบทสักวาที่ว่า

สักวาทวานอื่นมีหมีนแสน	ไม่เหมือนแมนพจมานที่หวานหอม
กลิ่นประเทียบเปรียบดวงพวงพยอม	อาจจะน้อมจิตโน้มด้วยโลมลม
แมนล้อลามหยามหยาบไม่ปลาบปลื้ม	ดังดุดตีบบระเพ็ดต้องเข็ดขม
ผู้ดีไพร่ไม่ประกอบชอบอารมณ์	ใครฟังลมเมินหน้าระอาเอย

(พระนิพนธ์พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงบดินทรไพศาลโสภณ)

๕. พิถีพิถันในการใช้คำ ผู้ที่ใช้คำสุภาพจนติดเป็นนิสัย มักจะเป็นผู้ที่พิถีพิถันในการใช้คำ จะไม่พูดโพล่งออกไปโดยไม่คิด คือจะต้องคิดก่อนพูดออกไปเสมอ มีการกลั่นกรองถ้อยคำก่อนใช้ เช่น เมื่อจะกล่าวว่าเกลียดคนนั้นคนนี้ ก็ใช้คำว่า ไม่ชอบคนนั้นคนนี้แทน จะกล่าวว่า สุดาขี้เกียจมาก ก็ใช้ว่า สุดาขยันน้อยไปหน่อย แทน

๖. นำไปใช้ได้คล่อง ในปัจจุบันเรามีความจำเป็นจะต้องเข้าสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะสังคมซึ่งเจริญแล้วด้วยวัฒนธรรม จึงจำเป็นจะต้องใช้ถ้อยคำให้สุภาพ ไพเราะ แสดงว่าเราเป็นผู้มีวัฒนธรรม ผู้ที่มีมารยาทในการพูด ใช้คำสุภาพอยู่เป็นประจำ จะทำให้ใช้คำสุภาพได้คล่องมาก สามารถใช้โดยอัตโนมัติ คือใช้คำสุภาพได้ในทุกโอกาสอย่างคล่องแคล่ว

๗. ไม่ต้องวิตกกังวล ดังที่ได้กล่าวข้างต้นว่า ในปัจจุบันคนต้องเข้าสังคมมากขึ้น การมีทักษะในการเลือกสรรคำใช้จึงมีความสำคัญมาก เพราะจะสามารถพูดจาติดต่อสื่อสารได้อย่างแคล่วคล่อง ทำให้ไร้กังวล เข้าสังคมได้โดยไม่เคอะเขิน

๘. เป็นผลให้ประสบความสำเร็จในชีวิตการงาน คนที่ใช้คำสุภาพอยู่เสมอ จะทำให้เข้าสังคมได้ง่าย การติดต่อธุรการงานก็เป็นไปอย่างสะดวกสบาย เราจะพบว่าคนที่มีความสามารถในการพูด ใช้ถ้อยคำได้เหมาะสม มีมารยาท จะประสบความสำเร็จในการงาน ผู้ที่ใช้ภาษาติดบางคนได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี หรือได้รับการยกย่องให้ทำงานในตำแหน่งสูงๆ

๙. อนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรม คำสุภาพเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นไทย การใช้คำสุภาพเท่ากับเป็นการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมไทยไปด้วยในตัว

ลักษณะการใช้คำสุภาพ

การใช้คำสุภาพจะใช้ในลักษณะต่างๆ ดังต่อไปนี้

๑. การใช้สรรพนาม แทนตัวผู้พูดเอง แทนผู้ที่พูดด้วย และแทนผู้ที่เรากล่าวถึง การใช้สรรพนามแทนชื่อตัวเองนั้นคือ

สรรพนามบุรุษที่ ๑ ได้แก่ ผม กระผม ข้าพเจ้า ดิฉัน เก๊าะ-กระหม่อม ข้าพระพุทธเจ้า เป็นต้น บางทีก็ใช้เพื่อแสดงความอ่อนน้อมใช้แทนตัวเองว่า ลูก หนู หรือใช้ชื่อเล่น เช่น แดง ด้อย เก้ ต้ม เป็นต้น

สรรพนามบุรุษที่ ๒ ได้แก่ คุณ เธอ ท่าน ผ่าพระบาท ได้เท่า บางครั้งก็เรียกผู้ที่เรานับถือว่า คุณลุง คุณป้า คุณน้า คุณอา คุณพี่ เป็นต้น แม้แต่เรียกบริการบางครั้งและส่วนใหญ่ก็จะเรียกว่า น้อง

สรรพนามบุรุษที่ ๓ คือบุคคลที่เรากล่าวถึง ก็ใช้ว่า ท่าน พระคุณท่าน บางกรณีมีการสนทนาออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ผู้พูดเป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะดี หน้าตาดี แต่เมื่อกล่าวถึงครู อาจารย์ หรือบิดามารดาจะใช้แทนว่า ‘แก’ ทำให้เสียบุคลิกลักษณะอย่างมาก

๒. คำขานและคำตอบรับ คำขานและคำตอบรับมีความสำคัญอย่างยิ่งในการแสดงความสุภาพในการใช้ภาษา ตัวอย่างเช่น เมื่อมีผู้เรียกแล้วต้องมีการขานรับ ถ้าเป็นคำขานแบบดาดๆ ไม่สุภาพก็มักจะเป็นทำนอง อะไร ทำไม หือ เออ แต่ถ้าเป็นคำขานที่สุภาพก็จะขานรับว่า จ้า ขา ครับ ครับกระผม เมื่อมีการขานแล้วพูดจาสื่อสารกันต่อไปโดยมีการตอบรับด้วย การตอบรับที่แสดงความสุภาพก็ได้แก่ จ๊ะ ค่ะ ครับ ครับกระผม มิได้ครับ (แทนเปล่าครับ) หามิได้ค่ะ มิใช่เช่นนั้นค่ะ (แทนไม่ใช่ค่ะ)

๓. คำลงท้ายประโยคที่แสดงความสุภาพ ในการพูดจาสื่อสารกันที่มีใช้การตอบรับ อาจเป็นการบรรยาย พรรณนา อธิบาย ถ้าพูดต่อไปเรื่อยๆ โดยไม่มีคำลงท้ายประโยคก็จะเป็นการพูดห้วนๆ แสดงอาการไม่สุภาพ หรือไม่ให้เกิดมิติผู้ฟัง คำลงท้ายประโยคหรือข้อความ เช่น ค่ะ ครับ จึงมีความจำเป็นในการแสดงความสุภาพในการใช้ภาษา

๔. การตัดคำ คำบางคำมีคำที่ไม่สุภาพปนอยู่ก็ตัดคำออกเสียบ้างเพื่อแสดงความสุภาพ เช่น

กา	แทน	อีกา	ดิฉัน	แทน	อิฉัน
แก้ง	แทน	อีแก้ง	รู้้ง	แทน	อีรู้้ง
มีดโต้	แทน	อีโต้	นางเลิ้ง	แทน	อีเลิ้ง

นางนูน	แทน	อีนูน	นางแอ่น	แทน	อีแอ่น
เรือเปิด	แทน	อีเปิด	กระเห็นหรือนางเห็น	แทน	อีเห็น
กะแปะ	แทน	อีแปะ	นางรม	แทน	อีรม
มอญซ่อนผ้า	แทน	อีมอญซ่อนผ้า	ปลัดขิก	แทน	อ้ายขิก
บางนางร้า	แทน	บางอีร้า	แร้ง	แทน	อีแร้ง
ปลาบ้า	แทน	ปลาอ้ายบ้า			

๕. คำที่อาจพวนได้ก็เปลี่ยนแปลงไปบ้าง เพื่อไม่ให้พวนทางเสียงกลับมาเป็นคำหยาบหรือคำที่ส่อไปในทางเพศ เช่น

ผักทอดยอด	แทน	ผักบุง	ผู้ป่วย	แทน	คนป่วย
ถั่วเพาะ	แทน	ถั่วอก	ครบห้า	แทน	ที่ห้า
ครบหก	แทน	ที่หก	สี่คู่	แทน	แปดตัว
ผึ่งแดด	แทน	ตากแดด	สี่ครั้ง	แทน	สี่หน
เจ็ดประการ	แทน	เจ็ดอย่าง	บางชี้พัน	แทน	บางชี้หน
สองพันแปดร้อยเส้น	แทน	เจ็ดโยชน์	ดอกมณฑาขาว	แทน	ดอกยี่หุบ

๖. คำที่มีลักษณะน่าเกลียด เสียงไม่ไพเราะหรือส่อไปในทางเพศ ก็เปลี่ยนคำ สร้างคำขึ้นใหม่เพื่อให้สุภาพ เช่น

อุจจาระ	แทน	ขี้	ปัสสาวะ	แทน	เยี่ยว
เถาmű	แทน	เถาหมา mű	ผลมุลกา	แทน	ลูกขี้กา
พอง	แทน	ไข่	ผักร้อน	แทน	ผักกะเจด
โรคเรื้อน	แทน	ขี้เรื้อน	โรคเกลื้อน	แทน	ขี้เกลื้อน
กลาก	แทน	ขี้กลาก	ผักสามหา	แทน	ผักตบ
ดอกขจร	แทน	ดอกสลิด	ปลาใบไม้	แทน	ปลาสลิด
ปลาหาง	แทน	ปลาซ่อน	ขนมทราย	แทน	ขนมขี้หนู
ต้นอเนกคุณ	แทน	ต้นดำแย	คิลา	แทน	หิน
ดอกซ่อนกลิ่น	แทน	ดอกซ่อนขี้	รากดิน	แทน	ไส้เดือน
ดกลูก	แทน	ออกลูก			

๗. การลดความหมายของคำ เพื่อไม่ให้สะเทือนใจผู้ฟังหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ก็มีวิธีการแสดงความสุภาพด้วยการลดความหมายของคำ เช่นใช้

ผู้สูงอายุ	แทน	คนชรา, คนแก่
ขยันน้อย	แทน	ขี้เกียจ
ไม่ชอบ	แทน	เกลียด
เขาไม่ชอบจ่ายเงิน	แทน	คนขี้เหนียว
ฉันทนเธอไม่ได้	แทน	เธอเป็นคนเลวร้าย
คนไม่ใคร่ดี	แทน	คนเลว
ซุบ	แทน	ผอม
พูดไม่จริง	แทน	โกหก, พูดปด

คำว่า “โกหก” ในสมัยโบราณถือเป็นคำที่เสียหายร้ายแรงไม่ควรใช้

๘. การลดเสียงการอ่อนเสียง การลดเสียงหรือการทำเสียงให้อ่อนลง ไม่กระดัง ไม่ห้วน ก็เป็นการแสดงความสุภาพได้อีกวิธีหนึ่ง

๙. การใช้ท่าทางประกอบ เช่น การพูดพร้อมกับก้มศีรษะ การค้อมตัวก็เป็นการแสดงความสุภาพอีกประการหนึ่งด้วย

การใช้ภาษาอย่างมีวัฒนธรรม

วัฒนธรรมทางภาษา	นำศึกษาน่าสนใจ
บรรดาเรื่องของไทย	ภาษาใช้เรื่องสำคัญ
ใช้คำให้ถูกต้อง	ตามทำนองที่เลือกสรร
ทางเสียงเรื่องสำคัญ	จำให้มันใช้ให้ดี
พ่อแม่และยายตา	ใช้จะจำได้เต็มที
คะขานันคำดี	ใช้ทุกที่แสนสบาย
คนมีวัฒนธรรม	ใช้ถ้อยคำได้หลากหลาย
เข้าใครได้ง่ายดาย	คำหยาบคายไม่ใช้กัน
สุภาพดีคำพึงเพย	ไม่ละเลยใช้แข่งขัน
ควบกล้าของเรานั้น	ออกเสียงกันให้ชัดเจน
ใช้คำถูกระดับ	ใช้คำศัพท์ไม่พูดเล่น
เรียงประโยคตามกฎหมาย	ใช้คำเน้นถูกต้องกาล
การใช้คำทายทัก	ต้องรู้จักคำเรียกขาน
ครูบาและอาจารย์	เคารพท่านสั่งสอนมา
สัมมาคารวะ	ไม่เลยละต้องรักษา
พูดดีมีอัธมา	เขารู้ว่าเป็นคนดี
ในวรรณคดีไทย	วัฒนธรรมใช้รู้ส่วนมากมี
ศึกษาให้ดีดี	ใช้ภาษามีวัฒนธรรม

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเป็นมายาวนาน มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดมาจนถึงลูกหลานในปัจจุบัน ภาษาไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าสูงอย่างยิ่ง การใช้ภาษาอย่างมีวัฒนธรรม

จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง การที่เราใช้ภาษาอย่างมีวัฒนธรรม เป็นการแสดงกตัญญู กตเวทิตะและคารวะต่อบรรพบุรุษ ผู้ที่ได้สร้างสรรค์ภาษาไว้ให้เราใช้อย่างสะดวกสบาย แต่ปรากฏว่าในปัจจุบันมีปัญหาทางด้านการใช้ภาษากันมาก ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง ‘การใช้ภาษาในยุคโลกาภิวัตน์’ ว่าปัญหาเรื่องการใช้ภาษามีดังนี้คือ พูดไม่ชัด ดัดคำ น้ำเสียงเพี้ยน เลียนภาษาดารา ใช้ภาษาไม่สุภาพ ใช้คำหยาบคำต่ำ ใช้คำลักษณะนามไม่ถูกต้อง ใช้คำคะนองผิดที่ ใช้คำที่ผิดความหมาย เขียนขยายความไม่เป็น ไม่เว้นวรรค ไม่รู้จักภาษาดี มีภาษาอังกฤษปน บางคนใช้คำฟุ่มเฟือย ในบรรดาปัญหาเหล่านี้มีหลายหัวข้อที่เป็นการใช้ภาษาไม่ถูกต้องตามวัฒนธรรม ผู้เขียนจึงขอเสนอหัวข้อสำคัญๆ ในการใช้ภาษาอย่างมีวัฒนธรรม ดังนี้คือ มีหางเสียง สำเนียง ไพเราะ ใช้คำเหมาะสมตามระดับ ใช้คำศัพท์ตามสถานการณ์ คำเรียกขานถูกต้อง คำคล้องจองคำพ้องเพย ไม่ละเลยคำควบกล้ำ จดจำเรื่องสัมมาคารวะ

๑. มีหางเสียง หางเสียงเป็นเครื่องแสดงความสุภาพอ่อนน้อม ความมีคารวะต่อผู้ที่เราพูดด้วย เป็นการแสดงระดับภาษา ตั้งแต่ภาษาในระดับครอบครัว เพื่อนฝูงจนถึงระดับทางการ เช่น ในครอบครัวก็จะพูดกับพ่อแม่ปู่ย่าตายาย ตลอดจนถึงป้าน้าอาด้วยคำว่า จ๊ะ จ๋า ตาจ๋า ยายจ๋า พ่อจ๋า ปู่จ๋า แม่ครับ เป็นต้น ถ้าเป็นเพื่อนฝูงผู้ใหญ่หรือการติดต่อระดับทางการ การพูดแล้วลงหางเสียงด้วย คะ ขา ค่ะ ครับ ก็เป็นการแสดงความอ่อนโยนสุภาพ เป็นคำเรียกขานที่น่าฟัง

๒. สำเนียงไพเราะ โบราณกล่าวไว้ว่า สำเนียงส่อภาษา กิริยาส่อสกุล การพูดด้วยเสียงที่ไพเราะ ไม่กระโชกโฮกฮาก ก็เป็นสิ่งที่น่าฟัง น้ำเสียงจะเป็นเครื่องแสดงอารมณ์ของผู้พูดได้อย่างดี การพูดด้วยเสียงที่ไพเราะอ่อนหวานน่าฟังช่วยให้การสนทนาหรือการติดต่อสื่อสารเป็นไปโดยสะดวกเรียบร้อยและสัมฤทธิ์ผล ที่สำคัญก็คือการใช้ภาษาที่มีเสียงไพเราะ ไม่กระโชกโฮกฮาก แสดงว่าเป็นผู้ที่รู้จักใช้ภาษาอย่างมีวัฒนธรรม สัมกับเป็นคนไทยที่เป็นคนยิ้มแย้มแจ่มใส กิริยามารยาทดี

๓. ใช้คำเหมาะสมตามระดับ การใช้ถ้อยคำให้ถูกต้องตามระดับถือได้ว่าเป็นการใช้ภาษาอย่างมีวัฒนธรรม เช่น ในหมู่เครือญาติ ในครอบครัว เราใช้คำว่า กิน กินข้าว กินขนม แต่ถ้าจะพูดอย่างเป็นทางการ พูดอย่างสุภาพก็ใช้คำว่า รับประทานอาหาร ถ้าต้องใช้กับพระมหากษัตริย์หรือเจ้านายก็ใช้คำว่า เสวย แต่พอใช้กับพระก็ใช้คำว่า ฉัน คนที่ใช้ภาษาอย่างมีวัฒนธรรมจะต้องทราบระดับของภาษา และใช้ให้ถูกต้องตามกาลเทศะสังคมและบุคคล

๔. ใช้คำศัพท์ตามสถานการณ์ คนไทยเป็นคนที่มีความไว ไหวพริบ

ภาษาไทยเป็นภาษาที่ร่ำรวยคำ เราสามารถที่จะเลือกถ้อยคำต่างๆ ให้ถูกต้องตามสถานการณ์ ผู้ที่สามารถเลือกใช้คำได้เหมาะกับสถานการณ์ได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่รู้จักใช้ภาษาอย่างมีวัฒนธรรม เช่น การที่จะให้ความรู้แก่บุคคลในสถานการณ์ต่างๆ จะใช้ศัพท์หรือคำที่แตกต่างกัน เช่น

พ่อพูดกับลูก	ใช้	“พ่อจะเล่าให้ลูกฟัง”
ครูกับศิษย์ในชั้นเรียน	ใช้	“ครูจะบรรยายให้เธอฟัง” หรือ “ครูจะชี้ให้เธอเห็นว่า.....”
เด็กพูดกับผู้อาวุโส	ใช้	“หนูจะมาราบเรียนให้คุณตา คุณยายทราบ”
ข้าราชการชั้นผู้น้อยกับ ผู้บังคับบัญชา	ใช้	“กระผมจะมาราบเรียนให้ ท่านทราบ”
พระภิกษุกับชาวบ้าน	ใช้	“อาตมาจะชี้แจงให้โยม ทั้งหลายฟัง”
ผู้แทนราษฎรกับชาวบ้าน	ใช้	“ข้าพเจ้าขอแจ้งให้พ่อแม่ พี่น้องทั้งหลายทราบ”
เพื่อนชายที่สนิทกัน	ใช้	“ข้าจะบอกให้เอ็งรู้ไว้”

จึงเห็นได้ว่าทั้งคำสรรพนามและคำกริยาจะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์

๕. คำเรียกขานถูกต้อง ภาษาไทยมีถ้อยคำสำหรับทักทายปราศรัย เช่น เมื่อพบกันก็กล่าวคำว่า สวัสดี ถ้าเป็นคนเสมอกันก็กล่าวคำ สวัสดี เฉย ๆ ถ้าเป็นการทักทายปราศรัยระหว่างผู้ที่อ่อนอาวุโสกับผู้ที่มีอาวุโสสูง ก็ทักทายด้วยคำ สวัสดี และมีการแสดงกิริยาอาการ เช่น การกระพุ่มมือไหว้ขณะที่ยืนอยู่หรือเดินมาพบกัน ถ้าผู้อาวุโสนั่งอยู่บนพื้นก็ก้มลงกราบแล้วกล่าวคำ สวัสดี

การขบใจก็มี ขอบใจ สำหรับคนเสมอกันและรู้จักกันดี ขอขอบคุณ สำหรับคนที่รู้จักกันยังไม่สนิทสนมนัก เป็นเพื่อนที่ยังไม่สนิทกันนัก หรือสำหรับผู้ที่มีอาวุโสกว่า ขอขอบคุณ สำหรับผู้ที่มีอาวุโสกว่า กราบขอบพระคุณ กล่าวขอ-พระคุณพร้อมทั้งกราบลงด้วย ใช้กับผู้ที่มีอาวุโสมากๆ หรือผู้ที่ทำประโยชน์ยิ่งใหญ่ให้แก่เรา

นอกจากนี้ก็มีคำขอร้องหรือขอโทษ คำสั่ง คำควยพร ถ้ารู้จักใช้ภาษาให้ถูกต้องก็จะถือว่าเป็นคนใช้ภาษาดีมีวัฒนธรรม

๖. คำถ้อยคำไพเราะ คนไทยเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน ชอบใช้คำ

คล่องจอง จึงปรากฏว่าในภาษาไทยมีสำนวนไทยและคำพังเพยสุภาษิตอยู่เป็นจำนวนมาก ผู้ใดรู้จักใช้สำนวนไทยและคำพังเพยสุภาษิตนับว่าเป็นคนไทยสมภาคภูมิ ไม่ว่าจะพูดในสถานการณ์ใดก็สามารถหยิบยกคำพังเพยสุภาษิตมาใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว ทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่าเป็นผู้ที่รู้จักใช้ภาษาอย่างแยบคาย เช่น ในการสนทนากับเพื่อนคนหนึ่งซึ่งกำลังคิดจะไปห้ามเพื่อนอีกคนหนึ่งไม่ให้ทำในสิ่งที่ไม่สมควร ก็อาจเตือนโดยใช้คำพังเพยสุภาษิตว่า น้ำเชี่ยวอย่าขวางเรือ หรือเมื่อเดินทางไปพักบ้านเพื่อนเพื่อนบอกว่า ห้องอาจจะเล็กไปหน่อย อาจไม่สบายเท่าที่ควร ก็อาจใช้ถ้อยคำสำนวนที่ทำให้เจ้าของบ้านสบายใจว่า ไม่ต้องห่วง สบายมาก คับที่อยู่ได้ คับใจอยู่ยาก หรือเมื่อพบเพื่อนที่ชอบขี้ให้กลัว ก็อาจจะปลอบใจกันเองในหมู่เพื่อนฝูงว่า ไม่ต้องกลัวหรอก เป็นการ เขียนสื่อให้วักลว้ มากกว่า

๗. ไม่ละเลยคำควบกล้ำ การออกเสียงตัว ร ล และคำควบกล้ำให้ถูกต้องนับว่าเป็นการใช้ภาษาดีมีวัฒนธรรม ผู้ที่ออกเสียงไม่ถูกต้อง เช่น รัก เป็น ลัก เรือน เป็น เลือน รับรู้ เป็น ลับลู้ ครอบครว เป็น คอบครว คลีคลาย เป็น คีคาย ปรับปรุง เป็น ปับปุง เปลี่ยนแปลง เป็น เปียนแปง การพูดออกเสียงไม่ชัด นอกจากจะสื่อสารผิดพลาดฟังแล้วเหมือนผู้พูดเป็นคนไม่ได้ ได้รับความศึกษาแล้ว ยังแสดงให้เห็นว่าเป็นคนไม่มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาอีกด้วย

๘. จดจำเรื่องสัมมาคารวะ คนไทยเราถือว่าการพูดอย่างมีสัมมาคารวะเป็นเรื่องที่สำคัญมาก บิดามารดาปู่ย่าตายายครูบาอาจารย์จึงพยายามสั่งสอนลูกหลานและลูกศิษย์ให้รู้จักใช้ภาษาให้ถูกต้องมีสัมมาคารวะ ไม่พูดปด ไม่พูดส่อเสียด ไม่พูดเสียดสี งดเว้นการกล่าวคำหยาบคำต่ำ คำสองแง่สองง่าม หรือคำที่ส่อหรือเอนเอียงไปในทางเพศ ไม่กล่าวนินทาว่าร้ายหรือให้ร้ายผู้อื่น ผู้ใหญ่มักจะสอนลูกหลานให้พูดสุภาพ รู้จักกล่าวต้อนรับเชื้อเชิญผู้ที่มาบ้านมาเยี่ยมเยือน รู้จักพูดท้วงติงขัดแย้งอย่างสุภาพ ทำนอง บัวไม่ให้ช้ำน้ำไม่ให้ขุ่น รู้จักใช้ถ้อยคำสุภาพอ่อนหวาน รู้จักเกรงใจผู้อื่น เวลาโกรธเคืองก็ให้รู้จักระงับอารมณ์ ประหยัดถ้อยคำ ไม่ทำให้ผู้อื่นน้อยใจ เสียใจ โกรธเคือง การใช้ถ้อยคำก็รู้จักประหยัถ้อยคำ รู้จักลดความหมายของคำไม่ให้ผู้ฟังเคืองระคายหู เช่น เมื่อพบเพื่อนอ้วนขึ้นมากก็ไม่ใช้คำว่า “เธออ้วนยังกับหมูตอน” แต่อาจจะเลี่ยงใช้คำว่า “รู้สึกว่าคุณสุขภาพดีขึ้นมากนะ” ถ้าไม่ชอบใครแทนที่จะใช้คำว่า “ฉันเกลียดเขา” ก็อาจจะลดระดับลงมาว่า “ฉันไม่ใคร่ชอบเขาเท่าไรนัก” “เขาขี้เกียจมาก” ก็ใช้คำว่า “เขาไม่ใคร่ขยันเท่าใดนัก”

นอกจากนั้นคำที่อาจจะพวนได้แล้วฟังเป็นหยาบคายหรือส่อไปในทาง

เพศ ก็จะเปลี่ยนใช้คำให้เหมาะสม เช่น

คนป่วย	ใช้	ผู้ป่วย
ถั่วออก	ใช้	ถั่วเพาะ
ตากแดด	ใช้	ผึ่งแดด
แปดตัว	ใช้	สี่คู่
เห็นควรด้วย	ใช้	เห็นสมควร

คำหยาบคำต่ำประเภท อ้าย อี ชี เยี้ยว ควรละเว้นเด็ดขาด แม้แต่ภาษาในสมัยโบราณ มิ่ง กู ข้า เอ็ง ก็ควรละเว้นเพราะไม่ถูกต้องตามธรรมเนียมและไม่ถูกต้องตามวัฒนธรรม

การใช้ภาษาเสนอแง่คิด

คนไทยสมัยนี้
เรื่องใหญ่เรื่องน้อยนิด
เวลาฟังบรรยาย
มิใช่ฟังเอาความ
การตั้งข้อสังเกต
สำคัญคือภาษา
ถ้อยคำต้องเลือกสรร
ภาษิตมากมวนมี
ข้อคิดจากวรรณกรรม
แทรกไว้ไม่ประวิง
วาจาต้องสุภาพ
ผู้ฟังจะพอใจ
อ่อนน้อมและถ่อมตน
เสนอแนะด้วยวาจา
ไม่ใช่การบังคับ
องอาจไม่เกร็งเกรง
ให้ทางเลือกหลากหลาย
ผู้รับไม่อับจน
ทั้งการพูดและการเขียน
เหมือนช่วยสังคมให้

มีเสรีที่จะคิด
เสนอแง่คิดได้ทุกยาม
อภิปรายมักได้ถาม
การได้ถามช่วยพัฒนา
เสนอสาเหตุและปัญหา
ที่จะใช้ต้องให้ดี
ภาษานั้นต้องสุนทร
นำไปใช้ให้เห็นจริง
เสนอเลิศล้ำสุดดียิ่ง
จะเห็นจริงทุกสิ่งไป
ไม่หยาบหยาบคำขานไข
ได้แง่คิดประสิทธิปัญญา
จะเป็นคนน่าคบหา
ทั้งปัญหาให้คิดเอง
ให้ยอมรับเหมือนข่มเหง
แม้ว่าเก่งไม่อวดตน
ทำให้ง่ายไม่ลึบสน
ต้องช่วยชวนตัดสินใจ
ควรพากเพียรเสนอความคิดไป
ได้เร่งรัดพัฒนา

ยุคนี้เป็นยุคโลกาภิวัตน์ เป็นโลกที่ไร้พรมแดน สรรพวิทยาการและแนวความคิดต่างๆ แพร่ไปอย่างรวดเร็ว บุคคลต่างๆ ในสังคมก็มีความรู้ความคิดมากมาย มีความกระตือรือร้นที่จะแสดงออกซึ่งความรู้ความคิดทั้งทางด้านการพูดและการเขียน ความคิดมีหลายแบบ แต่ความคิดสร้างสรรค์มีค่าและสำคัญที่สุด

ความคิดสร้างสรรค์ คือความคิดที่เป็นอิสระเป็นของตนเองในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่มีคุณค่า รู้จักปรับปรุง เปลี่ยนแปลง แยกแยะ สรุปลดความ สิ่งที่ได้พบได้เห็นได้รู้จักแล้วสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ ขึ้นมา นอกจากนั้นยังหมายถึงการรู้จักคิดแก้ปัญหาได้หลายๆ วิธีการอีกด้วย

การสร้างสรรค คือการรู้จักเลือกนำเอาบรรดาความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ ก่อให้เกิดสิ่งแปลกใหม่มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้นกว่าเดิม การสร้างสรรค์ของมนุษย์ได้อำนวยประโยชน์แก่มนุษยชาติอย่างใหญ่หลวง อาทิ การประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทุ่นแรงงานและอำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ ความสามารถเชิงสร้างสรรค์ของมนุษย์นี้เองทำให้สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่ไม่หยุดนิ่ง มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

บุคคลที่มีความสามารถเชิงสร้างสรรค์มีลักษณะดังนี้คือ เป็นผู้ที่มีความคิดอิสระอยู่เสมอ คือเป็นความคิดที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำแบบหรือลอกเลียนใคร ไม่ตัดสินใจง่ายๆ คือรู้จักตัดสินใจอย่างรอบคอบ ไม่เชื่อง่าย เป็นตัวของตัวเองแต่ไม่หลงตน มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมองโลกในแง่ดี

แ่งคิดมีหลายประการหลายแง่หลายมุม แต่แ่งคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มีความค่าที่สุด แ่งคิดสร้างสรรค์เกิดแก่บุคคลเกือบไม่เว้นคน แต่แตกต่างกันออกไป บางคนมีแ่งคิดมาก บางคนมีน้อย บางคนมีแ่งคิดอยู่เสมอ บางคนนานๆ จึงจะมีสักครั้งหนึ่ง แ่งคิดอาจจะเกิดขึ้นภายในความคิดความรู้สึกของบุคคลได้ แต่ตามปกติมักจะเกิดจากภายนอก โดยมีบุคคลอื่นหรือเหตุการณ์บางอย่างทำให้เกิด แ่งคิดอาจจะเกิดจากธรรมชาติ เช่น เมื่อลมพัดตอกิ่งไม้หรือใบไม้ กิ่งไม้และใบไม้ก็ไหวไปตามลม ทำให้เกิดความคิดว่า ชีวิตของคนไม่แน่นอน อาจผันแปรเปลี่ยนไป โดดเด่นสูงสุดหรือตกต่ำลงเหมือนใบไม้ ที่ถูกลมพัดร่วงลงสู่พื้นดิน เมื่อมองเทียนที่จุดให้แสงสว่างก็จะเกิดความคิดหลายประการอาจคิดถึงพระพุทธองค์ ความเจริญรุ่งเรืองของศาสนา อาจเกิดแ่งคิดว่าครูเป็นดวงประทีปของเด็ก เป็นผู้นำทาง เป็นผู้นำปัญญา เป็นผู้นำแสงสว่างมาสู่เด็ก หรืออาจจะเกิดแ่งคิดเกี่ยวกับชีวิตว่า ในชีวิตของคนเรานั้น บางครั้งก็จะรุ่งโรจน์ประดุจแสงเทียน เมื่อเทียนโดนลมเป่าหรือดับก็เหมือน

ชีวิตของคนที่บางครั้งตกต่ำอับเฉา หรืออาจจะสิ้นชีวิต หมดชื่อเสียง เหมือนเทียนดับก็ได้

โอกาสที่มนุษย์จะได้แสดงแ่งคิด

๑. ในการสนทนา อาจจะเป็นการสนทนาในชีวิตประจำวันที่เราพูดคุยกับญาติมิตรเพื่อนฝูง เมื่อมีโอกาสคนเราก็มักจะเสนอแ่งคิดเป็นข้อเตือนใจ สำนวนไทยซึ่งประกอบไปด้วยสุภาษิตหรือคำพังเพยก็จะแทรกเข้าไปในตอนนี้ เช่น เมื่อคู่สนทนามีอาการริบร้อนจะทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง เราก็มักจะเตือนด้วยความหวังดีว่า ช้าช้าได้พรวดเเล่มงาม หรือเมื่อเห็นเพื่อนหรือญาติเอดเเต้กับใใช้อย่างรุนแรง ก็จะใช้สำนวนไทยที่ว่า น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาตาย อาจจะใช้ถ้อยคำธรรมดาให้แ่งคิด หรืออาจจะใช้ถ้อยคำคล้องจองกันเล็กน้อย เช่น เมื่อคู่สนทนาแสดงความท้อแท้เมื่อประสบอุปสรรคหรือมีผู้ที่ไม่หวังดีต่างๆ ก็จะกล่าวว่า ชีวิตคือการต่อสู้ ศัตรูคือยากำลัง หรือ อุปสรรคคือหนทางแห่งความสำเร็จ เป็นต้น

การสนทนาต่อหน้าประชุมชน อาจเป็นการสนทนาบนเวทีหรือการสนทนาทางวิทยุหรือโทรทัศน์ ก็เป็นโอกาสสำคัญที่คู่สนทนาจะได้แสดงแ่งคิดในด้านต่างๆ เช่น ในรายการสนทนาปัญหาบ้านเมือง การสนทนาธรรม เป็นต้น ผู้ฟังจะได้รับประโยชน์อย่างยิ่ง ถ้าคู่สนทนาเสนอแ่งคิดเชิงสร้างสรรค์ที่มีคุณค่าต่อสังคม เช่น ในการสนทนาเกี่ยวกับประเด็นการขาดดุลการค้ากับต่างประเทศ คู่สนทนาอาจเสนอแ่งคิดที่ว่า หากคนไทยมีความรักชาติเป็นพื้นฐาน นิยมใช้แต่ของที่ผลิตในประเทศ ไม่เห่อซื้อของจากต่างประเทศโดยไม่จำเป็น อาจช่วยลดการขาดดุลการค้าได้บ้าง เป็นต้น

๒. การบรรยาย ในการบรรยายนั้นองค์ปาฐกเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด ถ้าผู้บรรยายเป็นผู้ที่มีความคิดเชิงสร้างสรรค์แล้ว การบรรยายจะมีคุณค่าอย่างยิ่ง เพราะผู้บรรยายจะเรียบเรียงความคิดเรียงถ้อยร้อยคำให้น่าสนใจ ผู้ฟังก็เกิดความประทับใจ ได้ข้อคิดติดตัวกลับไปด้วย เช่น ในการบรรยายเรื่องการที่ประเทศไทยจะเปลี่ยนโฉมหน้าไปเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่นั้น ควรจะปรับปรุงการเกษตรกรรมให้ดีขึ้น ใช้เกษตรกรรมแผนใหม่ผลิตพืชผลทางเกษตรกรรมให้มีคุณภาพดีขึ้น มีปริมาณมากขึ้น จะได้เพียงพอที่จะเป็นวัตถุดิบในโรงงานอุตสาหกรรม ถ้าเป็นอุตสาหกรรมอย่างเดียวโดยไม่ปรับปรุงเกษตรกรรมซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญ ก็จะทำให้ขาดวัตถุดิบป้อนโรงงาน เป็นต้น

๓. การอภิปราย การอภิปรายที่มีผู้จัดเพื่อเสนอแ่งคิดเชิงสร้างสรรค์บางประการ เช่น แ่งคิดเกี่ยวกับสตรี การปรับปรุงนิสัยในการรับประทานอาหาร

การปลูกฝังประชาธิปไตยให้แก่เยาวชน การอภิปรายทำนองนี้ผู้พูดจะต้องเป็นผู้ที่มี
แง่คิดดี มีศิลปะในการพูด ความคิดเชิงสร้างสรรค์ของผู้อภิปรายจะถ่ายทอดไปยังผู้ฟัง
กระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดความคิดสร้างสรรค์อีกต่อหนึ่ง ผู้ฟังอาจจะคิดอยู่ในใจ แต่การ
ฟังการอภิปรายที่ดีผู้ฟังควรมีส่วนร่วมในการอภิปรายด้วยการถามคำถาม เสนอข้อคิด
ตั้งข้อสังเกต หรือกล่าวเพิ่มเติม

๔. การประชุมกลุ่มย่อย เมื่อมีการประชุมอบรม ประชุมสัมมนา หรือ
ประชุมปฏิบัติการ ผู้ร่วมประชุมจะมีโอกาสแสดงความคิดเห็นในกลุ่มย่อย ซึ่งอาจ
เป็นการแบ่งกลุ่มระดมความคิด การแบ่งกลุ่มทำงาน หรือการแบ่งกลุ่มศึกษาค้นคว้า
สมาชิกของกลุ่มที่ดีจะต้องแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง

๕. การเปิดอภิปรายทั่วไป หลังจากการบรรยาย หรือการอภิปราย ผู้ฟัง
จะมีโอกาสได้แสดงแง่คิดอย่างกว้างขวาง ด้วยการตั้งข้อสังเกต กล่าวเพิ่มเติมโต้แย้ง
หรือถามคำถาม

๖. การเขียนในรูปแบบต่างๆ อาจเป็นบทความ บทบรรณาธิการ หรือ
บทวิจารณ์ก็ได้ บทเขียนเหล่านี้ผู้เขียนมีโอกาสที่จะเสนอแง่คิด โดยเฉพาะแง่คิดเชิง
สร้างสรรค์ ได้อย่างเต็มที่ 'นิต นวราษฎร์' (อาจารย์ประคิด ชุ่มสาย ณ อยุธยา) และ
'อังคาร กัลยาณพงศ์' ได้เขียนบทความและบทวิจารณ์ ซึ่งเป็นวรรณกรรมร่วมสมัยที่
สอดแทรกแง่คิดแปลกๆ ใหม่ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแง่คิดในการสร้างสรรค์และปฏิรูป
สังคมให้มีสภาพดีขึ้น 'ลาวคำหอม' หรือคำสิงห์ ศรีนอก ก็เป็นอีกผู้หนึ่งที่เขียนเรื่อง
สั้น แล้วแทรกแง่คิดต่างๆ ไว้อย่างแยบยล

การฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการเสนอแง่คิด

๑. ฟังมากอ่านมาก ผู้ที่ต้องการที่จะมีความคิดสร้างสรรค์และเสนอแง่คิด
ได้เป็นอย่างดีจะต้องฟังมากอ่านมาก รวมทั้งจะต้องค้นคว้าหาความรู้หรือเสวนากับ
ผู้รู้อยู่เสมอ เช่น

แง่คิดในการดำรงชีวิต อาจจะได้จากวรรณกรรมต่างๆ เช่น สุภาวดี
พระร่วง โคลงโลกนิติ ในวรรณคดี เช่น อิเหนา ขุนช้างขุนแผน พระอภัยมณี เป็นต้น เช่น
ในสุภาวดีพระร่วง กล่าวไว้ว่า

.....	เมื่อน้อยให้เรียนวิชา
ให้หาสินเมื่อใหญ่	อย่าไผ่เอาทรัพย์ท่าน
อย่าไร้ระร่ำแก่ความ	ประพฤติตามบุรพระบอบ

เอาแต่ชอบเสียผิด	อย่าประกอบกิจเป็นพาล
อย่าอวดหาญแก่เพื่อน	เข้าเถื่อนอย่าลืมหำ
หน้าคิกอย่าอนใจ	ไปเรือนท่านอย่านั่งนาน
การเรือดนแรงคิด	อย่านั่งชิดผู้ใหญ่
อย่าไฝสูงให้พินาศดี	ที่รักอย่าดูถูก
ปลูกไมตรีอย่ารู้ร้าง	สร้างกุศลอย่ารู้โรย

แง่คิดเกี่ยวกับความกิด เช่น

ความคิดอันใดถูกต้องความคิดนั้นย่อมประดุจทองของคุณ
อันตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ แสงอันเรืองโรจน์ของมโนย่อมจะ
เกิดประกายขึ้นเป็นสิ่งที่แน่นอน

แง่คิดเกี่ยวกับเรื่องบาปและบุญ ในเรื่อง ลิลิตพระลอ กล่าวว่า

ใดใดในโลกล้วน	อนิจจัง
คงแต่บาปบุญยัง	เที่ยงแท้
คือเงาติดตัวตรึง	ตรึงแน่น อยู่เนา
ตามแต่บาปบุญแล้	ก่อเกื้อรักษา

แง่คิดในการอยู่ร่วมกัน มหาตมคานธี กล่าวว่า

หยดน้ำที่รวมตัวกันมากเข้าย่อมก่อให้เกิดมหาสมุทรฉันใด
ด้วยเมตตาธรรมของคนเรา ก็ย่อมก่อให้เกิดมหาสมุทรแห่งมิตรภาพ
ได้ฉันนั้น รูปโฉมของโลกจะเปลี่ยนไปมากทีเดียว หากเราทุกคน
อยู่ร่วมกันด้วยความรักและความเมตตา

๒. จดบันทึกข้อความ ข้อคิดและแง่คิดต่างๆ ที่ได้จากการฟังและการ
อ่านควรจดบันทึกไว้

๓. จดจำข้อคิด ได้แก่ คติ คำพังเพย สุภาษิต และคำประพันธ์ไพเราะ
ต่างๆ

๔. เสวนากับผู้รู้ เช่น สัมภาษณ์ ชักใช้คำถามและถกเถียงปัญหาต่างๆ

๕. ฝึกคิดวิเคราะห์ รู้จักใช้วิจารณ์อยู่เสมอเพื่อให้เกิดปัญญาแตกฉาน

๖. ฝึกคิดแก้ปัญหา ได้แก่ปัญหาต่างๆ ทั้งที่เป็นปัญหาของตนเอง ปัญหา
ของเพื่อน และปัญหาของสังคม

๗. ฝึกใช้จินตนาการ อาจจะฝึกนึกถึงภาพจากเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้ฟัง หรือ ที่ได้อ่าน อาจถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดออกมาเป็นคำพูด แสดงความคิด แสดง จินตนาการออกมาเป็นข้อเขียน หรือแสดงออกมาเป็นข้อความสั้นๆ ทำนอง คำขวัญ ก็ได้ เช่น

ทำจิตให้แจ่มใส อนาคตจะสมบูรณ์
ออกกำลังวันละนิด จิตสดใส
ไทยจะอยู่คู่ฟ้า ถ้าเมตตากันและกัน
ประหยัดน้ำไฟวันละนิด เศรษฐกิจจะรุ่งเรือง
กินอยู่อย่างประหยัด สยามรัฐจะพัฒนา

๘. อาจจะหัดพูดหรือเขียนต่อคำพังเพยสุภาษิต ได้แก่ข้อคิดสอนใจ ต่างๆ เช่น

ลืตืนยังรู้พลาด.....
รักวัวให้ผูก.....
เข้าเถื่อนอย่าลืมหักร้า.....
บัวไม่ให้ช้ำ.....
น้ำขุ่นไว้ใส.....
น้ำร้อนปลาเป็น.....
รักยาวให้บัน.....
ไม้อ่อนดัดง่าย.....
ซื้อควายหน้านา.....

๙. ฝึกคาดการณ์ล่วงหน้า เช่น หากสภาพหรือปัญหาในปัจจุบันเป็น เช่นนี้ ในอนาคตจะเป็นอย่างไร

๑๐. ฝึกเชื่อมโยงความคิดและประสบการณ์

๑๑. ฝึกให้เกิดความคิดยืดหยุ่นคล่องตัว สามารถคิดและแสดงความคิด ออกมาได้หลายรูปแบบ ทั้งด้านการพูดและการเขียน

๑๒. ฝึกให้เกิดความคิดริเริ่ม คือมีความสามารถที่จะคิดในสิ่งที่แปลกใหม่ ไม่ซ้ำกับผู้อื่น

๑๓. ฝึกเสนอแ่งคิดต่างๆ เมื่อมีโอกาสได้สนทนา อภิปราย เขียน หรือ แสดงความคิดใดๆ ควรจะได้หัดเสนอแ่งคิดต่างๆ เพื่อจะได้เกิดทักษะและความ

ขำนิขานาญ

๑๔. ตั้งตนไว้ดีไว้ชอบ คือมีความจริงใจและปรารถนาดีต่อผู้อื่น มองโลก
ในแง่ดีพร้อมที่จะเสนอข้อคิดต่างๆ ที่มีประโยชน์

ใช้สำนวนไทยให้มีความรู้

ภาษาไทยเป็นของไทยใช้เขาอื่น
เป็นคนไทยต้องพูดไทยให้ได้ดี

คนไทยนับเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน
นำภาษิตคำพังเพยมาแทรกไว้

เช่นที่ว่าน้ำเชี่ยวอย่าขวางเรือ
ข้าข้าจะได้พริ้วแล่งงามดี

ในการพูดการเขียนทุกวันนี้
หากใช้สำนวนไทยประกอบน่านิยม

ควรชมชื่นชื่นชมสมศักดิ์ศรี
สมกับที่เป็นหน่อเนื้อเชื้อชาติไทย

ทุกชั้นตอนพูดจาและปราศรัย
ทำให้ภาษาไทยงดงามดี

หนีเสือปะจระเข้ว่ายเร็วรี
อย่าติดนก่อนใช้จะเศร้าตรม

คนพูดดีเขียนดีมีอยู่ถม
คนก็จะชื่นชมทุกเวลา

คนไทยเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน ชอบพูดจาให้มีเสียงสัมผัสคล้องจองกัน ภาษาไทยที่ใช้พูดจาสื่อสารระหว่างกันและกันจึงมีความไพเราะและมีความหมายลึกซึ้งคมคาย เวลาผู้ใหญ่กล่าวตักเตือนสั่งสอนลูกหลานก็จะใช้สำนวนไทยไปด้วยตลอดเวลาโดยไม่รู้ตัว เช่น เมื่อลูกหลานเอะอะโวยวายเอ็ดเด็กรับใช้ ผู้ใหญ่ก็จะกล่าวเตือนว่า น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาตายนะ หมายถึงจะเอ็ดจะพูดว่ากล่าวสั่งสอนก็ให้พูดดีๆ เด็กรับใช้จะได้เกรงกลัวและอยู่ด้วยนานๆ ถ้าดูดาโดยไม่เลียงน้ำใจ คนรับใช้ก็จะโกรธ ไม่อยู่รับใช้อีกต่อไป สำนวนไทยจึงใช้ติดปากคนไทยอยู่ตลอดเวลา สำนวนไทยมีความสัมพันธ์กับชีวิตไทยตั้งแต่เกิดจนตาย ยิ่งคนไทยนับถือพระพุทธศาสนา ไกลชิดกับพระพุทธศาสนาอยู่ด้วยแล้ว สำนวนไทยอันประกอบไปด้วยคำพังเพยสุภาษิตก็จะอยู่คู่กับชีวิตไทยไปตลอดกาล เช่น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว, ดนเป็นทีพึ่งแห่งตน, กงเกวียนกำเกวียน, ที่ใดมีรักที่นั่นมีทุกข์, เอาใจเขามาใส่ใจเรา, นกน้อยทำรังแต่พอตัว เป็นต้น

ในปัจจุบันมีปัญหาเรื่องการใช้คำพังเพยสุภาษิตอยู่บ้าง คือเมื่อผู้ใหญ่ เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้า อา ไม่ใคร่ได้ใช้คำพังเพยสุภาษิต จำนวนไทยที่เคยติดปากคนไทยก็จะค่อยๆ เลือนหายไป เด็กปัจจุบันจึงใช้จำนวนไทยที่ผิด ๆ เช่น ร้าไม้ตีหมูไม่อ้วน, เกลียดตัวกินไข่ เกลียดปลาไหลกินปลาตก, แก้วเอาหน้ารอด, ชักน้ำเข้าลึก ชักปลาหมึกเข้าหม้อ, เวลาไปไหว้ปู่ย่าตายายในวันสงกรานต์ก็พูดว่า “ขอให้คุณตาคุณยายอายุยืนนานอยู่เป็นหัวหลักหัวตอ” การใช้จำนวนไทยผิดๆ เช่นนี้ไม่ควรปล่อยให้เป็นปัญหายืดเยื้อต่อไป ครูอาจารย์บิดามารดาตลอดจนผู้ใหญ่ควรจะได้ระมัดระวังพูดจาให้ถูกต้อง เป็นตัวอย่างแก่เยาวชนเป็นการสืบทอดมรดกไทยให้คงอยู่ต่อไป

ความหมายของสำนวนไทย สำนวนไทยหมายถึงถ้อยคำในภาษาไทยที่ใช้พูดจาสื่อสารกันโดยมีความหมายเป็นนัย กินความกว้างลึกซึ้ง มิได้แปลความหมายตรงตัว แต่เป็นความหมายในเชิงอุปมาเปรียบเทียบ หมายรวมไปถึงคำคม คำพังเพยสุภาษิต และอาจรวมถึงโวหารต่างๆ ด้วยก็ได้

ตามปรกติความหมายของถ้อยคำนั้นมีอยู่ ๒ ประการคือ ความหมายโดยอรรถ และความหมายโดยนัย เช่นคำว่า หมู ความหมายโดยอรรถหมายถึง สัตว์ชนิดหนึ่งใช้เป็นอาหาร แต่ความหมายโดยนัยหมายถึงอ้วนหรืออ่าย เป็นต้น เช่นเราเรียกเพื่อนสนิทว่า ยายหมู หรือตาหมู หรือหมูตอ เป็นต้น ที่หมายความว่า อ่าย ก็ทำนองว่า ของหมูๆ อย่างนี้ใครใคร่ก็ได้ ตัวอย่างของสำนวนไทย ได้แก่

กวัดไกวไสลส่ง	ก่อกรรมทำเข็ญ	ก่อร่างสร้างตัว
กำเร็บเสิบสาน	ไก่แก่แม่ปลาช่อน	ของหายตะพายบาป
ข้าเก่าเต่าเลี้ยว	ข้าวแดงแกงร้อน	มาไม่ตายขายไม่ขาด
ง่อยเปลี้ยเสียขา	ดันร้ายปลายดี	ชักใบให้เรือเสีย

ความแตกต่างระหว่างคำสุภาษิตกับคำพังเพย

สุภาษิต หมายถึงคำกล่าวที่ดีหรือคำพูดที่เป็นคติ เป็นถ้อยคำที่แสดงหลักความจริง มุ่งแนะนำสั่งสอนหรือเตือนสติให้คิด สุภาษิตไทยส่วนใหญ่มาจากหลักพระพุทธศาสนา หลักคุณธรรม และหลักในการดำเนินชีวิตของคนไทย ความหมายของสุภาษิตอาจกล่าวให้คล่องจองกันได้ดังนี้ เป็นคำกล่าวที่ดี มีคติสอนใจ ให้หลักความจริง ดึงหรือมุ่งแนะนำสั่งสอน วิงวอนเตือนสติให้คิด ประดิษฐ์เป็นข้อความคล่องจองแยบคาย มีความหมายลึกซึ้ง

๑. เป็นคำกล่าวที่ดี สุภาสิต ๓ หมายถึงความว่าดี ภาสิต หมายถึงคำที่กล่าวแล้ว คำที่พูดแล้ว สุภาสิต เมื่อตีความตามตัวจึงหมายถึงคำกล่าวที่ดี ตัวอย่างเช่น น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า, ก่อแล้วต้องลาน, คบคนให้ดูหน้า ซื้อผ้าให้ดูเนื้อ, คำกล่าวที่ดีที่เป็นสุภาสิตนี้ ฟังหรืออ่านแล้วจะมีความสบายใจ ข้อความก็คล้องจอง มีสัมผัส มีเสียงน่าฟัง นอกจากนั้นสุภาสิตไทยทั้งหลายหากผู้ใดปฏิบัติตามก็จะ เป็นมงคลแก่ตนเองและบุคคลที่อยู่รอบข้าง การดำเนินชีวิตก็จะเป็นไปด้วยความผาสุก

๒. มีคติสอนใจ สุภาสิตจะมีเนื้อหาเป็นคติสอนใจให้ทำดี ละเว้นความชั่ว เลือกกระทำแต่ในสิ่งที่ดีงาม ละเว้นในสิ่งที่เป็นอบายมุขหรือความชั่ว ตัวอย่างเช่น เข้าตามตรอกออกตามประตู, เดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด, ดูช้างให้ดูหางดูนางให้ดูแม่, เป็นต้น

๓. ให้หลักความจริง เนื่องจากสุภาสิตเป็นคำกล่าวที่ดีจึงให้หลักความจริง เช่น กงเกวียนกำเกวียน, ที่ใดมีรักที่นั่นมีทุกข์

๔. ดึงหรือมุ่งแนะนำสั่งสอน สุภาสิตมักจะท้วงติงการกระทำในสิ่งที่ไม่ดี อาจทำให้เกิดผลเสียได้ เช่น อย่าจับปลาสองมือ, กล้านักมักก้น, น้ำขุ่นไว้ใน น้ำใสไว้นอก, บัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น, รักยาวให้บัน รักสั้นให้ต่อ

๕. วิจารณ์เตือนสติให้คิด สุภาสิตมักจะเตือนสติผู้ฟังให้คิด เช่น อย่าหัก ด้ามพร้าด้วยเข่า, ข้าเป็นการนานเป็นคุณ, ข้าๆ ได้พร้าสองเล่มงาม, น้ำเชี่ยวอย่าขวางเรือ, ปล่อยเสือเข้าป่า ปล่อยปลาลงน้ำ เป็นต้น

๖. ประดิษฐ์เป็นข้อความคล้องจองแบบกลอน คำสุภาสิตที่เป็นสำนวนไทย มักจะเป็นข้อความที่คล้องจองกัน มีความหมายลึกซึ้ง มีเสียงสัมผัสไพเราะ เช่น เสียน้อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย, รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี, ซื้อควายหน้านา ซื้อผ้าหน้าหนาว

๗. มีความหมายลึกซึ้ง ข้อความที่เป็นสุภาสิตส่วนใหญ่จะเป็นข้อความเชิงอุปมา และเป็นความหมายโดยนัย เมื่อตีความแล้วก็จะได้ข้อความที่มีความหมายลึกซึ้ง เช่น น้ำขึ้นให้รีบตัก, ปลุกเรื่อนผิดคิดจนเรื่อนทลาย, มีผัวผิดคิดจนตัวตาย เป็นต้น

คำพังเพย เป็นถ้อยคำที่กล่าวแสดงความเป็นจริง ความคิดเห็น หรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งไว้เป็นกลางๆ เพื่อนำไปใช้ประกอบการพูดให้ได้ความดียิ่งขึ้น คำพังเพยส่วนมากจะเป็นข้อคิดและมีความหมายลึกซึ้ง คำพังเพยมีมากมาย แต่ในที่นี้ขอเสนอคำพังเพยต่างๆ ไว้พอสมควร เช่น

มือไม่พายเอาเท้าราน้ำ	ดำน้าพริกละลายแม่น้ำ
ชี้ข้างจับตักแตน	บุญทำกรรมแต่ง
รำไม่ดีโทษปี่โทษกลอง	พบไม่งามยามชวานบิน
จุดได้ตำตอ	คางคกขึ้นวอ
ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด	คนรักเท่าผืนหนัง คนชังเท่าผืนเสื่อ
โคแก่ชอบกินหญ้าอ่อน	งมเข็มในมหาสมุทร
เข็นครกขึ้นภูเขา	คนดีมีคู่
ชิงสุกก่อนห่าม	ตกว่าไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้
ยุให้รำ ตำให้รัว	ว่าแต่เขาอืเหนาเป็นเอง
สาวไล่ให้กากิน	เรือล่มเมื่อจอด ตาบอดเมื่อแก่
สุกเอาเผากิน	

ความเป็นมาของคำพังเพยสุภาษิต

ความเป็นมา คำพังเพยสุภาษิตคงจะเกิดมาคู่กับคนไทย เพราะมากับภาษาพูด และเมื่อคนไทยเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอน ชอบพูดจาให้คล้องจองกัน ก็จะเป็นสิ่งที่ยืนยันแน่นอนว่า คำพังเพยสุภาษิตของไทยเกิดขึ้นพร้อมๆ กับคนไทย แต่ที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรก็จะเห็นได้จากศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เช่น ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว, เจ็บท้องข้องใจ, ไพร่ฟ้าหน้าใส เป็นต้น

นอกจากนั้นยังปรากฏในหนังสือ สุภาษิตพระร่วง ที่ได้แต่งขึ้นในสมัยสุโขทัยอีกด้วย ทั้งเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ใน สุภาษิตพระร่วง ก็ยังเป็นสำนวนไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเป็นจำนวนมาก เช่น

- เมื่อน้อยให้เรียนวิชา	ให้หาสินเมื่อใหญ่
- เข้าเถื่อนอย่าลืมพริ้ว	หน้าศึกอย่าอ่อนใจ
ไปเรือนท่านอย่านั่งนาน	การเรือนตนเร่งคิด
อย่านั่งชิดผู้ใหญ่	อย่าไผ่สูงให้พันศักดิ์
- ปลุกไมตรีอย่ารู้ร้าง	สร้างกุศลอย่ารู้โรย

ที่มา คำพังเพยสุภาษิตคงจะเกิดขึ้นจากสาเหตุหลายประการเหมือนกัน เช่น ความเชื่อทางพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่ามีคำพังเพยสุภาษิตที่มีที่มาจากศาสนาหลายสำนวนเหมือนกัน เช่น แพ้เป็นพระชนะเป็นมาร, ดักบาตรถามพระ, ขนทรายเข้าวัด, คว่ำบาตร, ทำคุณบูชาโทษ, กงเกวียนกำเกวียน

ความเชื่อและขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น กรรมตามทัน, คนตายขายคนเป็น, แข่งชักหักกระดูก, ชายสามโบสถ์, คนตีผีคุ้ม, แข่งเรือแข่งพายแข่งได้แข่งวาสนาแข่งไม่ได้

การสังเกตความเป็นมาของธรรมชาติ เช่น ฝนตกไม่ทั่วฟ้า, ปลาหมอตายเพราะปาก, ลูกไม้หล่นไม่ไกลต้น, ไก่แก่แม่ปลาช่อน, ไก่ไม่กินข้าวเปลือก, ไก่งามเพราะชน, คนงามเพราะแต่ง, น้ำท่วมทุ่ง ผักบุ้งโหรงเหรง, น้ำท่วมปาก, น้ำน้อยแพ้ไฟ, น้ำนิ่งไหลลึก, น้ำตาลกลั้มดใครจะอดได้, ฝนสั่งฟ้าปลาสั่งหนอง, บ่นออกเป็นมอดกัดไม้, ฟ้าไม่กระเทือนลั่นหลัง

การกระทำหรือกิจกรรมารยาทของมนุษย์ เช่น ฟังไม่ได้ศัพท์จับไปกระเดียด, แก่งเท้าหาเสี้ยน, ปากว่ามือถึง, จู๊ดได้ตำตอ, รำไม่ดีโทษปี่โทษกลอง, กินบนเรือน ขีรดบนหลังคา, คบเด็กสร้างบ้าน, คลุมถุงชน, เข้ากันเป็นปีเป็นขลุ่ย, ชีข้างจับตักแตน, ชีก้อนใหญ่ให้เด็กเห็น, ขุดด้วยปากถากด้วยตา, ชีไม่ให้หมากิน, ชีหัดตดหาย, ช่มเขาโคชินให้กินหญ้า เป็นต้น

นิยาย นิทาน ตำนานต่างๆ เช่น กบเลือกนาย, กระต่ายตื่นตูม, กิ้งก่าได้ทอง, ลูกทรี, ปากพระร่วง, ดอกพิกุลร่วง

การละเล่นต่างๆ เช่น ไกรทองบ่อน, ลู้จันยิบดา, ไม่ดูตาม้าตาเรือ, เป็นต้น

คำพังเพยสุภาษิตที่ปรากฏในวรรณคดี

ในวรรณคดีไทยเด่นๆ ของเรา ปรากฏว่ามีการแทรกคำพังเพยสุภาษิตลงไปเป็นอันมาก ถ้าเยาวชนสนใจในการเรียนวรรณคดีก็จะจำได้โดยไม่ต้องท่องจำ เพราะเป็นข้อความที่สะดุดหู สะดุดตา สะดุดใจ เป็นคำสอนคำเตือนที่ปรากฏเด่นชัดดังตัวอย่างเช่น

ขุนช้างขุนแผน มีบทประพันธ์ที่ใช้คำพังเพยสุภาษิตปรากฏอยู่หลายตอนด้วยกัน เช่น

อุปมาเหมือนงารคนถั่ว
งาร้อนฤจะผ่อนให้ถั่วทัน

ประดังไฟไล่ควักระเบื้องนั้น
พอถั่วสุกกัจะอันตรรายงา

คำประพันธ์นี้มาจากสำนวน กว่าถั่วจะสุก งาก็ไหม้

ธรรมดาเกิดมาเป็นสตรี
มารดาอย่ามอดสำห้ประคับประคอง
อนึ่งเราเขาก็ว่าเป็นผู้ดี

ชั่วดีคงได้คู่มาสู่สอง
หมายปองว่าจะปลุกให้เป็นเรือน
มั่งมีมิให้ลูกอายุเพื่อน

จะด่วนร้อนก่อนแม่อย่าแช่เชื่อน ความอายจะกระเทือนถึงมารดา
ข้อความนี้เข้ากับสุภาจิต อย่าชิงสุกก่อนห่าม

เต่าเตี้ยดอกกอย่าต่อให้ดินสูง มิใช่ยุ่งอย่ามาย่อมให้เห็นชั้น
หิ้งห้อยถาจะแข่งแสงพระจันทร์ อย่าปั้นน้ำให้หลงตะลึงเงา

ข้อความนี้ตรงกับคำพังเพย อย่าไต่สูงให้เกินศักดิ์

ข้อความอีกตอนหนึ่งแสดงถึงการหลอกลวง ทำนอง กาในฝูงหงส์ คือ

เมื่อแรกเชื่อว่าเป็นเนื้อหับทิมแท้ มาแปรเป็นพลอยหุงไปเสียได้
กาลล่วงว่าหงส์จางใจ ด้วยมิได้ดูหงอนแต่ก่อนมา
คิดว่าหงส์จึงหลงด้วยลายย้อม ข้างแปลงปลอมมั่วทั้งที่ตีหนักหนา
ดังรักถิ่นมูจลินท์ไม่เคยลาดคลา พอลับตาฝูงหงส์ก็ลงโคลน

พระอภัยมณี มีข้อความที่มีสำนวนปนอยู่ด้วย คนไทยโดยทั่วๆ ไปมักจะจำได้
เช่น

อันทุกขโคกโรครภัยในมนุษย์ ไม่รู้สิ้นสุดลงที่ตรงไหน
เหมือนกงเกวียนกำเกวียนเวียนระไว จงหักใจเสียเถิดเจ้าเยาวมาลย์

อีกตอนหนึ่งก็คือ

ประเพณีดิงให้หลังหัก มันก็มักทำร้ายเมื่อภายหลัง
จระเข้ใหญ่ไปถึงน้ำมีกำลัง เหมือนเสือขึงเข้าถึงดงก็คงร้าย
อันแม่ทัพจับได้แล้วไม่ฆ่า ไปข้างหน้าศึกจะใหญ่ขึ้นใจหาย
เข้าด้ารับจับให้มันคั่นให้ตาย ไปภายหลังหน้าศึกจะยากลำบากครัน

คำพังเพยที่แทรกอยู่ได้แก่ ดิงให้หลังหัก, ปล่อยเสือปล่อยจระเข้
สุภาษิตสอนหญิง ก็มีคำพังเพยสุภาจิตอยู่เป็นจำนวนมาก ที่กล่าวว่า อย่า
จับปลาสองมือ ก็มีคือ

อย่าจับปลาสองหัตถ์จะพลัดพลาด จับให้ลงคงให้ขาดว่าเป็นผัว

เวสสันดรชาดก มีสุภาจิตคล้ายๆ กับที่กล่าวไว้ใน สุภาจิตพระร่วง
ในตอนที่พระนางมัทรีกลับมาแล้วพบว่าพระเวสสันดรได้พระราชทานกัณหาขาสีให้แก่
ชูชกไปแล้ว พระนางเสียพระทัยมาก พระเวสสันดรจึงแก้ลังปริภาษพระนางมัทรีให้
บาดใจว่า

เข้าเถื่อนเจ้าสิมพรา ได้หน้าเจ้าสิมหลัง ไม่เหลียวกลับ

เหมือนกับข้อความใน สุภาษิตพระร่วง ที่ว่า เข้าเถื่อนอย่าสิมพรา แต่พูดในทางกลับกันว่า เมื่อพระนางเสด็จไปเก็บผลไม้ในป่าแล้วก็สิมสองกุมาร สิมพระเวสสันดรหมด

ผลที่เกิดจากการศึกษาสำนวนไทย

๑. สืบสานวัฒนธรรม หากศึกษาสำนวนไทยให้เข้าใจและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดีก็จะเป็นการสืบทอดและอนุรักษ์วัฒนธรรมทางภาษาของไทยไว้ให้ยืนยาวต่อไป

๒. ชี้นำสั่งสอน ในสำนวนไทยของเรานั้นมีสุภาษิตคำพังเพยที่เป็นการชี้นำสั่งสอนอยู่เป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต เช่น การคบคน ความรัก การครองเรือน การเข้าสมาคม การพูดจาปราศรัยต่างๆ เช่น คบคนให้ดูหน้า ซื้อผ้าให้ดูเนื้อ, รักพี่เสียดายน้อง, คบเด็กสร้างบ้าน คบหัวล้านสร้างเมือง, คนล้มอย่าข้าม, คบคนจรหมอนหมิ่น, คนเดียวหัวหาย สองคนเพื่อนตาย, คนดีมีน้อย คนถ่อยมีมาก, คนรักเท่าผืนหนัง คนชังเท่าผืนเสื่อ, เข้าฝูงหงส์เป็นหงส์ เข้าฝูงกาเป็นกา, ช้างสารงูเห่า ข้าเก่าเมียรัก, ข้าเป็นการ นานเป็นคุณ เป็นต้น

๓. สะท้อนให้เห็นชีวิตไทย ในคำพังเพยสุภาษิตนั้นได้สะท้อนให้เห็นความเชื่อ ความคิด และการดำเนินชีวิตของคนไทยหลายประการ เช่น เดินตามผู้ใหญ่หมาไม่กัด, กรุงศรีอยุธยาไม่สิ้นคนดี, ดำน้ำพริกละลายแม่น้ำ, ราไม่ตีโทษปีโทษกลอง, เข้าตามตรอกออกตามประตู, คลุมถุงชน, งานหลวงไม่ให้ขาด งานราษฎร์ไม่ให้เสีย, ดักลอบหมั่นกู่ เจ้าชู้หมั่นเกี้ยว, เด็ดดอกฟ้า, ฟ้างูผ่านดินดำ เป็นต้น

๔. ใช้ได้คล่อง การศึกษาสำนวนไทยจะทำให้พูดได้คล่อง เขียนได้คล่อง มีการใช้ภาษาสละสลวย ทำให้คำพูดหรือข้อเขียนมีคุณค่าเพิ่มขึ้น

การใช้ภาษาแสดงจินตนาการ

มนุษย์ มีความคิดที่ลึกซึ้ง	ทุกคนพึงสนใจใฝ่ศึกษา
เราสามารถแสดงออกทุกเวลา	ทั้งพรรณนาบรรยายได้อย่างดี
ควรมีความใฝ่ฝันอันบรรเจิด	มีความหวังเลอเลิศประเสริฐศรี
แสดงความคิดได้เร็วไม่รอรี	ความคิดริเริ่มดีตลอดเวลา
สิ่งนี้เรียกว่าจินตนาการ	ช่วยชีวิตให้เบิกบานน่าหรรษา
อาจจักพูดหรือเขียนพรรณนา	หรืออาจจารึกไว้ในวรรณ
ผู้เขียนมีความสุขอย่างเหลือล้น	ผู้คนที่ได้อ่านเกษมสันต์
คนที่ฟังชื่นชมนิยมนัก	ว่าภูมิปัญญาไทยนั้นแสนเลิศเลอ
พ่อแม่ครูควรช่วยวางรากฐาน	ส่งเสริมจินตนาการอยู่เสมอ
ร้องเพลงกล่อมเล่านิทานบำรุงบำเรอ	นำเสนอสิ่งที่ดีมีค่านันต์
จินตนาการช่วยโลกให้รุ่งเรือง	ช่วยบ้านเมืองให้มีแต่สุขสันต์
ช่วยจิตใจให้เข้มแข็งทุกคืนวัน	ช่วยเพิ่มเติมวรรณให้กว้างไกล

จินตนาการ คืออำนาจแห่งความคิดที่ลึกซึ้งและกว้างไกล เป็นการวาดภาพทางจิต สร้างภาพใหม่ความคิดใหม่ อันเป็นผลจากประสบการณ์แต่หนหลังซึ่งได้สะสมกันมาเป็นเวลาช้านานจากการที่ได้ฟัง เช่น ฟังเพลงกล่อมเด็กเมื่อยังเยาว์ ฟังนิทานที่แม่เล่าให้ฟังก่อนนอน ฟังการเล่าเรื่องหรือเล่าประสบการณ์ต่างๆ เมื่อเติบโตขึ้นก็เกิดจินตนาการจากภาพที่ได้ชม จากหนังสือที่ได้อ่าน จากการฟังเพลง จากการท่องเที่ยว นอกจากนั้นจินตนาการยังเกิดจากผลรวมจากประสบการณ์เดิมที่เคยมีอยู่ร่วมกัน ความคิดคำนึง ความใฝ่ฝัน ความคาดหวัง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แล้วแสดงออกในลักษณะการต่างๆ อาจเป็นเพลง ภาพวาด รูปปั้น สิ่งประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์ต่างๆ จินตนาการของมนุษย์จึงเป็นความคิดสร้างสรรค์ที่มีความลึกซึ้งมาก

จินตนาการมีอยู่ในมนุษย์ทุกคน จะมีมากน้อยขึ้นอยู่กับภูมิหลัง การเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน บรรยากาศ ความรัก และความอบอุ่นในครอบครัว เด็กที่เกิดในครอบครัวที่อบอุ่น บิดามารดาเป็นผู้เลี้ยงดูด้วยตนเอง เริ่มจากการได้กินนมแม่ อบอุ่นอยู่กับพ่อแม่ ได้ฟังการเฝ้ากล่อมที่ไพเราะ ได้มองเห็นดวงหน้าที่ยิ้มแย้มของแม่ เมื่อรู้ความได้ฟังการเล่านิทาน การอ่านหนังสือให้ฟัง ก็ช่วยให้เกิดจินตนาการกว้างไกล เมื่อไปโรงเรียนก็ได้พบกับครูที่ใจดี มีดวงหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส ครูอ่านหนังสือ เล่านิทานให้ฟัง เปิดโอกาสให้เด็กได้วาดภาพแสดงจินตนาการได้อย่างเสรี ให้เล่าเรื่อง เล่าประสบการณ์ ให้เด่นรำเมื่อได้ฟังเพลง ได้แสดงละครจากนิทาน เด็กก็จะเป็นผู้ที่จินตนาการกว้างไกล

ตรงกันข้ามเด็กที่พ่อแม่ไม่ได้เลี้ยงดูเอง ส่งไปเลี้ยงที่สถานรับเลี้ยงเด็ก หรือทิ้งไว้ให้พี่เลี้ยงเลี้ยงดูที่บ้าน เด็กที่ครอบครัวแตกแยก เด็กที่ถูกทอดทิ้งขาดความอบอุ่น ขาดบรรยากาศที่ดี ขาดการส่งเสริมด้านจินตนาการ จะไม่มีใครมีจินตนาการที่กว้างไกล จิตใจหวั่นไหวง่าย ในโรงเรียนก็เช่นกัน ถ้าครูไม่เป็นกันเอง ใช้วิธีการบีบบังคับ จินตนาการก็จะเกิดได้ยาก

ทางด้านจิตวิทยาถือว่า จินตนาการเป็นสิ่งที่มิใช่ประโยชน์ ช่วยลดความเครียดทางจิตใจ เป็นแรงจูงใจให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จิตใจกว้างขวาง เผื่อแผ่ มองโลกในแง่ดี พร้อมทั้งจะผลิตหรือสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ทางด้านภาษา ความคิดเชิงจินตนาการช่วยให้เกิดวรรณกรรมที่น่าสนใจขึ้นหลายประเภท กวีหรือนักเขียนได้สร้างสรรค์วรรณกรรมขึ้นมา ด้วยการอาศัยประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริงๆ ส่วนหนึ่งเป็นพื้นฐานประสมประสานกับความสามารถและความนึกคิดที่สร้างขึ้นมาใหม่ แต่งเติมเสริมต่อให้น่าอ่าน น่าสนใจ มีความวิจิตรงดงาม

การแสดงผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากจินตนาการนั้น บางเรื่องก็เป็นมุขปาฐะคือแต่งขึ้นร้องขึ้นแล้วก็เล่าสืบทอดต่อกันมาด้วยปาก เช่น เพลงกล่อมเด็ก เพลงพื้นบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ยังอาจแสดงออกทั้งในด้านการพูดและการเขียนออกมาในรูปแบบต่างๆ ทั้งในด้านการบรรยาย การพรรณนา การวาดภาพอนาคต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เพลงกล่อมเด็ก

เจ้าเนื้อละมุน

เจ้าเนื้อละมุนเอ๋ย	เนื้อเจ้าอุ่นเหมือนสำลี
แม่มิให้ผู้ใดต้อง	เนื้อเจ้าจะหอมองสี
ทองดีเจ้าคนเดียวเอ๋ย	

เจ้าเนื้อเย็น

เจ้าเนื้อเย็นเอ๋ย แม่มิให้ไปเล่นที่หาดทราย
 ครั้นที่น้ำขึ้นมา มันจะพาเจ้าลอยหาย
 แสนเสียดายเจ้าคนเดียวเอ๋ย

เรื่องที่จารึกเป็นลายลักษณ์ก็มีอยู่เป็นจำนวนมาก ที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นวรรณคดี
 ก็มีอยู่เป็นจำนวนไม่น้อย

การบรรยาย

การพูดและการเขียนเพื่อบรรยายเรื่องราว แสดงจินตนาการของผู้ส่งสาร
 และพยายามให้ผู้รับสารเกิดจินตนาการ หรือมีความรู้สึกคล้ายตามนั้น ผู้ส่งสารจะต้อง
 ฝึกฝนตนเองให้มีความสามารถหลายประการ คือ

๑. ตนเองต้องเป็นผู้ที่มีจินตนาการกว้างไกล และมีความรู้ในเรื่องราวที่
 จะบรรยายเป็นอย่างดี

๒. วางโครงเรื่องหรือเรียงลำดับเรื่องที่จะพูดหรือเขียนได้ดี

๓. มีความสามารถในการเลือกสรรถ้อยคำที่ทำให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านมองเห็นภาพ
 เกิดความรู้สึก อาจใช้คำสัญลักษณ์ เช่น ดอกรัก ที่แสดงถึงความรัก ดอกดาวเรือง
 ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรือง ให้ภาพพจน์ แสดงการเปรียบเทียบให้มองเห็นภาพ เช่น

งามโอษฐ์ดั่งใบไม้อ่อน งามกรดั่งลายเลขา

(ศกุนตลา)

หรือใช้การเปรียบเทียบเกินจริง เช่น ในเพลง

ปลิดปลิวแว้งคว้าง	ชีวิตเหมือนดั่งใบไม้ที่หลุดลอย
น้ำตาเหมือนดังลำธาร	อาบรักที่ผิดหวังในตัวเธอ
ร้องทุกข์กับผืนทราย	ที่เปลือยใจไปรักเธอ
จึงต้องมาเฝ้าซึมเหม่อ	เพราะรักเธอเพียงข้างเดียว

คำประพันธ์ที่บรรยายให้เห็นภาพและเกิดความรู้สึกร่วมไปด้วย เช่นในเรื่อง
 พระร่วง

บัดนั้น	นักคัมบังคมกัมเกศา
ความเกรงพระราชอาญา	เจรจาเสียงสั่นด้วยพรั่นใจ
ด้วยโปรดให้เป็นข้าหลวง	ไปทวงส่วยละไว้เวียงใหญ่
ข้ากลับเสียที่พ้อเมืองไทย	โทษชำนีไชร้ใหญ่หลวงนัก
แล้วจึงกราบทูลสิ้นทุกสิ่ง	ตามความจริงแด่องค์พระทรงศักดิ์
พ้อเมืองปัญญาแหลมนัก	ชะลอมดักน้ำไว้ได้งายตาย
ข้านำชะลอมของประหลาด	มายังฝ่าพระบาทเพื่อถวาย
ชาวไทยจะดีเพราะมีนาย	เป็นยอดชายสามารถฉลาดจริง

๔. มีความสามารถในการผูกประโยคให้มีความสอดคล้องต่อเนื่องกันอย่างแนบเนียน

๕. มีทักษะในการบรรยายฉาก เหตุการณ์ ตลอดจนอากัปกริยาของตัวละครที่ปรากฏในเรื่องได้เป็นอย่างดี

๖. เป็นผู้ที่มีจินตนาการสูง และถ่ายทอดจินตนาการนั้นๆ ออกเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้

๗. ในกรณีที่เป็นการพูดบรรยายเรื่องราว ผู้พูดควรมีความสามารถในการเน้นถ้อยคำสำคัญ มีน้ำเสียงแจ่มใสชัดเจน มีท่าทาง สีหน้า ตลอดจนลีลาในการพูดที่ทำให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการ หรือความรู้สึกคล้อยตามไปด้วย

๘. ในด้านการเขียนบรรยายนั้น ผู้เขียนอาจมีแนวเฉพาะตัว แต่อย่างไรก็ตาม สำนวนภาษาควรเรียบง่าย ไม่วกวนจนผู้อ่านไม่เข้าใจหรือติดตามไม่ทัน

เพราะฉะนั้นในการบรรยายเรื่องราวต่างๆ ควรจะลำดับเหตุการณ์ตั้งแต่ต้นจนจบ คือตั้งแต่สาเหตุที่ทำให้เกิดเรื่องรำนั้นๆ เบื้องหลังเรื่องดำเนินมาอย่างไร ลึ้นสุดอย่างไร ผลที่เกิดขึ้น ผู้บรรยายไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการเขียนจะต้องหาวิธีการที่จะทำให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านสนใจ และตื่นเต้นสนุกสนาน เน้นในตอนที่สำคัญ ใช้เหตุผลวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวที่บรรยายนั้นด้วย

การพรรณนา

การพรรณนานั้นไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการเขียน แตกต่างไปจากการบรรยาย เพราะการบรรยายมุ่งให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องอย่างละเอียดลออ และเป็นไปตามลำดับขั้น ส่วนการพรรณนานั้นเป็นการการเรียบเรียงคำพูดหรือลายลักษณ์อักษร ที่พรรณนาความรู้สึกนึกคิดของผู้พูดหรือผู้เขียน หรือพรรณนาความงามของธรรมชาติ เช่น ป่าเขาลำเนาไพร หรือทิวทัศน์ที่งดงามต่างๆ ตลอดจน

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยพยายามเลือกสรรถ้อยคำที่ไพเราะวิจิตรพิสดาร คำบางคำ จะมีเสียงสัมผัสต่อเนื่องกัน มีการใช้คำสัญลักษณ์ หรือความเปรียบ มีการใส่อารมณ์ของผู้เขียนลงไปด้วย ทำให้ผู้ฟังหรือผู้อ่านเกิดจินตนาการเห็นภาพ เกิดความรู้สึกดื่มด่ำหรือตื่นเต้นไปกับเหตุการณ์นั้นๆ ด้วย

การพูดการเขียนพรรณนาจากหรือสถานที่ จะเป็นการกล่าวถึงป่าเขา ลำเนาไม้ อาคารบ้านเรือน ปุชนิยสถาน ผู้พรรณนาจะต้องกล่าวถึงว่า สถานที่นั้นมีลักษณะอย่างไร สิ่งใดเด่น แล้วใช้ถ้อยคำพรรณนาลงไปด้วย เช่น

เรื่องรองพระมณฑิรพิจิตร	กลพิศพิमानบน
ก้องแก้วและกายจนะคน	รุจิเรขอลงกรณ์
ข้อฟ้าก็เพื่อยกลจะพัด	ดลพาทิมัมพร
บราลีพิไลพิศบวร	นาคูลสลังลอย

(อิสรหาคำฉันท์)

อาจมีการเปรียบเทียบบ้าง เช่น กว้างคนเปรียบท้องฟ้ายามรุ่งอรุณ เหมือนแถมของนางเมื่อยามอาย หรือเมื่อยามดวงอาทิตย์จะลับขอบฟ้า แสงแดดก็อ่อนลงๆ ใจของกวีก็จะซาตรอนๆ เป็นต้น กว้างคนเห็นดอกไม้ก็เชื่อมโยงความคิดไปต่างๆ เมื่อเห็นดอกไม้บานนาง ก็คิดถึงมือ เล็บ และนิ้วของนางว่าสวยงามเพียงใด เห็นดอกโคก ดอกกลิ่นทมก็เกิดความเศร้าโศก เกิดความระทม แล้วแต่ผู้พูดผู้เขียนจะพรรณนาไป

ตัวอย่างการพรรณนาจากที่เขียนได้อย่างไพเราะ มีความงามทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการคล้อยตาม เห็นภาพ และเกิดความรู้สึกซาบซึ้งในรสของการพรรณนา ได้แก่ การพรรณนาในเรื่อง เด็ลมา ของแมรี คอลเวลล์ ซึ่ง 'แม่อนงค์' เป็นผู้แปล เป็นการพรรณนาจาก ดินแดนแห่งพระอาทิตย์เที่ยงคืน ผู้เรียบเรียงใช้ความสามารถเชิงพรรณนาได้เป็นเยี่ยม เป็นที่ประทับใจของผู้อ่านเป็นอย่างยิ่ง

เที่ยงคืน แต่ปราศจากความมืด ปราศจากดวงดาว
 เที่ยงคืน..... พระอาทิตย์ยังส่องสว่างลอยเด่นอยู่บนสวรรค์
 เปรียบประหนึ่งจอมกษัตริย์ผู้พิชิตประทับอยู่บนบัลลังก์สีม่วง
 ขลิบทอง ท้องฟ้าเหนือพระองค์ขึ้นไปเหมือนหนึ่งฉัตรชัยหรือ
 กลดกัน เป็นประกายสีน้ำเงินระยับ เมฆสีหมากสุกเป็นเกล็ดๆ
 ลอยผ่านไปมาอย่างเข้มช้า และเปลี่ยนเป็นสีส้มจัดขึ้นทุกระยะ

แสงสว่างลำหนึ่งพวยพุ่งลงมาจากจุดศูนย์กลางของดวงอาทิตย์ อันแดงฉาน ทาบไปตามความยาวของอ่าวแอลเดิลฟยอร์ด ทำให้พื้นน้ำกลายเป็นสีทองเปลวที่สั่นพลัวไปเป็นสีทองแดง จากทองแดงไปเป็นสีเงิน และที่สุดก็เขียวคราม ตามยอดเขาที่แวดล้อมอยู่โดยรอบ เป็นประกายเรืองไปด้วยสีม่วงซึ่งแต้มโน้น นิดนี้หน่อยด้วยสีแดงเข้ม รวากับว่าบรรดาเทพบุตรและนางฟ้า ได้ก่อเพลิงเล็ก ๆ ขึ้นบนยอดเขาเหล่านั้น

การพรรณนาธรรมชาติและเสียงเพลง โดยแต่งเป็นบทร้อยกรองที่ไพเราะ ซึ่งทำให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการและความรู้สึกวาบหวีดตามไปด้วย คือ ‘นกขมิ้น’ ในคำหยาด ของ ‘เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์’ บทประพันธ์นี้มีความไพเราะเพราะพริ้ง เนื่องมาจากการสรรหาถ้อยคำมาใช้ผสมผสานกับความรู้สึกอันละเอียดละไมของผู้แต่ง

เขาคลอลลุ่ยครวญเสียงเพียงแผ่วผิว	ชะลอนิ้วพลัวผ่านจากมานหมอง
โอดสะอื้นอ้อยอิ่งทิ้งทำนอง	เป็นคำพร้องพลัวพรายระบายใจ
ไธดอกเอ๋ยเจ้าดอกขจร	นกขมิ้นเหลืองอ่อนจะนอนไหน
ค้ำลงแล้วแนวนาและฟ้าไกล	เจ้านอนได้ทุกเถื่อนท่าไม่อาทร
แล้วหวนเสียงเรียงนิ้วขึ้นหวีหวีด	เร่งอดีตดาลฝันบรรโลมหลอน
ถึกระชั้นสั่นกระซอกใจจากจร	ระเรื่อร้อนรุ่มมาเป็นอาจิม
โอใจเอ๋ยอ้างว้างวังเวงนัก	ไร้แหล่งพักหลักพันจะผันผิน
เพิ่มแต่พิชิตหวังยังย่ำยืน	ระดาว์ดินโดยอนาถแทบขาดใจ

การพรรณนาเหตุการณ์ เป็นการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และความรู้สึกนึกคิดของผู้พูดผู้เขียนไปยังผู้ฟังและผู้อ่าน เป็นการรื้อฟื้นความทรงจำถึงเหตุการณ์ที่ได้ประสบมา เพราะฉะนั้นผู้ที่พูดหรือเขียนได้ดีจะต้องเป็นผู้ที่ช่างสังเกต ช่างจดจำ มีความรู้ รู้จักคิดวิเคราะห์เปรียบเทียบและวิพากษ์วิจารณ์ เวลาจะพูดหรือเขียนพรรณนาก็ต้องทำอย่างรอบคอบ

ในการพูดหรือการเขียนพรรณนาเหตุการณ์ ประสบการณ์ต่างๆ ควรดำเนินการดังนี้

๑. กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดเหตุการณ์นั้นๆ ขึ้น
๒. มีการเฝ้าความก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์นั้น เช่น เมื่อเดินทางไป มีสถานที่ใดบ้าง สภาพการณ์ต่างๆ ไปมีอะไรบ้าง ผู้ฟังหรือผู้อ่านจะได้ติดตามเรื่องราว

ได้ถูกต้อง ทำให้จินตนาการแจ่มชัด ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารยิ่งขึ้น

๓. พรรณนาเหตุการณ์ให้ละเอียดถึงสถานที่ที่เกิดเหตุการณ์นั้น มีผู้ใดเกี่ยวข้องอยู่บ้าง แต่ละคนมีอาชีพกิริยาอย่างไร ผู้พูดหรือผู้เขียนอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วยหรือไม่ ถ้าเป็นประสบการณ์ตรง การเขียนการพรรณนาจะยิ่งน่าสนใจยิ่งขึ้น แต่ก็มีใช้สิ่งจำเป็น ผู้พูดหรือผู้เขียนซึ่งมีศิลปะในการพรรณนา สามารถทำให้เหตุการณ์นั้นน่าสนใจได้

๔. พรรณนาความรู้สึกนึกคิดของผู้พูดผู้เขียนที่มีต่อเหตุการณ์นั้น แทรกความคิดวิพากษ์วิจารณ์ลงไปด้วย

๕. ในบางกรณี อาจพรรณนาคาดการณ์ล่วงหน้าว่าเหตุการณ์ต่อไปจะเป็นอย่างไร

๖. การลำดับเหตุการณ์นับเป็นสิ่งสำคัญ ควรเรียงลำดับเพื่อให้เรื่องราวชัดเจน ผู้อ่านผู้ฟังจะได้เข้าใจเรื่องได้ถูกต้อง ไม่เกิดความเข้าใจผิดเพราะการรวนไปมาของผู้เขียนหรือผู้พูด

๗. ภาษาที่ใช้ควรแจ่มแจ้งชัดเจน เลือกสรรคำที่เหมาะสม เรื่องราวหรือการพรรณนาจะได้มีชีวิตชีวา น่าอ่าน น่าฟัง และเกิดจินตนาการคล้อยตาม เหมือนกับผู้ฟังหรือผู้อ่านได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้น มีความสุขทุกขัตินั่น หรือหวนไหวระทึกใจตามไปด้วย

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. หนังสืออ่านกวีนิพนธ์เรื่องลิลิตพระลอ. พิมพ์ครั้งที่ ๔๑, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๔๗.
- _____. เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร พร้อมด้วยประวัติและพระนิพนธ์ร้อยกรอง. กรุงเทพฯ, ๒๕๐๕.
- _____. สุภาษิตพระร่วงและนางนพมาศ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหกรณ์ ขยายส่งแห่งประเทศไทยจำกัดสินใช้, ๒๕๐๕.
- _____. ขุนช้างขุนแผน. กรุงเทพมหานคร : แพร่พิทยา, ๒๕๑๓.
- _____. กัณฑ์ชูชก, กัณฑ์มัทรี, มหาเวสสันดรชาดก. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา, ๒๕๑๘.
- จุลจอมเกล้า, พระบาทสมเด็จพระ. เาะป่า. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๒๔.
- ชิต บุรทัต. หนังสืออ่านกวีนิพนธ์เรื่อง สามัคคีเภทคำฉันท์. กรมวิชาการ กระทรวง ศึกษาธิการ, ๒๕๓๑.
- ปรมาณูชิตชินโรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระ. ลิลิตตะเลงพ่าย, แบบเรียน วรรณคดีไทย เล่ม ๔. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, กรมวิชาการ กระทรวง ศึกษาธิการ, พระนคร : คุรุสภา, ๒๕๑๑.
- ประคิน ชุมสาย ณ อยุธยา. ขอบฟ้าขลิบทอง. สำนักพิมพ์ดวงกมล, ๒๕๑๖.
- เปลื้อง ณ นคร. ประวัติวรรณคดีสำหรับนักศึกษา. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๐.

พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ. อิเหนา เล่ม ๒. กรุงเทพฯ, ๒๕๑๐.

_____. บทพากย์รามเกียรติ์, แบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม ๔. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, พระนคร : กรุงเทพฯ, ๒๕๑๑.

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. มัทนะพาธา. พระนคร : กรุงเทพฯ, ๒๕๑๑.

_____. บทละครเรื่องพระร่วง, หนังสืออ่านภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑, กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, พระนคร : กรุงเทพฯ, ๒๕๑๕.

สุจริต เพียรชอบ. การพัฒนาการสอนภาษาไทย. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐.

_____. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้, ใน การพัฒนาทักษะทางภาษา. บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๗. หน้า ๒๓๕-๒๔๗.

สุจริต เพียรชอบและสายใจ อินทร์พรรย์. วิธีสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๒, สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

สุนทรภู่. นิราศภูเขาทอง, แบบเรียนวรรณคดีไทย เล่ม ๔. ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔, กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, พระนคร : กรุงเทพฯ, ๒๕๑๑.

อุปกิตศิลปสาร, พระยา. หลักภาษาไทย. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔.

Guth, Hans P. **Teaching English Today : On in Service Guide Prepared for Use with American English Today.** New York : McGraw-Hill Book Co., 1970.

Krashen, Stephen D. **Writing: Research Theory and Application.** 3rd ed., Oxford : Pergaman Press Ltd., 1985.

Raimes, Ann. **Techniques in Teaching Writing.** New York : Oxford University Press, 1983.

คณะผู้จัดทำ

ผู้เขียน

ศาสตราจารย์ ดร. สัจจิต เพียรชอบ

ที่ปรึกษาบรรณาธิการ

สมพร จารุณัญญ

บรรณาธิการ

พิศวาท คะลีลวัน

ปก

ชูเกียรติ เกิดอุดม

